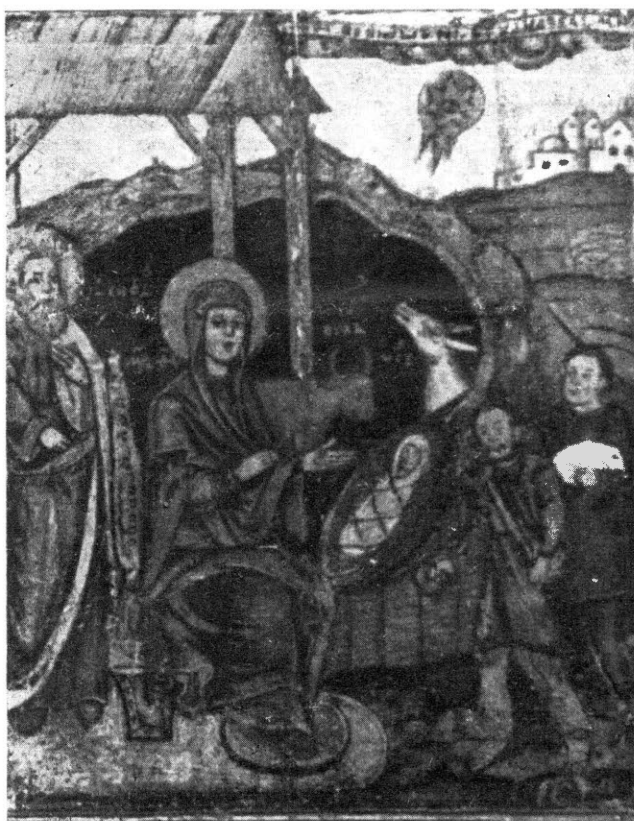

ХРИСТОС РОЖДАЄТЬСЯ!

З М І С Т

О. Ольжич — У Свят-Вечір
Лесь Вишневий — Ми чуємо поклик З Новим Роком
В. М. — Великий Січень
В. Квітка — Ялінка
Маргарита С. — Зустріч з Михайлом Коцюбинським
Микола Бажан — На карпатських уз- гір'ях
Олександр Сизоненко — Оригіналь- ність задуму і правда життя
Д. Г. — Дещо з науки
Дмитро Павличко — Лесі Українці
Віктор Кузьменко — Наснага
П. Варнак — Советські кіноартисти в Парижі
Хроніка
Листування Редакції
Від Адміністрації
Аркадій Любченко — Наказ

Заколядуймо ж, друзі, всі гуртом,
Забувши зло, що поміж нами вис-
не!
Нехай обвіє нас одним теплом
Холодний вітер рідної Вітчизни.

Ви ж чуєте, брати, як до лица
Він припадає голубим привітом.
Ловіть, ловіть його в серця,
Цей рідний Вітер, цей Різдв'яний
Вітер!

Надвір, надвір, мої товариші,
Ставаймо цьому вітрові напроти —
І ми відчуєм у своїй душі
Своєї України ніжний дотик.

Ви чуєте, гей, друзі, тут і там,
Про що нам шепче цей Різдв'яний
Вітер?
Народження Держави і Христа —
Єднаються в серцях і заповідях.

О. Ольжич

У Свят Вечір

Перша зоря загоряється на шовковому, необвідному небі, і сім'я у малій хатині сідає за вичисту вечерю. Свят-Вечір — прадавня кутя — свято неподоланого життя і народженого Бога.

Золото ярої пшениці, буриштиновий мед, тасмна сила макового зерна зібрали в собі багатство поля, повів пахучих зборів і невмирущість рослинної сили землі спокон вічного хлібороба. В них — душа його предків, золотий ланцюг минулих соняшних літ та поколінь, кремезна сила його синів і плідність гордих дочок, запорака прийдешнього, вічного життя. Невечерні сили землі переливаються з роду в рід, з покоління на покоління, даючи їм свою непоборність.

Снігові хуртовини скаженіли над малою хатиною, рвали солом'яну стріху морозні вітри, але твердий господар виходив повагом надвір, дивився у бурю і думав про засів і про майбутній урожай.

Багато приходило їх з далеких степів і з-за синього лісового обриву, що напливали, наче каламутна повнь, рвали береги, вивертали дерева і stodолу, а потім збігали і пропадали без сліду. Залишалося по них тільки кілька переказів, цвяхованих вчинками слави господарів землі, повставали одна чи дві бадьорі колядки або думи та ще по хатах на стіні з'являлися нові відміни шабелі чи інша зброя чужинців. До скарбу традиції народу докидалося кілька нових блискучих камінців.

Скити, обридченіги, татари, всі вони шуміли і ревли мов набряклі води, та де вони тепер?.. Виростали, бувало, наступаючи на нашу землю, блискучі і бундючні держави, кричали від моря і до моря, розпливалися на одну шосту земної кулі, а земля струшувалася, і вони падали в груз і порох, сама ж вона, натомість, проростала мурами твердинь, золотими банями церков, цвітом і зеленню рясних садів, і плоди її багатого духа мандрували, передавані з рук до рук, далеко на всі сторони світа.

Казка землі, вірність їй і могутнім заповітам давали народові силу перетривати і перемогти кожне історичне лихоліття.

Вечірня зоря, що зійшла над малим містом, провіщала колись прихід нової віри і нової доби в історії людства.

Віра простих хліборобів і вівчарів, зрісши з їх чистих і прямих серць, мала таку міць і таку силу, що не встояли перед нею навіть фортеці і палаци чужинців, і поклонитися їй прийшли царі трьох суходолів.

Віра у велику, чисту правду, ясне світло високої ідеї — в найчорнішу добу тримає горі людські душі, не даючи їм упасти в безодню розпуки і тліну. З неї родяться — найвищі пориви і найбільші чини.

Це ж струнка їх нова віра в післанництво своєї землі надихала українських князів, що молилися, щоб Бог дав їм за християн і Руську землю голови свої покласти і бути причисленими до мучеників.

Це ж вона, права віра, кріпила кремезне низове лицарство і давала йому силу стати на прох з найміцнішою отоманською імперією і разити її в саме серце, над звирваними водами Босфору.

Віра предків і віра в українську правду надхнула Зиновія Богдана і підняла Року Божого 1648 на Польщу буруни Хмельниччини.

Великою вірою горів і говорив Шевченко, і вона збудила увесь приспаний український нарід до нового життя..

Висока віра, пів століття пізніше, вишикувала Базарських Лицарів над розкритою могилою, і їх заповіт, заповіт невмирущих 1917-1921 рр. зродив усю сучасну українську визвольну боротьбу.

Чуємо в собі присутність великої і чинної віри. Бачимо і бачимо чини наших друзів, що не вагаються в ім'я її наразити і покласти своє життя.

Жива віра, віра, що не спинається перед жертвами — та, що перемагає.

Тож в найчорніший, блюзнірчий час не покидає нас певність нашого остаточного тріумфу.

Свято заповіту землі, невмирущості життя і народженої віри..

Вечірня зоря яскравішає на оксамитному небі.

1943 р.

Лес Вишневий

МИ ЧУЄМО ПОКЛИК

Гремлять вже останні гарматні удари,
І знову затихла доба бойова,
Лише Україна палає в пожарі,
Вона одинока ще кров'ю сплива.

Гам б'ються ще вірні сини України
Із ворогом лютим — московським
Ярмом,
Немає бо сили носити кайдани,
І рвуться до волі і правди разом.

Ми чуємо тут, на далекій чужині,
Горня бойовий до свободи братів,
Тей поклик до бою, останнього бою,
Що вирішить долю українських синів.

Ми чуємо й підєм у слушну годину,
Коли нас покличе сурма бойова
Туди, до Дніпра, у степи України,
Туди, до Дніпра у степи України.

УКРАЇНСЬКІЙ МОЛОДІ В УКРАЇНІ, НА БОЙОВИХ
СТІЙКАХ ПІДПІЛЛЯ, НА ЗАСЛАННІ І ТЮРМАХ
ЗА УКРАЇНСЬКУ ПРАВДУ,
РОЗСІЯНИЙ ПО ВСЬОМУ СВІТІ -

шле щирі новорічні поздоровлення
і вітає зі Святим Народженням Христа

«СМОЛОСКИП»

Великий Січень

3 НОВИМ РОКОМ

В січні ми відзначаємо три великі українські дати:

22. січня 1918 року

Четвертим Універсалом Українська Центральна Рада проголосила вільну Українську Народню Республіку. Україна стала самостійною, вільною, суверенною державою...

22. січня 1919 року

на Софійському майдані в Києві проголошено об'єднання всіх українських земель в одну Соборну Українську Державу...

29. січня 1918 року

під Крутами, в бою з большевиками поклали свої голови 300 українських юнаків, які стали до оборони молодої української Держави...

Кожна з цих дат стала для нас святим символом, а всі разом вони зливаються в одну нерозривну цілість: державна самостійність і соборність України на віки-вічні скріплені молодістю, гарячою кров'ю української молоді. Не першою вона була і не останньою...

300 юнаків... студентів і гімназистів київських шкіл... Триста молодих сердець забулись в один такт і поставили себе в розпорядження Держави.

Наснагу їм дала Велика Українська Револуція. На грані двох діб у житті українського народу поставила їх, як свій прапор і дороговказ на шляху до Свободи і Гідності. Як фортецю українського самостійницького духа, як символ по святі в ім'я всеукраїнської ідеї і твердиню незламності борців за правду. Як символ свідомості та прикладної жертви для своєї історії. Жертви — життя!

Тридцять вісім років тому золотомісто столиця, разом з усіма українськими землями, переживала великі історичні хвилини. До розв'язки було ні більше, ні менше, як питання: чи український нарід має надалі вірити «доброзичливості» північного сусіда, чи своєю силою встановити свої права.

Іншого вибору не було і вагання не могло бути. Свободолюбива, амбітна нація вирішила так, як гідно було лицареві. Проти загарбництва та насильства ворога рішено протиставити силу.

Своєю власною силою, без допомоги, яку мали інші народи, український народ схрестив шаблі проти сваволі руйнівницького імперіалізму, в обороні своїх прав.

22. січня 1918 року Великий Універсал Центральної Ради проголосив у столичному городі Києві Україну Самостійною Державою.

Це не був паперовий акт, що став музейним документом, від першого дня його проголошення аж до сьогодні його квітчає кров борців за волю. За його народження страждали мільйони, за його здійснення і утвердження падали даліші мільйони.

Право на державне існування намагався зламати відвічний північний ворог-наїздник. Він, цим разом із червоними прапорами, насував ордою на нашу молоді Державу. Уже кілька днів після проголошення 4. Універсалу стояв під загрозою столичний Київ.

І кожен знав, що коли червона орда ввиде в столицю — це означатиме не тільки черговий грабунок «андріїв богородських», а навадження нового ярма, знов каторги протягом довгих років, Соловки, Сибір і знищення країни.

Лисним було, що за формальним проголошенням Держави настає час і потреба чинного прислання свого голосу за Неї, віддання їй себе на службу. Бо Револуція вимагала не тільки революційних думок, але ще в більшій мірі активної дії. Державна вимагає готовності віддати всі свої сили для неї! Державна вимагає не тільки деклараций. Державна вимагає розумних, з посвятою, державно-творчих чинів! І цього були свідомі здорово-думаючи провідні верстви 1918 року.

Того була свідомо й київська молоді, і тому вона перша зголошувалася в бойові ряди своєї революційної армії, щоб на ділі підтримати будову й охорону Держави. Без вишколу, без добірної зброї, студенти й гімназисти Києва зголошувалися добровільно стати на захист своєї столиці і Краю — до боротьби з чисельно далеко переважаючим ворогом.

Протягом кількох днів зформований, юнацький курінь вирушає проти большевицької орди. Юнацькі руки, що до цього часу перелистували університетські скрипти, спонтанно простягнулись до кріса. Не пора шукати правди в позовних бібліотечних томах. Вона мала з'явитись у всій своїй величчю десь там ген, на розлогах, покритих снігом, полях Чернігівщини біля двірця Крути, в готовості поставити гать повені, що намагалася залити Україну.

29. січня 1918 року — на восьмий день після проголошення Української Держави, в її ім'я розгортається героїчний бій під Крутами. Бій куреня київської молоді проти полків п'яних матросів дикої півночі.

Як же виглядала пропорція сил?

Ще один рік добіг до границь, на яких його буття закінчилось. Але в загальних вимірах часу його місце в штафеті перебрав Новий. Що він нам принесе і які несподіванки він нам зарезервував — побачимо. Але чи лишається нам чекати на несподіванки? Далеко ні!

Обов'язком української молоді є здати собі справу, що чудес чекати не слід, що їх треба творити, творити зусиллями своєї праці і творчої енергії.

Чуємо питання: чи це в наших силах? Ентузіастично відповідаємо: так! В наших силах є зробити багато позитивного не тільки в діяльності української молоді, але й української справи в загальному. Якщо, очевидно, потребу активної діяльності будуть відчувати не кілька десятків з-поміж кількох тисяч українських молодих людей, здібних до праці. Якщо решта і далі не відчує потреби загорітися вогнем дії, то вогонь кількох десятків не буде нічим іншим, як тлінням, позбавленим життєво-обхідного кисню. І тоді в Новому Році не слід сподіватися ніяких чудес. Як і дотепер, одні будуть жити, децю пишучи, трохи працюючи, інші — доробляти, слухати новинки з українського життя, може, навіть, децю читати і тоді з вдовolenням потирати руки, мовляв, ми таки працюємо, ми діємо, нас видно, про нас говорять.

Чи в Новому, 1956, Році прийде до пожвавлення на молодечому відтинку — залежатиме виключно від самої молоді.

Вступаючи в сьомий рік служби Молодим Читачам, «Смолюки» і надалі стоятиме на основах правопорядку в житті організованої української молоді і пошанованню всіх політичних напрямків, що своєю дією змагають до встановлення Української Самостійної Соборної Держави.

«Смолюки»

Умовини бою?

З однієї сторони школені роками, загартовані вояки з добром піхоти та артилерійської зброї, з другої сторони — молоді, тількищо з мурів університету та гімназій, примітивно озброєні, зі слабим запасом амуніції. З однієї сторони полки з досвідченими старшинами, з другої — кілька сотень молодняку, який ще не був навіть ознайомлений зі запахом бойового пороху.

Що з того, що брак амуніції! Що з того, що банди Муравйова є п'яна і кожному, хто з українського боку попаде в полон — пощади не буде! Ляку і навіть вагання — не було! Молодим бойовикам присві-

В. Квітка

Ялинка

Синій вечір двома вікнами заглядав у дівочий барак...

Дівчата вертались з вечерою. В круглих червоних мисочках несли паруочу зупу. Оббивали сніг коло порога і швидко сідали за непокриті дерев'яні столи. Жадібно їли, прикипці допивали. Витерши, розчервонілі від гарячого, уста, сідали коло печі. Щось оповідали голосно, наперебій одна одній.

Їх змучені, все жовті, лиця сьогодні були чисто вимиті і святочно білили над чистим, хоч і виношеним уже убранням, а запалі очі, немов ясні зірки світилися втіхою.

Та ще б і ні! Перед ними були цілі два дні, вільні від роботи! Два дні не треба було о 4-й годині рано вставати. Два дні не треба бігти в кілометрів у безконечній колоні і гнутися від темна до темна над скиглячою машиною.

Два дні не працювати! Сьогодні вони здаються дівчатам недалекою вічністю відпочинку і волі. Тому так радісно сяють їх запалі очі і, немов чекаючи чогось, все по-

глядають на двері.

Щось має прийти ясне і радісне. Не даром ці старі подряпані двері так приковують на собі пильні погляди дівчат.

— Чому ж він не несе? — питає нарешті одна з дівчат і, покинувши всіх, іде до столу, що окремо стоїть посеред бараку.

— Мочекай, Іра, нехай роздадуть вечерю, — відповідає їй хтось із гурту дівчат.

Та Іра вже не чує цього. Вона захоплено дивиться на стіл, сьогодні засланий синім папером, на якому, переливаючись у темним світлі одинокої лампочки, блищать розкладені прикраси на ялинку.

В іриних очах засвічуються вогники втіхи, а уста ховають легкий задоволення усміх. Вона дивиться на все те і всміхається, як всміхається вдоволена людина на свою рооогу закінчену і вдалу.

Скільки ж коштувало їй зробити цю роооту. І в пам'яті пробігають картини, одна за другою...

чувала вічна ідея боротьби за волю! Візня майбутньої величі Української Держави!

Настала хвилинка вписати та закріпити нардню волю на сторінки історії — чином. І український народ зумів це зробити. Він дав у во сьмии день своєї самостійності печат державности у формі трьох сотень юнацького життя.

Бій був нерівний. Холодні сніги рідного степу залила гаряча юнацька кров. Із гимном самостійності вистрілювали молодечі руки останні набой, рвалися гранатами, щоб не датись живими в руки п'яного дикуна. Три сотні молодих сердець вийшли із життєвого струменя, три перші сотні очайдушних голів впали на жертвник Нації!

«Ад майорем патріє гльоріям!»

Столиця не була врятована, але був врятований перед історією державний акт. І хоч бій був формально програний, то фактично він був виграною пробою життєздатності молоді відродженої Нації. Народ зумів визначити свої права і стати в їх обороні до бою.

Героїчна подія Крут — це не тільки історична дата. Це кровний акт, що в'яже давніші змагання з новітніми, що стає величавим кільцем у ланцюгу історичної боротьби: від князів і гетьманів по наші дні. Крутянські Лицарі вписали своєю кров'ю ще одну сторінку до

вічних традицій свідомої посвятити в ім'я України, залишаючи для даліших поколінь їх продовження.

Крутянська кров — дороговказ до національної Свободи, невичерпний запас енергії для боротьби, незламна твердиня державно-творчих чинів і традицій.

Після Крутів, і головню в новому періоді наших змагань, українська молодь кожночасно маніфестувала, що вона є безпосереднім спадкоємцем і продовжувачем дії, започаткованої київською молоддю в 1918 р., що вона гідно буде нести прапор боротьби аж до перемоги. Про це ми повинні пам'ятати, святкуючи Січневі дати. І тому наші святкування не повинні бути святом поминок, а духовим причастям, яке дасть нам силу витривати в боротьбі за Волю.

Згадуючи Крутянських Героїв, ми повинні зробити оцінку себе самих, нашої постави, нашої совісти. Чи наша постава супроти наших обов'язків є правильною, чи ми, будучи часом, не обманюємо себе самих. Бо першим завданням сучасної української молоді є служба Батьківщині і повсякчасна готовність піти в разі потреби слідами наших попередників. Якщо кожен з нас потвердить свою готовність перед самим собою, а не перед своїм сусідом зправа, чи зліва — будьмо певні, що Крутянський Акт не був даремний.

В. М.

Ось вона нишком покидає колоду і ховається за рогом вулиці від поліцая. Лишається сама серед темних тіней якихось чужих людей... Перше, що приходить їй на думку, це зібрані дівчатами гроші, які вона міцно тримає одною рукою в кишені. Це нагадує їй те, що вона хоче і чому злякано озирається кругом себе. Швидким рухом зриває з грудей «ост» і йде до ряду освічених магазинів... Ховає в серці розгубленість перед її розкошами і ясним світлом, що здається наскрізь просвічує її і показує цим темним постатям людей-ворогів, що тут вона, «остівка», яка не має права ступати разом з ними по цій землі... Зусиллям надає певності своїй ході і виразові обличчя. Очима шукає потрібного магазину, не питає — боїться зрадити себе...

Далеко опинилась Іра від того місця, де відстала від колонії, коли, нарешті, тримала в руках легкі коробки, повні іграшок на ялинку. В очах ще переливались вогнями чудові кульки в цих коробках, що ховали їх красу від світу, руки ж міцно стискали їх, неначе примус стискав переповнене серце і не давав побачити світові красу того, що там дали вкрадені хвилини волі...

Блищать зірками темносине небо і гуркотить, переливається жовтими вогнями ліхтарів земля. А Іра між ними одна-однісінька, лиш з повними коробками чудових кульок і з схованою в серці радістю...

Пізнає дорогу назад. Іде довго, самотньо, не відриваючи очей від ясних зірок на темносиньому небі. Земля з усіма її принадами байдужа їй; вона чужа, ворожа, немов тюрма. Серце лине до вільного неба, до зірок, до простору...

Нарешті лагерь. Найстрашніше починається. Пильно кидає очима кругом себе Іра: як зайти? Спокійно світяться сотнями вікон бараки. Ірі здається, що то дівчата дивляться-чекають на неї: невже попадеться — питають тривожно з темноти.

(Продовження на стор. 8)

Література - Наука - Мистецтво

Маргарита С.

Зустріч з Михайлом Коцюбинським

Про Михайла Коцюбинського я часто чула в нашій родині. Про нього згадували мої рідні, що їм довелося зустрічатися з ним, а пізніше я й сама зазнайомилася з Михайлом Махайловичем.

Батьки мої жили на Поділлі. Михайло декілька разів заходив до мого діда по літературу.

От як розповідала моя мати про першу зустріч з Коцюбинським:

«Була я тоді ще підлітком, якось залишилася дома сама, раптом чую, хтось стукєє у двері. Відчинила, дивлюсь, стоїть на порозі юнак у смушковій шапці, струшує з шапки сніг й старанно, щоб не наслідити, обчищає чоботи.

— Ви до кого? — спитала я його.

— Михайло Васильович дома? — спитав він.

— Ні його немає — відповіла. — Зайдіть, почекайте, він швидко прийде.

Юнак подякував. Я запросила його до вітальні, а сама вийшла до другої кімнати. Минуло з півгодини. Заглянула до вітальні — бачу, гість сидить, дивиться у вікно.

Треба його розважити — подумала я. Взяла з шафи книжку дитячих казок і кажу:

— Почитайте.

Він почервонів, взяв книжку і почав читати. Невдовзі прийшов мій батько. Вони привітались, а я говорю:

— От я нашому гостю казочки дала, щоб не скучно було.

Батько глянув на мене з докором.

— Що ти, Надюшо, Михайло Михайлович прийшов по Шевченка, а ти йому — казочки.

Мені стало ніяково.

Коцюбинський помітив це і сказав:

— За Шевченка вам, Михайле Васильовичу, велике спасибі, а за казки вам, Надюшо, теж велика подяка. Скільки в них народньої мудрості та краси. І всім нам, а найбільше тому, хто хоче писати, треба в них вчитись та вчитись! — І глянув на мого батька своїми чудовими очима.

Минуло багато років. Ми приїхали до Києва. Мати ходула в справах і я часто залишалася дом сама. Якось вона повернулася дуже стурбована.

— Мамо! — кинулася я до неї.

— Почекай, Ріточко — сказала вона — я не буду розлягатись, а ти швидше надягай пальто, нам треба поспішати.

— Ми поїдемо до Михайла Коцюбинського — сказала вона і додала:

— Ти пам'ятаєш «Харитю»?

— «Харитю»? Пам'ятаю...

Я одяглася і ми вийшли на вулицю.

Невже ж я зараз побачу того, хто написав «Харитю», подумала я.

— Ріточко — увірвала мої думки мама — Михайло Михайлович дуже хворий і лежить у лікарні.

Серце моє стиснулося від тривоги. Саме в цю хвилину ми порівнялись з вітриною магазину. За склом вітрини червоніли пишні троянди.

— Михайло Михайлович любить квіти — сказала мама.

Ми ввійшли до крамниці і вибрали декілька великих червоних і білих троянд. Продавець загорнув їх старанно в папір, щоб вони не зіпсували від морозу, бо була зима.

Ось і Бібіківський бульвар. У сріблястому вбранні інеш виблискують на сонці пірамідалий тополі. Ось і клініка.

Ми — у лікарні. Тиша. Сніжнобілі стіни. Люди в білих халатах. На мене теж одягають довгий, на мій зріст халат.

— Сюди — показує рукою на двері — поведи жінку у білій косинці.

Нахилившись до мене, вона шепоче:

— На ліжко, дівчинко, не сідай, у нас неможна.

— Добре — відповідаю я, прихилившись до грудей троянди.

Жінка у халаті відчинила двері і ми опинились у палаті.

— Доброго здоров'я, Михайло Михайлович — сказала мама і пішла до ліжка, на якому лежав чоловік з великими темними очима.

— Добридень, Надіє Михайлівно, — вимовив він на диво м'яким, тихим голосом і потиснув мамину руку. Потім він глянув на мене.

— А не — Ріточка — сказала мама, вказуючи на мене.

— О, зовсім доросла дівчинка — з ласкавою усмішкою сказав Коцюбинський.

Мама почала розпитувати його про здоров'я.

— Серце — промовив він і вказав рукою на груди.

Я глянула на його руку. Під тонкою шкірою просвічували синюваті жилки.

Я подумала, що цією рукою він тримав перо, писав слова, рядочки слів, які з'єднувались між собою в чудове оповідання про Харитю, а люди читали, плакали, сміялись, сумували і раділи, і хотіли бути такими ж хо рошими й добрими, як вона.

— Ріто! — гукнула мене мама і, вже іншим тоном, до Михайла Михайловича: — Ріточка дуже подумала Харитю і хоче бути такою ж, як вона.

Я зашарілася, квіти тремтіли в моїх руках і я не знала, куди покласти їх.

— Це вам — вимовила я нарешті і подала букет Коцюбинському.

— Спасибі, це я візьму за Харитю — ласкаво сказав він і поклав велику білу троянду на свою ковдру.

Михайло почав розпитувати про наше життя.

— Ми, певно, переїдемо до Чернігова, чоловікові пропонують там посаду в губерніяльному земстві — сказала мама.

— От і переїздить, неодмінно переїздить — жваво відгукнувся Михайло Михайлович — правда, в земстві у нас чесній людині працювати не легко. А природа у нас гарна — казав він далі. — Десна — справжня красуня. Вам, як учениці Пимоненка, вистачить мотивів для малювання.

Голос Коцюбинського якось особливо потеплішав:

— Хороші люди у нас, а молодість така, що серцем з нею молодієш — вимовив він. І додав: — Переїздить до Чернігова, неодмінно переїздить.

Михайло Михайлович звернувся до мене і почав розпитувати, як я вчуся, про шкільне життя, про подруг. Я відповідала вже спокійно, не соромлячись — стільки уваги було в його запитаннях, тепла в голосі, у фразі великих задумливих очей.

— Чи не стомились ви, Михайло Михайловичу? — запитала мама.

— Ні, ні — заперечив він.

— Вам треба десь відпочити після клініки — сказала мама.

Мама запитала про його письменницькі задуми.

— Задумів багато — відповів Михайло Михайлович — і писати велика охота, та... — він зітхнув. — Була б сила тримати перо.

Михайло Михайлович обернувся до мене:

— Бачиш, Ріточко, там на тумбочці скляночка з білою сигнатуркою. Це краплі, а колись вони були сріблястою конвалією. Він торкнувся пальцями квітки, що лежала на ковдрі і промовив задумливо:

— Можливо, і в цій квітці є сила, яка здатна зробити хворе людське серце здоровим. Він простяг руку і провів долонею по чолі, мов одганяючи від себе важку думку. Очі його знову потеплішали, він посміхнувся своєю ласкавою посмішкою і притис руки до грудей, мов хотів вгамувати швидкий рух свого серця.

Мама підвелася.

— Посидьте ще — сказав Михайло Михайлович і показав на скляночку з білою сигнатуркою.

— П'ю краплі, а сям мрію, коли вже лікарі дозволять мені покинути оші

(Докінчення на стор. 6)

Олександр Сизоненко

Оригінальність задуму і правда про життя

В одному з попередніх чисел «Смолоскипу» ми згадували про молодого українського прозаїка Олександра Сизоненка, як талановитого письменника. Проте не менше талановитим, і що більше відважним, він є і в ділянці літературної критики. В 10. ч. «Вітчизни» (Київ — 1955 р.) появилася його критика критики твору «Шахтарі» — Володимира Ігішева, яку, з огляду на її цікавість і оригінальність, подаємо нашим читачам.

Редакція.

«Можна — пише автор (мова про автора першої критики, М. Чабанівського — Ред.) на початку своєї рецензії — з певністю сказати: повість Володимира Ігішева «Шахтарі» приверне до себе пильну увагу читачів. Ми не помилились, коли скажемо, що повість «Шахтарі» — одна з кращих книг про післявоєнний Донбас...»

Прочитаєш отаке, і стане сумно-сумно, немов би ти потрапив глибокої осені до лісу: Нічого живого, вже давно злетіло листя, воно лежить тепер під ногами вперемішку з травою і навіть не шелесне, змочене дощами, темне, з першими ознаками гнилі. І пійкої згадки про те, що воно колись одягло ліси в зелені шати, що ним милувалось сонце і люди. Тільки голі і мокрі гілки навколо тебе, та вітер нишпорить у верхів'ї, наче шукає там залишків минулого літа. Шукаєш у пам'яті і не можеш згадати нічого про цю повість — жодної згадки не лишила вона в літературі, сама давно вмерла непоміченою, і тільки оця рецензія звучить зараз глумливою епітафією.

Як осінні листя, падають в часі і гинуть деякі книжки. І прикро тоді за автора і соромно за критика. Де ж та епильна увага читачів, обіцяна в рецензії? Де ж той слід у літературі, який би лишила повість Ігішева? Немає. Наче це пройшов літак на великій височині і лишив по собі короткочасну туманну смугу, що зразу після того безслідно розтанула.

В чому ж секрет? На нашу думку, В. Ігішеву не вистачило «душі» для свого твору. Був прекрасний матеріал, було і знання його; були й знайомі люди, а книга не вийшла. Вона, що правда, вийшла у видавництві, але не дійшла до читача і лишилась маловідомою і забутою, як листок, що впав з дерева. А М. Чабанівський, не завдаючи собі клопоту розібратися в її справжніх достоїнствах і вадах, поспішив надрукувати помилкову рецензію.

Поговоримо про повість «Шахтарі» серйозно і спробуємо відшукати причини поразки В. Ігішева, бо це, на нашу думку, цікаво хоча б тому, що недоліки цієї повісті є, до певної мі-

ри, типовими для творів на індустріяльну тематику.

По-перше, задум В. Ігішева не можна назвати оригінальним. Розгляньмо сюжет повісті, і нам це стане зрозумілим.

Потомствений шахтар Іван Саєнко повертається з Далекої Півночі, куди закинула його війна, у відпустку і, замість того, щоб відпочивати, в перший же день іде на шахту і, звичайно, стає до роботи. Його призначають начальником дільниці, яка систематично недо виконує план вуглевидобутку. Шахтар веде свій колектив у лаву і в перший же день домагається перевиконання плану.

Оце, коротко, і весь сюжет повісті. Як бачимо, він до того простий, що його можна було б назвати прямолинійним. Головне ж, що всі ситуації нагадують нам давно вже читане й перечитане. Головний герой, замість відпочинку, іде в лаву. Це по-перше. По-друге, ми знову натикаємось на шаблонну ситуацію: як тільки прийшов Саєнко у забій, його дільниця в перший же день (!) виконує план, який досі не виконувався. Ну і т. д. і т. ін.

Хто повірить в те, що ціла дільниця, яка не виконувала (систематично не виконувала!) плану, в перший же день роботи Саєнка виконала його? Невже автор не міг подумати про людей, які працювали тут до Саєнка? Мабуть, причини відставання були такі серйозні, що волі одного Саєнка так не вистачило б для їх подолання, і тому вся повість здається від цього дерев'яною, мертвою.

В літературі діє правда — велична і чиста, проста і геніяльна правда життя, а не дрібненька «правдонька», сконструйована за писмовим столом на догоду вигаданій схемі.

Тим часом В. Ігішев у «Шахтарях» малює надумані, нежиттєві картини навіть тоді, коли задум оригінальний і поетичний.

Оригінальність задуму і правду життя повинні являти собою єдність — тільки при цій умові твір приверне до себе пильну увагу читача і, вийшовши з друку, не впаде передчасно зів'язним листком з дерева літератури, не загубиться десь між пожовклих шпальт старих журналів, як прикра згалька про незаслужено возвеличений опис.

Релику відповідальність несуть за розвиток літературного процесу критики. Це вони зобов'язані в своїх статтях та рецензіях вказати авторів на недоліки його твору, суворо, доброзичливо застерегти автора від його хибної позиції в зображенні того чи іншого явища, епізоду чи персонажа.

Дмитро Павличко

Лесі Українці

«Чи ти знайшла те джерело в Єгипті,
Що міцнить слаботілим дух,
І піла з нього, як пастух
З потоку н'є, спіраючись на лікті?!
Забуті власний біль некехлюють,
Свій вік прожити для людей... —
Чи дав ту силу Прометей,
До гір казаських ланцюгом
прикутий?»

Так уві сні випитував тебе я
І вчув: «Питання ці покинь!
Моя катована Волинь —
То слів снага, то серце Прометей!»

Віктор Кузьменко

Наснага

Наснага соками. Дозріла.
Сил набрала в матері-землі.
Ожила, родившись цвітом білим,
На терпкім вишневому гіллі.

Пелюстки вмивала в теплих зливах.
Уночі пила густу росу...
А потому вітерець грайливий
Обірвав, обніс її красу.

Та була вона не пустоцвітом, —
Нижній плід — свою гарячу кров
По собі залишила у світлі,
Як безсмертну матері любов.

Дні минуть. І плід в саду достигне.
Над землею червень пропливе.
Садівник вишневу гілку зігне
І влучаті ягоду зігне...

Так і я: Достигнути б, дозріти
Й бсткйвщині дати все життя.
Молодого серця чисті квіти,
Силу рук і ніжність почуття.

ЗУСТРІЧ

(Докінчення зі стор. 5)

мури.

Двері рипнули. З'явилась сестра, хитнула головою, даючи зрозуміти, що побачення закінчене.

Михайло Коцюбинський потис мамину руку. Ми попрощались. На порозі я озирнулась. Михайло Михайлович лежав, відкинувшись на подушки, очі його були напівзакриті.

— До побачення — вимовив він тихо.

— До побачення!

Є хвилини в житті людини, про які тяжко згадувати, важко говорити, а проте вони завжди в пам'яті.

Я закінчую ці рядки спогадів. На столі передо мною серед книжок лежать дві книги в синіх політурках. На них в медальйонах знайомий профіль, а внизу золотом виписано: «Михайло Коцюбинський».

Дещо з науки

З розвитком стислих наук збільшились можливості успішного проникання в незбагнуті тайники просторів Всесвіту. Зокрема, розвиток оптичної фізики і хемії в зєгалъому — вможливили астрономам більш зконкретизувати вислід їхніх праць.

Недавно преса говорила про Марса, про якісь канали на ньому, моря, правдоподібність існування атмосферних шарів і про евентуальну рослинність. Поки перейти до перегляду цих наукових гіпотез, перегляньмо коротенько наукові закономірності, згідно з якими, чи, радше, які потверджуються живим світом і виміною матерій на Землі.

Всі живі істоти без винятку складаються з органічних сполук, які відрізняються від мінеральних тим, що основу їх становить хемічний елемент — вуглець; його атоми мають ту властивість, що, поєднуючись між

собою, можуть творити дуже складні і різноманітні молекули. Простішими органічними сполуками є вуглеводні. За їхньою допомогою, додавши води, в лабораторії можна встановити ті органічні сполуки, з яких складаються тіла тварин та рослин. Якщо використати ще й азот — то можна створити штучно речовини, подібні до білкових сполук. Білки ж є основою всякого живого організму.

Виникнення органічних сполук може відбуватись у водних розчинах при нормальних умовах (при звичайній температурі і атмосферичному тиску) та при наявності невеликої кількості солей заліза і кальцію. Стже, найпростіші вуглеводні можуть перетворюватись у складні органічні сполуки сполукою простих молекул перших і перетворенням в скомпліковану конструкцію.

В склад органічних сполук входять також інші елементи: водень, кисень,

азот, сірка, фосфор тощо — майже всі, що знаходяться в ґрунті. Одні з них знаходяться в організмах в більшій кількості, другі — в меншій.

Таким чином, як що вважати, що на інших планетах є життя і що воно утворювалось шляхом, подібним до того, що й на Землі — то на них могла б існувати так само атмосфера зі сполуками вуглецю, кисню, водню та азоту. Але органічні сполуки можуть існувати і не бути живими. Для життя необхідний обмін речовин живого тіла з зовнішнім середовищем.

Але не тільки хемічні сполуки потрібні для виникнення життя. Необхідні є також відповідні умови температури, вологості, тиску, освітлення і ін. Саме ці умовини забезпечують створення первісних вуглеводнів та їх ускладнення до вуглеводів, органічних кислот аж до білкових речовин.

Згадуючи про фізичні умовини, необхідні для життєвих процесів живих організмів, ми мали на увазі їх «нормалітет», себто такі абсолютні числові їх величини, які спостерігаються на поверхні Землі на висоті поверхні моря. Однак (при всіх припущеннях навіть твердженнях це «однак» постійно виступає) спостерігаються і не малі відхилення від згаданого нормалітету.

Досліди на північному полюсі виявили, що життя можливе при температурах нижче точки замерзання води. Спори (одна із стадій розвитку нижчих організмів) деяких бактерій можуть вижити при — 272 ст., себто майже при температурі абсолютного зєра. Комахи залишаються живими при — 80 ст. Наземні дорослі рослини переносять температури від — 65 до + 80 ст.

При високих температурах, згадуваний вже вище, білок змінює свою будову і життя стає неможливим. Але навіть у водах гарячих джерел при температурі + 92 ст. спостерігається життя особливих бактерій і водоростей. Ці спостереження підказують, що є можливе створення білків, відпорних на високі температури. Пасивні форми життя спостерігаються і при вищих температурах. Цікаво буде додати, що людина при абсолютно сухому повітрі може витримати температуру більше + 100 ст., себто таку, при якій можна зварити м'ясо.

В ділянці тиску також зустрічаються великі відхилення від нормального тиску. За який вважається тиск на поверхні позему моря. На дні океанів, на глибині понад 10.000 м., де тиск є тисячу разів більший за нормальний, також спостерігається різноманітне життя. Лабораторійні досліди виявили, що деякі види грибків (дріжджі) можуть витримати тиск в десять разів (Докінчення на стор. 9)

М. Б.

На карпатських узгір'ях

Просвічений сонцем, на вітрі, в зеленім огні
Він листя різьблене, обтяжене росами, сушить.
Хай ломляться гори, хай грози ревуть в вишині,
Він тут вкорінився, він тут укріпився й не рушить.

Йому було важко зростати, міцніти й цвісти,
Вганяти коріння, як стрілки життя невеликі,
В шари віковічні, в погнуті і вперті ґрунти,
Де сплять землетруси й підземні проносяться ріки.

Він виріс ривками, він поштовхом гнав свою плоть.
Щоб цупко й жадібно вчепитися в небо і надра,
Протнути чорнозем і сірий лупак розколоти,
Й бруньки наливати, напружені й повні, мов ядра.

Він повнився соком; насичений впертістю сік,
Очищений люттю, робучий, гіркий, каламутний,
Сичав в його жилах і тіло натружене пік,
Тривожний, як спрага, як вибух жадоби, відчутний.

Ти в шрамах, в напливах, в розколах, в горбах, в мозолях
Зростаєш крізь камінь, о, дерево цільне і трудне!
Ти родиш — і пагін простромлює темний твій пах.
Ти стогнеш — і в вітах реве вітровіння стогудне.

Ти стогнеш, ти родиш, сягаєш, ламаєш і рвеш.
Ти дужчаєш, чуєш всім тілом порив життеродний,
Ти горбишся й дмеши, ти, може, потворне, — але ж
Твій зріст є прекрасний і подвиг твій є благородний.

Стоїш, довгоруке, м'язисте й тверде, мов коваль,
Який над ковадлом із каменів чорних підвіся
І, спершись на брилу, в широку вглядається даль,
Де сонце зростає, де ранок новий заіскрився.

Я бачу й дивуюсь. Радіючи, я пізнаю
В нагірному дубі твою незабутню й єдину,
Твою міцнотілу, уперту подобу твою,
Карпатський поете, ковальський прославлений сину!

Я л и н к а

(Продовження зі стор. 4)

Від того в неї ніби крила сміливі виростають. Відважно й певно сковзає усміх по стиснених в напруженню устах. Ціле тіло раптом робиться легким, повним тільки думки: пройти! Серце дивно тріпочеться в грудях.

Вона знає цей дріт кругом табору. Знає, що скрізь він колючий. Але сусіднім до них є голландський табір, який, часом, є відчинений. Звідти — до їхнього табору є ворота. Через них можна перелізти, тільки щоб поліцяти не надійшов..

♦♦

Вона опам'яталась вже в своєму бараці, окружена дівчатами, бліда, але переможно всміхнена. Якесь незнана сила перенесла її сюди. Поцятило..

Чудові кульки лежать он там на столі і радісно вилискують, переливаються вогнями..

— Чому ж це він не несе? — обертається Іра від столу і з нетерпінням поглядає на двері. А як обдурили?

— Дівчата, — обзивається з ліжка одна з хворих, — я бачила, як удень привозили.

О! Ну, тоді принесе! — радісно вигукують дівчата і знов припадають поглядами до старих подряпаних дверей.

Нарешті за дверима щось загуло, зашелестіло і старі двері зі скрипом розчинились навстіж. В барак влетіла хмара холоду, а в ній зелена свіжа ялинка. Холод, мов радість, розлився по бараку, а ялинка лишилась серед дівчат.

— Ялинка! Ялинка! — радісно кричали вони.

— Приніс! — збігалися всі і з радості мов діти плескали в долоні.

— Дівчата, дивіться яка гарна! — раділа Іра разом з усіма.

Ялинку понесли до столу і до пізної вбирали її густі зелені гілки різними прикрасами. Вішали блискучі кульки, зірками прикрашали вершки, кидали на зелені гілки білу вату і обкладали нею стовбур. А скрізь на верхів'ях запалили кольорові свічки.

Як виключили світло, дика радість раптово охопила всіх. Радість чи біль? Дівчата чомусь раптово схопились одна за одну і закричали, заспівали так голосно аж дико. Тоді ж, схопившись за руки в якимсь несвідомім пориві, застрибали кругом ялинки. Їх великі тіні дико скакали по стелі, немов духи навіжених.

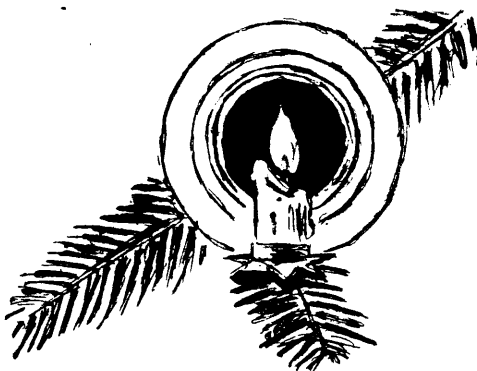
Ніхто не знав колядок, від далеких дитячих літ вони стерлись з

пам'яті, неповторні. Ніхто не мав і сліду в душі того тихого Різдвяного настрою, що велично й радісно огортає душу в Святий Вечір. Замість тихих святочних колядок, що ллються з самого серця людини в ці хвилини, вони, неначе бажаючи перекричати щось у собі чи заглушити, дико кричали всі пісні, які приходили їм на пам'ять і скакали, мов навіжені кругом ялинок, так щиро цілим серцем віддаючи своїй радості. Ялинка не згубила для них сили. Єдина ялинка лишилась символом радості Святого Різдва.

Іра втікла з гурту. Втікла від усіх, сама не чекаючи того, як тільки загорілись на ялинці свічки. Вона впала на свою постіль і залилась гарячими сльозами. Ялинка нагадала їй життя..

Коли перший біль вилився сльозами, вона піднесла голову і припала болючим поглядом до чудесної чарівниці, що так сколихнула їх усіх. Дивилась на її заліті блеском гілки, а сльози теплі і щирі лились і лились із очей..

Іра більш не чула й не бачила нічого кругом себе, лише одну ялинку, обкидану золотими вогня-

ми свічечок, одну ялинку..

♦♦

... Тиха глибока ніч.. Чисто прибрана тепла хата. Білими скатертями заслані столи. В чистих постелях сплять маленькі брат і сестричка, спить і стомлений тато. Ледве кидає світло вкручена мамою лампа на столі. З кутка від образів розливається ніжне рожеве світло лямпадки. Все кругом дише святом, пахне перемішаними пахощами ялинок, цукорків і печеного тіста. Ось і вона тиха, всміхнена мама щойно скінчила вбирати ялинку, засвітила на ній свічки, перехристілась до образів і з тихою радістю дивилась на цю.. цю

ж саму ялинку..

... А ось на дворі синій вечір.. Блищать за вікнами срібисто-білі сніги. А вона маленьким пальчиком стукає в замерзлу шибку: «Морозе, Морозе, іди кутю їсти!» — і сміється до всіх: тато в кутку під образами, мама, брат, сестричка; а на столі повно страв різних, посередині кутя й узвар, рум'яні мамині пиріжки. Раптом, за вікном чується тихий спів колядок. Тоді тато запалює свічки на ялинці і гасить світло. І вони всі слухають колядки і тихо всміхаються до ялинок.. цієї ж самої ялинки..

... І знову ніч.. Ясна місячна, дивиться через скляні двері балкона до великої шкільної залі. Як тут багато світла, музики, сміху. А посередині величезна розкішна ялинка, залита різнокольоровими вогнями і електричних лямпочок. Іра бачить її через маску на своєму сімнадцятилітньому лиці, розчервоному від танцю й забав, сповненому радості й щастя. Іра бачить її.

А де ж він? І раптом озирнувшись, здригається: тут, біля неї Іра дивиться на барвисті вогні ялинок і думає: «Чи піде в наступний забаві зі мною?». Вона чує себе легкою, немов метелик в своїм, рожевім з білим тюлем і ясно зеленим гактуванням, маскарадним вбранням якоїсь стародавньої княгині. Їй здається все, немов в чарівній казці..

Ось з напруженої тиші урочисто б'є годинник: 12. Північ. Новий Рік. Відразу багато ясного сліпучого світла, радісних вигуків і оркестровий, всепокриваючий марш. Ї хтось хапає за руку і сильно по риває вперед. А за хвилину вона вже крутиться в веселій товариській забаві. «Ні.. Ні.. не може бути, він схопив її за руку, перший розпочав з нею забаву? Вона летить з ним у першій парі? Ні.. Ні.. Так.. Так.. радісно стукає серце. То його рука стискає так легко її руку і пориває всю за собою. І все кругом повниться радістю, сміхом, привітами, співом. А ялинка горить і сяє. Величезна, розкішна, гарна.. Ця ж сама..

♦♦

Ця ж сама ялинка.. Іра закрила на хвилюк очі і ніжний усміх прояснив її бліде лице. Тихо всміхнулася. Може так, як тоді? Тими ж устами.. Та не тим серцем..

(Докінчення на стор. 11)

ДЕЩО З НАУКИ

(Докінчення зі стор. 7)

зів більший від тиску глибоко океанського. Це саме відноситься і до зменшеного тиску. Дослідний баллон приніс спори бактерій і грибків з висоти 33.000 м. деякі птахів підіймаються на вершок Евересту, де тиск атмосферичний дорівнює майже чверті нормального.

В безводних пісках Сагари, де навіть при допомозі спеціальних приладів не вдалося виявити слідів води, знайдено в одному грамі піску до 100.000 мікробів. Є родні грибків, що пристосовуються і живуть навіть в розчинах отруйних солей.

За допомогою аналітичного розгляду спектра світла, яке доходить до нас від мільйонів зірок, можна визначити хімічні та фізичні властивості зірок, їх температуру, будову поверхнього шару і ін., можна навіть встановити швидкість, з якою вони рухаються відносно нашої Землі.

Щоб зрозуміти цю властивість світла, що може відокремитись на перший погляд дещо скомплікованою, проте якою вона не є, слід буде хоча одним оком кинути на конструкцію атома.

Атом, як відомо, складається з ядра, довкруги якого розташовані електрони. Електрони займають певні місця довкруги ядра, які називаються орбітами. Електрон може міняти своє місце відносно ядра, але, звичайно, він залишається на одному з постійних місць в орбіті. У випадку, коли електрон переходить з однієї орбіти на іншу — енергія атома змінюється (внутрішні орбіти відповідають найменшому запасові енергії атома, зовнішні — найбільшій).

Якщо електрон перейде з однієї з зовнішніх орбіт на внутрішню, енергія атома — стане меншою й певний її кількість, названа квантом (з теорії Планка), буде випромінюватися з атома. Якщо електрон перейде з орбіти меншого радіуса на орбіту більшого радіуса — атом збільшить запас енергії. Атом її одержує, поглинувши квант світла. Однак електрон не буде довго залишатись на далекій від ядра орбіті і знову перескочить на одну з ближчих орбіт. І атом знов випромінює один квант світла.

Певній енергії кванта відповідає одна й та ж довжина хвилі, яка пов'язана з певним кольором світла. Оскільки атоми кожного хімічного елементу мають свою особливу будову орбіт, то й характер квантів, які вони здібні випромінювати, — у них різний. Тому про певний елемент можна судити по світлу, яке він випромінює.

Довгими дослідженнями встановлено, що температура на Марсі є пригода для розвитку життя. Найвища температура, що спостерігалась на Марсі була + 27 ст. Вечором вона падає нижче

0 і над ранком досягає — 56 ст., а навіть — 80 ст. Ці спільні добові коливання температури зумовлені тим, що його атмосфера більше розріджена як на Землі, і майже завжди випає від хмар.

В атмосфері Марса знайдено велику кількість вуглекислого газу, багато менше — водяної пари і зовсім мало — кисню.

Далі, вчені встановили, що Марс робить один поворот довкола своєї осі протягом 24 год. і 37 хв. (свого на 37 хв. довше від обороту Землі), завдяки подібності кхилу його екватора до ороти до такого ж кхилу Землі, чергування пір року на ньому є подібне до нашого.

Через сильно побилюючі скла вдалося відмежувати материк від морів, що займає на Марсі п'ять шостих поверхні; на полюсах відрізано білі плями, що мали б бути вічними снігами і льодами. Материк мають червоноуватий колір і пагудують наші земні пустелі, вони позбавлені гір і більших заглиблень. Характерно, що моря ніколи не відбивають Сонця (заломані сонячного проміння у великій масі води мало б її представити у формі блискучої плями) і тому вчені висловлюють припущення, що ці «моря» властиво не є морями, а окремими ділянками материка.

Ще в 1877 р. італійський вчений Скяпареллі дослідив на поверхні Марса велику кількість рівних, вузьких темних ліній, які перетинали плянети в різних напрямках. Він назвав ці лінії «каналами». Їх сітка є особливо виразною на материках. Каналів на нчелюють понад тисячу, деякі з них мають ширину до 300 км., інші по кількі ка км., довжиною на тисячі км.

На походження каналів висловлено чимало гіпотез, напр. американський вчений Ловелл вважав, що вони складають велелезну ірригаційну систему, споруджену розумними істотами. Але наступні дослідні не підтвердили його гіпотези і більшість вчених сьогодні її не поділяє.

Дослідні над поглинуванням променів і їх відбивання земною рослинністю дозволили спочатку припускати, що подібної рослинності на Марсі немає. Проте, більш аналітичні студії виявили, що поглинання рослинністю інфрачервоного проміння (теплове проміння) міняється з пересуванням від полюса до екватора. Тоді, коли рослинність біля земного північного полюса майже цілковито ці промені поглинає, то екваторіяльна — його «розсіває». Це явище є диктоване законом пристосування.

Даліші дослідні виявили, що «моря» на Марсі поглинають інфрачервоне проміння. Отже є припущення, що на Марсі існує специфічна рослинність і що вона є блакитного, синього і навіть фіолетного забарвлення.

Хроніка

◆ На режисерському і акторському факультеті Київського Театрального Інституту ім. Карпенка - Карого вперше цього року готують кінорежисерів і кіноакторів. Вперше також Київська Консерваторія відкрила відділ заочного навчання.

● Археологічна експедиція Інституту суспільних наук Львівського Філіалу Академії Наук України перевела розкопки на горі Високий Замок. Виявлено речі хатнього вжитку і інші виробні, що підтверджують існування в 11-12 ст. на території нинішнього Львова і його околиць давньо-руських селищ.

◆ до Київського Політехнічного Інституту прийнято цього року 1600 студентів, до Харківського — 1975.

● Оповідання Василя Стефаника видані в Томісі грузинською мовою.

▼ В архівах Інституту архівістики Болгарської Академії Наук виявлено 10 оригінальних документів, які мають відношення до життя і творчості Івана Франка. Документи переслані до Академії Наук УРСР.

* Літературну нагороду братів Гонкурів (широко відома «Прі Гонкур») одержав за 1955 р. у Франції Роже Ікор за свій роман «Скала-мучені води». «Жнець колючок» — роман Жоржа Горі — одержав «Прі Ренодо».

● В зимово-весняному семінарі на Вільному Інституті високих американських студій в Зальцбургу будуть викладатись слідуочі дисципліни: американська закордонна політика від 8. січня до 4. лютого, американська національна культура від 12. лютого до 10. березня і американська економіка — від 18. березня до 14. квітня.

* Традиційну французьку нагороду «Прі Феміна» за 1955 рік одержав Андре Дотель за свій роман п. з. «Країна, до якої не прибувається ніколи» (його огляд помістимо в одному зі слідуочих чисел «Смолоскипу»).

З ряду інших, лишається питання: чи можливе життя на Марсі в присутності великої кількості ультрафіолетного проміння (коротке проміння, що впливає все живе). Розходиться про те, що Сонце з одяковою шедрою посилає його і на Землю, але прихильність озону в земній атмосфері є своєрідним фільтром для цього проміння і лише невелика його частина проходить до поверхні Землі. На Марсі озону немає. Але не є виключенням, що і там діє своєрідний закон пристосування живих організмів до умови життя.

З розвитком наук людський розум щораз більше проникає в тайники Всесвіту, подивляється його лабіринти і мудро спликує Всевипиного, що сотворив це все.

Д. Г.

СОВЕТСЬКІ КІНОАРТИСТИ В ПАРИЖІ

Нарешті приїхали. Але тільки частина. 28. листопада, поїздом Берлін-Брюссель-Париж.

На станції багато людей. Всі ждуть советських «гостей». Комуністи заздалегідь подбали, щоб була зорганізована публіка, щоб були букети квітів і... ентузіазм. Поїзд запізнився на десять хвилин і приїхав 9.40 вранці. На здивування всіх, на запроваджених 17 членів советської делегації приїхало лише десять: віцеміністер культури

ки в Берліні. До них належали гол. редактор «Лит. Газети» В. Кочетов, шеф-оператор О. Тріановський, оператор О. Шаленко, українські артисти Олена Бистрицька і Сергій Бондарчук, кореспондент «Сов. Культури» Н. Шалашніков, кореспондент ТАСС-у Н. Бірюков.

Вже починаючи від самого приїзду, членам делегації було дозволено поводитись цілком інакше, як всім іншим делегаціям, які прибували доте-

Наш фотомонтаж: 1. Завжди стривожений, повний недовіря погляд «перекладача». 2. З автобусу висідають Олена Бистрицька і Людмила Целіковська. 3. «Перекладчик» Олег в одязі «а-ля Сен-Жермен-де-Пре», він боязко дивиться на Нотр-Дам. 4. На Паризьких бульварах ми випадково зустрінули Л. Целіковську і В. Давидова. 5. Л. Целіковська з нотатником в руках іде оглядати Париж. 6. Советська делегація входить до Нотр-Дам. 7. Сінаєсти під Лювром — в першому ряді советська кореспондентка, в другому, зліва направо — Давидов, Бистрицька, Хорава, невідступний перекладач. 8. Завжди і всюди похід сінаєстів відкривають кореспонденти. 9. Найбільш характерне фото з побуту всіх советських делегацій за кордоном — похилена голова, тупий погляд, руки в кишенях — він охороняє автобус...

СССР — В. Сурін, режисери С. Васілев і Ю. Райцман, директор кінопродукції В. Бріяндев, артистки В. Калініна (кубанська козачка), Л. Целіковська (українка) і А. Ларіонова та артисти Н. Черкасов, О. Хорова (грузин) і В. Давидов.

Інші запізнились на один день, мабуть, їм викінчували промивати моз-

пер на захід: вони мали дозвіл по одному-двох їхати в машинах французьких артистів і кіно-спеціалістів, і навіть часом вискочити «на місто», щоб дещо купити «на пам'ятку» для родини — якусь дешевеньку жіночу торбинку, панчохи, рукавиці, дешеву

(Докінчення на стор. 12)

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ «СМОЛОСКИПУ»

Оксана М-няк, Монреаль, Канада. Передплату і задегільсть в сумі 2 дол. ми одержали. Щире спасибі! За допущену помилку — вибачаємось.

Роман Т-ач, Едмонтон, Канада. Передплату в сумі 2 дол. ми одержали. Щире спасибі! Пишіть.

Олександр К-ич, Сен Жермен-ан-Лій, Франція. передплату в сумі 300 фр. ми одержали. Щире спасибі!

Олександр К-ко, Гамільтон, Канада. Передплату 2 дол. ми одержали. Щире спасибі!

Проф. С. А-ів, Детройт, ЗДА. Передплату в сумі 2 дол. одержали через панну Марту К-ку з Сарсель (Франція). Щире спасибі!

Проф. В. Дорошенко, Філадельфія, ЗДА. Журнал висилаємо вже від довшого часу на Вашу юву адресу. Бракуєчі числа вишлемо незабаром.

На пресовий фонд «Смолоскипу» зложили:

Збірка листа ч. 160. Збірку провела п. Л. Лідія Зубаль-Шаєнко (Дітройт, ЗДА). Пожертви зложили: по 5 дол. — Лідія Зубаль-Шаєнко, д-р Микола Гнатчук, Осип Назаркевич; по 2 дол. — інж. Ярослав Зубаль, інж. Степан Білий; 1 дол. — інж. Ярослав Вариводя.

Збірка листа ч. 135. Збірку провів п. Я. Лящ (Калгарі, Канада). Пожертви склали: Я. Лящ — 2.75 дол.; по 1 дол. — І. М'явка, П. Ониськів, К. Прокопів; по 0.50 дол. — В. Ониськів, М. Тифледжук, П. Лаба, І. Горудко; 0.25 дол. — П. Снозник.

Збірка листа ч. 142. Збірку провів п. М. Рибалко (Нансі, Франція). Пожертви зложили: М. Рибалко — 500 фр., А. Риб-лко — 300 фр.

Збірка листа ч. 138. Збірку провела пані Надія Небелюк (Монреаль, Канада). Пожертви зложили: 5 дол. — Організація Українок Канади ім. О. Басєраб, по 1 дол. — М. Небелюк, В. Чубатий, Галя Дершко, д-р С. Дершко, Віра Баніт, Надія Небелюк, П. Павл.вський, Г. Гіс, Т. Штим, Совенко, Хохлач, Р. Дячун, О. Дячун, І. Дячун; по 0.50 дол. — Ірина Калька, Анна Калька, Омелян Бачинський, І. Б. В., О. Винницький, М. Міняйлук, М. Харабарук, Оларка Дячун.

Всім Вельмишановним Збірщикам і Жертводавцям наше найщиріше спасибі!

Адміністрація «Смолоскипу» звертається до всіх Вельмишановних Друзів і Подруг, до яких було вислано збірові листи для проведення збірки на Пресовий Фонд нашого журналу, використати свята Різдва Христового для проведення такої збірки і розчислитись до кінця січня 1956 р., або повернути збірові листи.

Ми просили б не утруднювати нас праці висиланням упинень в цій справі. Всім Вш. Збірщикам, які виявляють бажання допомогти в розбудові нашого спільного журналу — наше, наперед, щире спасибі!

Аркадій Любченко

- Наказ -

Програм скінчено. Завіса поволі гасне.

Ми вам не граємо напутного марша. Ми лише просто кажемо:

Добра вам путь, ішовши.

Йдїть, не забуваючи:

— що шалено-швидко пролітають наші дні, мчать життям, як розлогими степами, наші буйногри ві місяці, пропливають, як гордовито-задумані кораблі, наші роки, щоб не вернутись. Але прекрасно, що є можливість любити колишній біль і сумувати за колишньою радістю. Бо це дає невичерпні скарби, бо це значить день-у-день непереможно хотіти нового болю й нової радости, безнастанно й глибоко любити життя. Це значить: день-у-день якнайбільше змагатись, будувати, жити, любити.

Любїть!

— коли легесенькі бризки підстрибують і обсилають обличчя, коли в грудях гнучко й лоскотно розгортається якась невідома пружина, коли хочеться полонити не жем по неможливих заслонах, коли хочеться владно полетіти у просторі, коли ви без глуму, але рішуче перехоплюєтесь через могили й розумієте невгавучу многострунну комахню, коли ви чуєте, як дихає земля й обіймає землю — то скільки б не було вам років, хто, — хто посміє сказати, що ви не молоді?

Будьте молоді!

— бо тут визнають тільки сміливих і здібних, тут обдаровують ласкою тільки імкливих і енергійних, тут, свідомо йдучи на страту, почувають себе тільки щасливими: адже не тлітимуть десь надарма, адже поспішно збиратимуть всю свою міць, щоб побачити, як радісно і вдячно палає вона на спільному вогнищі.

Збирайте, несїть! Пам'ятайте!

— наша молодь, напоєна південним сонцем, насичена південною свіжиною і завзяттям, молодь, що ніколи не схилить голови, що ступає твердо, дивиться сміливо — вона в своїй більшості кріпка, як сама земля. Треба, щоб і меншість стала такою ж.

Зробіть!

— дуже рідко падають із чужих риштувань, найчастіше падають з власних, падають невірними і лише тоді розуміють, що до перемоги безліч вимог. Перемога дається тільки тому, хто, скупчивши сили,

вміє швидко рухатись і володіти цифрами.

Умійте!

— бо наші дні — це той колір, що биль перегворює в радість, раз полонивши, не пустить назад, бадьорий колір нестримних палах тнь.

Хай він ярїє, п'янка справдешня радїсть!

Хай будуть повні ваші серця, як повні бувають келихи.

Хай повсякчасно й повсюдно діють прогирччя, що рухають все вперед.

Хай живе все, що ненавидить морок і любить силу, все, що не знає спокою і зневіри, бо довкола багато ще в нас цілини й багато-багато весен попереду. Бо вже вклоняються химери давнизни, вже упокорює не стеляться простори.

Добра вам путь, ішовши.

Я Л И Н К А

(Докінчення зі стор. 8)

Маленькі свічечки догоряли, немов коротка радїсть дївчат. Тяжко дихаючи, вони замовкали. Хтось засвітив світло і в ньому зблїдли, немов зірки на світанку, немов спогади в дійсності життя, золоті вогні на ялинках. Дївчата гасили їх один по однім.

Рі було шкода тих золотих вогнів. Так шкода, як тих хвилин, що лишились десь далеко, далеко, немов вкинуті в щось чорне й страшне, що стало її життям. Вона раптом підвелася на колїна і з висоти свого двоповерхового ліжка голосно крикнула до дївчат:

— Не гасїть свїчок! Лишїть горїти! Я куплю новї!

І раптом всі небезпеки, що були на шляху до цього, здалися їй незначними. Життя й так карало її ні за що. Воно відібрало в неї все найдорожче й найгарніше, било нею об свою чорну яму і сміялося над нею...

— Але ж і я посміюся над тобою! Поламаю все, а дістану тебе, моє життя! — стрїлою пролетїла шаленна думка. Іра подивилася кругом себе впевнено й гостро...

Свічечки догоряли і дївчата одну по одній гасили їх. Останній вогник затріпотав і згас від чийого подиху. Лише синенький димок звїзвся від нього вгору.

Ю. П. Англія. Дякуємо за обширного листа і висловлені думки відносно молодечої преси. Радю містимемо спомини з недавнього минулого. Але треба ж, щоб їх хтось писав. Якщо не помиляємось — Ви є учасником бурхливих волинських років. Чи не могли б Ви дещо написати? Чекаємо. Привіт!

Д. З. Англія. Проблема, яку порушуєте, є дуже важлива. Проте ми не знайомлені з дописом в «Укр. Самостійнику» про вислід зїзду ТУСМ-у в Торонто і тому тяжко зорієнтуватись в характері допису з цитати, яку подаете, що «... І так ТУСМ з академічного студентського товариства став прибудівкою однієї політичної групи і тепер переміна в догматичний «орден» наступить без ніяких труднощів».

Вам видається, що ТУСМ перестає бути в очах автора допису «академічним і студентським» тому, що односторонній автор, не зважаючи на їхні зусилля залишитись в ТУСМ, були з нього «вищпрошені». Нам важко висловитись в цій справі, бо, повторюємо, не знаємо характеру допису. Але знаємо, що вже від лювенської конференції, у вересні ц. р. між двома таборами (які ще так недавно були одним і який різними способами поборював інших) запанувало напруження, атаки і контратаки партійно-ідеологічного характеру. Чекаємо на заповіджений допис до слїдуючого числа. Привіт!

Н. Н. Німеччина. Після восьми-літньої «прогульки» Ви знов між нами. Радїємо з цього приводу і чекаємо на цікаві дописи. Щиро дякуємо за листа і дружньо тиснемо руку. Щирий привіт.

І. С. ЗДА. Дякуємо за Вашого листа. Пишїть ширше про Ваші перші враження. Привіт.

І тільки спогад, немов димок від вогню, лишивсь від усього — снувалася в напруженню думка в Іринїй головї.

Та очі її палали, так завзято й відважно, що, здавалося, пробивали все навкруги...

Дим, що лишивсь від золотих вогнів, розїдав очі і наповнював їх блеском. Спогад життя розбудив жагу за ним і сповнив Іринин серце могутнім вогнем... Бажанням жити, боротись і перемогти!

Ялинка стала символом життя для неї!..

Окер 1947 р.

СОВЕТСЬКІ КІНОАРТИСТИ В ПАРИЖІ

(Докінчення зі стор. 10)

суконку... Було дивно, що коли всі західні артисти є мільйонерами, то советські — ледве мали з собою по кілька тисяч французьких франків...

З самого початку почалися бенкети, переплітувані відвідинками Парижу. 29 листопада — сінеасти відвідали найкращий дім французьких мод Ж. Фат, театр Сари Бернард.

30 листопада в одній з краших залів Парижу — «Норманді» — офіційно почався фестиваль советських фільмів. В світлі рефлекторів, до червоних килимів, серед двох шпалерів французької національної гвардії, проходили десятки французьких «зірок», які різко відрізнялись своїм буржуазним одягом від «запрошених» представників Паризької «вулиці», французьких комуністів.

Приїхала советська делегація, офіцер командує «стрункою», засліплені світлом рефлекторів, «наші» сінеасти здивовано розглядаються — буржуазна Франція віддає їм почесність. Фестиваль організований під егідою міністерства закордонних справ! Це стає незрозуміле для артистів, незрозуміле для загалу французького громадянства — Франція ще далі перебуває під впливом гіпнозу «духа» Жегєви. Під покришкою міністерства закордонних справ більшовики проводять свою облудну пропаганду.

Ані одна французька газета не виступила з протестом, забракло відваги сказати правду, сказати те, що думає багато справжніх французьких патріотів.

1 грудня делегація відвідала Версай (замок і парк) та Тріанон. Увечері — найкращий нічний кабаре «Лідо».

2 грудня було чи не найцікавіше. Це перший день, що його я міг провести з советськими сінеастами. В програмі були заповіджені відвідини катедри Нотр-Дам, а по обіді — Лювру.

До Нотр-Дам сінеасти мали прибути перед обідом. Але в останній хвилині їхню програму було змінено, вони наперед відвідали Музей Інвалідів, де спочиває Наполеон і шойно опісля, о 12-й родині, прибули до Нотр-Дам.

В НОТР-ДАМ

На дворі мрячно, падає дрібненький дощ. Під Нотр-Дам вибігає трьох репортерів з апаратами, готовими до знімання. Видно, що ще сінеастів тут не було. Але для певності заходжу до святині.

— Вибачте пані, — питаюсь жінки, що продає медаліки, хрестики, образки і т. п. — ви не бачили випадково, чи тут не проходила більша група туристів?

— О, ні. Проходило, але яких де-сять, не більше. Мені здається, що це були американці, а не росіяни.

Я подякував і знову вишов. Чекаю нетерпляче. Неприємний дощ сі-

че немилосердно. Аж ось з'являється кар «Рapid-пульман» ч. 8803, за ним легкова машина ч. 2933. Відкриваються двері, з-середини вискакують репортери, журналісти і помазу, з перемученими обличчями, советські сінеасти. Заблизмали світла. Ми скоро робимо знімки. Немає часу говорити.

Сінеасти зупиняються перед дверима, знімають шапки, розглядаються.

— Пашлі, товарищі, — звертається до них перекладчик Олег, в одязі «а-ля Сен-Жермен-де-Пре». Він повертає голову в усі сторони і його погляд зупиняється на мені. Він немов мене впізнав. Я бачу, як він підходить до якогось типу, вже суто французького вигляду, з переломаним носом і йому щось шепче.

Делегація входить до святині. В мене на ший відчинений апарат. Я сліду за ними, як і інші репортери. В самих дверях підходить до мене тип з переломаним носом:

— Ви від якої газети будете? — питає мене по французькому.

— А вам яке діло? — без надуми відповідаю.

— Як мені відомо ви не «кредитовані», краще коли ви звідси забере-тесь!

— А якщо ні? — я відвернувся від нього і далі йшов за делегацією.

— Уважайте, щоб через вас не було дипломатичного інциденту, — в слід за мною кидає тип.

Я відвернувся і пішов. Ціла група сінеастів скупилась біля столика з хрестиками. Вони одне перед другим пропихаються, щоб купити хрестик, чи якийсь медалік. Жінка неконспіративним способом звертається до мене:

— Ну що, ви знайшли тих, що шукали?

— Так, дякую, — очі всіх звернулись в мою сторону.

— Пашлі таваріщі, — настоював міністер Сурін, щоб відтягнути артистів, від цього стола, коли побачив, що апарати все частіше почали блимати.

Група зупинилась в центрі святині. В кожного заперло віддих. Ніхто не на сміхається, ніхто не ставить в цій справі питань.

— А чи тут відбуваються Богослуження? — питається перекладчика одна артистка.

— Так, це діюча церква, але Богослуження відбуваються кілька разів в рік, тільки у великі празники...

(Продовження в наступному числі)

П. Варнак
Читайте в наступному числі такі розділи:

В залах Лювру.
«Це український фашист!»
«Так, два роки в Сибіру!»
Прекрасна мадмуазель Х.
Погоня бульварами Парижу.

Хроніка

◆ На Станіславівщині існує чотири музичних школи, крім того є філіали у районних центрах — Косові і Снятині.

● Кольоровий фільм «Пісня про Україну» за сценарієм А. Матишка, О. Михалевича й М. Шумила випускає Київська студія кінохроніки.

● У видавництвах України появились останнім часом такі твори:

Юрій Герасименко «Непровесні». Поезії (69 стор.)

Остап Вишня «Великі ростіть». Оповідання для дітей (64 стор.)

Максим Рильський. Твори в трьох томах. Том 3-й (481 стор.) складається з чотирьох розділів.

Участь українського студентства в міжнародній студентській зустрічі в Лювені.

2 грудня 1955 р. відбулась в Лювені міжнародна студентська зустріч, влаштована чужинцями студентськими організаціями. До співпраці в улаштуванні імпрези було запрошено також українських студентів. Імпреза складалась з двох частин — першу частину заповнили дві доповіді, дру-

гу — народні танці і спів. Українська група виступила з двома українськими танцями. Танець «Запорожець» виконали В. Хмеляк і В. Візір. «Чумаки» — В. Хмеляк. Українські виступи сприйняла публіка, яка складалась зі студентів і-професорів, дуже тепло.

СМОЛОСКИ П

Журнал Української Молоді
Появляється з початком кожного місяця

Редагує Колегія в складі:

Осип Зінкевич, Іван Сілецький,
Аскольд Кобилко, Василь Михальчук.

Редакція застерігає собі право скорочувати і виправляти рукописи. В справі незамовлених статей не листується. Відповідає тільки на ті листи, до яких є долучений міжнародний купон на відповідь.

Ціна одного числа: в Франції — 25 фр., в Англії — 9 пенсів, в усіх інших країнах — рівновартість 10 ам. центів.

Річна передплата в Франції: 300 дол. в усіх інших країнах — 1 ам. дол.

Адреса Редакції й Адміністрації:
Smolosky
3, rue du Sabot, Paris 6^e, France

«Smoloskyp»

Journal de la jeunesse ukrainienne
Edition speciale de la
«Parole Ukrainienne»
3, rue Sabot, Paris 6^e

СМОЛОСКИЙ

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Journal de la Jeunesse
Ukrainienne

«SMOLOSKY»

Journal of the Ukrainian
Youth

Ч. 2 (60)

Лютий 1956

Рік 7

Місяць жінки героїні

Місяць лютий є місяцем української героїчної жінки. Жінки, яка вміла стояти на висоті завдань, вміла вирізнитись з-поміж мільйонів і стати зразком до наслідування. І саме такі ми були у нас і княгиня Ольга, і Олена Пчілка, Софія Галечко, Віра Бабенко, Ольга Басараб, Олена Теліга, Чермеринська, Мартинюки і цілий легіон жінок героїчної доби, які поруч своїх чоловіків брали участь у змагу за свободу. Вони вміли бути жінками, матерями, мистцями слова, а коли було потрібно — воїнами зі зброєю в руках.

Світлі традиції героїчних жінок продовжують сьогодні жінки в Україні. На еміграції вони стоять також поруч у політичному, культурному і суспільно-громадському житті. Вони є всюди присутні, всюди діють, всюди помагають.

Від жінок, від матерей залежить на еміграції, яке вони дадуть виховання підростаючому поколінню. Бо саме жінки, саме матері творять родинне вогнище, саме від них залежить, чи вони зуміють увілляти у серця своїх дітей любов до України. Чи зуміють їх навчити української мови і відданості українській справі.

На Тебе, українська жінко, наша надія, у Тебе наша віра. Будь гідною наслідницею тих, які боролись зі зброєю в руках, які карались в казематах, які гинули на ешафотах. Продовжуй їхнє діло не зі зброєю в руках, а подум'ям свого гарячого серця, повного любови до України.

Хай наша віра в Тебе, українська героїчна жінко, молода мати, не зведе нас!

Молодь України говорить своє ні!

(17-ий з'їзд комсомолу України)

22.-24. грудня 1955 р. відбувся в Києві 17-ий з'їзд комсомолу України. Яку велику увагу присвячують большевики комуністичному вихованню молоді найкраще свідчить той факт, що в з'їзді не тільки взяли участь, але й були обрані до президії М. Гречуха, О. Кириченко, Д. Коротченко, І. Назаренко, М. Подморний, маршал В. Чуйков, О. Іващенко, які нічого не мають спільного з молоддю, а є високими московськими урядовцями в Україні.

Непередодні самого з'їзду «Рад. Україна» мала відвагу сказати правду про комсомол, вказати на ту різницю, яка характеризує молодецьку організацію у вільному світі, і молодецьку організацію в комуністичній системі.

«Політика партії, її рішення і вказівки — присади «Рад. Україна» — бойова програма діяльності комсомолу. В. партійному керівництві — джерело його сили».

Сказано ясно і недвозначно — в комуністичній системі молодь — сліпе знаряддя, сліпий виконавець, безвольний інструмент в руках партії. Тому й цей з'їзд не приніс нічого нового. Молодь, справжня молодь була пасивним слухачем, їй казали вставати вона вставала й аплодувала, їй казали співати «Інтернаціонал» — вона співала, сиділа і слухала.

На 600 делегатів в дискусіях, зі справжньої молоді, виступало лише 25! Інші аплодували, підносили руки і одногласно схвалювали.

Так відбувся з'їзд...

Відкриття з'їзду відбулось о 3-ій годині 22. грудня, в сесійній залі Верховної Ради УРСР. Перший секретар ЦК комсомолу В. І. Дрозденко відкрив і командував встати до виносу прапору. Пізніше одногласно обрано президію з'їзду і почесну президію, до якої обрано ЦК КПСР. З'їздом формально кермував Дрозденко, а властиво О. М. Шелепін, спеціально присланий з Москви. Потім одногласно обрано секретаріат, редакційну і мандатну комісії та затверджено такий денний порядок: 1. Звіт ЦК ЛКСМУ, 2. Звіт центральної ревізійної комісії, 3. Вибори ЦК ЛКСМУ і ЦРК. І це все.

Порівняльно до попереднього з'їзду, який відбувся ще в 1952 р., в персональному складі делегатів і ЦК помітно значні зміни. Вміжчасі підвищено попереднього 1-го секретаря комсомолу Г. Г. Шевеля, який займає тепер високий пост у партії, на його місце

стягнуто з Дніпропетровська Дрозденка, який перед смертю Сталіна був поправ в неласку і мгло його не викинуто з комсомолу за грубі «помилки».

Не чути на з'їзді і делегатів з Західної України, зокрема дуже «рухливого» тов. Фольварочного, який по всій правдоподібності поїхав «добровільно» піднімати цілину. З інших областей теж нові делегати. Інші вичищені, або поїхали в Казахстан.

Серед комсомольських активістів слід відмітити секретарів ЦК ЛКСМУ Л. Балясу, С. Крилову, М. Кириченка, С. Тарасова, секретарів обкомів В. Цибулька (Сталінська обл.), В. Богданчика (Одеська обл.), С. Хвостелька (Полтавська обл.), М. Назарова (Дніпропетровська обл.), В. Сокола (Київська обл.), М. Ляховича (Чернівецька обл.), М. Рудова (Хмельницька обл.), В. Кулика (Львівська обл.), Л. Криворучка (Вінницька обл.), О. Макухіна (Севастополь), Нем'я-

того (Миколаївська обл.), В. Гостева (Харківська обл.).

Після довгих овацій, вставань, вигуків приступлено до найбільш неприємної частини з'їзду — звітної доповіді, яку виголосив Дрозденко і звітної доповіді ЦРК яку виголосила О. Єгорова.

23. грудня з'їзд вітав ЦК КПУ, знову вставання, знову овації, знову «ура». Тільки почато обговорення — нова бомба на залі з'їзду. З'їзд прийшли вітати київські піонери. На трибуну піднімаються «кращі з кращих» — Діма Грабовський і Оксана Мелешкіна, приносять овочі, квіти, стебла кукурудзи(!...), виголюшують завчені вірші. І знову всі встають, звучать фанфари, б'ють барабани, знову «ура» (чим разом вже не партії, а піонерам), знову овації.

Пізніше все трохи втихає, дехто починає голоситись до дискусії. Говорили, каялись, обіцяли бути кращими. Тоді хтось собі пригадав, що в прези-

По 30-ти роках ті самі ухили, ті самі помилки

30 років комуністичного виховання, 17 з'їздів комсомолу, десятки пленумів — і результат той самий. Молодь йде в комсомол, бо мусить іти, але залишається паперовими членами, жодною ідейністю, жодною відданістю партії (не говоримо про одиниці, а про загальне), жодного ентузіазму. А все під примусом, всі «добровільні» виїзди, чи то в Казахстан, чи в Донбас — все по «комсомольським путівкам», цебто насильно. І це ствердив з'їзд комсомолу, ствердив у своїй доповіді Дрозденко, стверджували делегати. Бо не можна не ствердити того, що є наочне, що є незаперечне.

Про кризу, яку переживає комсомол, від самого свого заснування, не могло затаїти навіть повідомлення РАТАУ.

«З'їзд визнав, — говориться в повідомленні РАТАУ від 24. грудня, — що результати політичної й організаційної роботи серед молоді могли б бути більшими, якби комсомольські організації не допускали в своїй діяльності серйозних хиб... На раді підприємств формально організовано соціалістичне змагання молоді... Серйозні хиб викриті в ідеологічній роботі серед молоді... З'їзд відмітив також серйозні хиб в роботі комсомольських і піонерських організацій... Робота піонерських організацій провадиться нецікаво, одноманітно... Робота в багатьох комсомольських організаціях провадиться шаблононо, — не викликає інтересу і активності у комсомольців... Намічено ряд заходів по усуненню недоліків в організаційній і ідеологічній роботі комсомолу України...» і т. д., і т. д.

Ще більш промовисті факти зустрічаємо у доповіді Дрозденка і в виступах деяких делегатів. У нього звичайно так: спочатку трафаретні фрази

дії сидить теж Омель Гончар, який почав писати про любов і справжнє життя. І всі захопились, щоб і він щось сказав. Але всі розчарувались, бо він, як і всі інші, почав говорити про советський патріотизм і відданість партії, обіцяв, що перестане писати про любов, а почне писати про молодь, про комсомол і про її відданість партії...

Увечері слухано звіту мандатної комісії (М. Кириченко)...

24. грудня з'їзд обговорював доповіді, прийняв резолюції і ствердив цілий ряд хиб у комсомольських організаціях, зокрема ідеологічного і дисциплінарного характеру.

На закінчення обрано новий ЦК ЛКСМУ, до якого увійшли: В. Дрозденко — 1-ий секретар, М. Кириченко — 2-ий секретар, С. Крилова, Л. Балясна, І. Мозговий — секретарі, Г. Дубрава, М. Полторанина, М. Савченка, І. Семезець, В. Сокол, В. Цибулько — члени бюро ЦК. Головою ЦРК обрано Д. Дорохову.

про великі успіхи комсомолу, а описав правду про нього, про всі хибі, ухили, незацікавленість молоді справами комуністичного виховання.

«Треба корінного поліпшення діяльності комсомольських організацій... — говорив у звіті Дрозденко. — В роботі комсомольських організацій підприємств важкої промисловості, в керівництві ними з боку райкомів, міськкомів, обкомів і ЦК комсомолу України (значить — всюди! — О. З.) мають місце серйозні хибі... В роботі комсомольських організацій будов мають місце дуже серйозні недоліки... погано налагоджено організацію праці молоді, спостерігається велика плинність кадрів, незадовільна трудова дисципліна. Багато молодих будівельників не виконують встановлених норм, не підвищують своєї кваліфікації... ЦК, окремі обкоми і райкоми ЛКСМУ ще не все зробили для поліпшення роботи серед молодих тваринників».

Дрозденко зокрема критикує Станіславівську і Полтавську області. Він в них знаходить все — і націоналістичні ухили, і недогляд за тваринництвом і сільським господарством.

В іншому місці Дрозденко говорить: «В ідеологічній роботі серед молоді мають місце серйозні хибі... Пропагандистська робота серед комсомольських організацій провадиться у відриві від життя, від конкретної обстановки і завдань сьогодення, має академічний, формальний характер... Низький ідейно-теоретичний рівень пропаганди, слабкий зв'язок її з конкретними завданнями комсомольців і молоді в комуністичному будівництві збіднюють політичну освіту, знижують у молоді інтерес до політичних знань... Часто робота ведеться шаблононо, нецілеспрямовано, без урахуван-

ня запитів і бажань молоді... В ряді учбових закладів ще низький рівень політико-виховної роботи серед студентської молоді...»

Ці ствердження першого секретаря комсомолу України є наявним доказом, що комсомол, хоч і є кілька мільйонною молодечею організацією, він переживає перманентну кризу, і ця криза проявляється на всіх відтинках життя. Молодь держиться комсомолу зі страху і із-за тих полехи, які можна досягнути будучи його членом.

Ствердження Дрозденка показують, що українська молодь здорова, ставить завзятий спротив комуністичному вихованню і вона сама торує собі шлях в життя, їй не потрібно ні опікуна у виді комуністичної партії, ні дирекції з Москви.

Комсомол і молодь України в цифрах

Як Дрозденко так і дискусанти назвали цілий ряд цифрених даних про комсомол і взагалі молодь України, які промовисто говорять в який жахливий спосіб російсько-комуністична система експлуатує українську молодь:

Зараз комсомол України начислює три мільйони членів, на один мільйон більше, як в 1952 р. Під контролею комуністичної партії видається в Україні 8 молодечих та піонерських газет і 4 журналі, загальним тиражем 1 міль. 35 тисяч примірників. За постановою партії в Україні будеться видавати ще 4 молодечі газети. Партія і комсомол, з метою мати тотальну контролю над молоддю, кермуть 28 тисячами клубів, 87 тисячами гуртків художньої самодіяльності, в яких бере участь 1,5 міль. чоловіків. В Україні на підприємствах, будовах і транспорті працює 1,5 міль. молодих робітників, серед них 700 тис. комсомольців. У промисловості створено 26 тис. комсомольсько-молодечих бригад.

В 1955 р. комсомол під примусом (за «путівками») вислав на постійній праці в Донбас 16 тис. комсомольців і молоді. В Казахстан і на Сибір 75 тис. молоді. Щорічно школи ФЗН випускають 100 тис. молодих робітників, а технічні школи — 7 тис. В колгоспах, радгоспах і МТС зараз працює 550 тис. комсомольців, 3 тис. з них кермує польовими бригадами, 2 тис. тваринницькими фермами, 20 тис. працюють ланковими. 15 тис. комсомольсько-молодечих ланок вирощує кукурудзу. Партія примусила також підлітків-дітей вирощувати кукурудзу на площі 54 тис. гектарів. На тваринницькій фермі було вислано 35 тис. комсомольців, а в загальному на фермах працює 100 тисяч.

Молодь, вислана на примусові роботи, живе переважно в гуртожитках. Як виглядає життя в таких гуртожитках найкраще знає Дрозденко. У звіті він говорить:

«В гуртожитках не створено необ-
(Докінчення на стор. 3-ій)

Відбувся II-й Конгрес Укр. Студентства Канади

(Власна кореспонденція)

Протягом останніх кількох років українське студентство переживає, на мою думку, нову хвилю національного піднесення, переживає час точнішого окреслення свого світогляду та активізації праці на національній ниві. Доведом цього є творення різних студентських клубів та ідеологічних товариств при місцевих університетах, пропагування української культури і правди про Україну серед чужинських студентів. Ця діяльність проявляється різними шляхами, як організування українських цижнів в університетах, мистецьких вечорів і т. п. Кожен, хто слідкує за розвитком студентського життя, може ствердити, що розвиток студентства стоїть на правильному шляху та безупинно йде вперед. Найкращим показником успіху саме був Другий Конгрес українського студентства Канади, який відбувся в дружній атмосфері, з бажанням всіх делегатів — якнайкраще причинитись для розвитку своєї крайової централі.

II-й Конгрес СУСК-у відбувся 26 і 27. грудня 1955 р. в Марльборі Готелі у Вінніпегу. На Конгресі були заступлені наступні організації: студентські клуби з Монреалю — при Мк Гілл і Сер Дж. Віліямс коледжах та ТУСМ, студентські клуби з Торонто і Гамілтоку, з Вінніпегу були заступлені — «Альфа-Омега», «Зарево», «Обнова», ТУСМ, з Саскатуну — «Альфа-Омега».

Конгрес відкрила президентка СУСК-у п-на Віра Жаровська, вітаючи всіх гостей та делегатів.

До Президії Конгресу обрано: Л. Виницький (Монреаль) — голова президії, Вербанюк (Вінніпег) і В. Папірчук (Вінніпег) — заступники, О.

Комсомол і молодь України

(Докінчення з 2-ої стор.)

хідних культурно - побутових умов, брудно, невистає меблів, обладнання».

Не зважаючи на цілу систему експлуатації молоді, як Дрозденко, так і інші партійні ватажки вимагали від молоді не тільки нести рабське ярмо, а бути ще бідьорими і готовитись до «оборони батьківщини». І потребу такої підготовки до боротьби з зовнішнім і внутрішнім ворогом вказував зскрема Шелепін, висланик Москви.

З'їзд комсомолу закінчився. Делегати роз'їхались не з піднесенням, а ще з більшим пригніченням, але разом з вірою, що система яка держиться на терорі і насильстві, не зможе довго вдержатись.

О. Зінкевич

Мушка (Монреаль) і п-на К. Земесуков (Саскатун) — секретарі.

На Конгрес наспіли численні привіти, з важливіших слід згадати — від Архиепископа Ларіона, Архиепископа Борського, міністра освіти провінції Манітоби, від КУК (п. Яримович), УНО (інж. Косар), БУК, ЦЕСУС-у, КОДУС-у, СУСТА, НТШ і багато інших.

Після офіційної частини Конгресу почались ділові наради. Звіти Управи СУСК-у і делегатів були обмежені до мінімуму через брак часу і тому не можна було вповні представити Конгресові пророблену працю, але не зважаючи на те, вони дали багатий обріз діяльності даних організацій та показали великий їхній поступ і силу. Рівнож звіти Управи СУСК-у показали яку велику працю вона виконала за звітний час, не зважаючи на всі початкові труднощі. На особливе признание заслужив своєю працею та відданістю студентській справі ген. секретар СУСК-у Віктор Денека, якому Конгрес висловив своє признание великою овацією.

Після обідньої перерви проф. П. Юзик, голова департаменту славистичних студій Манітобського університету, виголосив доповідь на тему: «Роля українських канадійців». В своїй доповіді прелегент накреслив розвиток української еміграції, постанов різних організацій, їхні хвилеві піднесення та упадків. Показав який великий потенціал посідають українські канадійці, вказав на вплив української культури на канадійську та на ролі, яку українські канадійці повинні відігравати в майбутньому. Доповідь була дуже цікава своєю інформативністю та конструктивністю.

Вечором того ж самого дня відбулася загальна дискусія на тему: «Українське студентство і його відношення до життя». Ця тема була розроблена в різних аспектах чотирьома окремими доповідачами та виголошена на Конгресі, після чого відбулась загальна дискусія.

Першу доповідь з загального циклу виголосив Монастирський (Саскатун) — «Відношення українського студента до університетського життя». На думку прелегента, студенти приділяють замало уваги студентському життю на університетах; деяким студентам бракує відповідного знання і певного окреслення світогляду; не використовуються для пропаганди шкільних успіхів поодиноких студентів.

Другу доповідь виголосила Л. Слюзар (Монреаль) — «Відношення українського студента до нашої суспільності». Порушені в доповіді були проблеми виховання — яке саме ви-

ховання повинна мати дитина, щоб пізніше могла стати повним і свідомим членом української спільноти і добрим громадянином Канади. Прелегентка підкреслила батьківську відповідальність за виховання дітей, подаючи при цьому яскраві приклади.

Наступну доповідь — «Український студент і професійне життя» виголосив Р. Костюк (Торонто). Прелегент ствердив, що переважача більшість студентів по закінченні студій і одержанні фахової праці, цілковито занедає суспільне життя та під впливом матеріальних вигод і щоденних обставин взагалі відчужується від всього рідного, підкреслюючи при цьому, яка велика прогалина витворюється в нашому суспільстві і яка велика шкода для самого професіоналіста і для громади.

Останню доповідь виголосив З. Погорський (Вінніпег) — «Український студент і його відношення до самого себе». Ця доповідь була філософічно-психологічного характеру. Прелегент подав надзвичайно влучні характеристики загальних типів українського студента. Порушуючи проблему меншевартості, прелегент ствердив, що людина не може жити в жодній скрайності і тому нашому студентству і цілому суспільству немає ніякої загрози з цієї сторони.

Перший день Конгресу закінчився товаришським вечором, який був ненавчально продовженням тієї гарної і товаришської атмосфери, яка була під час загальної дискусії та ще більше спричинилася до закріплення дружніх відносин серед зібраних делегатів.

В першій половині другого дня Конгресу відбувались засідання і праці ділових комісій — верифікаційної, програмової, фінансової, пресової, номінаційної, статутної і резолюційної. Друга половина дня — це звітування голов комісій та дискусія над поданими пропозиціями. На внесок фінансової комісії був прийнятий бюджет СУСК-у в сумі 300 дол. Ця сума була розподілена на кожний осередок від його потенційності.

На пропозицію номінаційної комісії була обрана така нова Управа СУСК-у:

В. Жаровська («Обнова», Вінніпег) — президент, п-на Б. Ганущак («Альфа-Омега», Вінніпег), п-на М. Боднарчук («Обнова», Вінніпег), К. Зеленко («Альфа-Омега», Саскатун), О. Мушка (СУСК, Монреаль), п-на Р. Дастик (УСК, Торонто), п-на А. Косар («Альфа-Омега», Вінніпег), — віцепрезиденти, Ю. Бабій (ТУСМ, Вінніпег), А. Герман («Обнова», Вінніпег), В. Кудрик («Зарево», Вінніпег), — секретарі, Б. Чемеринський (ТУСМ,

Вінніпег), Р. Костюк (УСК, Торонто) — організаційний референт, Я. Барвінський (ТУСМ, Вінніпег) — референт студійних справ і статистики, С. Радчук («Альфа-Омега», Вінніпег) і Є. Лешман («Обнова», Вінніпег) — референти преси і пропаганди, Євгенія Погорецька («Альфа-Омега», Вінніпег) — референт суспільних справ і опіки, Л. Винницький (УСК, Монреаль) — референт зв'язків з ЦЕСУ-С-ом. Контрольна Комісія: І. Трояк («Зарево», Вінніпег) — голова, В. Папірчук (ТУСМ, Вінніпег), Донна Павлишин («Обнова», Вінніпег), З. Погорецький («Альфа-Омега», Вінніпег), К. Земесуков («Альфа-Омега», Саскатун) — члени.

Останньою офіційною точкою конгресу було прийняття в члени СУСК-у студентського клубу при Оттавському університеті і ТУСМ-у з Монреалю.

Конгрес закінчився обідом, на якому промовляв генеральний суддя про-

вінції Манітоби М. Н. Григорчук. Шановний промовець зазначив, що українці повинні бути горді свого національного походження, підкреслюючи при цьому, що вже тепер є дуже багато українських прикмет в канадійській культурі, яка чим даліше то більше багатіється культурним спадком і досяганнями українців - канадійців і тому студенти повинні ще з більшим завзяттям працювати в цьому напрямі.

На кінець вважаю своїм обов'язком зазначити, що конгрес проходив на високому академічному рівні. Народи комісії проходили ділово і з великим зацікавленням всіх присутніх делегатів. Цей конгрес вважаємо за великий успіх українського студентства на чужині.

Новій Управі СУСК-у бажаємо якнайкращих успіхів у її корисній праці для українського студентства в Канаді.

А. Криворучко

Резолюції Другого Конгресу СУСК

1. Другий Конгрес Українського Студентства Канади пересилає свій палкий привіт студентам України, солідаризується з їхньою боротьбою за Суверенність Української Держави і вільність науки та хилиє голови перед тінями поляглих друзів-студентів, що згнули в боротьбі за волю Суверенної України.

2. Конгрес вітає Високу Ієрархію Українських Церков в Канаді та заявляє свою вірність ідеалам християнської моралі й етики.

3. Конгрес рівночасно вітає всі українські суспільно - громадські і політичні установи у вільному світі, а зокрема заявляє свою співпрацю у студентських справах з Комітетом Українців Канади, якому висловлює свою вдячність за одержувану допомогу.

4. Конгрес вітає Центральний Союз Українського Студентства та визнає його найвищим моральним авторитетом серед українського студентства та центральним, координаційно - репрезентативним тілом і пересилає привіт усім українським студентам у вільному світі.

5. Конгрес вважає передумовою успішної праці СУСК скріплення духа національної і становой єдності, як також усіх цих сторін і факторів українського студентського життя, які сприяють більшій солідарності, взаємному розумінню та співпраці українського студентства Канади.

6. Конгрес уповноважує Управу СУСК ужити всіх заходів для створення Відділів Українознавства в канадійських університетах, де вони ще не існують та закликає українсько - канадійських студентів масово вписуватись на студії українознавства.

7. Для успішної координації діяль-

ності студентських товариств, що діють в одній місцевості і для єдиної станової репрезентації місцевого студентства, Конгрес визнає усі складові організації СУСК негайно поробити заходи для зорганізування постійних координаційних тіл, куди б входили представники кожної студентської організації в даній місцевості.

8. Конгрес доручає управі СУСК і складовим організаціям подбати про належну інформацію про українські справи в міжнародних студентських організаціях як БУС, НФКУС, тощо, містити інформаційні статті в студентських часописах, влаштовувати українські імпрези в університетах, як також підтримувати активні зв'язки з місцевими студентськими організаціями.

9. Конгрес доручає Управі СУСК, у порозумінні з КУК, подбати про створення Українського Канадійського Стипендійного Фонду для підтримки здібних і незаможних українських студентів.

10. Конгрес закликає майбутніх студентів уважно вибирати поле своїх студій, маючи на увазі, що запорукою майбутнього українства Канади є його духовне багатство й оригінальність. Тому заохочує студентів студіювати українознавство та здобувати вищі наукові ступені з метою поповнення кадрів українських науковців і діячів культури та мистецтва.

11. Конгрес заохочує українських студентів вступити в ряди студентських офіцерських шкіл, з чого матимуть велику користь особисто, як також увесь український загаль в Канаді.

12. Конгрес визнає обсольтентів Університетів активно включитися в ук-

Нові студентські товариства

В останньому часі історія студентського життя на чужині зафіксувала постановня двох нових студентських товариств — Український Студентський Клуб в Гамільтоні (Канада) і Українська Студентська Громада в Балтімор (ЗДА). Нижче містимо короткі інформації про ці два товариства.

УСК — Гамільтон

В Гамільтоні студіює кілька десятків українських студентів. Їм від довшого часу тут відчувалась потреба заснувати українське студентське товариство. З цією метою було покликане в квітні 1955 р. студентський ініціативний комітет, який мав завдання провести відповідні заходи перед університетськими властями та відповідну працю серед українського студентства для заснування студентського товариства.

До ініціативного комітету були увійшли: Є. Федак, Є. Дяковський, А. Криворучко, Іванка Романюк і М. Занкевич. При кінці листопада м. р. було затверджено створення клубу при Мак Мастер університеті. 1. грудня м. р. було скликано Загальні збори студентства Гамільтону, на яких обрано першу управу в такому складі: Є. Федак — президент, І. Романюк — 1-ий віцепрезидент, А. Криворучко — 2-ий віцепрезидент, М. Занкевич — секретар, Є. Дяковський — скарбник. Клуб нараховує 25 членів. Кілька членів делегація клубу взяла участь в другому Конгресі СУСК-у в році обсерваторії.

Новій Громаді і її першій Управі бажаємо якнайкращих успіхів у реалізуванні їхніх задумів і планів.

УСГ — Балтімор

3 ініціативи групи студентів, які живуть в Балтімор (ЗДА), було скликано 22. жовтня 1955 р. Загальні збори, на яких створено Українську Студентську Громаду і обрано першу Управу. До Управи УСГ увійшли: Я. Шавак — голова, М. Яворський — заступник, Т. Соловій — секретарка, Т. Черик — орг. референт, Д. Шевченко — скарбник, О. П'ясецька — культ. осв. референт, Р. Кобрин — стипендійний референт. До Контрольної Комісії увійшли: А. Булава — голова, О. Осташ, М. Феденко — члени. До Товариського Суду вибрано: Ю. Котика і Ю. Чумака.

УСГ-Балтімор підготовляє разом з іншими місцевими молодечими організаціями Академію Крут та плянує влаштувати ряд відділів.

Новій Громаді бажаємо якнайкращих успіхів у праці.

Українське життя в Канаді і використовувати своє знання для української справи.

Література - наука - мистецтво

В. Квітка

М. Козоріс

Юрій Яновський

(У першу річницю смерті)

Переді мною дві сині книжки з золотими буквами «Юрій Яновський». А всередині — портрет.

Блідий, інтелігентний, з орденом Леніна і з книгою в руках — Юрій Яновський в своїм багатім кабінеті.

Лице його якусь маску усмішкою зображує.

— Юрій Яновський, — кажу, — скиньте ту маску з свого лица. Погляньте ширю, розумно. Дайте відчувати силу вашого таланту з портрета вашого, як чую я його з творів ваших.

— Нащо ви наклали цю маску на лице? Нащо ви зробили ту ж саму маску в творах своїх. Адже ви змалювали такі прекрасні безсмертні образи українських людей! Ви так возвеличили героїстство, відвагу, відданість нашого народу! Ви ж так вслєвили силу його, жертвенність і ненависть до осоружних ворогів землі нашої квітучої!

— Нащо ж при тому всьому ви ще мали робити маску? Маску на їхньому лиці! Таку саму маску, яку бачу я на вашому лиці?

— Чому не дали ви правдивих образів, словених ненавистю до всіх ворогів землі нашої?

— Адже ваша Марійка з відрубаними руками, ваші Петрусь і Гапочка, ваш Дід Данило з Полтавщини — багато, ой як багато великих героїв — безсмертні!

Ви творець нового українського стилю, нової української людини! Ви відтворили в творах своїх сучасну Україну!

І ми будемо вчитися на них! Вчитись бути такими ж ненависними до ворогів, як ваші герої. Такими ж завзятими й відчайдушними, жертвеними й героїчними, як вони...

Тільки до всіх ворогів!

А може це була мета вашої творчості? Може це була єдина можливість говоріння отою Езопівською мовою до свого народу? Мовою, за якою крився інший, щирий жаль до всіх невинних жертв українського народу, іща слава всім героям його, інше благословення всіх великих діл його?!

І ось ми, вільні сини і дочки, народу того з мови вашої езопівської вибираємо дорожні кришталі і понесемо їх зернами дорогими на шляху життя нашого.

Зернами, які зродять діла в майбутньому! Воно наше оте майбутнє! Бо ми є нове покоління, повне сил і жит-

Ти мене, сину, покинув

Ти мене, сину, покинув... Покинув самітну, як суху билину.

Мене сушило горе, мене сушив біль, а тепер туга за тобою.

Я буду як той торічний лист скручений, що під весну тепліється на гілці, прив'язаний до неї павутинням.

Буду як той лист, бо моє страждання велике.

Травневого вечора, як усе пишалося красою, ти сумний пішов превцями поміж зеленими збіжжками.

Я бачила твою схилену голову і кінець твого кріса.

Вони довго чорніли на тлі синяви... Куди йдеш, — ти не знав.

Я не знаю, куди ти пішов.

Треба йти, — це знав і ти, і я...

Тому ти пішов.

А там десь далеко гриміли гармати. Десь далеко пожежа розстелювала пурпур на вечірньому небі.

Страшний ляк давив усіх, як буйний вітер хвилюючий лан.

Вороги йдуть... Несуть ярмо...

Як вони прийшли, — я не знаю. Дріжачими руками затулила і очі й вуха.

Тяжко зазнати сорому, а ще тяжче двигати ярмо...

Часом у мене на серці буває ніби втіх. Якийсь ясний вогник пробивається гострим язичком на хвилину.

Каже мені тоді моя думка:

— А він ярма не бачить, а він ярма не носить.

Тому часом вогник блимає в серці. Але він такий слабенький, що такої

тя!

І оте майбутнє, скаже своє слово, дасть свою відповідь!... Тоді можна буде скинути полуду з очей, маску з творів, отрую з душі!

Тоді щирим і вільним словом можна буде висловити те, що поглядом щирим бачити можна!

Тоді світ «тихий не вечірній» завітає над краєм нашим. А творчість творців таких як ви, садом розцвіте над краєм нашим!

Як любо буде українській людині ходити садом тим!

А творці, як тополі ваші, вічно шумітимуть у радості пам'яті людської!

Тепер же — слава героям українського народу, змальованим у ваших творах! На тім героїзмі нехай вчиться він боротися з ворогами і бути господарем на своїй землі!

В. Квітка

билини, такої сухої як я, нагріти не може, не то що запалити.

Ні.. я вже не згорю... Струпішню та й випаду...

А ти не будеш бачити, ні чути.

Я щодня посилаю свої думки за тобою. Вони біжать від нашого вибитого порога, через садок, а потім дельше тими межами й стежками, що ти йшов, як твоя схилена голова і кінець кріса чорніли довго на безмежній синяві.

Від старого дуба вони біжать що-сики битою дорогою.

А там далі зриваються, як гончі собаки і женуть скажені, далеко.

Вітрають, шукають за тобою...

Пізно вночі втомлені, з мутним оком повертають і скулені лягають біля моїх ніг і скимлять боляче.

Вернули без нічого.

Тебе не знайшли.

Чи випускаєш ти свої думки до мене? Вони знають дорогу. Хай забіжать, хоч на дрібну хвилину. Хай забренять біля мого вуха, як дрібна мушка.

Вечір снує сутінки по кутках і підіймає щораз вище чорні крила. Ходжу від кута до кута, від стола до порога.

Всюди тихо.

Дивлюся на дрібні заплакані вікна, на сумні стіни.

Все мовчить...

Шукаю, може де твоє слово, це колишнє, веселе, дитяче може де заховалося у кутку.

Чекаю, може воно випурхне, може злопоче крильцями і забренить у повітрі срібним дзвіночком, яким колись дзвонило.

Немає...

Тихо, тихо... Мовчанка.

Здається мені, не моя хата.

Яксь велика, велика пуста.

А я заблукана пилинка.

Блукаю безмежним пустарем, і нема де притулитися.

У пустарі, у цій порожнечі часом пролетить блискавкою думка.

А, як він поверне?

Як стане з вольним прапором, з палким обличчям, з вогнистим оком?

Як стане біля воріт і крикне: «Гурра!»

А як йому відізвуться сотні, закуре
ні дорогою та дубом замаєні?

Тоді біжу на перелаз.
Старі ноги путаються, але біжать.
Ні... Тебе не видно...

Твого голосу не чути.
Гей, сину...
Відізвись таким дужим голосом,
щоб аж тут почула.

Крикни велике вільне: «Гурра!»

Тоді я впаду без жалю.

І буде в нашій малій хатині порож-
ньо й тихо.

Опісля зійде сонце...

А я вже його не побачу...

М. Козоріс

(«Ізенівець»)

Леся Українка

Говорити про мужність Лесі Українки, про те, що в глухій і страшній часі гніту й безправ'я поетеса заявила — «контра спем сперо» — супроти надії надіюсь, — це значить повторити правду, не раз уже проголошену. Видима річ, що мужній, бойовий, волювий, волелюбний тон і справді являє основну і найбільшу заслугу лірики Лесі Українки... Образ відважної жінки-воїна здався мені завжди найкращою характеристикою для Лесі Українки...

«Умру, не здамся», — це справді був девіз, котрого вона ні разу в житті не зламала, — але жіночість, ніжність, ласкавість також високою мірою їй властиві, і це ніяк не пригнічує й не здрибнює її, а тільки теплює, освітлює всіма барвами світу, як весняне сонце — снігову гірську вершину... Боротьба пристрастей і боротьба ідей становить основу її творчості, особливо драматичної.

Ненастанне шукання правди аж до останніх її меж, пронизують усі її п'єси, — і великі драми... Трагізм у мисленні, у світогляданні і світогляданні органічно влившись у Лесі Українці... Її герої сміливо кидають рукавичку долі — во ім'я людини.

Трагізм Лесі оптимістичний. Недарма на своєму щиті замолоду написала вона: «Контра спем сперо»... Ніжна і сувора, мужня і чутлива, насичена мудрістю віків, озброєна випробуваною майстерністю великих митців — і разом з тим у постійних шуканнях своєї мудрості й своєї майстерності, непримиренний ворог усякого насильства і гніту, поборник і впевнений провозвісник волі й правди.

Максим Рильський

Пізнаймо старовинну Україну

ПІДЗЕМЕЛЬНА УКРАЇНА

В Україні в останніх роках, як інформує советська преса, проведено цілий ряд розкопок, які наявно доказують, що перед тисячами років в Україні існувало життя. Про деякі розкопки в останніх двох роках ми хочемо поінформувати наших читачів.

Стародавня Мізинська стоянка

Розкопками поселення первісних людей біля Мізині на Чернігівщині кермував І. Г. Шовкопляс. Експедицію зорганізували Інститут Археології і Зоології АН УССР. В експедиції брали участь також співробітники Київського історичного музею та Державного Університету.

Мізинське поселення первісних людей існувало біля 30 тисяч років тому. Експедиція розкопала біля 400 кв. метрів. На глибині 4-6 м. від сучасної поверхні виявлено ряд господарських, житлових і побутових комплексів, досліджено на підставі 20 тис. різних знахідок життя, побут і культуру колишніх стародавніх мешканців.

Відкрито довготривале зимове, житло, при спорудженні якого поряд з деревом використано велику кількість великих кісток мамонтів та північних оленів. Знайдено багато знарядь праці з кременю та кісток, прикрас з бивня мамонта та морських черепашок, скупчення мінеральної фарби, місце розведення вогню, тощо. В житлі знайдено два уламки бивня мамонта, опрацьовані у вигляді схематичних людських фігур (мабуть божки). Навколо житла виявлено кілька інших жител-будівель та вогнища із залишками кісткового і дерев'яного вугілля. На стоянці виявлено багато виробів з кременю та кісток.

Знайдені речі та вивчення їх доводять, що місцеві поселенці займалися полюванням на мамонтів, північних оленів, диких коней, зубрів та інших тварин. На вовка і песця люди полювали лише задля хутра. Орнаментальні речі (пластинки, уламки бивнів) були різьблені з допомогою кременних знарядь. Морські черепашки, які знайдено, походять з над берегів Чорного моря. Всі вони просверлені і намішували на намисто. Черепашки свідчать про значні зв'язки мешканців з віддаленими районами. Дослідження в Мізині продовжується. (За Київською «Літ. Газетою», ч. 37. 1955 р.).

Розкопки біля Керчі

Експедицію влаштував лівинградський Інститут історії матеріальної культури АН СССР. Експедиція продовжує розкопки босфорського міста і фортеці Ілурата, що знаходилася на підступах до столиці босфорського царства Пантикапей. Тут знайдено де-

сятки житлових будинків, оборонних споруд, що являють собою міцну стіну з оборонними вежами. Предмети домашнього вжитку, дьохні, засіки, відтворюють картину побуту, економіки і культури стародавнього міста перших трьох віків по н. Хр. Фортеця добре збереглась.

Інша частина цього ж Інституту продовжує розкопки загородньої садиби в двох кілометрах на північ від Керчі. Тут виявлено жили приміщення, винокурню, які яскраво малюють побут населення III-II віків до н. Хр. Інша експедиція повинна досліджувати кургани на північній околиці Керчі, де в 1954 р. знайдено дерев'яний саркофаг IV віку до н. Хр., мальовані вазы, витончені ювілійні вироби. (За «Рад. Україною», ч. 197. 1955 р.).

Старовинне селище в Михайлівці

Вже протягом трьох років біля с. Михайлівки (Херсонщина) працює експедиція Інституту археології АН УССР керована О. Ф. Лагодовським. Експедиція провадить розкопки поселення епохи бронзи. Дотепер розкрито понад 5.000 кв. м. Під нашаруваннями ґрунту виявлено руїни жител, споруд господарського призначення, розкрито кам'яний мур.

Кам'яний мур оперезував весь верх горба і його схил з боку річки. Стіна муру, яка збереглась до сьогодні — висотою в 2 м. Вона побудована з великих кам'яних брил, деякі до двох метрів в поперечку. Шви стіни перев'язано, стіну укладено на розчині із звичайної землі, без вапна, якого ще тоді очевидно не знали.

Численні житла щільно притислись одне до одного. Вони мали кам'яний фундамент і, очевидно, глинобитні стіни. За пляном це багатокімнатні споруди неправильних контурів. Кожна камера-кімната зв'язана з сусідніми. Одне невеличке житло стоїть окремо, його фундамент складений з більших каменів. Це житло могло належати якомусь знатному членові громади. В житлі було знайдено лише намисто, виготовлене з плунових кісток вовка.

Всюди помітні сліди господарської діяльності: кам'яні жорна, ступа для круп, ковальські прилади для виготовлення бойових сокир-молотків, майстерня для направи рибальських сіток. Кругом сліди численних вогнищ, але немає жодної печі. Багаття здебільшого розкладались безпосередньо на землі, горщик з варивом підпирали камінцями. Майже весь знайдений посуд з опуклим дном, навіть миски мають опукле дно, а щоб вони могли стояти, їх виготовляли з кількома ніжками.

В глибокому ярі, в який скидали по-

З поезій в Україні

Дещо цікавого

Л у г и

Зелені, зелені,
Овіяні цвіту вогнем,
Ціловані сонцем,
Умні дощем,
У зорях вечірніх,
Поснували під синім шатром
Пахучі, медові —
Луги над Дніпром.

Колись тут дівчата
Сплітали купальські вінки,
Щоб долю сказали
Ім хвилі дзвінкі.
Колись партизани
Тут пасли коней дозори,
З війни повернули
Давні косарі.

Та тільки мій ними
Один партизан не вернув
(Дарма, що в дівчини
Вінок не втонував)...
Веде сіножатку
Дівоча зсмагла рука:
І трави — в покосі,
І пісня дзвінка.

А луг цей зелений
Ласкавить її, звеселя,
І серце дівоче
Її окриля.
Вона лиш смутніє,
Як бачить: вночі між зірок
Пливе срібний місяць,
Як в плесі вінок.

Зелені, зелені,
Овіяні цвіту вогнем,
Ціловані сонцем,
Умні дощем,
У зорях вечірніх,
Поснували під синім шатром
Пахучі, медові —
Луги над Дніпром.

Ольга Маруніч

НОВОРІЧНЕ

Десь далеко синій вечір тоже,
Білий сніг і світло у хатах...
І думкам так легко і пригоже
Линуть там в цих синіх сутінках...

Краю мій, далеко за морями
Десь розкинувся ти, як казка юних
днів,
Вкутаний священними вогнями
Серця мого найясніших снів...

Лину думками до тебе в синій вечір
І шепчу вступуючим рокам:
Казка стане правдою хай врешті
І я опинюсь там... лиш там...

В. Квітка

Найбільші гроші в світі

Металеві й паперові гроші — не єдина на землі міра вартості. У відсталіх племенах на островах Тихого Океану і в Африці гроші служать черепашки «каури» — найстаровинніші платіжні знаки, які дожили до наших днів. В Африці та на островах Океанії за 150 каури і тепер можна купити сокиру, а за 60 — тук бзвовняної тканини.

В різних частинах земної кулі використовують як гроші також зуби тварин: собак, дельфінів та інших. У деяких племен в Ассомі (північно-східна провінція Індії) гроші служать коров'ячі черепи. В Полінезії велику вартість мають гроші, виготовлені з пір'я колибри, папуг і голубів. Гроші служать також грецькі горіхи (в Тібеті), зерна какао (в Мексико), листя тютюну і бруски соли (в Африці).

Та найбільш дивовижними і найбільш великими розміром є кам'яні гроші, якими користуються на острові Яп (в групі Королівських островів Тихого океану). Ці гроші, відомі тут під назвою «феї», виробляються з арагоніту — мінералу вапняної породи і мають вигляд великих млинових жорен з діркою в центрі. Чим більша за діаметром така монета і чим вона тонша, тим вища її вартість. Деякі феї досягають 5 метрів у діаметрі.

• Арагоніту на острові Яп немає, і тубільцям для добування грошей доводиться час від часу вирушати в далеку мандрівку океаном до островів Палау. Там вони виробляють важкі брили породи, вантажать їх на плот і тягнуть на буксирі додому. Потім з великим зусиллям переносять багатотонні брили на берег і починають обтесувати. Зрозуміло, що вартість грошей, добытих з такими труднощами, досить висока.

Бага і громіздкість цих «монет» не дає змоги користуватися ними при повсякденній торгівлі. Коли людина щось продає і одержує «готівкою», вона мусить йти до покупця і знайомитися з якістю і розміром «монети». Але вона не перевозить «монет» додому, тому, що транспортування таких «грошей» обійшлося б на небезпечно менше їх вартості. Тому то чимало тубільців зберігають свої «скарби» в чужих садибах...

ОТЧИЙ ДІМ

Я виростав у ньому й не забудь
Вогнів з веранди ніжну кашають.

В годину смутку ними думав я,
В них молодість теплілася душа.

Покинуть край примусив супостат,
Та знову я вертаюся до хат.

Доносить вітер із усіх сторін,
Як б'є по вмерлим надвечірній дзвін.

Я у дорозі мрію і журюсь:
Кого зустріну в домі, як вернусь?

Можливо, мати вибилася з сил,
Спочила сном спокійним край могил.

Над нею, може, не звели й хреста, —
Хто ж сиротину словом привіта?..

Біліє отчий дім у дахніні,
Спокоїно в нім, не світяться вогні.

Німіє в синій мряці провесна,
Зненацька світло вдарило з вікна.

О, не забути тих мені хвилин,
Чи це твою я бачу, нене, тинь?

Сипнуче суцвіттям птах із верховить,
Вітаючи додому мій привіт.

Юрій Буряківцев

Проф. С. Венгрів

Проф. С. Венгрів, найбільший український бібліограф, майже невідомий серед української молоді. Він народився 5. квітня 1855 р. в Лубнях і помер в 1920 р. в Петрограді (дехто твердить, що він був розстріляний більшовиками).

Проф. С. Венгрів протягом цілого свого життя збирав біографії та автобіографії письменників і наукових діячів, відомості про їх друковані твори.

Працівників друкованого слова, зв'язаних походженням, місцем перебування і тематикою з Україною, картотека нараховує понад чверть мільйона. Всього в архіві Венгрова — два з половиною мільйони бібліографічних карток і чотири тисячі автобіографій.

ВІРА

Хай зникнуть сумніви, як хмари,
І чисто, як в небі, хай буде в душі!
Хай сонце скрізь владно засяє —
І я усміхнуся йдучи!

Хай серцем я щиро повірю,
Що в світі є правда свята! —
Душею нехай відпочину
І скрангу своє вбоге буття.

А завтра? — Як хмари надійдуть? —
Байдуже сьогодні мені!
Я вірю, що правда побідить
І сонце засяє в півні!

В. Квітка

Советські кіноартисти в Парижі

(Докінчення з попереднього числа «Смолоскипу»)

— Неправда, — хтось гукнув з-поміж репортерів російською мовою, — Богослуження відбуваються кожної неділі.

— Цікаво б побувати, — шепче один з членів делегації до свого товариша.

— Так пішли, — грімким голосом говорить Сурін, — нам треба поспішати на обід.

— А ми хотіли б піти нагору, — почувшись голоси.

— Та що ви товариші, — просив міністр, — вже пізно, нам треба їхати.

— А ми таки хочемо на вежу! — на стоювали голоси.

— Та тепер туман, нічого не видно. — прийшов на допомогу міністру перекладач, — може тоді завтра вранці ще раз поїдемо.

В залах Лювру

Точно о третій годині цього ж дня, я був уже при вході до Лювру. Біля мене крутилось ще кількох репортерів. Ми знайомимось, ведемо дружні розмови.

За хвилину приїжджає знову той же сьмий кар — висідають репортери, ціла делегація в комплекті, агенти.

Входимо до Лювру, святині мистецтва, старовини. Проходимо залі, оглядаємо експонати.

Ось рухливий непосидючий Сергій Бондарчук, виконавець ролі Т. Шевченка в советському фільмі «Тарас Шевченко». Він найбільш захоплений картинами, він немов їх пожирає своїм поглядом. Він пильним поглядом з усіх сторін оглядає безголову статую Ніке з Самотроки, оглядає карти-

ни, йому відомі всі ці імена — Леонардо да Вінчі, Рембрандт, Давід, Рубенс, Гоя... Він фотографує картини по кількох разів, щоб залишилась пам'ятка...

Ось вимучена і спотіла, з прекрасним симпатичним обличчям, Олена Бистрицька. Вона гарячими залами Лювру ходить в своєму важкому футрі. Вона спотіла і ледве тягнє за собою ноги. Не знайшлося «джентлмен», з-між «своїх» який би поніс їй футро.

— Вам гаряче, — я підійшов до неї, — роздягніться я понесу Ваш...

— О, ні, ні, дуже дякую, мені не гаряче, мені так добре...

— Навже?..

ним світом» все більш захоплюватись. Але я скоро зорієнтувався з ким маю до діла.

— А як вам Париж? — питаю.

— Знамените місто, повірте мені — знамените, і люди веселі, не те що у нас, ех тут би жити...

І знову розговорились про те, «як би тут жити».

— А ви хто будете, — не витримав накінець мій співрозмовець.

— Я, але знаєте це тільки між нами, — говорю.

— Ну да, канечно, я вас понімаю, зі мною можете бути зовсім відкриті.

— Я — член Організації Українських Націоналістів, чули про таку?

— Ну да, чув, та ще скільки...

Я почав говорити моему співрозмовцеві про те, за що бореться ОУН. Він цілий час мені повторяв «до мене можете мати повне довіря» Мені стало ясно, що я маю до діла з провокатором. Але я не відступав, а дельше говорив йому за що ми боремось

і чого ми хочемо.

За хвилину мій співрозмовець вбачився і підійшов до групи. Я бачив, як він підійшов до міністра Суріна, як йому щось шептав на вухо, як Сурін затривожено дувився у мою сторону і щось говорив. Якраз група зупинилась під репродукцією образу «Тайна вечеря». Мій співрозмовець повернувся у мою сторону:

— Товариші, — він зблід і говорив дрижачим голосом, — будьте обережні, бо серед нас є український фашист. Ось — він! — провокатор витягнув руку у мою сторону і показував пальцем на мене.

Французькі репортери схопились за апарати, думали — сенсація.

— Не фашист, а націоналіст! — я поправив провокатора.

Очі усіх вп'ялись у мене. Підійшов представник французького міністерства закордонних справ п. Шомер. Він запитався, що сталося.

— Між вашими репортерами, — говорив йому советський перекладач, — є український фашист...

— І що, він вам перешкоджає? — питався найвищо п. Шомер.

— Він агітує наших людей, роздає їм протиросійську літературу, тому ми хотіли б, щоби він звідси забрався.

— Мені дуже прикро, але в нас немає такого закону, за яким можна б його звідси викинути. Він має таке саме право, як і всі інші журналісти.

Перекладач переклав це все Сурінові. Він був розлючений. Він відвернувся і пішов. За ним пішли всі інші.

Коли я підходив до артистів і починав до них говорити, вони боязко дивились в мою сторону, і відвечались.

«Так два роки в Сибірі!»

Ціла делегація зупинилась в одній залі, був час покидати Лювр. Стали репортери, підійшов п. Шомер.

Сурін виголосив дуже суху промову. Йому не менш сухо відповів п. Шомер.

Поруч в уніформах зупинилось кількох сторожів музею. Один з них почувши російську мову наблизився:

— Да, да... харашо...

— Пане міністре, — звернувся до Суріна один журналіст, — ви говорили, що у Франції мало говорять російською мовою. Дивіться у нас навіть сторож говорить вашою мовою.

— Звідки ви знаєте російську мову, — звернувся Сурін до сторожа, простягаючи йому свою руку.

Але сторож не подав йому руки. Він з повною ненавистю кинув в обличчя Суріна:

— Я два роки просидів у вашому проклятому Сибірі!

Сурін відвернувся і почав тікати. А за ним з переляком поспішала вся делегація...

Прекрасна мадмуазель Х.

Провідницею по Люврі була дійсно прекрасна панночка, з гарною французькою дикцією, мадмуазель Х. Ми з нею були знайомі віддавна, разом колись вчилися. Ми радо зустрілись в Люврі. І мені було дуже приємно почути її виклад про кожний експонат і доповнити в багатьох випадках свої скромні знання про мистецтво.

Я радо привітався з нею і попросив дозволу зустрітись та поговорити з нею. Вона радо погодилась.

Після закінчення, коли делегація сходила вниз, мадмуазель Х. підійшла до мене. Я взяв її під руку і ми сходили вниз, а за нами слідувала ціла делегація на чолі з Суріним.

Ми говорили про всячину. Аж раптом я почув за плечами:

--- Смотри, вона теж українська фашистка, от попали в фашистське кубло...

— Мадмуазель, — говорив я до неї, — вам мабуть доведеться страждати за українську справу.

Мої передбачення сповнилися. Чергового дня «Юманіте», французька комуністична газета, пишучи репортаж про відвідини советською делегацією Лювру, гостро накинулася на мою добру знайому, провідницю по Люврі, мадмуазель Х.

При зустрічі того ж самого дня я мусів просити в неї вибачення.

Погоня бульварами Парижу

.. Був вечір одного Паризького дня. Советська делегація виходила з одного прийняття. На неї чекали цим разом легкові машини.

— Ніколя, — я почув, як говорив один ертіст до француза-перекладача,

— чи ми не могли б скочити в місто, я хотів би дещо купити.

— А ви не боїтесь, — говорив француз.

— Ні, якось викручусь.

Так говорив один з найбільших советських артистів!

Вони постояли, глянули кругом і пішли лішки в місто. Я не хотів за ними йти. Стояв, дивився і слухав. Раптом счинилась метушня. Хтось побачив, що артист А. (ми його назвемо «А») пішов у місто. Я бачив, як за ними гналась трійка: один советський агент з амбасади в Парижі, французький комуніст - активіст і репортер французької комуністичної газети «Юманіте». Я побачив це, рішив бігти за ними.

Швидко вони дігнали нещасного артиста А., але не підходили до нього, тільки ховаючись поміж будинками, стовпами і людьми, слідували за кожним його рухом.

Артист А. з перекладачем Ніколя заходили від магазину до магазину. Я теж слідував за ними.

Зайшли до магазину з жіночими торбинками і парасолями. Артист А. показує пальцем, питається яка ціна, здвигає плечима, говорить, що замало має грошей і йде далі... Проїшли цілий ряд магазинів і нічого не купили... Аж зупинились біля продавця, який продає «Все за 100 франків». І тут артист А., советська жіноча зірка, спромігся купити кілька найдешевших речей...

Ще цілий тиждень гостювала советська кінематографічна делегація у Парижі, а згодом у Бордо і над Кот д'Азюр.

Між всіма членами делегації було розповсюджено літературу ОУН.

П. Варнак

СМОЛОСКИП

Журнал Української Молоді і Студентства. Появляється з початком кожного місяця.

Редагує Колегія в складі:

Осип Зінкевич, Іван Слєцький, Аскольд Кобилко, Василь Михальчук.

Редакція зберігає собі право скорочувати і виправляти рукописи.

Ціна одного числа: в Франції — 25 фр., в усіх інших країнах — рівновартість 10 ам. центів.

Річна передплата в Франції: 300 фр., в усіх інших країнах — рівновартість 1 ам. долара.

Адреса Редакції і Адміністрації:

A. Kobylko

Boite Postale 9

Argenteuil (S. et O.) FRANCE

Адреси Представництв «Смолоскупу»:

ЗДА: Nadia Zinkewytch

3041, Elliott Str.

Baltimore 24. Md. U. S. A.

Канада: A. Kryworutchko

133, Balmoral Ave No

Hamilton, Ont. CANADA

Англія: W. Szewtchuk

London W. C. II. England

London W. C. I. England

Бельгія: N. Ripak

58, rue de L'Agueduc

Bruxelles, Belgique

Аргентина, Чіле, Парагвай:

Olha Bilyk

c. Maza 150

Buenos Aires

Rep. Argentina

Всі передплати просимо слати на адреси наших представників.

«Smoloskyp» Journal de la jeune ukrainienne. Edition speciale de la «Parole Ukr.», 3, rue du Sabot, Paris 6°. PIUF, S. A. R. L.

Володимир Янів

Бій під Крутами

Нема дорожчого від честі,
Страшнішого чужих кайдан:
Настав вже час війни і мести!
Все Україні в дар принести,
— Це воля рідних нам спартан.

Орди шість тисяч йде у люті,
Пожежу запалив салдат!
Невже ж не бути нам?! Чи бути!
Покаже бій, порішать Крути,
Не володітиме в нас кат.

Г'янила ниви кров їх чиста!
Звершилося: вже бій стихав.
І впали всі: героїв триста!

Останніх смілих — гнів садиста
В полоні всіх закатував.

Чужинче! Йди і Україні
Скажи, що звершений наказ!
Хай не сумує! На руїні
Збудуємо нові твердині
І в бій підемо другий раз!

Скажи, що шлях покажуть Крути,
Що замість теґня — ореол,
Що Україні — вічно бути,
Про Україну всім почути,
Бо світа це новий престол!»

Запит до «Смолоскипу»

ЧИ Б. ШАХЛІН УКРАЇНЕЦЬ?

ВШ. Друже Редакторе!

... Переглядаючи Альманах «Свободи» (Нью Йорк) на 1956 р., мою увагу привабила стаття про спортсів підсоветської України. Я, як постійний читач «Смолоскипу», між цілим рядом прізвищ українських підсоветських спортсів знайшов також прізвище Бориса Шахліна, світового чемпіона по гімнастиці. Мені цікаво чи він справді українець, бо в «Смолоскипі» про нього писалось, але не писалось чи він українець. За інформацію, якщо це у вас можливо, я був би Вам, як рівнож мої друзі, які цікавляться спортом, дуже вдячний.

З пошаною і найкращими побажаннями в Новому Році

Петро Зеленко

Від Редакції «Смолоскипу»: Пишучи про спортсів чи інших людей сучасної України (науковців, артистів, і т. д.) є нам емігрантам дуже важко устійнити, чи дана людина є справді українцем, чи чужинцем, який живе в Україні. Щоб таке устійнення зробити, потрібно довгих студій советської преси і відповідних видань. Тому, що це питання надзвичайно делікатне, редакція «Смолоскипу» коли пише про такі справи і таких людей — придержується принципу, що поки не устійнено точно національності даної особи, так довго не пишеться в нас, що він українець, а тільки, що він «спортовець України», цебто в змаганнях репрезентує Україну, чи радше УССР, але по національності він не мусить бути українець.

Можемо навести кілька прикладів: вперше на еміграції «Смолоскип» почав подавати хроніку спортивного життя в Україні (і шойно згодом інші українські газети почали робити те ж саме). В 1950 р. ми дали чершу згадку про Віктора Чукаріна, як українського львівського гімнаста. Зразу після того ми дістали цілий ряд листів, як то «таке прізвище», «він не українець» і т. д. Але пишучи про нього, ми знали, що Віктор Чукарін народився в Маріуполі, що він українець і що після війни він був висланий до Львова на Фізкультурний Інститут, там одружився, має двоє дітей і у Львові живе по сьогодні.

Деякі українська преса на еміграції постійно рекламує Київське «Дина-

мо», немов воно прямо українська національна репрезентація. А в цьому «Динамі» є 90% росіян, а не українців, тому немає інтересу їх рекламувати. Кращих українських футболістів, які грають в українських футбольних командах, большевики висилають в Москву, Ленінград і інші російські міста, а росіян присилають в Україну. Коли напр. Київська жіноча баскетбольна команда, суто українська і одна з найсильніших в цілому світі, не здавалась перед большевицькими атаками — її зліквідовано, а спортсменок большевики розігнали!

З Борисом Шахліном є така історія: він дійсно виступає або в збірних СС-СР, або в збірній команді гімнастів України (УССР), але він не українець. Він народився в Сибірі, сам справжній росіянин, який два роки тому був висланий на навчання до Київського Фізкультурного Інституту, де він навчається ще посьогодні. По закінченні Інституту, він напевно повернеться в Москву чи Ленінград і буде репрезентувати РФССР.

Тому, на нашу думку, подавати національність, коли її точно не знається, є дуже небезпечно і може мати колись дуже прикрі наслідки.

Рекорд і самота...

В 1954 г. один італієць просидів на м'ясті 62 дні!... В минулому році його слідами пішов швейцарський акробат Лоослі. Він заявив, що продержиться на м'ясті мінімум 63 дні і стільки ж ночей.

Лоослі, виступаючи під псевдонімом «капітан Лопанеллі», улаштувався на своїй 22-метровій м'ясті з комфортом: дружина піддержувала з ним постійний зв'язок телефоном і три рази в день приносила йому в кошик бутерброди і чай. Але цього стало замало, «капітан» почав нудьгувати. Він попросив, щоб дружина принесла йому самоучок якоїсь чужої мови. За ці два місяці добровільної самоти треба ж чомусь навчитись!

Спортові портрети

Таїса Демченко-Каменська

Знаменита українська спортсменка Таїса Демиденко - Каменська — мало відома серед спортивної молоді закордоном, зате вона відома і популярна серед спортсів і зокрема серед гімнасток України. Це вона тренувала підсоветських гімнасток на олімпіяду в Гельсінках, де українські гімнастки, як і пізніше на змаганнях в Римі в 1954 р., здобули блискучі перемоги, яких не могла добитись жодна спортсменка-гімнастка західного світу. Горюховська, Дерій, Шамрай, Рудько — ось найкращі світові гімнастки, українки. І це завдяки Таїсі Антонівні Демиденко вони добились таких прекрасних результатів, такої майже абсолютної гармонії в їхніх гімнастичних вправах.

Т. Демиденко народилась, саме в часі революції, 1917 р. Вона виростала в дитячих садках, ходила в школу, де відзначалась незвичайними здібностями. Зокрема любила різні «вибрики», лазячи по деревах не раз наносячи прикростей своїм виховникам. Лтом 1933 р. Таїса бере участь у т. зв. Всеукраїнському маршруті на човнах, Київ - Дніпропетровськ.

Цей маршрут був сильно рекламований, бо відбувався саме в часі голоду і большевики такою кампанією неповинних дітей хотіли заглушити стогони вмираючих людей. В пам'яті учасників цього маршруту, яких залишилось в живих лише кількох, ще досьогодні осталися картини вмираючих селян понад берегами Дніпра.

Почавши з тридцятих років, Демиденко почала захоплюватись майже всіми видами спорту. Але зокрема вона почала захоплюватись гімнастикою. В 1937 р., після постійного і настирливого тренування, Демиденко стає абсолютною гімнасткою України і одною з найкращих — цілого СС-СР. Перед самою війною, вона, будучи студенткою Київського Університету, стає абсолютною гімнасткою СС-СР.

Вибух війни перешкодив їй закінчити університет. Її мобілізують і посилляють на фронт, де вона перебуває цілу війну. Після війни вона посвячується виключно справі тренування і виховує цілу плеяду українських гімнасток.

Бачучи її незвичайні здібності, большевики переносять її в 1952 р. до Москви, де вона примушена тренувати московських спортсменок.

Союз Укр. Студентства Канади

(Вж. Кор.). Перші два роки існування СУСК, були роками проби та іспиту. Умовини серед яких створено СУСК, були доволі несприятливі, бо поважна кількість канадійських студентів українського походження цілком не відчувала потреби централізації і відносилася байдуже до ідеї її створення.

Студентські організації існували і працювали цілком окремо і тільки невелика частина студентів цікавилася працею інших товариств. Першим кроком у напрямі централізації було створення Канадійської Федерації Українських Студентів Католиків «Обнова» в травні 1953 р., в якій об'єдналися чотири окремі товариства. Від тоді думка про потребу централізації всіх українських студентських організацій Канади почала поширюватися і в грудні 1953 р. скликано Перший Конгрес Українського Студентства Канади, на якому був саме створений СУСК.

Хоч в Першому Конгресі взяли участь делегати всіх студентських організацій, за винятком однієї у Ванкувері, і всі вони погоджувалися з ідеєю створення СУСК, то залишалася певна частина студентів у кожній організації, яка індивідуально відносилася до тієї справи.

Тому праця Управи СУСК у двох перших роках його існування була більш експериментальною; далі — організаційного характеру. Треба було налагоджувати зв'язки з поодинокими товариствами, призвичаювати їх до присилання звітів, статистичних даних, тощо. Це вдалося до певної міри досягнути. Зацікавлення співпрацею поодиноких студентських товариств зросло вже до певного ступеня, і це вигляди, що нова Управа СУСК вже не буде зустрічатися з труднощами, з якими зустрічалася перша Управа.

Організаційна побудова СУСК є де-що відмінна від організаційної системи ЦЕСУС-у, що є зумовлене відмінними канадійськими обставинами. Членами СУСК-у можуть бути всі українські студентські організації Канади, незалежно від того, чи ці організації

є станові, конфесійні, чи ідеологічні. Їх членство в СУСК є однакове без огляду на характер організації.

Практика показує, що цей принцип є найкращий для канадійських умовин. Канадійські студенти, за малими винятками є членами тільки однієї організації і через те, майже, кожна організація, яка б вона не була, має становий характер.

Чисельний стан СУСК-у

Звіти на конгресі СУСК-у показали, що найбільші українські студентські організації в Канаді — це: Канадійська Федерація ТУСК «Обнова», що у своїх чотирьох відділах — у Вінніпегу, Торонті, Саскатуні й Едмонтоні, має разом 232 члени; Український Студентський Клуб у Торонті має 80 членів; Український Студентський Клуб при Сер Д. Вілліамс Коледжі у Монреалі має 45 членів; «Альфа-Омега» в Саскатуні має 45 членів; Український Студентський Клуб при Мк Гіл Університеті має 35 чл. Число членів інших організацій, що брали участь і звітували на Конгресі є нижче 30 (найнижче 13, найвище 26).

Тепер організаційна система СУСК охоплює кругло 580 студентів і цей висновок є базовий на числі членів поодиноких студентських організацій. Кілька студентських організацій знаходяться з певних причин ще поза організаційною системою СУСК. Усі ці організації разом мають приблизно 70 членів. З того виходить, що всі українські студентські організації Канади (члени і нечлени СУСК) мають разом 650 членів. Коли взяти під увагу, що деякі студенти є рівночасно членами двох організацій, то можна припустити, що в Канаді є тепер около 600 студентів, які належать до своїх студентських організацій. Це є приблизно одна третина студентів українського походження, що студують в канадійських університетах.

Листування Адміністрації

«Смолоскипу»

Проф. д-р Михайло М-ко (ЗДА). Пожертву в сумі 3.448 фр. (рівновартість 10 дол.) ми одержали. Найщиріше спасибі!

Зенон Т-ів (Діройт, ЗДА). Передплату в сумі 2 дол. ми одержали. Щире спасибі!

Дмитро С-ч (Трентон, ЗДА). Передплату в сумі 2 дол. ми одержали! Щире спасибі!

Адріан С-к (Нью Йорк, ЗДА). Передплату в сумі 1 дол. і пожертву на персфонд в сумі 4 дол. ми одержали. Найщирше спасибі!

П. Ф-к (Чикаго, ЗДА). Пожертву в сумі 10 дол. ми одержали через представництво «Українського Слова». Щире спасибі!

Олекса Стефанович

К Р У Т И

В мороці нелєду, в пїтьмі підлот —
Ваші пісні молодечі,
Льот вш орлиний, нестриманий льот.
Льот кріз вітри і хуртечі!

Що там, що вперше з рушницею ти,
Що там, що тому п'ятнадцять,
Так хороше вам на ворога йти,
Співом гучним захлинається...

... Стрінулись. Казять ворожю злість
Ваші розгукані стріли...
Псеми-б на вас позривалися б з місць
Тріскотні вкрай шкоростріли!

Сталі не стало. Зостався хрусталь.
Як з хрусталем проти сталі?
Лютю спів'є ворожая сталь,
Б'є — розбиває хрустали.

Сніже, таж в нього нема голови, —
Нашо йому підголов'я?

... Як захлиналися співами ви,
Так захлинулися кров'ю.

Сходять нам ваші негасні сонця,
Дзвонять серця ваші вічна,
Ваші квітневі, травневі серця,
Квітні, посічені в січні...

3 історії футболу в Україні

Футбол в Україні почав розвиватись з початком нашого століття. В 1912 р. відбулися змагання по футболу за першенство Російської імперії. В розграх мали брати участь команди Харкова і Одеси, але харків'яни ці розгри з'гнорували, а одесити прогали з Москвою 6:1.

Коли було формовано російську збірну команду на олімпійські змагання в Стокгольмі, то росіяни не заохотили брати спортсменів з російських «периферій», а «периферійники» відмовились говорити з російськими центральними командами, бачучи вияви російського шовінізму навіть в спорті.

В 1913 р. сильно починає розвиватись футбол в Україні. Харків налічував 16 клубів, Одеса — 8, Київ — 7, сильні команди були в Миколаєві, Юзівці, Краматорську.

В цьому році в розграх за першенство «юга Росії», в яких відмовились брати участь команди Києва, у фінал вийшли збірні Харкова й Одеси. Після надзвичайно гарячої боротьби переможцем вийшла команда Одеси (2:0). А в змаганнях за першенство всієї Росії, перемогла Одеса в змаганнях з Петербургом (4:2). Це були останні змагання за першенство бувшої Росії до революції

На Пресовий Фонд

На пресовий фонд «Смолоскиму» зложили:

Збіркова листа ч. 146. Збірку провів п. Дмитро Січ (Трентон, ЗДА). Жертвували: 5 дол. — Дмитро Січ; по 1 дол. — І. Галик, Василь Білак, Городиський, Теодор Сушик.

Збіркова листа ч. 174. Збірку провів п. А. Наклович (Клівленд, ЗДА). Жертвували: 2 дол. — Олекса Наклович (юнійор).

Збіркова листа ч. 159. Збірку провів п. О. Врублівський (Арголя, ЗДА). Жертвували: по 1 дол. — О. Врублівський, Д. Місько.

СМОЛОСКИП

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Journal de la Jeunesse
Ukrainienne

«СМОЛОСКYP»

Journal of the Ukrainian
Youth

Ч. 3 (61)

Березень 1956

Рік 7

Тарас Шевченко

Шевченко — поет народній тому, що він плоть од плоти і кість од кости свого народу. Народній поет він тому, що висловлював всі кращі прагнення і сподівання народу, страждав його болями і радувався його радощами... Однак усе життя і вся його творчість підпорядковані одній центральній ідеї. Ця ідея — вірність народу, зненависть до всього гніту і сваволі, діяльна любов до батьківщини. Служив Шевченко цій ідеї своїм вогненним словом.

Один із наскрізних образів у творчості Шевченка — це образ матері, матері - страдниці, матері - мучениці. «Катерина», «Наймичка», «Княжна», «Відьма», «Марина», «Марія» — не називаю цілого ряду інших речей, — це по суті широкі варіації на одну ж і ту тему. Такого полум'яного культу материнства, такого апофеозу жіночого кохання і жіночої муки не знайти, мабуть, ні в одного з поетів світу.

Нещасний в особистому житті, Шевченко найвищу й найчистішу красу світу бачив у жінці, в матері. Образ жінки-коханої, жінки-матері виливається в нього іноді в теж улюблений ним образ «зорі»... І ось оце кохану, цю матір, цю чистоту, цю зорю-святицю топчуть, втоптують в грязь «злії люди». Хто? Конкретно, в шевченківські дні — пани, паничі, ситі й ласолюбні представники пануючої класи...

Жінка-мати... В цьому образі в усіх народів символізується і найдорогоцінніше, найрідніше для людини — вітчизна. Шевченко називає матір'ю свою вітчизну — Україну, і він їй присвячує свої рядки, про неї він нестримно мріє і пише в похмурому солдатському засланні, про неї він говорить потрясаючі слова, стверджуючи, що йому байдужа навіть власна доля, але дорожка за все — доля вітчизни.

Максим Рильський

Україна напередодні 16-ої олімпіади

За кілька місяців відбудуться в Мельбурні (Австралія) XVI-ті Олімпійські Ігрища. Вдруге в історії цих Ігрищ, візьмуть в них участь також українські спортсмени та спортсменки різних національностей, які живуть в Україні, і які будуть репрезентувати УРСР, чи властиво СРСР у збірних советських командах.

Вся спортивна Україна заподадливо готується до цієї небуденної події. Спортсмени України мають всі дані на те, щоб завоювати передові місця, чого доказом була остання Олімпіада в Гельсінках. Але цим разом, перед цією черговою олімпіадою українські спортсмени і цілий ряд українців-тренерів поставили вимогу виступати, як окрема національна збірна команда, яка репрезентувала б Україну. Були пропозиції, щоб вони мали на грудях замість «СРСР» — «Україна». Але на це большевицький уряд не погодився, тоді під дальшим тиском, большевики погодилися, щоб спортовці виступали під знаком «УРСР». Цю пропозицію було пред'явлено Олімпійському міжнародному комітету, але він її відкинув, мотивуючи це переповненням програми Олімпіади, а власне — боючись конкуренції советського блоку держав.

Тоді большевики погодилися, щоб наші спортсмени, які будуть змагатися в збірних командах СРСР, виступали під знаком Української Радянської Республіки, себто УРСР. І якщо не зайдуть якісь зміни, і СРСР дійсно візьме участь в олімпіаді, що ще не є цілком певне через аферу Петрових, то наші спортсмени повинні виступати під знаком «УРСР».

До Олімпіади наші спортсмени готуються з великим фанатизмом. Але їм ставиться цілий ряд перепон, а в деяких випадках саботується та зривається їхнє тренування російськими відповідальними чинниками, які бачать в українцях сильних суперників і конкурентів.

І так Київський «Будівельник», який видав стільки блискучих спортсменів,

не має сьогодні ні свого стадіону, ні спортивних залів для тренування. Спортивний Харків, якого легкоатлети були грізним суперником Москви, зараз в повному занепаді. Зникли зі спортивного овиду блискучі рекордсмени, як К. Шило, М. Підгаєцький, Д. Рутнер, З. Синицька, О. Ярмо, А. Михайленко, та цілий ряд інших. В добре обладнаному в стадіоні, спортивні зали і спортове приладдя місті — прямо саботується праця і тренування, зокрема легкоатлетів. Їх заставляється тренувати на засипаному попелом і всякою гряззю доріжках. Стане зрозуміло, чому це так, коли взяти під увагу, що за підготовку всього збірного колективу, відповідає відомий україножер, голова тренерської ради Ф. Барков!

У Дніпропетровську справа представляється не краще. На стадіоні, де мали б тренуватися спортсмени, повно замерзлої грязюки, бетонні доріжки провалюються і є випадки каліцтва.

Одеський «Спартак» позбавлений всякої змоги тренуватися.

Коли теніс завойовує сьогодні в є більш почесне місце серед різних видів спорту і саме коли ми можемо лишатися успіхами таких наших тенісисток і тенісистів, як Валерія Кузьменко, Юрій Ольховик, М. Воскресенська, Л. Хорошко і інші, саме зараз напередодні Олімпіади, їх всіх позбавлено змоги тренуватися, бо на цілий Київ немає ані одного зимового тенісного корту, а той що є ніби в Палаці Фізкультури, тощо. А щоб в тенісі добре підготуватися треба цілого року наполегливих тренувань. Ясно, що в Києві саботує їх сам товариш Р а ц.

Але найбільш скандальна історія з формуванням збірної команди України з плавання. Жіночу команду формується з цілком новідомих спортсменок, які не виконали навіть першого розряду. Їхні дані на успіх є дуже

сумнівні. Ось вони — В. Винокурова, С. Шапошнікова, Л. Косарева, І. Леш... Ці прізвища нічого не говорять українським пливачкам. Таких відомих наших спортсменів в плаванні, як А. Коваленко, Марія Гавриш, В. Юрченко, А. Власов, А. Рибницький цілком відсоветується і їм все менше дається змогу не то що покращувати, а навіть вдержувати свій фізичний стан. Так, що великих надій, після таких умов, в яких вони зараз перебувають, на їхні успіхи немає.

У Львові справа представляється так само, якщо не гірше. Тут замість дати пливачкам основну фізичну підготовку, їх вже сьогодні заставляється «побивати рекорди», що, безсумнівно, до літа, цілком знищить їхні успіхи. Це робиться свідомо, бо відомо в цілому світі, що без основної фізичної підготовки, хвилює чи одноразовий, часом цілком випадковий успіх, мусить провалитись. Це дуже добре знають в Москві і в інших російських містах, тому там таких випадків, як у Львові немає. І сьогодні такі здібні спортсменки Львова, як М. Бович, М. Дудченко, Г. Прокопенко і інші, стали жертвою російської шовіністичної спортивної політики.

Що це в дійсності так — стане ще ясніше, коли ми довідаємось, що збірну команду України з плавання готує другий україножер і шовініст О. Трофімов, який робить все, що в його силах, щоб знизити спортивну здатність українських пливачків. Для цього він послуговується провокаціями і шантажем. Відома його кампанія проти тренерів Б. Чижі і Мироновича, яких він дискредитує на кожному кроці в очах спортсменів і влади.

Але такі і десятки подібних фактів не зневіряють українських спортсменів. Вони використовують кожну можливість, щоб добути собі в першу чергу в спартакіяді України, а згодом в спартакіяді народів СССР, щоб таким чином потрапити на XVI-ті Олімпійські Ігрища в Австралії.

Але їхня завзятість в боротьбі з різними труднощами, їхня самовіддана праця, їхні наполегливі і виснажливі тренування зобов'язують нас. Зобов'язують, бо сором палить нас обличчя, коли згадаємо останню Олімпіяду в Гельсінках, в якій наші спортсмени добились блискучих успіхів і коли про них писала світова преса, як про росіян, а не як українців. Блискучі успіхи Чукаріна, Гороховської, Шамрай, Дирій, Бочарової, Денисенка, Цибуленка, Літвева, Буланчика були записані на conto росіян! І проти цього не запротестувала перед світовою публічною opinією ані одна українська установа, ані одна організація, ані одна українська еміграційна політична газета!

Щоб не допустити до подібного скандалу і цим разом, редакція «Смолоскипу» рішила поробити своєчасно

Зріст хуліганства в Україні

На сторінки советської преси все частіше попадають вістки про зріст хуліганства в різних містах України. З преси можна вичитати, що хулігани не тільки роблять бешкети на всіх публічних місцях, але що вони мають свою «сітку» добре організовану і їхні люди діють всюди, навіть в міліції, в комсомольських організаціях. Коли супроти них приймається якісь заходи — вони про це зразу довідуються і зникають... Боротьба з ними стає чимраз тяжча, а при тому ще вона не дає бажаних результатів большевицькій владі, яка сама створила хуліганів і яка якраз є духовним батьком всякого хуліганства.

Якою загрозою для громадянства (чи для большевицької влади?) є хулігани в Києві, свідчить найкраще той факт, що протягом січня бюро комсомолу робило кілька спеціальних нарад в справі боротьби з хуліганством. Але досьогодні міліції, ні комсомолу не вдалось їх приборкати. Вони всюди роблять скандали: на стадіонах, в кіно, в театрах, на комсомольських зібраннях, мітингах. 7. і 8. січня на київський стадіон «Динамо» прибули цілі відділи міліції і мали теж прибути спеціальні комсомольські бригади для боротьби з хуліганством. На стадіон з'явилась міліція на чолі з підполковником Мартиненком і майором Буценком, але комсомольські бригади не прибули... На місці поарештовано масу людей під закидом хуліганства, а між ними цілий ряд комсомольців і то провідних. По Києву ходять чутки, що хулігани тісно співпрацюють з комсомолом, а комсомольські патрулі дуже часто не добачають розбешених хуліганів на вулицях міста...

В цілому ряді молодечих газет і журналів підсоветської України закликається комсомольців до боротьби з хуліганством. Наприклад «Молодь України» в багатьох числах присвячувала цьому питанню свої статті. В статті «Мужність» (передова у ч. 3, 1956) закликається комсомольців боротись з хуліганам, як їхні попередники боролись з фашистами, куркулями, капіталістами, які саможертвен-

но будували соціалізм... Наводяться приклади боротьби з хуліганам в Донбасі. По цьому видно, яких розмірів доходить розклад советського суспільства, чого виразником є зріст хуліганства, пияцтво, бандитизм, аморальність.

Про розміри хуліганства найкраще свідчить факт, що ця справа була обговорювана не тільки на 17-ому з'їзді комсомолу України, але й була поставлена на обговорення 19-ому з'їздові комуністичної партії України. Цю справу підніс О. Корнійчук. У своєму виступі він говорив:

«Серед деякої частини молоді є явища, які нас турбують, і про них ми чомусь мало говоримо. Часто ми чуємо, читаємо в газетах про хуліганство, про грабунки. Часом ці злочини роблять учні дев'ятих і десятих класів. Чому серед молоді поширюється хуліганство? Чи можна обвинувачувати тільки молоді? Ні, винні в цьому і батьки, і комсомол — ми всі».

Корнійчук, зріст хуліганства пояснює ще такими фактами:

«З кожним роком збільшується кількість молоді, яка, закінчивши середню школу, не може потрапити в інститут. Багато молодих людей сприймає це як велику образу, вважає уже в останніх класах школи, що не має ніяких перспектив. А від цього один крок, щоб підпасти під вплив гультаїв».

От і для молоді створюється безперспективна ситуація: високі школи влада закриває, скінчивши десятирічку — зразу в Казахстан або Сибір, в колгосп, або на шахти Донбасу. І пощо для цього було вчитись десять років? Тому з розпуки (і це найбільше оправдання для зросту хуліганства) молодь йде на вулицю, робить бешкети, хуліганить. А коли про це вже говориться на з'їзді комуністичної партії, то можна бути певним, що ця деморалізація молоді набрала загальний московий характер.

Дальше Корнійчук розплакався: «Ми робили багато помилок. Ми частували нашу молоді Тарзаном — і одержали нестрижені зачіски, «стиляги»; ми частували її безглуздими трофейними картинками — і дівчата почали гримуватися під голівудських зірок; ми годували її сіреними нудними книжками та її наша пропаганда була не на висоті, тому і дочекалися невеселих результатів».

Часом і Корнійчук, хоч дуже рідко, говорить правду!

О. Зінкевич

П. Варнак

ЗАКРИВАЮТЬ ВИСОКІ ШКОЛИ В УКРАЇНІ

Де поділись мільйони українських дітей?

За останніх сім років большевицька влада закрила в Україні 25 Високих Шкіл (ВУЗ-ів)! В кожній країні світу за такий короткий час не було закрито стільки високих шкіл, а навпаки — мережа високих шкіл в кожній державі з бігом років більшає. І до цього признався у своїй доповіді ніхто інший, а перший секретар Комуністичної Партії України О. Кириченко, який виступив на XIX з'їзді КПУ.

При цьому слід згадати, що за совєтськими даними (давись «Календар Довідник» на 1947 р., Київ, Українське Видавництво Політичної Літератури) в 1940/41 навчальному році в Україні було 166 Високих Шкіл (ВУЗ-ів), в 1946 р. 156. В 1949 р. (дивись брошуру міністра культури УРСР К. Литвина «Розквіт культури Радянської України», Держполітвидав УРСР, Київ — 1954, стор. 36) — 159, в 1953 — вже лише 144, а в 1955/56 навчальному році, за словами першого секретаря КПУ О. Кириченка — 134 (див. газету «Радянська Культура», орган міністерства культури УРСР, від 20 січня 1956 р., ч. 8(112), стор. 2). Жодні причин закривання ВУЗ-ів в Україні не подає ні Литвин, ні Кириченко.

А далі: за даними міністра освіти УРСР в 1946 р. П. Тичини — в 1940/41 навчальному році в Україні було 29.831 початкових і середніх шкіл і в них навчалось 6.491.519 дітей. Ці дані підтверджує теж К. Литвин. В 1946/47 шк. році, за Тичиною, — в Україні було 29.000 початкових і середніх шкіл і в них навчалось 5.650.300 дітей. В 1952/53 шк. році було, за К. Литвином, понад 29 тисяч шкіл і в них навчалось 6.273.000 дітей. В 1955/56 шк. році в Україні налічується, за О. Кириченком, 30.063 школи і лише 5.500.000 дітей. Цебто за три останні роки, в наслідок большевицької шкільної політики, в Україні число учнів зменшилось на 773.000!!! А де ще природний приріст населення? Так, що згідно з вищенаведеними обчисленнями і обчисленнями природного приросту населення в Україні бракує понад мільйон дітей! Ми запитуємо, що з ними сталося?! Де вони могли подітись?

Стан по 30-ти роках

большевицької шкільної політики

«В ряді областей УРСР, — говорив в своїй промові на XIX з'їзді КПУ О. Кириченко, — і насамперед у Дніпропетровській, Житомирській, Закарпатській, не виконується повністю закон про загальне обов'язкове навчання. В багатьох школах незадовіль-

но поставлено навчально - виховну роботу, низька ще дисципліна учнів. Найважливіше завдання — Політехнізації школи — досі не знайшло конкретних форм свого практичного здійснення. З ряду предметів ще не створено стабільних підручників і повноцінних учбових посібників».

Про молодих спеціалістів О. Кириченко говорив: «Значна частина молодих спеціалістів виявляється олабо підготовленою для роботи в різних галузях народного господарства і культури». Про стан науково - дослідної роботи він говорив: «У нас ще є лабораторії, дослідні станції та інститути, які працюють у відриві від життя, роками нічого не дають для

науки і практики... Керівники ряду підприємств, міністерств і відомств відірвані від наукових закладів і часто не знають про найновіші досягнення науки і техніки... Вчені ступені при суджуються не тим, хто займається справжньою науковою діяльністю, а тим, хто щось написав, хоч це «щось» нікому і не потрібно... З 691 дисертацій медичного профілю, захищених в 1951-1954 рр., лише окремі присвячені ще нерозв'язаним і актуальним темам. У Київському інженерно - будівельному інституті з 51 дисертаційних робіт, за які в останні три роки присуджено ступені кандидата і доктора наук, лише окремі являють деякий науковий інтерес».

ДЕ СУСПІЛЬНИЙ ОБОВ'ЯЗОК СТУДЕНТА

«Шановні Панове! Видсилаю вам Вашу листу і 300 франків у листі. Зібрали й нічого нігоден тому що я лежу хорий у шпиталі. Прошу вибачити, з дорогої душі, що можу то сам даю. З поважанням Л-к Григорій».

«Ви добре робите, що нагадуєте суспільству за нашу студіюючу молодь, на їх матеріальні потреби необхідні для нормальної виживи при студіях, бо для України потрібні здорові люди з здоровим розумом. Тільки такі, інтелектуальні люди, зможуть настигати й докладно нагадувати Вільному Світові, що Україна потребує, що найкращою розв'язки до Самостійності й Соборності в інтересах самого вільного світу... Є. П-К.»

«Зичу щастя та здоров'я всій президії, що в тяжких обставинах взяла на себе гетьосильну працю для добра нашої молоді, яка стане на вірну працю для нашої Страдниць Батьківщини... С. Ч-ий».

«Пан В. З. до якого ви вислали листу хворий і нічого не може зібрати, тому я переведу збірку на студентів, бо знаю, що це велике діло і їм треба допомоги... Наталія Н.»

«Я перевів збірку на Кодус Студентський і зібрав дуже маленьку Суму, нас ту є мала частина... Моя подорож до людей коштувала дорожше як офірував так само і я більше не можу дати я вже каліка на ліву руку а працювати мушу та і ташко... Г-ий».

Перед нами цитати з кількох листів, аналогічні до десятків, а то й со-

тень інших, які наспівають постійно до КодУС-у в Сарселі. Ми вибрали найхарактерніші, які є праобразом всіх листів і які відображають наставлення українського суспільства до студіюючої молоді.

Десять листів, зворушливих до глибини душі. Люди, звичайні українські люди, робітники й селяни (рідше інтелігенти) дають останній гріш, запрацьований важкою мозольною працею, їдуть за десятки кілометрів, щоб зібрати його, з одним великим бажанням: допомогти українському студентові вчитись, щоби він, здобувши високу освіту, міг краще служити Україні. Вони знають з досвіду і свідомі того, що освічена людина на чужині може більше допомогти українській справі, зокрема на зовнішньому відтинку, як людина без освіти, з обмеженим знанням. Тому й збірка на КодУС в минулому році у Франції дала таку суму грошей, якої після війни не зуміла зібрати, протягом одного року, ані одна українська громадсько-суспільна, професійна чи навіть політична організація. Це було найкращим показником, що загал українського громадянства має повне зрозуміння справи студій і що воно дає українському студентству повну, не тільки моральну, але й матеріальну підтримку.

Але український студент мусить пам'ятати, що це: **ЙОГО ЗОБОВ'ЯЗУЄ**.

Зобов'язує супроти поневоленої України, яка вимагає від нього віддати Визвольній Справі свій ум і серце, всюди, в усіх його діяннях праці і життя. Ставить до нього вимогу вив-

чати також українознавство, щоб могли ще більш прислужитись визволенню Батьківщини.

Зобов'язує його супроти українського громадянства, того українського робітника і селянина, який йому допомагає здобувати знання.

Зобов'язує супроти українських допомогових установ, стипендійних фондів, які організують йому допомогу, введують чужинецькі стипендії, влаштовують на студії і в гуртожитки.

І про це український студент мусить пам'ятати! І зокрема вже ті, і ми це наголошуємо, які покинули студії. Вони повинні (та це їхній обов'язок!) не тільки включитись в українське громадське, культурне, чи політичне життя, але й мають дбати і допомагати своїм молодшим товаришам здобувати освіту.

Скільки сьогодні інженерів, лікарів, а вчорашніх голосних, рухливих, активних, з «іменами» в студентському житті — студентів, осягнувши свій фах, виїхавши за океани — пропали! **Пропали!** Пропали для української справи! Пропали для української суспільності, стали погноєм чужих націй!

І не сором сьогодні тим всім, що їхня «активність» була зумовлена хіба що тільки потребою одержати стипендію, допомогу від українських, чи через них, — чужинецьких установ, чи навіть лише рекомендацію від студентських товариств.

Чи не сором всім тим, які зобов'язались колись до звороту стипендій КОДУС-ові і їх не звертають?

А далше — чи не сором всім тим (а таких є багато), які сьогодні, влаштувавшись в чужих підприємствах, чи наукових установах, не тільки що не пропагують української справи, але взагалі не признаються до своєї українськості, живучи в постійному страху (!), щоб не втратити доброго «місця»...

І таких та подібних випадків можна наводити цілі десятки, можна й публікувати цілий ряд прізвиськ.

І тому українська суспільність має не тільки право, але й обов'язок ставити вимоги до тих, яким допомагає.

Тому й зворушливі цитати з вищенаведених листів.

І чи той вчорашній студент, який сьогодні заробляє по 500-1000 доларів в Америці в місяць, не зобов'язаний супроти того хворого у Франції робітника, який для нього давав свій останній гріш, з одним гарячим бажанням, щоб той студент був мозком нації і міг більше прислужитись українській справі, як це може він, малоосвічений селянин, чи робітник. І нехай цей вчорашній студент, а сьо-

Українська молодь в Аргентині за працюю

(Вл. кор.) Українська колонія в Аргентині нараховує до 100.000 осіб. В більшості — це старі емігранти, яких число у повоєнні роки — доповнило багато нових. Українське життя в Аргентині проявляє себе в цілому ряді українських установ і організацій, тут є українські газети, церкви, дома.

Дуже численна тут є молодь, яка в більшості родилась, або виростала в Аргентині. Серед молодечих організацій слід відмітити в першу чергу САУС — Союз Аргентинсько - Українських Студентів, секції молоді при Товаристві «Відродження», а далше П'яст і Секцію Молоді при Т-ві «Провсвіта».

САУС — це студентська організація, яка має біля 80 членів, студентів Високих Шкіл Аргентини й учнів вищих класів гімназій. Основниками САУС — були Михайло А. Рубінець, Ольга Білик і Богдан Коваль. В студентському товаристві біля 20% з нової еміграції, решта — місцеві уроженці. Діяльність Союзу розвивається хоч помалу, але солідно. Він ставить собі за завдання в першу чергу формувати студентський елемент, свідомий своєї української національності.

В програму праці Союзу входить влаштування різних національних свят, концертів, конференцій, доповідей, документальних фільмів. Цим шляхом молодь зближується, створює дружню, братерську атмосферу, знаходить спільну мову та змагає до спільної мети.

САУС вдержує постійний зв'язок з аргентинськими студентськими організаціями та, з самого початку свого заснування, належить, як дійсний член, до ЦЕСУС-у. В останньому конгресі ЦЕСУС-у він був заступником трьох делегатів. В грудні 1955 р. САУС взяв активну участь в святі закінчення шкільного року в Комерційній Школі в Буенос-Айресі. Українську частину свята заповідав і пояснював секретар САУС-у Олесь Хам, який у своїх виступах говорив теж про визвольну боротьбу українського народу.

В мистецькій частині вечора з танцями виступали: Р. Сірла, О. Бойко,

Л. Падучак, П. Сухінський, Г. Сірла, С. Гнусь, І. та М. Сарла, Л. Палій, Б. Коваль, Б. Вітошинський. Теж в грудні м. р. САУС взяв активну участь в міжнародній забаві, яку влаштував Комітет Визволення Європи, в склад якого входять майже всі поневолені більшовиками народи східної і центральної Європи. З українськими народними танцями виступили Б. Коваль, О. Ольшанецька, О. Хам, Л. Палій, Л. Падучак, М. Сухінський.

САУС робить заходи, щоб поширити число членства і зорганізувати студентські товариства в інших високошкільних осередках Аргентини. До Управи САУС-у входять: Богдан Коваль — голова, Ольга Білик — місто-голова, Олесь Хам — секретар, Осип Грабінський — скарбник, Всеволод Магдебко, Орест Веселий, Дмитро Шлюплат — члени, Лідія Палій, Євген Задорський — заступники членів, Богдан Жаб'юк, Марія Годована, Адріана Аврам — Ревізійна Комісія.

При Товаристві «Відродження» існує цілий ряд молодечих секцій, інші знову є в траті організування. Провідником секції молоді ім. О. Ольжича при централі «Відродження» є Константин Вітковський, заступник — Олександр Сушич, секретар — Віталій Карпук. Головою секції Молоді ім. Біласа і Данилишина в Беріссо є Богдан Жаб'юк, ім. сот. Ю. Головінського в Авелянеді — Ярослав Вітошинський, в Касанові — Д. Боднар.

Секції Молоді видавали в попередніх роках свій журнал «Юнак», а так само мали свою сторінку в «Нашому Кличі». Вони проявляють живу діяльність. Беруть участь в різних виставках, імпрезах, влаштовують доповіді, забави і т. д. Останньо брали участь у виставці «Ой, не ходи, Грицю, на вечерниці», філія в Авелянеді влаштувала «Концерт молоді» з участю молоді з Беріссо та централі, брала участь в святотній зустрічі в честь полк. А. Мельника, як рівнож провела патріотичні сходни в річницю смерті Біласа і Данилишина. На сходинах виступили К. Вітковський, С. Мандзій та Б. Коваль.

В біжучому році Секції Молоді запланували відбутися цілий ряд імпрез культурно - виховного та розривково го характеру.

Література - наука - мистецтво

Павло Тичина

Золотий Гомін

Над Київом — золотий гомін,
І голуби, і сонце!
Внизу —
Дніпро торкає струни...

Предки.
Предки встали з могил;
Пішли по місту.
Предки жертви сонцю приносять —
І того золотий гомін.
Ах той гомін!..
За ним не чути, що друг твій каже,
Від нього грози, пролітають над
містом, плачуть, —
Бо їх не помічають.

Гомін золотий!

Уночі,
Як Чумацький Шлях срібlistу куряву
простеле,

Розчини вікно, послухай.
Слухай:
Десь в небі плінуть ріки,
Потужні ріки дзвону Лаври і Софії!..
Човни золотії
Із сивої — сивої Давнини
причальюють.

Човни золотії.
... З хрестом,
Опромінений,
Ласкою Божою в серце зраниений
Виходить Андрій Первозваний.
Ступає на гори:
Благословенні будьте, гори, і ти, ріко
мутная!

І засміялись гори,
Зазеленіли..
І ріка мутная сповнилася сонця і
блакиті —

Торкнула струни..
Уночі,
Як Чумацький Шлях срібlistу криву
простеле,

Вийди на Дніпро!
... Над Сивоусими небесними ланами
Бог проходить,

Бог засіває.
Падають
Зерна
Кришталевої музики.
З глибин вічності падають зерна
В душу.
І там, у храмі душі,
Над яким у недосяжній високості
в'ються голуби-молитви,

Там,
У повнозвучнім храмі акордами
розцвітають,
Надхненними, як очі предків!
Він був мов жрець сп'янілий від
молитви —

Павло Тичина

В цьому році минає 65 років з дня народження одного з найбільших наших поетів — Павла Тичини.

Павло Тичина народився 27. січня 1891 р. в селі Пісках на Чернігівщині, в родині сільського дяка, який працював учителем «школи грамоти». Після бурси, в 1907 р., П. Тичина вступає до Чернігівської духовної семінарії, яку закінчує в 1913 р. В 1910 р. він знайомиться з М. Коцюбинським, який залишив на нього великий вплив.

Писати П. Тичина починає ще до революції. Його ранні поезії появляються в різних дореволюційних журналах. Властивий його творчий шлях починається в 1918 р., коли то виходить його перша збірка поезій «Сонячні кларнети».

Тичина дебютував знаменито. Описля появляються неповторні вже мабуть ніколи в його творчості «Замість сонетів і октав», «Плуг» (1920 р.), «Вітер з України» (1924 р.) присвячений Миколі Хвильовому, «Чернігів» (1931 р.) — присвячений В. Еллану. І тут П. Тичина майже в цілості вмирає для української літератури і перекладається на партійні замовлення. І так появляються його збірки: «Партія веде» (1934 р.), «Чуття єдиної родини» (1936 р.), «Сталь і ніжність» (1941 р.).

В 1941 р. виходить збірка його публіцистичних, літературно-критичних і наукових праць — «Магістралями життя». В післявоєнні роки появляється цілий ряд його збірок, в які входять деякі його ранні поезії, в основному майже цілкоміто сфальшовані.

В 1946-47 рр. виходять три томи його «Вибраних творів», в 1954 р. виходить збірка «Вибране».

Цілий ряд поезій Тичини виключено з нових його збірок: «Ходять по квітах», «У собор», «Скорбна мати», «По блакитному степу», «Війна», — зі збірки «Сонячні кларнети»; «Міжпланетні інтервали», «На могилі Шевченка», (III), «Мадонно моя», «26 — II (11 — III)», «Гнатові Михайличенку», «Паліть універсали» — зі збірки «Плуг», заборонена ціла збірка «Замість сонетів і октав» та багато інших поезій з різних збірок. Цілий ряд поезій Тичини було сфальшовано. Для прикладу ми наведемо в цьому числі «Смолоскипу», як був сфальшований його «Золотий гомін».

Щоб ознайомити українську молодь зі справжніми поезіями Тичини, наш журнал буде публікувати кращі поезії Тичини, які були заборонені більшовиками, або сфальшовані.

З усіх поетів і письменників, які живуть в підсоветській Україні, — Тичина зробив найблискучішу кар'єру Від сина дяка — він дійшов до президента УССР. Але, Павле Григоровичу, скажіть нам, в котрій країні світу цензурують чи палять твори своїх президентів партійні вожаки? Невже вам не сором, президентів України, щоб ваші знамениті поезії фальшували партійні анальфabetи?

Українська молодь кде від Вас не поезій типу «Партія веде», а нових, соняшних кларнетів, нового життєтворчого вітру з України, докінчення поеми «Сковорода»!

Наш Київ, —
Який моливсь за всю Україну —
Прекрасний Київ.

— буря!
Стихійно очі він розкрив —
І всі сміються як вино..
— блиск!
— жах!

Розвивши ясні корогики,
(І всі сміються як вино),
Вогнем схопився Київ
У творчій високості!

Здрастуй! здрастуй! — сиплется
з очей.

Тисячі очей..
Раптом тиша: хтось говорить.
Слава! — з тисячі грудей.
І над всім цим в сайві сонця —

голуби.
Слава! — з тисячі грудей.

Голуби.
То Україну
За всі роки неслави благословляв
хрестом

Опромінений,
Ласкою Божою в серце зраниений
• Андрій Первозваний.
І засміялись гори,
Зазеленіли...

Але ж два чорних горба,
Один світлий.
І навкрут
Каліки.
Повзають, гугнявлять, руки

простягають
(О, які скорчені пальці!) —
Дайте їм, дайте!

Істи їм дайте — хай звіря в собі не
плекають,

— дайте.
Повзають, гугнявлять, сонце
проклинають,

Чорний птах із гнилих закутків душі,
Із поля бою прилетів.
Кряче.
У золотому гомоні над Київом,
Над всією Україною —
Кряче.
О, бездушний пташе!
Чи не ти розп'яття душі людської
Століття довбав?
Століття довбав?
Століття.
Чи не ти виймав живим очі,
Із серця віру?
Із серця віру.
Чого ж тобі тепер треба
В годину радості і міху?
Чого ж тобі тепер, о, бездушний
пташе?
Говори!
Чорнокрилля на голуби й сонце —
Чорнокрилля.

— Брате мій, пам'ятаєш дні весни на
світання волі?
З тобою, обнявшись, ходили ми по
братніх стежках,
Славили сонце!
А у всіх тоді (навіть у травинки)
сміялись сльози...
— Не пам'ятаю. Одижди.
— Любий мій, чом ти не смієшся, чом
не радієш?
Це ж я, твій брат, до тебе по-рідному
промовляю, —
Невже ж ти не впізнав?
— Відступись! Уб'ю!

Чорний птах,
Чорний птах кряче.
І навкруг
Каліки.
В години радості і сміху
Хто їх поставив на коліна?
Хто простягнуть сказав їм руку,
Який безумний бог — в години
радості і сміху?

Предки з жахом одвернулись.
: виростем! — сказали тополі.
: бризнем піснями! — сказали квіти.
: розіллємось! — сказав Дніпро.
Тополі, квіти, і Дніпро.

Дзвенить, дзвенить, дзвенить
І б'ється на шматки...
— Чи то не золоті джерела скресають
під землею?
Леліє, віє, ласкавіє,
Тремтить неначе сон...
— Чи то не самоцвіти ростуть в
глибинах гір?
: виростем! — сказали.
: розіллємось! — Дніпро.

Зоряного ранку припали вухом до
землі —
... ідуть.
То десь із сел і хуторців ідуть до
Київа —
Ілляхами, стежками, обніжками.
І б'ються в їх серцях у такт
— ідуть! ідуть! —
Дзвенять немов сонця у такт

Сонце і Христа!
Проходять:
бідні, багаті, горді, закохані в хмари
й музику —
Проходять.
Чорний птах — у нього очі-пазури! —
— ідуть! ідуть! —
Там над шляхами, стежками,
обніжками.
Ідуть!
І всі сміються як вино:
І всі співають як вино:
Я — дужий народ,
Я молодий!
Вслухався в твій гомін золотий —
І от почув.

Дививсь я в твої очі —
І от побачив.
Гори каміння, що на груди мої
навалили,
Я так легенько скинув —
Мов пух...
Я — невгасимий Огонь Прекрасний,
Одвічний Дух.
Вітай же нас ти з сонцем, голубами.
Я дужий народ! — з сонцем,
голубами.
Вітай нас рідними піснями!
Я — молодий!
Молодий!

Павло Тичина
(1918 р.)

Большевицький фальсифікат «Золотого Гомону»

Большевики безсоромно і безжалісно
фальсифікуючи «Золотий гомін»
Павла Тичини, цим ще раз доказали
своє справжнє обличчя. Ось перед на-
ми кілька збірок Павла Тичини. А між
ними дві найцікавіші. Одна — Павло
Тичина «Золотий гомін», (Збірка збі-
рок), Львів-Київ 1922. «Новітня біблі-
отека» Ч. 42. Наклад Вид. Спілки «Но-
ві шляхи». З друкарні НТШ. І друга
збірка — Павло Тичина «Вибрані тво-

ри», Том 1, Держ. Видавництво Ху-
дожньої Літератури, Київ — 1946.
Ми відкриваємо ці дві збірки і —
в першій на ст. 48 і — в другій на ст.
69 ми знаходимо той самий заголовок
«ЗОЛОТИЙ ГОМІН». Ми читаємо там
і там і не віримо своїм очам. «Золо-
тий гомін» з 1946 р. цілком сфальшо-
ваний (до збірки «Вибране», Київ —
1954, він взагалі не ввійшов). Наво-
димо факти:

«Золотий гомін»
Збірка з 1922 р.

«Золотий гомін»
Збірка з 1946 р.

... З хрестом
Опромінений
Ласкою Божою в серце зраних
Виходить Андрій Первозваний.

... Опромінений
Ласкою в серце зраних
Виходить Андрій Первозваний.

... Над Сувоусими небесними ланами
Бог проходить
Бог засіває.

... Над Сувоусими небесними ланами
Час проходить,
Час засіває

І там, у храмі душі,
Над яким у недосяжній високості
в'ються голуби-молитви,

І там, в озері душі,
Над яким у недосяжній високості
в'ються голуби-тремтіння,

То Україну
За всі роки неслави благословляв
хрестом

Опромінений,
Ласкою Божою в серце зраних
Андрій Первозваний.
І засміялись гори,
Зазеленіли...

І засміялись гори,
Зазеленіли...

Повзають, гугнявлять, сонце
проклінають,
Сонце і Христа!

Передплачуйте! Читайте!
Поширюйте!
СМОЛОСКИП

Чорним шрифтом надруковані ті
місця, які викинені в збірці з 1946 р.,
або змінені. Річ ясна, що після такої
фальсифікати поезія цілковито тратить
свою суть і вводить в блуд читача.

«Мовчати заборнено»

В. Минко після смерті Сталіна — розгубився. Розгубився і не знає, на яку стати. Він був перший в Україні, який почав критикувати советську бюрократію і партію, написавши п'єсу «Не називаючи прізвищ» (О. Корнійчук свої «Крила» написав щойно згодом). За Маленкова вся советська критика сприйняла нову п'єсу надзвичайно прихильно. Його фотографії почали містити московські газети і журнали. Він опинився на вершку слави і почесей.

Але це тривало дуже коротко. Прийшов Хрущов — Минко попав в неласку. Його почали всі громити, п'єсу зразу знято зі сцени, з усіх бібліотек і з магазинів. Минко присів і написав нішком нову п'єсу «Мовчати заборнено». І сталась несподіванка. Його «Не називаючи прізвищ» почали хвалити, а «Мовчати заборнено» — громити на всі лади, хоч частина газет в Україні бере його в оборону. Зокрема сильно критикує його «Радянська культура» (ч. 3/1956):

«Ми давно вимагаємо, — пише «Рад. Культура», — від наших мистців і літераторів створення повноцінного образу комуніста, образу людини, яка освітлює своїм серцем дорогу іншим».

Образ такого комуніста, який є втіленням комуністичної партії творить власне В. Минко. Ось що пише про нього і про такий образ ця ж газета:

«Такою спробою (створення образу комуніста — Ред., і треба сказати невдалою) можна вважати і образ секретаря райкому партії Дуная в новій п'єсі В. Минка «Мовчати заборнено». Ми вже не будемо говорити про схематичність, яку не вдалося подолати артистові Омельчуку на сцені театру ім. І. Франка. Йдеться про інше: про ідейну чіткість авторського задуму».

«Хто такий Дунай? Судячи по всьому — це дуже поганий керівник, у якого під носом алькоголік Чобіт розвалив господарство артілі, довів до злиднів колгоспників. Що ж Дунай робить для поліпшення справи? Рекомендує на голову колгоспу особу набагато гіршу від Чобота — базіку, демагога, сліпого телепня Бубну, який з благословення Дуная довів артіль до катастрофи».

«Що ж робиться далі для врятування справи? А от що: члени артілі раптом вирішують обрати на голову нікого іншого, як Дуная, який досі пальцем не ворухнув в колгоспі, а навпаки — своїм невтручанням у його справи, своїм пухлякством сприяв злидінням Чобота і Бубни. Мало цього: колгоспники перетворюють зустріч нового голови артілі у справжнє народне свято: колгоспниці і колгоспники доведені до розпачу (не без вини Дуная), раптом починають

Лист до забутого друга

Ти, напевно, дуже здивований, що після нашого повернення з Волги я ніби забув твою адресу і телефон. «От, — думаєш, — людська невдячність: жив у моєму домі, спав на моїй постелі, їв за моїм столом, моя мати упала коло нього, запобігала кожному його бажанню, а повернувся — і відразу зник... Ні слова вдячності!» Думаючи так, ти неправий. Я вже надіслав твоїй матері три листи.

Я поклонився її рукам, то легким і ніжним (пам'ятаєш, як вона лікувала мою обгорілу під сонцем спину?), то вправним і швидким (пам'ятаєш, як вона збивала піну в ночах, як полола грядки за будинком?). Я поклонився її голосу, то тихому, що боїться розбудити нас або перешкодити нашій шаховій грі, то дзвінкому привітному («А у мене вже й стіл накривий»). Я поклонився її очам, таким добрим, вони так майстерно приховують душевну тривогу і сум. Я поклонився її серцю, яке любить весь світ, тому що ти, її єдиний син, живеш у цьому світі.

Так, я надіслав твоїй матері три листи! Я написав їй і за себе і за тебе... Адже сам ти, здається, майже ніколи не пишеш їй. У шкатулці, як найбільшу дорожчизну, зберігає Марія Пилипівна твого єдиного за цілий рік листа: «Я забув дома бібліотечну книгу. Вона називається «Сага про Фрсайтів». Лежить, здається, в лівій верхній шухлядці. Пришли якнайшвидше. Тільки не загуби сторінки — книга стара і вся розсипається». От і все. Пам'ятаєш, виправдуєшся, ти сказав, що не вмієш і не любиш писати листів? Проте ти мало не щодня атакував своїми посланнями Марину. Вона і читати напевно, не встигала. Значить, все-таки вмієш?..

Сказав би вже точніше: «Не люблю писати матері». Мій іншим, адже ти не тільки писати — ти й розмовляти з нею не дуже любиш. Хіба можна назвати людською, гідною формою звертання до матері такі-от, ніби в простір кинуті фрази: «Ех, якби за-

по-пейзанському хороводити коло нововспененого голови, який не подає абсолютно жодних надій на те, що його керівництво буде благотворнішим, ніж керівництво Бубни, на нього накладають вінок, його прославляють... Чому Дунай не розвінчується, чому він стає у фіналі центром апофеозу колгоспного добробуту? Назрозуміло».

Для большевицької влади це незрозуміло (чи справді?), для нас ясно — п'єса Минка показує в правдивому світлі образ справжнього комуніста, але таким як він є, а не таким як його хотіла б бачити партія.

раз скатерт-самобранку! Та повну страв!..», «Уже північ наближається... От якби постіль сама собою розстелася!..» І постіль розстелялась «сама собою, і «сама собою» випрасовувалась сорочка, і «сам собою» накривався стіл. Тобі не треба було скатерті-самобранки, золотієї рибки, і кілимасамольота: все це замінювала тобі маленька, худенька жінка, яка так майстерно володіє чарами материнської турботи.

Пам'ятаєш, коли ми були на третьому курсі, твоя мати приїхала в Москву? І якраз була зустріч Нового Року. Всі сиділи за столом, а вона, що накривала цей стіл, влаштовувала все це торжественно, була на кухні. Тільки у найурочистіший момент, о дванадцятій годині, ти милостиво покликав її в кімнату. Ти соромився її... і перед тим, як покликати, довго попереджав нас: «Все життя прожила в селі. Самі розумієте...» І винувато поглядав на Марину.

Але ти не знав нашої Маринки!..

Зараз ти ніяк не можеш зрозуміти, чому Марина перестала зустрічатися з тобою, чому не відповідала на твої листи. Скільки разів, гуляючи в лісі, ми ламали голову над цим питанням! Скільки разів уночі, лежачи в постелях, перешіптувались стараючись збагнути Маринине безглуздя! А недавно, зовсім недавно, вона мені все розповіла...

Пам'ятаєш, тоді, після Нового Року, здається, через три дні, у твоєї матері був тяжкий серцевий приступ (жму, перевтомилась, готуючи наше новорічне торжество). І от того ж самого дня ви з Мариною повинні були піти на концерт Гігельса. Марина, стоячи в коридорі, чула, як ти на ходу, натягаючи пальто, крикнув матері: «Якщо буде дуже погано, постукай у стінку до сусіда. Він дома!..» Марина нічого не зрозуміла. Тільки пізніше, в консерваторії, ти їй все пояснив. І того ж самого вечора ти її втратив назавжди. Ти захоплювався, з якою силою і з якою легкістю вдаряв по клявішах Гігельс, а вона чула інші удари, слабкі і безпорадні... Їй здавалось, що ось зараз, в цю саму хвилину, стукає в стінку твоя мати, а сусід заснув і не чує...

І ще хочу сказати: даремно ти соромишся своєї матері. Скільки разів за це літо я годинами розмовляв з нею! І якби ти тільки знав, як добре, як тонко вона все відчуває і розуміє! Вона кожного разу хвалила тебе — і найбільше за те, чого в тобі немає: за синівську любов, за синівську турботу і ласку. Це була її мрія, можливо, найбільша і остання мрія в житті. Адже як легко тобі втілити цю мрію в життя! Чому ж ти не хочеш? Чому?..

Кожного разу, як я заводив мову з тобою про це, ти починав говорити про щось інше, відповідав жартами. І жарти твої були безглузді, як і всі недоречні жарти.

І ще Марія Пилипівна постійно горювала за твоїм надірваним здоров'ям, за твоїми нервами. Я знаю, чому вона вибрала саме нерви: боялася, що ти зірвешся, нагрубієш їй у моїй присутності, і ось заздалегідь витрав дувала тебе, заздалегідь вибачалась... Не знала вона, що цієї весни ми з тобою брали участь у спартакіаді, де разом проходили медогляд, і що при мені лікарка, поплескавши тебе по плечі, сказала: «Моєму б синові таке здоров'я!».

Між іншим, марно хвилювалася твоя мати: ти за все літо ні разу не зірвався, ні разу не нагрубієш — і це вже вважав подвигом, цим аргументував, відповідаючи на мої дорікання. Ти не кричав на матір, але ж на чужих, сторонніх, зовсім незнайомих людей ти теж не кричиш... Вони, проте, не називають тебе за це своїм сином!

Можливо, що там, у Кирицях, треба було рішучіше нападати на тебе, палкіше сперечатися, доводити. Але зрозумій: є речі, про які не можна говорити голосно. Є речі, які важко доводити: такі вони зрозумілі кожному, в кого є людське серце. Важко пояснити людині, що вона не повинна руйнувати стіни дому, який врятує її від негоди, що вона не повинна спалювати поле, яке принесе їй хліб, що вона не повинна вбивати серце, вірного і відданішого за яке вона не знайде ніде в світі.

Так, все літо ти був гостинним і дуже уважним. Але що це змінює? Чи можу я оцінювати людину лише в залежності від її ставлення до мене? Хіба це не є найогиднішим проявом людського егоїзму?

Ось я, здається, і пояснив тобі причину свого збайдужіння. Можливо, мій лист переконав тебе в чому-небудь, а можливо і ні. Я, в усякому разі, регулярно писатиму твоїй матері...

Бажаю тобі всього, чого бажає Марія Пилипівна. Більше побажати неможливо. І от дивно: я сердитий на тебе, а хочу, щоб збулися всі твої мрії, тому, що це так, обрадує добру і милу стару жінку. І ще пам'ятай, мій колишній друже, що матір'ю люди здавна називають свою Батьківщину...

Анатолій Алексін

(«Молодь України», Київ, ч. 4/1956)

● Напади большевицької критики на капелю «Думка» в Києві останньо посилюються. Їй закидується низький ідейний рівень в праці, що мало б сильно відбиватись на репертуарі капелі і на художньому рівні його виконання. За такий стан обвинувачується секретаря парторганізації капелі — Перепльотченка.

З кінової залі

МАРЧЕЛІНО, ХЛІБ І ВИНО

Дивлячись на цей фільм, пригадується твір Сентекзюпері «Малий принц». Тут і там — дитяча простодушність, бажання все бачити, бажання все пізнати. Малий Принц з твору Сентекзюпері в таємничий спосіб з'являється біля летуна, який потерпів аварію і з ним проводить в пустині кілька днів, щоб опісля покинути цей світ. Марчеліно з'являється в інший спосіб...

Дія фільму «Марчеліно, пан і вино» відбувається в еспанській гірській оселі. Коли все населення села йде з процесією до недалекого монастиря на горі, молодий священник сходить з гори до села, щоб відвідати малого, хворого хлопчика. Він починає йому сповідати про походження сьогодиншого відпусту...

Багато років тому назад жихливий наїздник довго мучив їхню країну, але народ, напруживши свої сили, вигнав його. Країна почала відбудовуватись, а разом і їхнє село. І ось одного гарного дня в селі з'являються три ченці і просять в голови сільського комітету дозволу відбудувати повалений війною монастир. Одержавши дозвіл, всі три приступають негайно, повні енергії, до роботи. Селяни посміхаються з «дитячої наївності» манахів. Але — сильна людська енергія і завзяття! Вієртість ченців і працьовитість збуджують у населення тепле наставлення, а опісля і допомогу. Після довгого напруження, великої праці і струмків поту, приходить день посвячення монастиря. Гурт ченців поважно збільшився.

І ось, одного разу, один з них чує дитячий плач за брамою монастиря, і побігши туди — знаходить, оповите в лахміття, маленьке немовля. Манахам не лишається нічого іншого, як забрати немовля до себе. Довгі розшуки за матір'ю, а згодом за родиною, яка мала б виховати дитину — не дають бажаних наслідків, Марчеліно, як його назвали при Христі, залишається на опіці ченців.

Літа йдуть і хлопчина росте. Він вже має кілька років, бігає по монастирі і по городі. І тут починаються його пригоди. Хлопчина знає, що є багато малих дітей і що всі вони мають своїх матерів. Він не має своєї. Вона в небі. І це по-своєму він переживає. Він знає також, що вона була гарна і добра. Все це так просто, гарно і майстерно представлено, що глядач перестає бути глядачем. Він переживає разом з Марчеліно.

Увагу хлопця притягають сходи в монастирі, що ведуть десь нагору. Але коли він збирається на них зупинитись — йому забороняють. Заборонене — стає завжди ще більш притягачим! Хлопчина довго опирається спокую, врешті вона бере верх.

Вилізши наверх, він відкриває... старе горище, а далі в одному кутику, велике Розп'яття. Його огортає панічний жах і він прожогом кидається вниз. Про свою «прогулку» і відкриття Марчеліно не говорить нікому. Непевність і вагання тривають кілька днів. Врешті він озброюється великим кийком і знову йде на горище.

Тепер він приглядається уважно до небаченого раніше. Хлопець бачить змучені і сумні риси обличчя, терновий вінок на голові, самотність. Йому робиться жаль людини на хресті. Повний дитячої простодушності, хлопчина питає, чи людина не хоче їсти і в ту ж мить біжить до їдальні, бере похатцем скибку хліба і підносить людині. Рука з Розп'яття простягається і бере хліб. На наступний день хлопець приносить хліб і вино.

Історія повторюється кілька днів, при чому Марчеліно розпитує у Розп'ятого про свою матір. В міхчасі отримує від Розп'ятого друге ім'я: Марчеліно Пан і Вино. На котрийсь згодом день хлопчина просить Розп'ятого сісти на імprovізоване крісло при такому ж столі і їсти біля стола. Бажання Марчеліно Пан і Вино є зповнене і Розп'ятий питається хлопця, чи він хотів би бачити свою маму і з нею бути. Хлопчина поквалпно відповідає потвердженням і Розп'ятий бере його до себе на руки.

В міхчасі манах-кухар, що найбільше був прив'язаний до хлопця, помітив зникання хліба, але всі допити Марчеліна не дають ясної відповіді. І ось одного разу, бачучи краплини вина на долівці, манах іде по слідах і доходить на горище і через шпарку дверей бачить свого улюбленого Марчеліна на руках Христа. Він прожогом кидається вниз і кличе нагору всіх манахів. Коли приходять всі — ціле горище є повне неземського світла. Розп'яття стоїть на своєму попередньому місці, а в кріслі сидить усміхнений, але мертвий Марчеліно...

Оповідання скінчилось і молодий священник виходить з кімнати хворого хлопця.

Фільм незвичайно цікавий, особливо з боку психології дитини і заслуговує, щоб з ним зазнайомився якнайбільший круг української молоді.

Б. Чайка

ГЕТЕ І КРИТИК

Гете прогулювався по парку в Ваймарі. На доріжці, якою могла тріяти лише одна людина, зустрів він критика, що різко відзивався про його твори. Коли обидва пішоходи зійшлися, критик пихато вигукнув:

— Я ніколи не даю дороги дурням!

— А я навпаки... — сказав Гете і з усмішкою відійшов убік.

«ЛЮДИ В БІЛОМУ»

Проблема лікарських кадрів широко дискутувалась і дискутується в інтелектуальних колах світу. І угольним каменем є не так квантітет, хоч і це не є маловажне, — брак лікарського персоналу гостро відчувається в Африці, в Азії та і в Європі, його кількісний стан ще далеко не відповідає потребам — як квалітет, чи радше покликання лікаря.

Цю проблему ставиться в творі п. з. «Ле-з-ом ан блянк» («Люди в білому») і вона ясною ниткою тягнеться і у фільмі цієї ж назви, який накручений на основі цього твору. Як автор твору так і режисер фільму звернули головну увагу на психологічний стан, на так би мовити, духовний симбіоз лікаря і його оточення-пацієнтів. За тим вони вибрали лікаря в глухому селі далекої провінції.

Початок фільму проходить в Парижі, де знайомимось з молодими інтернами однієї лікарни. Вже тут режисер старається кинути жмуть світла на типи характерів і їхнє оточення. Але головна гра в другій половині. Тут дія відбувається у вищезгаданому селі, куди доля закидає молодого лікаря — правдиве дитя Парижу.

Умови цілком інші від паризьких. Внутрі лікаря рідиться і повільно зріє почуття післаництва його звання. Назовні він з цим не годиться і запевняє старого лікаря, якого заступає, що тут ніколи не залишиться. Чи дійсно?.. Бувший інтерн енергійно кидається до праці. А праці є багато. Треба боротися не тільки з хворобою, але й із забобонами, недовір'ям населення до лікаря, до написаного папірця-рецепти. З комічних сцен (хитрий дядько кличе його до свого хворого бугая) він виходить з належним гумором.

Вміжчасі старий лікар, повертаючись з однієї консультації, вмирає в дорозі і кінь привозить його під його домівку. Так і застає його молодий лікар, повернувшись надранком. Остаточню він залишається в селі. Відповідну роль відіграє маленький роман, належно опрацьований і вміло долучений до цілості акції.

Фільм, як і книгу «Ле-з-ом ан блянк» поручаємо українській молоді, як твори позитивні і конструктивно формуючі.

Б. Чайка

ЯК ПИШУТЬ СИМФОНІЇ

Якось один молодий чоловік спитав у Моцарта, як писати симфонію. Моцарт сказав:

— Ви ще знайдете молоді. Чому б вам не почати з балад?

Юнак заперечив:

— Але ви почали писати симфонії, коли вам було всього десять років.

— Так, — відповів Моцарт, — але я нікого не питав, як їх писати.

Диверсанти в Одесі

... Пізня ніч. В чорноморському порту, в рибальській сторожці причаївся диверсант. Через вікно сторожки видно море, в даліні на рейді сяють вогні плавучого дока. Раптом спалахує блискавка. Лунає приглушений вибух. Густий дим обгортає док. Це диверсанти висадили його в повітря.

Большевицька влада не всилі собі дати раду. По чорноморських портах шляються «тіні», — це різні диверсанти і шпигуни, які працюють для західних розвідок. Вони випосажені наймодернішою підривною зброєю, ампулами з отрутою. Вони пролазять поміж людей, в советські установи. Вони знаходять цілий ряд підсоветських людей, які погоджуються для них працювати. Вони підготовляють саботажі, зриви великих військових об'єктів... Вони прибувають на територію СССР при допомозі різних закордонних кораблів, їх скидається з парашутами, вони проходять кордони з сусідніх

держав. З ними зводять бої цілі батальйони військ МВД і КГБ, відділи советських парашутних військ, цілі ескадрилі воєнних літаків. А диверсанти все ж подістаються!

Наш Читач, читаючи цю замітку, дивується, як може ще держатися большевицька влада, коли цілий СССР пересякнутий шпигунами і диверсантами. Дорогий Читачу, будь спокійний, так само запитують себе мілійони підсоветських людей, які бачать на сотнях екранів два нові советські фільми — один «Тінь біля пірса», випущений Одеською кіностудією і — «В квадраті 45», випущений «Мосфільмом». Тематика цих двох найновіших советських фільмів — боротьба большевицької влади з диверсантами і шпигунами, яких буцімто засилається на територію СССР з-за кордону.

(-X-)

Молодь в Україні

Київ. На XIX-ому з'їзді комуністичної партії України, перший секретар комсомолу Дрозденко, заявив, що тільки в останньому році 32 тисячі учнів вечірніх шкіл України покинули навчання. Такий масовий відхід молоді від науки, Дрозденко пояснює тяжким станом, в якому перебуває загальна молодь, та неприхильним ставленням багатьох директорів підприємств до навчання молоді.

Львів. Молоді робітники шахти ч. 1 Ново-Волинського шахтоуправління — М. Гекало, А. Мельник і В. Краус жалуються, що коли їх було сюди завезено, то обіцялись дати їм квартири, опал, транспорт. Після приїзду сталося інакше: вони на працю ходять ногами 15-20 кілометрів, живуть в неопалених кімнатах, не мають ні по стелі, ні білизни.

Вінниця. Почалась нагінка на молодого ветеринарного лікаря Віктора Корчевського (с. Гранів, Гайсинський район) за те, що він відмовився бути комсомольським агітатором і приходив ти на комсомольські зібрання. Щоб його дискримінувати, йому роблять різні закиди і вишукують різних промахів, яких молодий лікар ніколи не допускався.

Дрогобич. В центральній садибі Чорноострівської МТС працює майже сама молодь і юнаки. Працівники в загальному живуть в селах за двадцять кілометрів і щодня мусять ходити до праці і йти до дому ногами, незалежно яка б погода не була і яка пора дня чи ночі. Ремонтники тракторів вже три місяці не одержують платні,

може в ньому жити. Напр. в кімнаті, де живе юнак Роман Гринишин з двома товаришами, є тільки одне ліжко, одна тумбочка, один стілець, брудна ковдра і подушка, напхана соломкою. В кімнаті страшно зимно, бо вікна поломані, часто немає світла. І так в цілому гуртожитку.

Київ. З кожним роком все більш поширюється в Україні експлуатація дітвори. В останньому році було примушено працювати в окремих бригадах на колгоспних полях тисячі дітей. Напр. діти Харківщини обробляли 980 гектарів кукурудзи, Миколаївщини — 800, Черкащини — 680. Діти шкіл Хмельницької обл. зібрали 36.652 кг. кукурудзи, а Чернівецької — 18.700 кг.

Вінниця. На Вінничині молодь починає все сільніше бойкотувати комсомольські збори. Навіть комсомольці відмовляються приходити на такі зібрання. Такі збори не притягають молоді тому, що — як говорить секр. комсомолу Вінниці Д. Загоруйко, який об'їздив всі комсомольські осередки, — на зборах обговорюють лише такі теми: «Про сплату членських внесків комсомольцями», «Про політнавчання», «Завдання комсомольської організації на виробництві», «Підсумки роботи і затвердження плану».

Кожного року ті самі питання на порядку денному. На кожних зборах виступає трьох-чотирьох комсомольців «штатних ораторів». Всі їхні виступи схожі до себе, бо складаються з таких висловів: «Наше завдання по- (Докінчення на 10-й стор.)

Найсильніші скороходи світу. За французькою спортивною газетою «Екіп», між десятима найсильнішими скороходами світу є на третьому місці Сакуненко, на четвертому Гончаренко, а на десятому Головченко. За норвезькою газетою «Спортс манден» — на другому місці є Сакуненко, на третьому Головченко, на четвертому Гончаренко — найкращі українські скороходи.

В змаганнях шахісток України і Росії, шахістки України виграли з результатом 17:11. В команді України грали: Гольдберг, Захарченко, П'ятова, Климова, Малинова, Русинкевич, Махния, Добровольська, Вайсберг, Вітковська.

Ольга Ткаченко встановила новий рекорд України в запливі на 100 м. вільним стилем, осягнувши час 1.11,0. О. Ткаченко, студентка Київського Фізкультурного Інституту, завдячує свій осяг наполегливим тренуванням і своєму тренерові І. Вржесневському.

Ігор Петренко, 15-річний учень Київської ДСШ ч. 2, після наполегливої праці в стрибках з жердиною, доби-

вавсь раз-у-раз таких успіхів: 3,46 — 3,65 — 3,80 — 4,05 — 4,15, що стало його великим досягненням.

В. Компанієць, студент Київського Фізкультурного Інституту, поліпшив два юнацьких рекорди України — метнув молот (7,257 кг.) на 45, 31 м. і штовхнув ядро на 14,39 м.

На змаганнях юних лижників за першество України, які відбулись у Харкові і Києві, перші місця здобули: серед дівчат — О. Бондаренко (3 км. за 12,41,0 і 5 км. за 22,43,0); серед юнаків — В. Авраменко (10 км. за 41,45,0 і 15 км. за 59,19,0), в гірському двобор'ю перше місце здобув киянин Є. Козлов, в слаломі і швидкісному спуску — 13-річний Юра Масло, у швидкісному спуску серед дівчат — перемогла киянка Оля Стеринзон, в стрибках з трамліна — киянин В. Влащенко (стрибнув двічі на 31,5 м.).

Змагання дитячих спортивних шкіл України по плаванню (міст Києва, Львова, Харкова, Севастополя, Одеси і Сталіно) показали в цьому році гарні результати юних спортсменів. Парші місця здобули: Л. Косарева (заплив 100 м. вільним стилем за 1.19,3 і батерфляєм цю ж дистанцію за 1.14,4), Л. Коваль (проплила 100 м. на спині за 1.35,7 і 200 м. вільним стилем за 3.18,2), Г. Успенський (проплив 100 м. вільним стилем за 1.04,6), В. Гнусин (100 м. брасом за 1.24,1), Ю. Матковський (100 м. на спині за 1.19,6), Л. Клименко (200 м. вільним стилем за 2.28,4), Ю. Сизоненко (100 м. дельфіном за 1.23,3), Д. Шурляй (проплив 100 м. брасом за 1.39,1).

Блискучі осяги показала харків'янка Ж. Чорна на республіканських змаганнях в зимовому спорті, пробігши на ковзанах 500 м. за 58,8; 1.500 м. — за 3.12,0; 1.000 м. — за 2.03,6; 3.000 м. — за 6.51,9. Юний харків'янин І. Гончарів пробіг 500 м. за 50,7; 1.500 м. — за 2.43,0; 3.000 м. — за 5.45,6.

Х Р О Н І К А

● **Русифікація Львівської консерваторії** все більш посилюється. З початком цього року відбувся у Львові перший відкритий концерт відділу народних інструментів оркестрової кафедри Львівської консерваторії. В звідомленнях советської преси про концерт, ми зустрічаємо майже самі російські прізвища, а в репертуарі в подавляючій більшості російські пісні і мелодії. Серед прізвищ — Кольцов, Сахаров, Сафонов, Клевцов..., які є

студентами Львівської консерваторії, зустрічаємо тільки одне українське прізвище — Луценко.

◆ **Талановита балерина Алла Гавриленко** дебютувала в Київському театрі опери та балету ім. Т. Шевченка. А. Гавриленко в минулому році закінчила Київське хореографічне училище і від тоді вже нераз виступала в балетних виставах театру, брала участь в концертах. Київські критики пишуть, що А. Гавриленко «танцівниця яскравої і широкого обдаровання, яка володіє чудовими професійними даними. Вона покоряє виразною мімікою, легкістю і чистотою, невимушеністю і натхненістю свого танцю. Це, безперечно артистка ліричного складу... Алла Гавриленко танцює впевнено, чітко. Радше невимушеність сценічної поведінки молоді артистки, музикальність і головне — осмисленість кожного танцювального руху» (Т. Мар'янська).

◆ **Виставка художників Закарпаття,** яка відбулась в Києві, виявила велику майстерність закарпатських митців. Серед цілого ряду полотен зокрема вирізнялись твори Й. Бокшая (основоложник ужгородської школи митців) — «Зима», «Осінь в горах», «Шауль», «Зимовий день», «Львів», його учня А. Кашшая — «Стоги взимку», «Сонячний день», «Під горою», «Околиця села», «На гірському пасовиську». Митці З. Шолтейс і А. Борещкий в яких, як пише советська преса — реалізм витіснив імпресіоністичний підхід до дійсності, показали нові «реалістичні» полотна. А. Борещкий показав образи: «Зимовий пейзаж», «Закарпатська ГЕС», а З. Шолтейс — «Зима», «Зимовий вечір». Високо оцінено також картини Г. Глюка — «Лісоруби», «Весна в Карпатах», «Зима», «Сільська вулиця», «Вулиця» та інші. З цікавими картинами виступили Е. Грабовський, В. Габди, Ф. Хохлов, М. Розенберг, А. Ерделі, П. Бездир, Л. Кремницька.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ КЛІТИНИ «ЗАРЕВА» В ЛЮВЕНІ

(Вл. кор.). 11. лютого ц. р. в Лювені відбулись звичайні Загальні Збори клітини «Зарева». На зборах Е. Бродацький обширно зreferував діяльність «Зарева» на зовнішньому і внутрішньому відтинках та завдання, які стоять перед ним у сучасну пору. Окрену увагу учасники зборів звернули на «Розбудову Держави» та співпрацю з нею.

Головою клітини «Зарева» в Лювені вибрано Любомира Бачинського. На зборах памічено план праці на найближчий час. Рішено відбувати часті зустрічі, гутірки, дискусії, щоб таким чином підготувати членів клітини до дальшої праці в ділових комісіях «Зарева».

МОЛОДЬ В УКРАЇНІ

(Докінчення з 9-ої стор.)

лягає в тому, щоб добитися..., «ми повинні доложити всіх зусиль, щоб виконати план...» На зборах ніхто з молоді не хоче виступати, а всі нетерпеливо чекають кінця...

а працювати мусять. Є тут гуртожиток, але в ньому жалюгідно, ніхто не

Запоріжжя. Большевицька влада примусила всю дітвору Запорізької обл. протягом цього року виготовити 4 млн. торфоперегнійних горшечків, зробити і розставити цієї зими на полях — 100 тисяч щитів для снігозатримання; заготовити пташиного послиду 100 тонн, попелу 100 тонн, гною-сипцю 500 тонн; виростити по 50-70 центнерів кукурудзи на кожному піонерському гектарі; в кожній школі вирощувати на площі 2-3 гектари гібридне насіння і передати його колгоспам.

Експлуатація, нечувана в світі, не має меж! А коли тоді вчитись?

Київ. Протягом цілої зими організувалось в Україні «недільники» цебто цілий ряд неділь, в які молодь мусіла безплатно пацювати. В такі дні переважно вивозили на поле пюгній, або вставлявано протиснігові щити.

3 матеріалів «Білої книги»

ВИСОКА ОСВІТА В УКРАЇНІ

Від Редакції «Смолоскипу»: Як Ми вже повідомляли на сторінках нашого журналу — ЦЕСУС запланував видати «Білу Книгу» про знехтування університетських свобод в підсоветській Україні. Уповноважений ЦЕСУС-у по виданні цієї книги О. Зінкевич.

ЦЕСУС звертався в цій справі з кількома закликами до українського громадянства в українській пресі і з численними листами до окремих осіб, які б могли дати відповідні свідчення. Нажаль відгуків було дуже мало, а матеріалів було надіслано мінімальну кількість. Тому запланованої книги покищо неможливо підготувати до друку. Натомість уповноважений для видання книги виготовляє рапорт про заперечення університетських свобод в Україні і список зліквідованих і репресованих більшовиками українських вчених, професорів і викладачів ВУЗ-ів, що буде пред'явлено на наступну студентську міжнародну конференцію.

Редакція «Смолоскипу» звернулася до ВШ. П. Авторів надісланих матеріалів, дозволити ці матеріали оприлюднити на сторінках нашого журналу — на що дістала їх ласкаву згоду.

Сьогодні ми починаємо публікувати дуже цінну працю проф. д-ра І. Розгона «Висока Освіта в Україні». ВШ. П. Професорові — наша щира подяка.

1. Стан Високої Освіти в дореволюційній Україні.

До революції 1917 р., в Україні, у різних її частинах, існували: 5 університетів: у Львові, заснований 1774 р., Харкові — 1804 р., Києві — 1834 р., Одесі — 1864 р. і Чернівцях — 1875 р.; два Політехнічні Інститути: у Львові, заснований 1874 р., Харкові — 1804 р., Києві — 1834 р., Одесі — 1864 р. і в Чернівцях 1875 р.; політехнічні інститути: у Львові, заснований 1884 р. і в Києві — 1898 р.; Технологічний Інститут у Харкові, заснований 1884 р.; дві вищі ветеринарні школи: в Харкові Ветеринарний Інститут заснований 1851 р. і Ветеринарна Академія у Львові заснована 1881 р.; дві вищі сільсько-господарські школи: в Дублянках біля Львова, заснована 1888 р. і факультет при Київському Політехнічному Інституті від 1898 р.; Гірничий Інститут в Катеринославі, заснований 1899 р., Історично-Філологічний Інститут в Ніжині, заснований 1872 р., Духовна Академія в Києві, заснована 1681 р. Крім того існували Вищі жіночі Курси: в Києві

від 1880 р., в Харкові, Одесі і Катеринославі від 1916 р.

Всі вищі школи діяли на підставі певних правових норм колишньої Російської і Австро-Угорської імперій, а після першої світової війни на підставі законодавства підсоветської Росії і України та Польщі й Румунії.

Хоч в істоті речей, всі вищі школи не були суто українські, проте силою обставин, в них розвивалась українська наука і культура, чи хоч би культивувався українські традиції, формувалися українські наукові сили, використовувалась величезна науково-і державно-творча праця. При університетах в Чернівцях, Львові, Харкові і Києві існували українські катедри і доцентури. До самої революції 1917 р. вищі школи користувалися відносною академічною і університетською свободою, а це в свою чергу сприяло розгортанню наукової праці і публікації її результатів в університетських збірниках, давало можливість брати участь в крайових і міжнародних з'їздах і конгресах.

На Східних Українських Землях вищі школи, головним чином університети і політехнічні інститути діяли на підставі Університетського Статуту з 1905 року, що забезпечував внутрішню автономію і не обмежував наукового контакту із Західною Європою. Університети і Політехнічний Інститут Західних Українських Земель безпосередньо належали до Західної Європи і стало обмінюватися досвідом із вченими східно-українських вищих шкіл. Переважна більшість молоді, а головним чином та, що залишалася для наукової діяльності — доповнювала свою освіту і кваліфікацію в західно-європейських університетах, працюючи там кілька років перед початком наукової діяльності.

Все залежало від матеріального стану кандидата і його бажання. Правно така традиція не лише не обмежувалась, а всіляко підтримувалась і заохочувалась. Багатьом кандидатам університетських вищих шкіл видавали так зв. «магістерські» або «докторські» стипендії. Свідомі українці, хоч не дуже були в пошані, як «мазепинці», все таки, це не було перешкодою до використання всіх можливостей для набуття вищої кваліфікації і наукових знань. Майже всі відомі українські вчені користувались тими можливостями. Безпосередньо перед революцією в Україні була уже плеяда культурних діячів, відомих вчених, славнозвісних педагогів, мистців.

Стан в періоді відновлення Української Державності

В період відновлення Української Державності, спочатку чинники Української Центральної Ради, а пізніше Директорії Української Народної Республіки при співучасті широких кіл українського громадянства (Народних Управ, місцевого самоуправління, кооперативів, культурно-освітніх і професійних об'єднань) спільно взялися за відбудову освітньої справи в цілому, від народних шкіл до університетів, на нових засадах, використовуючи досвід минулого не лише Росії, а й Західної Європи і Америки. До цього уже був добре підготований ґрунт українськими культурно-освітніми діячами і відомими педагогами, як К. Ушинський, Б. Грінченко, М. Драгоманов, М. Сумцов, О. Потебня, О. Єфіменко, О. Лазаревський, Михайло і Олександр Грушевські, Д. Антонович, В. Біднов, В. Гнатюк, С. Смаль-Стоцький, В. Симович, С. Русова, Г. Шестюк, О. Пчілка, і багато, багато інших.

Звертаємо увагу, що ці діячі активно працювали на всіх українських землях, незалежно від політичних кордонів — творили одну велику українську культуру. Крім того, на місцях, в повітових і губерніяльних центрах і навіть малих містечках, провадили свою муровану роботу місцеві культурні діячі, головним чином педагоги, але не мало солідних вчених в різних архівних Комісіях, як Археологічна Комісія тощо.

Особливо значну підготовчу роботу виконало Наукове Товариство ім. Т. Шевченка у Львові і Наукове Товариство в Києві. Багато спричинилися до розбудови всіх форм культурно-освітньої справи галицькі і буковинські українці, що в період першої світової війни, як полонені або закладники були переселені російським царським урядом на Східні Українські Землі.

Процес відбудови освіти, що своїми коріннями сягає до найдавніших часів української історії, в періоді відновлення Української Держави вилився в стихійний рух, що продовжується і сьогодні не лише на Батьківщині, а й скрізь, де лише доля закинула українських культурних і наукових діячів.

(Далі буде)

Проф. Іван Розгін

«Smoloskyp» Journal de la jeune ukrainienne. Edition speciale de la «Parole Ukr.», 3, rue du Sabot, Paris 6°. PIUF, S. A. R. L.

А ДЕ Ж СВОБОДА ?

Серед советського ансамблю П'ятницького в Брюсселі. Наші розмови. Летючки ОУН в руках артистів.

Советські делегації заливають країни Європи. Сьогодні побачити советських громадян, чи це в складі делегацій наукових, спортивних, професійних, мистецьких, чи навіть в тисячних військових формаціях, — перестало бути рідкістю. Франція, Швеція, Норвегія, Італія, Швейцарія, Бельгія, а навіть західна Німеччина попали під удари нової, найбільш вирафінкованої пропаганди. Всі відвідини супроводять гучні бенкети на честь «дружби», офіційні прийняття в міністерствах, gratуляції президентів, принцес, королів... А далі ще за цим слідує виступи чи зустрічі серед тисячних мас комуністичної і скомунізованої черні! А які наслідки?

І тут заговорила ОУН. Большевицькій пропаганді — ОУН поставила правду. І ця правда доходить до всіх підсоветських делегацій. Летючки і література ОУН були знайдені на советських військових кораблях в Стокгольмі і Портсмуті, вони дісталися до рук і до серця цілого ряду членів делегацій, вони дісталися в нашу Батьківщину.

Нижче містимо репортаж про перебування ансамблю П'ятницького в Бельгії.

Палата «Бо-з-арт» в Брюсселі — переповнена сотнями цікавих глядачів. На перерві ми підійшли до бельгійського сторожа:

— Скажіть будь ласка, де тут можна дістати автографи советських артистів?

— Це ніяк неможливо. До них нікого не пускають. Навіть нам не вільно підходити. Щоб артисти не були в контакт з публікою — заблоковано пів залі... Між нами кажучи — яка це свобода?

Нарешті скінчилися виступи. Пізна ніч. Побіч стоять автобуси з «ангелами хоронителями». Советських артистів 75, а разом з КГБ-стами понад 100. Біля автобусів нагромаджується зацікавлена публіка. Але артистів джидати не можна. Бельгійці розходяться, залишаються советські агенти і купа емігрантів з советськими паспортними в кишені. Вони чекають «своїх». Але не тільки вони, але й ми, бо між «ними» є теж і «наші».

Підходимо до секота. Говоримо ла маною російською мовою, питаємось коли вийдуть артисти. Він радо вступає в розмову, говорить, що незабаром.

— А ви теж артист?

— Ну, да.

— Але напевно в іншому театрі граєте?..

Нарешті появляются артисти. Одяг-

нені бідно, по-зимовому. Ми підходимо до них, вступаємо в розмови, просимо автографів...

Артисти всміхаються до нас. Радо простягають руки, підписують, підписують.

— В якому ви готелі замешкали?

Хвилинка надуми.

— В «Космополіт».

— Ми відвідаємо вас.

— ?

Мовчанка.

Ми скоро знайомимось, обмінюємось пам'ятковими речами...

Свої обіцянки ми додержали. На наступний день ми пішли до готелю, щоб «спільно» їсти обід. Нас зразу пізнали артисти. Їхні очі час-до-часу таємничо зупинялись на нас.

Опісля ми перейшли до ждальні, почали розмовляти з артистами.

— Ви самі в ансамблі чи з дружиною?

— Моя дружина залишилась в СССР.

— А ви не могли її взяти з собою? Цікаво було б разом оглядати західний світ.

— Не можливо, не пускають разом...

Хтось з артистів відкриває якийсь бельгійський журнал, який лежав на столику. Він якраз попадає на летючки ОУН, які були всередині журналу. До нього підходять інші, всі вибухають сміхом, відходять.

Через хвилину згори сходять шеф ансамблю. Ми підходимо до нього.

— Чи не можна б просити у когось з вас інтерв'ю?

— Що вас цікавить? Про що хочете питатись?

— Нас цікавить виховання молоді в СССР.

— А ви хто будете?

— Ми бельгійці...

Він погоджується і за хвилину присилає нам педагога і якусь жінку.

Ми ставимо десятки питань і дістаємо стандартні відповіді про виховання молоді, материнство, культурне життя, які можна вичитати з кожного числа советської газети.

— Що танцюють у нас по селах тепер?

— Різні танці.

— Чи є зацікавлення модерними танцями?

— Ні, наша молодь не любить модерних танців.

— Ви є певні того? Ми читали в советській пресі, що молодь все більше захоплюється ними.

— Так, але... це важко з'ясувати...

Переходимо до іншої теми.

— Чому советський уряд не хоче виміни студентів з іншими країнами?

Наші співрозмовці довго крутять з цим питанням. Ми все сильніше атакуємо.

— Тут є виміна студентів всіх кра-

їн, тільки в СССР і сателітними країнами немає.

Наші співрозмовці не дають собі ради. Приступає хтось з артистів, вмишується в розмову. Накінець приходить якийсь шеф і заявляє, що це не правда, що сов. студентів немає закордоном. Їх є аж ТРЬОХ, а один з них студіює навіть на Сорбоні.

— Ви говорите, що з усіма членами вашого ансамблю можна свobodно говорити — а чому, коли ми до них говоримо російською мовою, вони відвсртаються і не хочуть говорити. Чого вони бояться? Чи я міг би запросити декого з вашого ансамблю оглянути місто?

— Це є приватна справа кожного, але ми маємо дуже мало часу, а наші артисти не знають мови.

— Ми можемо бути за перекладачів.

— Ні, ми пішлимо своїх.

— Вони напевно будуть краще почуватись без ваших перекладачів.

— Ми не маємо часу.

— Всі артисти, які виступають в Брюсселі завжди знаходять час, тільки вони не мають часу.

— Це залежить від шефа, я хочу щоб вони відпочивали.

Шеф, побачивши, що з нами не договориться, відвернувся і пішов.

Ми почали розмови зі звичайними артистами. Розмови іншого характеру і в іншій атмосфері. В атмосфері дружності і взаємного розуміння.

Серед всіх членів ансамблю П'ятницького було розповсюджено летючки і літературу ОУН.

(-X-)

Адреса Редакції і Адміністрації:

A. Kobylko

Boite Postale 9

Argenteuil (S. et O.) FRANCE

Адреси Представництв «Смоло-
скипу»:

ЗДА: Nadia Zinkewytsch

3041, Elliott Str.

Baltimore 24. Md. U. S. A.

Канада: A. Kryworutchko

133, Balmoral Ave No

Hamilton, Ont. CANADA

Англія: W. Shewchuk

78 Kensington Park Rd

London W. C. II. England

Бельгія: N. Ripak

58, rue de L'Agueduc

Bruxelles, Belgique

Аргентина, Чіле, Парагвай:

Olha Bilyk

c. Maza 150

Buenos Aires

Rep. Argentina

СМОЛОСКИП

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Journal de la Jeunesse
Ukrainienne

«SMOLOSYP»

Journal of the Ukrainian
Youth

Ч. 4 - 5 (62 - 63)

квітень - травень 1956

Рік 7

Зв'язкові переходять кордони

Зв'язковий! Скільки в цьому сло-ві величчя, скільки глибокого змісту. Тут величчя відваги, самопо-святи, безкорисності, відданості справі, героїзму. Зв'язковий про-ходить кордони — несе і при-носить! Буває — він іде і біль-ше не вертається. Буває — він ги-не на кордоні, від куль МВД-истів, на тортурях чи в застінках тюрми. Гине, але не зраджує. І майже не-має випадку, щоб зв'язковий укра-їнського підпілля зрадив. Коли він іде — раз назавжди відкидає це слово, він його не знає. Він знає пройти, або загинути, третього ви-ходу немає. Тому він іде і прохо-дить.

Большевики проголосили: «Кор-дон на замку» — неправда, брехня! Для українських зв'язкових — кор-дон відкритий! Большевики гово-рять: «Тісною дружбаю з прикор-донниками зв'язані робітники, кол-госпники, комсомольці, піонери, мо-лодь прикордонної смуги». І це не-правда, брехня! Нашим зв'язковим саме допомагають робітники, кол-госпники, молодь, а навіть комсо-мольці, піонери і навіть прикордон-ники!

Ви даєте три приклади (більше у вас немає?), коли комсомольці і піонери, і навіть прикордонники наших зв'язкових. Ми вам дамо десятки прикладів, коли саме во-ни, ваші вихованці — комсомольці, піонери, і навіть прикордонники (так, навіть прикордонники!) до-помагали нашим зв'язковим прохо-дити кордони.

Передчасно говорите «Кордон на замку». Для нас він завжди від-критий, бо з нами весь народ і він нам допомагає. А вам допомагають лише одиниці.

Толя Котенко, Ліза Малець, Ма-руся Кішак, Микола Мазур? Це все? Дуже мало! Сержант Акулов, рядовий Мочалін, собака «Вишня» — і ви це називаєте героїзмом?

ДВА ІМЕНА - ОДНА ІДЕЯ

(Симон Петлюра й Євген Коновалець)

Коли ти вимовляєш імена — Симон Петлюра й Євген Коновалець, перед твоїми очима мимоволі вириває з не-давньої давнини славна епопея бо-ротьби 1917-20 рр. Ти бачиш Арсе-нал, Білу Церкву, Українські Армії. Ти бачиш Січових Срильців, бойови-ків УВО й ОУН. Ти бачиш вибух бомб і постріли серед ночі... Аж ось серце розривають: сім куль, кров на бруку Парижу... Вибух бомби в Роттердамі.

Два ІМЕНА сполучає у вічність, у віки — ОДНА ІДЕЯ. Імена нерозрив-ні, нерозлучні ніким і ніколи. Бо велич-тя у боротьбі, яку вони вели безком-промислово, ціле життя, з тими самими ворогами. Нерозлучні, бо служили Україні, нерозлучні — бо однаково ві-рили в НЕЇ, нерозлучні — бо однако-во боролись за її визволення, не-розлучні — бо загинули від руки то-го самого ворога!

Після вбивства Симона Петлюри — Євген Коновалець не став ні Голов-ним Отаманом, ні Президентом УНР на чужині, але СТАВ тим, чим був Симон Петлюра за свого життя — СТАВ ПРОВІДНИКОМ боротьби, очо-лив її на всіх відтинках, — боротьбу

Читайте, почавши з наступного чи-сла «Смолоскипу»:

«Процес вбивника Симона Петлюри»

Розділи:

1. Останні роки життя С. Петлюри в Парижі.
2. Атамант на Симона Петлюру.
3. В. Винниченко стає в обороні Шварцбарта.
4. Вирок суду.
5. Еспанець мстить смерть С. Пе-тлюри.

Героїзм? — мати заміновані поля, бути озброєним від ніг до голови, мати десятки «Вишнів» — це по-вашому героїзм? — По нашому це страх, страшний божевільний страх! Бійтесь і дрижіть, і знайте одне — для нас кордон не на зам-ку, він — ВІДКРИТИЙ!

зі зброєю в руках, боротьбу в підпіл-лю, працю на дипломатично - полі-тичному відтинку, боротьбу за ідею нації за її соборність! Те, за що бо-ровсь і що очолював Симон Петлюра, те продовжував робити тільки і тіль-ки Євген Коновалець і його УВО-ОУН.

Частина наших міністрів і політич-них діячів зраджували ідею українсь-кої державності, зраджували ідею со-борності — переходили в табір воро-га, або співпрацювали з ним.

Хто в найчорніші хвилини, коли не стало сл. п. Голозаного Отамана, ска-зав ворогові — НІ? Хто вів безком-промисову боротьбу з ним? Хто не мі-няв своїх віх? Хто орієнтувався на власні сили народу? Хто не плямив своїми вчинками прапорів боротьби Симона Петлюри?

На всі ці питання, тяжкі як олово, падає одна, одинока відповідь: Євген Коновалець, УВО-ОУН!

Якби не ОУН, якої творцем був са-ме ВІН, ми б знову мали сьогодні змі-новіховство, ми б знову мали розба-зарювання українських земель. Але сьогодні всі — соціалісти, демократи, монархісти, навіть націонал - комуніс-ти(!) — звуть себе НАЦІОНАЛІСТА-МИ! Сьогодні жоден українець, на те-перішньому етапі нашої боротьби, не може себе не називати націоналістом. Ідеї українського націоналізму стали загальноукраїнські, вони сприйнялись усім народом, всім українськими по-літичними угрупованнями.

В цьому у величчя Євгена Коновальця. Боротьба, яку очолював С. Петлю-ра, була всеукраїнська, ідеї, які пропо-вувала ОУН і за здійснення, яких вона боролась, — стали теж всеукра-їнські!

Тому й нерозривність ДВОХ ІМЕН — Симона Петлюри й Євгена Коно-вальця. Як не можна розірвати ідеї, за яку вони боролись і боротьбу, яку Вони очолювали і втілювали, так і не можна розірвати того, що є нероз-ривне. Не можна розірвати ДВОХ ІМЕН!

Віктор Пилипець

ШКОЛА В УКРАЇНІ

Нікополь. Тут є музична школа, в якій може навчатись лише 100 учнів. Директор школи Ковтуненко робив різні заходи, щоб поширити будівлю школи, але цей задум саботує вже від 1953 р. начальник відділу капітального будівництва культури УССР, Рязанцев. В музичній школі бажає навчатись біля 300 юнаків і дівчат.

Рівне. В Рівному відкрилось чотирірічне музичне «училище» з відділом диригентсько - хормайстерським, народних інструментів і духових інструментів. До училища допускається лише випробуваних комсомольців, які після закінчення школи мають вести культурно - виховну роботу в комсомолі.

Вінниця. У Вінницькому педагогічному інституті навчається в цьому році на історико - філологічному та фізико - математичному факультетах 1201 студентів, стаціонару та 2412 студентів - заочників. В інституті викладає 112 наукових працівників, серед яких 27 доцентів і кандидатів наук. Досі інститут підготував 6427 вчителів з вищою педагогічною освітою. Інститут відзначається тим, що в ньому спеціальну увагу звертається на комуністичне виховання майбутніх учителів. За найменший «ухил» студентів усувається. За повоєнні роки інститут випустив три томи «Наукових записок» та підготував до друку ще два томи, випустив два видання тез-доповідей. Інститут сильно критикується за недостатнє розроблювання питань політехнічного навчання та дисципліни учнів.

Херсон. Молоду учительку Марію Ф. Кравченко (станція Біла Криниця), викинено зі школи з заборонаю вчителювати за те, що вона дала найвищу успішність з української мови у 5-7 класах. В офіційному наказі про викинення ч. 495 подано причину, що вона «заочно ніде не навчається». Після того М. Кравченко почала вчити заочно російську мову, щоб мати право навчати в школі, але й це не помогло і вона посягодні сидить без праці, маючи на удержанні немовля.

Київ. В 110-ій середній школі м. Києва, з загальної кількості 1.569 учнів — 1.130 охоплено в різних гуртках. Найкраще працюють гуртки юних натуралістів, історичний, технічний (автомобільний та кінемеханічний), «Умлі руки». Останньо учні перестали відвідувати і бойкотувати гуртки політосвіти.

Харків. В Шевченківському районі (Харківщина) в таких селах, як Безм'ятежне, Сподобівка, Федорівка, Ново-Олесандрівка, Ново - Степанівка, Новий Лиман — немає взагалі шкіл. Дітвора в багатьох випадках мусить

ходити до школи за 5-6 кілометрів. В кількох інтернатах району — бруд, немає теплої їжі, зимно. В районі не охоплено школою 130 дітей.

Київ. Згідно з постановою міністерства освіти УССР навчальний рік в усіх школах сільської молоді, почавши з цього року, кінчається 31. березня. Це для того, щоб можна було молодь прикріпити до праці в колгоспах весною і літом. Згідно з цією ж постановою іспити з російської мови є обов'язкові в усіх школах України, з української лише в школах з українською мовою навчання(!).

Київ. За даними «Радянської освіти», в Україні може лише 74,2% загалу учнів, навчатись в одну зміну. В цьому навчальному році 15,7% загалу учнів живе в гуртожитках, 1.000 шкіл України не має фізичних кабінетів, а 3.000 — не має кабінетів біології і хемії, 50 тис. учителів, які мають лише освіту за учительський інститут, працюють в 5-10 класах.

Київ. За матеріалами 7-го з'їзду профспілки працівників початкової і середньої школи УССР — в Україні до цієї профспілки належать 547.680 учителів (майже 100%), з них 197.900 постійно навчається у системі партійної освіти, 9.445 є працівниками-пропагандистами в системі партійної освіти, а 27.307 агітаторами.

Житомир. В житомирській області на 20. вересня 1955 р. не було охоплено шкільним навчанням 1.708 дітей, в березні ц. р. поза школою знаходилось ще 516 учнів. Головна причина цього — те, що батьки неспроможні посилати дітей в школу і вони мусять працювати в колгоспах. В багатьох селах і хуторах немає взагалі шкіл і діти мусять щодня ходити ногами за 6-7 кілометрів до школи.

Інститут психології Міністерства освіти УССР, який дотепер був у великому занедбанні, плянує на найближчий час працювати над розв'язанням таких проблем: психологія мислення і мови, питання психології навчальної діяльності учнів, питання психології

політехнічного навчання, формування особистості дитини, вікові особистості психологічного розвитку дітей, особливості психологічного розвитку анормальної дитини, питання історії психології, виготовлення підручної літератури з психології.

Науково - дослідний інститут педагогіки УССР працює тепер над виготовленням посібників для педвузів, педучилищ і середніх шкіл: хрестоматією з історії педагогіки, педагогічними творами І. Франка, підручниками з російської та української мови і літератури, методикою викладання рідної мови в дитячому садку. Інститут підготував підручники для спеціалізованих класів та з питань трудової діяльності учнів, виховання, позакласної роботи.

Ужгород. Стан шкільництва в Закарпатській області настільки жалкий, що сюди було вислано в березні ц. р. спеціальну «Рейдову бригаду» з визначених партійців, які мали перевірити ситуацію та тягнути до відповідальності винних. В школах області навчають російською, українською, молдавською і угорською мовами. В області є 102 середні, 322 семирічні і 380 початкових шкіл, навчається 135 тис. учнів. Багато дітей не охоплено навчанням. За офіційними даними їх повинно бути 629, а властиво їх нараховується кілька тисяч (досі навіть немає точного обліку населення гірських районів). В самому Тячівському районі вибуло зі школи 500 учнів і невідомо де вони поділись... Між вибулими є діти 9-11 років. В інтернаті Тячівської школи ч. 1 холодно, брудно, незатишно. Тут з уваги на «ідеологічну» нестійкість учителів, їх дуже часто викидають з праці або перекидають в інші місцевості. В багатьох випадках вглибину Росії. Тільки за 1955 р. в Іршавському районі переміщено 151 учителів, а 26 викинено з роботи. За останніх десять років у Бельзівській семирічній школі, Тячівського району, змінилось 13 директорів.

Кіровоград. Тут завершується русифікація Кіровоградського педагогічного інституту. В інституті на кожному кроці висміюється українську мову, літературу, історію. Всією русифікаційною роботою проводить З. Мініна, сексотка і МВД-истка. В інституті заборонено будьяку лекцію чи доповідь з українською тематикою. Більшість студентів — це місцевий, або приїжджий чужонаціональний елемент. Українців є мало і ті, щоб могли залишитись в інституті, мусять мовчати і закривати свою українськість.

(Докінчення на 7-й стор.)

РОЗКЛАД ПОГЛИБЛЮЄТЬСЯ

В СССР після смерті Сталіна, все більш помітний розклад. Розкладається МВД і КГБ, розкладається влада, партія, комсомол, розкладається саме суспільство.

Такий розклад був і за Сталіна, але зараз — або він побільшився, або про нього почала більше писати советська преса, зокрема провінційна.

Цей розклад посилюють, на нашу думку, два найосновніші фактори: після розпорощення і відкритої критики МВД, народи втратили почуття страху, а тим самим почали відкрито висловлювати свої почуття невдоволення, критикувати владу, уряд, цілу систему. Далше — після проголошення амністії було випущено велику кількість дрібно-кримінального елементу, який не включився в нормальний триб життя, а йшов і йде далше своїм второваним шляхом, посилюючи цим небувалий зріст хуліганства. І якраз ці два моменти характеризують політичний і суспільний розклад підсоветського населення.

Зокрема це відноситься до молоді. Молодь, виховувана в комуністичній системі, мала б бути тим найкращим елементом, на якому мала б спиратися більшовицька влада. Вона повинна б стояти в авангарді всієї суспільності, проведення в життя кожної ініціативи, кожного задуму партії і уряду. Але стається цілком протилежно. Це факт, що є молосдь фанатично віддана більшовицькій владі. Але цієї молоді дуже мала горстка. Загалом молоді, масив — є ворожо наставлений до влади, зовсім песивний, або здеморалізований, хуліганський.

У Київській школі ч. 21., на вулиці Саксаганського, на цілу зиму заквартирувала молодеча банда хуліганів. Це підлітки 14-20 років. Вони сидять в коридорах школи, грають в карти, випивають, нападають на дівчат і хлопців. Ввічливо кланяються вчителям, міліція їх толерує, комсомольські активісти їх не добачають... («Молода Україна» ч. 31/1956).

У Вінниці тероризувала населення молодеча банда, до якої належав учень технікуму, комсомольський активіст (!) Микола Волинець. По місту ходила чутка, що це — «Чорна кішка», яка діє від закінчення війни в широких масштабах (в 1949 р. вона діяла на маршруті Москва-Київ-Варшава-Берлін і навіть Мюнхен!). Такі банди поповнюють учні середніх шкіл та ремісничих училищ («М. У.» ч. 47/56).

У Сталіно діє вдень і вночі тридцять комсомольських патрульних бригад, які по наказу влади є примушені допомагати міліції в поборюванні бандицизму і хуліганства, що набрали великого розросту в шахтарських містах і селищах. Пости комсомольсь-

ких бригад є в кінотеатрах «Комсомолец», «Победа», «Дитячий» у селищі шахтобудівників, рудноремонтного заводу і т. д. При райкомі ЛК-СМУ створено штаб таких патрулів. До його складу входить теж рейдова бригада з 30 комсомольців, яка на автих і мотоциклах ганяє по всіх закутинах Сталіно. В таких рейдах взяло участь вже кілька тисяч комсомольців (!).

Як колись використовувалось в «істребітельних батальйонах» бувших повстанців, так зараз використовується бувших хуліганів і бандитів у комсомольських патрулях (приклад бувшого хулігана В. Масюріна). Під кінотеатром ім. Шевченка люди дивляться «Комсомольський телевизор» (що за назва — комсомол, замість будувати комунізм, веде боротьбу з комуністичними вихованнями!). Диктор голосно заповідає: «Комсомольський патруль іде по місту» і демонструють мов фільмових зірок, бандитів і хуліганів, порушників порядку. І ви можете побачити інженера шахти, студента індустріального інституту, учня сталінського (!) фізкультурного технікуму, постійну відвідувачку ресторанів — ось зміна партійних активістів, вихованців більшовицької влади, які сьогодні опинилися на дні життя. Спікер в телевізорі закінчує: «В кінотеатрах і магазинах, в трамваях і тролейбусах, на вулиці — всюди пильнує наш комсомольський патруль» («М. У.» 51/56) — справді є чим більшовикам нахвалятися. Воістину великі досягнення в сорокріччя жовтневої революції!

В селі Гавронщині (Київщина), молоді (хулігани) зірвали комсомольське зібрання, на якому мала бути читана лекція, і на місце зібрання, влаштували танці («Рад. Культура», ч. 20/1956).

Є й випадки, коли сталінці ще востаннє стараються силою терору, постраху вдержатись при владі. Головний бухгалтер київського обласного відділу тресту «Укрфотот» і секретар парторганізації Самуїл Новофастівський кричать до працівників: «Де це в законі написано, щоб народові волю давати? Я не можу дозволити. Якщо я не буду їх розганяти та карати, то хто ж буде? Тільки я один знаю, як поводитись з людьми простого звання...» («Рад. Культура» ч. 9/1956).

Таких і подібних випадків про розклад суспільства, з одної сторони, і останні боркання представників влади з другою — можна наводити багато. Навіть в літературі і мистецтві це помітне. Художники замість портретів Сталіна переключаються на жіночий натурізм...

Влада не може не бачити такого

опанувати ситуацію.

Хрущов і Булганін не відвідували азійські країни лише для того, щоб посилити свої впливи там, але й для того, в першу чергу, щоб народам СССР продемонструвати, що — мовляв — з більшовицькою владою ціла Азія і всякий виступ проти влади є наперед засуджений на неуспіх. Для того Москву переминюється в червону Мекку, куди їдуть президенти, шефи держав і урядів, міністри, парламентаристи, цілі делегації.

Влада є примушена йти на уступки союзним республікам — поширення їхніх автономій, а в деяких випадках ставиться акцент на усамостійнення їх (зокрема цілий ряд міністерств, культурних інституцій).

Указом президії ВР СССР від 8. березня вводиться шостигодинний передвихідний та передсвяточний робочий день. Для підлітків 14-18 років мають повернути шостигодинний робочий день. Вся советська преса з 11. березня приносить на перших сторінках обширні репортажі про «блага», якими «мудра» партія і уряд обдаровують трудящих...

Молодеча преса України починає дискутувати питання «Як зробити збори цікавими?» (проблема поставлена Юрієм Логушем).

Молодь починає вчитись «західної культури» — по містах і селах, за ініціативою Одеси, починають організувати КІЗ — Клуби Цікавих Зустрічей, в яких навчають поведінки в товаристві і з жінкою, дають лекції про любов, дружбу, подружнє життя, виховання дітей.

На літо цього року підготовляються спортивні республіканські спартакіади і всесоюзна, які мають змобілізувати та «захопити» до праці спортивну молоді.

На травень 1957 р. готуються республіканські фестивалі, які мають бути виявом культурно-масової роботи молоді. На цей рік підготовляється теж 6-ий всесвітній фестиваль молоді і студентів в Москві, який більшовики хочуть зробити найбільшим здвигом молоді в історії. Лише молоді Одеси зобов'язана виростити 20 тисяч голубів (!) на фестивалі.

Більшовицька влада передає комсомолові шефство над будівництвом атомних електростанцій і найбільшою, як твердять більшовики, в світі Братською гідроелектростанцією.

На останньому з'їзді комуністичної партії було піддано думку про скасування т. зв. оргнабору — цебто мобілізації і висилання молоді по комсомольських «путівках» на різні роботи. Цю пропозицію мотивувалось тим, що, стану речей. Вона бачить його і з переляком робить останні зусилля, щоб

наприклад, в лісову промисловість за 9 місяців 1955 р. було вислано 209 тисяч робітників, а втекло звідти 205 тисяч(!), що більш як в 600 лісових селищах, в кожному з яких живе до тисячі робітників, немає ніяких культурно - освітніх закладів, а в тисячі лісових селищ немає шкіл.

Всі ці заходи нової влади, з тими самими старими іменами її вождів — це останні борсання. Влада теперішня, як і попередня за Сталіна, різними обіцянками («казками про щастя» — як це влучно називає молодь) хоче за всяку ціну прихилити молодь на свою сторону. Але такі обіцянки вже не захоплюють молодь, бо її кормили такими ж самими сорок років, а наслідки були ті ж самі — молодь «шефствувала» над Комсомольськом на Амурі і це її коштувало 100.000 жертв, молодь шефствує над цілими землями Казахстану і це її коштує теж десятки тисяч жертв, буде «шефствувати» над будівлями атомних електростанцій — це її буде коштувати нові десятки тисяч жертв.

Тому «шефства» не захоплюють. Не захоплюють гучні обіцянки.

Сьогодні вже не «беруть» молодих людей, які знають підбольшевицьке життя, знають всі його нюанси, такі слова: «Партії слово — і юнаки та дівчата вирушають електрифікувати залізниці, на будівництво атомних електростанцій і промислових підприємств. Партії слово — і молодь перетне незорі стени лісовими смугами. Партії слово — і руки юних зводять найпотужнішу в світі Братську ГЕС. Партії слово — і комсомолія виконає будьякий наказ Вітчизни» («М. Р.» ч. 45/1956).

Приходить час, коли ми стаємо свідками, що своє СЛОВО починає говорити сама молодь. Молоді вже досить «слів» партії. Вона їх відкидає, вона воліє дно життя, як ці слова. Ми бачимо як десятки, а може й сотні тисяч молоді відмовили послух партії, урядові, МВД і міліції. Ні влада, ні міліція не може вже опанувати ситуації, тому й запропає до цієї праці молодь, творячи різні комсомольські охоронно - поліційні бригади.

Ситуація, яка витворилась і яка витворюється в Україні і в цілому СССР посилює зріст революційності серед молоді і загалу населення. Сьогодні до нас доходять вістки, що не всі, кого більшовики охришують хуліганамі і бандитами — є справжні хулігани і бандити. Велика частина з них — це ідейні і активні борці з большевицькою владою. Їх зріст з кожним днем — запорука упадку влади, який зближається, чого не завжди ми є свідомі.

О. Зінкевич

Передплачуйте! Читайте!

Поширюйте!

СМОЛОСКИП

На берегах Англії

Як сонце піднімається вже ген високо над вашою головою і ви, вслухуючись в протяжний крик чайок, раптом чуєте свіжий подих вітру з запахом соли, то це вже час, коли море починає припливати. Звідкись зда лека, осяяна полиском сонця, дрібно переливаючись хвилями, спішно прибігає вода. Ви можете бачити, як скоро покриває рівний гладенький пісок, як гнучко обвивається кругом горбків, спершу оточуючи їх, тоді поступово завойовуючи, поглинає в свої хвилі. Так горбок за горбком, камінь за каменем, поки все зникне під владно напливаю водою, а тоді вона легко розкидає свої хвилі по рівній поверхні, ніби бавлячись своєю силою в величезному просторі. То підкине білим гребнем високо під камінну стіну берега, то знов побіжить десь далеко в безмежний простір, щоб за хвилинку знов пернутись і розбитись в білі бризки високо в повітрі.

Стаї чайок, голосно вигукуючи свої протяжні спів, втішно бавляться з хвилями, то гойдаючись і поринаючи в них, то зносячись високо в повітрі, махають білими крилами, сміливо кружляючи над морем.

Але ось хвилі стихають і ніби зіслаблені зупиняють свій біг. На якийсь час море стихає і коли нема вітру, полискує блискучою гладдю під промінням сонця. А тоді поволі, непомітно, ніби спадаючи з сил, хвиля сідає; одна по одній показується скелі, піскові горби, каміння. В глибоких місцях, обезсилені хвилі ще припливають до берега, але щоб розбитись і полинути назад, лишачи рівний, гладенький пісок, що шелестить кругом вас всисаючи воду. Море відплило і ви не боїтесь більше його мгутньої сили, можете сміливо бавитись в його водах, що тепер тихі й лагідні.

Це море, а ось і його береги. Береги одного звичайного містечка, куди ви приїжджаєте на відпочинок.

Білі або світло сірі камінні будинки з яскравими вікнами і димарями низу вгору піднімаються у вашому виднокрузі, сближовані зеленими деревами, а як підійдете ближче — розкішними квітниками, де цвіте багато рож, ромашок, айстр і різних інших, незначних вам квітів.

На берегах ви зустрінете й багато іншого гарного. Ось тихі чудові парки з прозорими водами чистих ставків, в які схилиють гілля ясні верби, білостволі берези і густі куші дбайливо обрізаних зарослів. На тихих водах плавають качки і зграї білих чайок. Вони всі річні і звикли до своїх чемних відвідувачів та радо приймають від них поживи, граціозно плаваючи по тихій прозорій воді.

Рівеньські доріжки з привітними лавками густо обсажені квітами. Великі

жоржини, гвоздики, дикі рожі захоплюють вас барвистою красою. Тут гарно сидіти тихими вечорами або соняшними ранніми ранками, радіючи світові і його красі. Тут забуваються турботи й навіть ваше еміграційне скитальське життя і віряться в гармонію цілого мудро сотвореного світу.

Але є місця, де ви можете знайти ще більше втіхи. Це там, де над морем зносяться високі горби, зарослі лісами, а поміж них широко простягаються зелені яри з глибокими прозорими озерами. Там ви можете чути як вдома. Зелена заросль лісу тихим шелестом листя заколихує всі ваші турботи, а хори пташок звучать як ясні мрії про все найкраще. В ярах і на дугах соковито пахне сіном, а над прозорими берегами озер блукають стада овець та час від часу прибігають на водопій дикі полохливі звірята.

Тиждень вашого відпочинку серед того храму природи пробігає швидко. Вам це не віриться, що далі за тим всім існують старі, величезні закурени димом міста, галасливі фабрики, одноманітні будні вашого еміграційного життя.

Зате картини, винесені вами з тижневго відпочинку, залишаються з вами. Їх благодійна краса скріплюватиме ще довго вас у дрібних життєвих турботах, а морський солоний вітер з гарячим сонцем зробить ваше засмагле тіло відпорним на них.

Лише час від часу цього року, задумаю гуркочучи в небі, пролітають літаки. Ви з тривогою й надією прислухуєтесь до їх гуку і думаете про зміну. Прийде інше життя? Вернемось додому!.. Але краса англійських берегів і тоді залишиться з вами...

Віра Квітка

◆ **Київських художників сильно критикується** після останньої виставки їхніх творів за те, що «окремі з них намагаються відновити імпресіоністичну розпливчатість живопису, ви правдуючи звернення до формалізму прелезом на «вільне шукання» індивідуального творчого шукання» (А. Шпаков). Партія, в зв'язку з цим доручила СРХУ ширше проводити ідейно-виховну роботу серед художників...

● **Випуск нових фільмів в Україні.** Зразу після війни вся кінопродукція була зентралізована в Москві і Ленінграді. В 1947 р. Київська кіностудія випустила лише один фільм(!). Зараз мається збільшити випуск фільмів в різних республіках. В минулих двох роках в Києві було випущено 19 довгометражних фільмів, а після передачі «Мосфільмом» Одеської кіностудії Україні, продукція фільмів цих двох студій за кілька років має зрости до 25-30 річно.

Література - наука - мистецтво

Павло Тичина

МАДОННО МОЯ...

Поезія Павла Тичини «Мадонно моя», визначного українського поета, а зараз Президента Радянської України, заборонена більшовицькою владою. Всі збірки, які вміщували цю поезію, були знищені більшовиками і зняті з усіх бібліотек.

1

Мадонно моя, Пренепорочна Маріє,
прославлена в віках!
На наших самотніх вітарях
лиш вітер віє...

Пройди над нами з омофором,
заридай над селом: —
Уже ми Тобі ані пісень, ані псалом
не воспоем диким хором.

— Жона відважна, діва гріхозна
гряде до нас.
Нагая — без одежи, без прикрас —
чарує, мов та рожа повна.

Схились, Мадонно, на причілок
останньої хати в селі.
Усміхнись — і пійди собі геть
по ріллі,
одганяючись од куль, як од пчілок...

2

Вже славлять, співають
нове ім'я.
(Аве, Марія,
Калино моя!)

Іде і сміється:
життя! квіток!
Сонце на скрипку
хмари у танок.

На бедрах, як струнах,
лежить рука.
Здрастуй, дівчино, —
чия ж ти така?

Скажу — не скажу я:
усіх, твоя...
(Аве, Марія,
Калино моя!)

3

Мадонно моя, Мати Пречиста,
мій Цвіте Голубий!
Вступає в вік новий
душа чиста.

Замість лелії рожу
цілую в уста.
А все ж, як Петро від Христа
відректись від Тебе не могу.

Із ким тепер, в яку годину
молодий відмолодує?
Невже ж нераз не помолує
за мое кохання, за людину?

Василь Касіян

Василь Касіян — один з найвизначніших українських графіків, святкує в цьому році 60-річчя з дня народження і 40-річчя своєї творчої діяльності.

Василь Касіян народився в 1896 р. в с. Микулинці, Снятинського району, на Станиславщині. Художню освіту В. Касіян здобув у Празькій Академії Мистецтв ще перед першою світовою війною. В часі Визвольних Змагань, він залишився на Наддніпрянщині, де перебував й сьогодні. Про його ранню творчість, советська критика висловлюється, як про творчість, яка була під сильним впливом «буржуазного формалістичного мистецтва».

Про твердість великого художника, визначний український мистець Олександр Пащенко пише: «Художник широкого творчого діапазону, майстер, який досконало володіє мало не всіма графічними техніками, В. І. Касіян працює в галузі станкової графіки, книжкової ілюстрації, політичного пляката. З його багатогранною творчістю зв'язаний великий і змістовний період розвитку українського графічного мистецтва. Крім того, В. І. Касіян — видатний педагог, вихователь цілої плеяди українських художників — графіків і плякатистів. Він відомий також і як мистецтвознавець і художній критик — автор багатьох досліджень з історії образотворчого мистецтва, критичних і публіцистичних статей».

Закордоном В. Касіян найбільш ві-

Дзвенить залізо. Мовчать бетони.
За літами літа.
Брени ж у серці, Мріє Золота,
наріжні тони...

4

Не з каменю, не з мармору —
з простого заліза.

— Ніжна, відважна,
о, де ж твій хитон?

Де риза золототканная,
скорбні твої очі? —

Струнча осанна,
волошковий тон.

До ночі працюватимем
в полі, як у храмі.

Спій — наливайся,
житам вунісон.

З піснями, з поцілунками
стрінуть нас мадони.

Пізній... залізний...
над персами сон...

Павло Тичина
(Зі збірки «Ілуг»)

домий, як книжковий графік, зокрема його неперевершені, дотепер, ілюстрації до «Гайдамаків» Тараса Шевченка і взагалі до «Кобзаря», а далі — його ілюстрації до творів його земляка В. Стефаника, І. Франка, Л. Українки, М. Коцюбинського, О. Кобилянської, А. Тесленка та ін. У своїх станкових гравюрах він відтворив величні образи Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українки та цілого ряду визначних українських письменників, композиторів, науковців.

Твори В. Касіяна були експоновані на цілому ряді виставок в Україні і закордоном.

Зараз — він професор Київського державного художнього інституту, працює як художник, педагог, вчений і дослідник.

Нашому великому графікові бажаємо багато успіху у його творчій праці!

Культурне життя в Україні

● 30-річчя з дня народження Харківського Державного академічного театру опери та балету ім. М. В. Лисенка, відмічено ювілейною декадою, на закінчення якої поставлено оперу М. Лисенка — «Тарас Бульба».

◆ Іван С. Паторжинський, видатний український співак, відмітив 60-річчя з дня народження. Він народився на Катеринославщині. Співати почав в церковному хорі з п'яти років, а згодом в духовній семінарії. В 1922 р. він закінчує Катеринославську консерваторію, в 1925 р. — стає солістом Харківської опери, в 1944 р. — стає професором Київської консерваторії ім. Чайковського. Паторжинський виховав ряд талановитих співаків, серед яких в першу чергу слід відмітити Є. Червонюка, Д. Гнатюка, В. Гарасимчука.

● А. Штогаренко, один з найбільших сучасних українських композиторів, написав кантату-симфонію «Україно моя» та концерт-сюїту для фортепіано з оркестром: «Картини з побуту народних месників». Цей концерт-сюїта присвячений боротьбі партизан і користується в Україні великою популярністю. Твір складається з шости самостійних картин з партизанського життя, пов'язаних між собою. Найбільш захоплюючі і могутні друга, нятя і зокрема шоста частини.

Раїса Шило-Бакум

НА ПОРОЗІ

(Юність Максима Рильського)

Молоді роки, протягом яких накреслюється й формується внутрішній силует людини, були центральним складником життя одного з найвидатніших сучасних українських поетів — Максима Рильського. Чудова природа рідного краю, з яким Рильський ніколи не втрапив органічного зв'язку, з ентузіазмом прочитані твори світової слави поетів і письменників, та в першу чергу, вплив видатних людей, з якими Рильський мав щастя зустрічатись замолоду — всі ці фактори дали рішальний напрямок творчості поета та, в основному, зробили його таким, яким він є й залишиться, попри довголітнього деструктивного натиску большевицької системи. Саме про ці важливі молоді роки та людей, нерозривно зв'язаних з ним, знаходимо багато цікавого в автобіографічних спогадах Рильського.

Центральне місце в цих спогадах належить батькові поета, шляхтичеві польського походження Тадеєві Рильському. Поет зовсім не криється з тим, що батько його був шляхтичем і, ще важливіше, справжнім аристократом духа, з серцем, за словами сина, наповненим добром. Ще в студентські роки Тадей Рильський твердо вирішив віддати всі сили на службу українському народові, і рішення своє чесно виконав. Відомий суспільний діяч і етнограф, він багато писав, виступав у тодішній пресі, і його праці з поля етнографії та політичної економії ще й сьогодні цікаво почитати.

Характеристику товаришів, з якими зв'язані спогади Рильського, подає поет влучно і тепло, не вагаючись відзначити впливу, який мали вони на його життя. Були це здебільшого кінські хлопці (бож Рильський своє дитинство провів на селі), і, пізніше, сини заможних громадян, які разом з Максимом відвідували приватну гімназію Володимира Науменка в Києві. Однак не в одному, ні в другому випадку не кладе Рильський натиску на соціальне походження цих товаришів, вирізняючи, скажімо, одних чи засуджуючи других саме на підставі їхнього походження. Воно для нього без значення, а підкреслює Рильський тільки вдачу, талановитість, щирість та замилювання до всього, що прекрасне, як фактори, що впливали на приятелювання з такими чи іншими мо-

лодами людьми. І саме цей факт кидає цікаве й правдиве світло на Рильського, як людину, хоч більше вики й намагалися зробити з нього поета «трудова інтелігенція», з наскрізь «пролетарськими» замилюваннями; таких у Рильського дошукуватись зайво.

Особливо приємно читати рядки, присвячені гімназії і викладачам. Хоч гімназія була приватна й дорога, значить наскрізь «буржуазна», і хоч директор її, визначний мовознавець і педагог Володимир Науменко, в 1918 р. приймав участь в гетьманському уряді — факти, за об'єктивне насвітлення яких Рильський хіба чудом лише не опинився на засланні — поет з теплом згадує саме шкільні роки і зовсім не думає гнути хребта в бік політично-популярного напрямку.

Ось його слова: «Заведено в споминах лаяти стару школу... Я цим уторованим шляхом не піду. Пушкін носив у серці крізь все своє тривожне життя спогад про милі сади Ліцея... — хочу і я, в ці хороші сліди ступаючи, добрим словом спом'янути шкільну свою лавку».

Оця внутрішня сила Рильського, ця безстрашність і абсолютна чесність, з якою він дає вислів своїм переконанням, і роблять Рильського в наших очах не тільки подивигідною, монолітною людиною, але й поетом, особливо близьким нашому серцю.

Викладачі, які своєю здібністю та вмінням веденими лекціями безперечно впливали на формування естетичного світогляду Рильського, розбудили в ньому вічну любов до Шевченка і Міцкевича, і як каже сам поет, розкривали перед ним широкі обрії — їм він складав найкращий трибут красною свого теплого слова. Художнє читання того чи іншого літературного твору, влаштоване одним з професорів, вечори української музики й пісні були справжнім святом для Рильського та його ровесників і моральною насадилою, зачерпнутою з таких вечорів, було стільки, що наснажу вала вона поета і протягом більше зрілих років.

Однак чи не найбільший вплив мали на поета зустрічі з відомими людьми. І тут Рильський називає імена, які не втратили своєї ваги і сьогодні. В першу чергу — друг батька, видатний український історик і археолог, Володимир Антонович, в домі якого Рильський

написав свій перший наївний віршик. За ним — Микола Лисенко, в родині якого проживав Рильський на початку гімназійної науки і якого називає «бездоганним лицарем української пісні», прекрасним композитором і піаністом та, поруч з усім цим, «найчарівливішою людиною», з якою йому доводилось зустрічатись.

Також з признанням згадує поет Олександра Русова, професора статистики, відомого українського етнографа і громадського діяча, людину, яка, за словами Рильського, відзначалася при всій своїй ерудиції надзвичайною скромністю, притаманною, зрештою, і нашому поетові.

В молоді роки, коли під впливом згаданих високоякісних людей, будилася й укріплялася в Рильському його основна чеснота — любов до правди й краси — формувалася і той Рильський, якого ми знаємо сьогодні з його прекрасних віршів. Ні політичний режим, ні несприятливі життєві умови (неможливість подорожувати, знайомитися з сучасною літературою вільного світу тощо) не змогли викоринити віри в ідеали, яким служив і служи тиме поет. Правдивим і монолітним є його талант, якому молоді роки М. Рильського дали такий прекрасний початок.

* * *

Розійшлися ми так несподівано...
Не забути ту осінь мені!
О, чому обірвав ти тоді — давно —
Наші юні, невизрілі дні?

Ти стійкий був розвагою, силою,
В'яли, никли у листі сліди...
Зупиняти тебе не хотіла я,
Прошептавши востаннє: не йди!

Загорілися роки — і вигасли...
В тебе, знаю, дружина... сім'я.
І мабуть самота твоя виросла,
Що моє пригадав ти ім'я?

І мабуть за піснями осінніми
Затужив ти, за чаром розмов,
Що на стежці, між листям і тінями
Ти шукаєш колишнього знов?

Не ходи, не блукай попід вікнами,
На знайомому місці не жди!
Розійдемося, друже мій.

Зникнемо

Назавжди.

Раїса Шумська

Олександр Довженко

ЗАЧАРОВАНА ДЕСНА

Олександр Довженко — найбільший український кінорежисер. Його фільми тридцятих років здобували нагороди на міжнародних фестивалях і користувались великою популярністю в Україні. Перед останньою війною про Довженка не було чути, у часі війни він перебував в Уфі, а після повернення в Україну, але цілковито його відсунуло від фільму. В останніх роках появились його тільки два спомини — в минулому році «Земля» про його одноіменний фільм, і в цьому році — черговий спомин «Зачарована Десна», який появилсь в «Дніпрі» за березень ц. р.

Сила вислову Довженка є така велика і така захоплююча, що його можна кваліфікувати, як одного з наших найбільших письменників. В цьому числі «Смолоскипу» ми містимо останній розділ зі спомину.

Минули трохи згодом косовиця й жнива. Доспіли груші й яблука на Спаса. Малина й вишні одійшли дажно. Штани мені пошили нові з довгими холошами і повели до школи.

Учитель Леонтій Созонтович Опанасенко, старий уже, нервовий і сердитий, очевидно, чоловік, носив золоті гудзики і кокарду. Він здавався мені величезним паном, не меншим од справника чи судді. На зріст він був вищий од батька, що також надавало йому грізної сили.

— Ето твой? — спитав він батька, зиркнувши на мене з-під окулярів утомленими очима.

— Так, звінить, се мій хлопець, чи, сказати б, ребятынок меншенький, — відповів батько тихим голосом, смиренним, як у церкві.

— 'А как зовуть?

— Сашко.

— Тебя не спрашую. Пускай сам ответит, — сказав тоном слідчого учитель і знову зиркнув на мене своїм сірим оком.

Я мовчав. Навіть батько, і той якось трохи злякався.

— Ну?

Я вчепився одною рукою в батькові штани, другою за шапку і хотів був сказати своє ім'я, та голосу не вийшло. Рот опустів і висох.

— Как? — нахмурився учитель.

— Сашко, — прошепелів я.

— Александер! — гукнув учитель і невдоволено глянув на батька. Потім знов перевів на мене очі і задав мені найбезглуздіше і найдаурніше запитання, яке тільки міг придумати народний учитель:

— А как зовут твоего отца?

— Батько.

— Знаю, что батько. Зовут как?!

Ну, що ви скажете? Ми глянули з батьком один на одного і зразу дога-

дались, що діло наше програне. Проте в батька була ще, певно, якась крихітка надії:

— Ну, скажи, синку, як мене зовуть. Кажки-бо, не бійся, ну!

Я одчайдушно закрукнув головою і так круто одвернувся, що трохи не впав, коли б не вдержався рукою за батькові штани. Якось нудьга підступила мені до горла. І так мені стало погано-погано.

— Ну, кажи-бо, не крутись. Чого мовчиш, ну? — батько хогів підказати мені своє ім'я, та, видно, теж посоромивсь. — Не скаже, звияйте, малий ще. Соромиться.

Ми з батьком пішли геть.

Було се в далекі старі часи, коли ми не мали ще здорового розуму. Тоді ще не знав я, що все проходить, все минає, забувається й губиться в невинний змінний годин, що всі наші пригоди і звички течуть, як вода між берегами часу.

А не занадто вже я славословлю старих своїх коней, і село, і стару свою хату? Чи не помиляюсь я в спогадах і почуттях?

Ні. Я не приверженець ані села старого, ані старих коней, ні старовини в цілому. Я син свого віку і весь належу сучасникам своїм. Коли ж обертаюсь я часом до криниці, з якої пив колись воду, і до моєї білої привітної хатини, роблю лише те, що роблять і робитимуть скільки й світ стоятьте душі народні живі всіх епох і народів, згадуючи про незабутні чари дитинства. Світ одкривається перед ясними очима перших літ пізнання, всі враження буття зливаються в невимрушу гармонію, людяну, дорожню. Сумно і смутно людині, коли висихає і спігне уява, коли, обертаючись до найдорожчих джерел дитинства та юнацтва, нічого не бачить вона дорогого, небуденного, ніщо не гріє її, не будить радості, ані людяного суму. Безбарвна людина ота, і труд її, не зігрітий теплим промінням часу, безбарвний.

Було в минулому житті моїх батьків багато неустойства, плачу, темряви й жалю... Тільки було це так давно, що майже все вже розтануло в далеких мареві часу, як сон, і потонуло. Одна лише Десна залилася нетлінною у стомлений уяві. Свята чистая ріка моїх дитячих незабутніх літ і мрій.

Тоді Десна була глибокою і бистрою рікою. У ній тоді ще не купався ніхто. Дівчата не купались навіть в свято, соромлячись скидати сорочки. Чоловікам з давніх-днів не личило купатись по звичаю. Жінки ж боялися водою змити здоров'я. Купались тільки ми, малі. Була ще тоді дівкою

Десна, а я — здивованим маленьким хлопчиком із широко розкритими зеленими очима.

Благодаренна будь, моя незаймана дівчице Десно, що, згадуючи тебе вже много літ, я завжди добрішав, почував себе невичерпно багатим а щедрав себе невичерпно багатим і щедким на все життя.

Далека красо моя! Щасливий я, що народився на твоєму березі, що пив у незабутні роки твою м'яку, веселу, сиву воду, ходив босий по твоїх казкових висипах, слухав рибальських розмов на твоїх човнах і казанія старих про давнину, що лічив у тобі зорі на перекинутому небі, що й досі, дивлячись часом униз, не втратив частя бачить оті зорі навіть у буденних калюжах на життєвих шляхах.

Школа в Україні

(Докінчення з 2-ої стор.)

Чернігів. Учителям Чернігівської обласної школи зроблено закид, що вони ще недостатньо опанували основи марксизму-ленізму, а серед декого з них навіть викрито прояви «українського буржуазного націоналізму».

Дніпропетровськ. В селищу Орлівчанському, голова колгоспу примусив всіх учнів працювати в колгоспі. Учням було приділено зібрати кукурудзу з 200 гектарів і зобов'язано засилосувати 180 тонн початків кукурудзи.

Ніжин. Випускницю Ніжинського педагогічного інституту С. Литвин, яка дістала спеціальність учителя української мови, в місці призначення — Новоярильській середній школі, заставили вчити у восьмих і дев'ятих класах російську літературу, а в шостій класі — алгебру і геометрію, а українську мову читає людина, яка не має відповідної освіти. С. Литвин вже майже рік добивається, щоб їй дозволили читати українську мову, але всі заходи є даремні.

Київ. Видавництво Київського університету випустило збірник студентських наукових праць історико-філософського факультету, присвячений революції 1905 р. в Україні. Зокрема цікаві статті про події в Києві та революційний рух серед студентства, не зважаючи, що вони представлені в багатьох випадках фальшиво. В збірнику беруть участь Л. Нагорна, Я. Серищев, З. Ямкова, Л. Мазова.

Дніпропетровськ. При Дніпропетровському університеті руками студентів створено історичний музей. Студенти університету та заочники розїжджають по селах, історичних місцях та збирають експонати. Вже зібрано багато цінних речей.

ВИСОКА ОСВІТА В УКРАЇНІ

(Продовження)

Від серпня 1917 р., цей рух очолив Генеральний Комісаріат Освіти на чолі з І. Сташенком і Товариство Шкільдова всіх форм, в тому числі і вищої, освіти розвивалася у двох напрямках: творення нових шкіл і перебудова, чи пристосування до нових потреб старих, уже давню існуючих. Рівночасно з тим перебудовано колишні Шкільні Округи і всю систему інспекції на Українські Комісаріати Освіти — Київський в 1917 році, Одеський і Харківський в 1918 році.

Одним з найважливіших заходів була організація в Києві, як столиці держави, і інших губерніяльних і повітових центрах Курсів Українознавства для учителів всіх типів шкіл і для урядовців державних, громадських і кооперативних установ, що бажали доповнити свої знання, або просто опанувати українську мову. На цих курсах читали: М. Грушевський, С. Русова, В. Науменко, М. Василенко і інші, а на провінції місцеві діячі. Наприклад, в Проскуріві читали: В. Мудрий, В. Богацький, о. Т. Туркало, Ів. Розгін і інші.

В кінці 1917 року, спеціальна Комісія організована Міністерством Освіти Української Народньої Республіки почала укладати пляни і програми для Єдиної Української Національної Школи. Вони були затверджені Другим Всеукраїнським Учительським з'їздом і Директорією в квітні 1918 року.

Згідно з прийнятим пляном Єдина Школа мала бути побудована на таких принципах:

Навчання в Трудовій Школі триває 12 років і ділиться на три ступені: 1. Молодша основна школа 1-4 класи; 2. Старша основна школа, 5-8 класи; 3. Старша основна школа або Колегія, 9-12 класи. Після того, абітурієнт міг вступати до вищої школи, академії, університету, або інституту.

Професійна освіта за цією схемою будувалась в той спосіб, що на кожному ступені Єдиної Школи треба було утворювати професійну школу, як надбудову — нижчих, середню і старшу. Загальні засади школи були: національний характер, реалізація ідей Єдиної Школи, себто, забезпечення всім учням можливості пройти всі ступені навчання відповідно до їх здібностей; виховання активності, ініціативи й творчих здібностей учнів; ініціатива педагогічних рад і батьківських комітетів в організації навчально-виховного процесу. Велику увагу приділялось принципам естетизму в системі навчання і виховання.

В короткому часі на всіх курсах

українознавства в учительських семінаріях і інститутах, в Педагогічній Академії і на українознавчих факультетах всіх діючих університетів навчання велось виключно українською мовою. 5. жовтня 1918 року відкрито Перший Український Університет в Києві (перетворено з Українського Народнього Університету, що постав в 1917 році), з факультетами: історично-філологічним, фізико - математичним, правничим і медичним. Ще перед тим, 11. листопада 1917 року відкрито в Києві Українську Академію Мистецтв з численними майстернями визначних українських мистців: М. Бойчука, Ф. і В. Кричевських, Гр. Нарбута, О. Мурашка. 22. жовтня 1918 року відкрито Університет в Кем'яні Подільському з історично-філологічним, правничим, богословським факультетами, пізніше організовано сільсько - господарський факультет. В липні 1918 року відкрито університет в Катеринославі (переорганізовано з Вищих Жіночих Курсів) з фізико - математичним, історично-філологічно - правничим і медичним факультетами. Започатковано організацію університету в Полтаві, покищо з одним історично - філософським факультетом.

Що до давніх університетів і інших вищих шкіл, то при перших були організовані нові українознавчі катедри (історії, мови і літератури, мистецтва, права), в других проводилась підготовка робота для їх організації. На Західних Українських Землях, освітньою справою займався Державний Секретаріат ЗУНР, але в зв'язку з воєнними подіями і окупацією Галичини поляками, Буковини румунами, а Закарпаття чехословаками, на початку була збережена стара Австро-угорська система, пізніше пристосована до нових умов, або введена своя, розроблена Міністерством Освіти цих держав.

В такому стані організаційної перебудови старих форм освіти, приходить окупація України Московськими більшовиками.

Стан після окупації України.

Окупація українських земель після революції 1917 р. чужими й ворожими українському народові чинниками (московськими більшовиками, поляками, румунами і чехами) не лише припинила нормальний процес відновлення державних форм, а й припинила розвиток і зруйнувала всі культурні здобутки минулих часів. Навіть самі носії і творці культурного процесу були примушені виемігрувати й продовжувати свою творчо - наукову

роботу далеко поза межами рідної землі. Цікаво відмітити, що навіть держави, які дали притулок цій еміграції — Польща і Чехословаччина, не дозволили жити і діяти еміграції на українських землях — в Галичині на Волині, чи Закарпатті, а лише на території своїх корінних земель, в своїх столицях — Варшаві і Празі.

Проте, ні московський більшовизм, ні польський націоналізм, ні румунський царизм, ні чехословацький «демократизм» — не спромоглися цілком спинити, а тим більше викоринити національно - культурний і державно-творчий рух. Окупаційні влади чи режими на окремих українських землях — ліквідували в першу чергу здобутки української революції та певні форми цих здобутків, але не викоринили самого руху, бо він продовжувався кожного разу в нових формах і відмінах. Навіть білі російські окупанти не наважилися заборонити українські школи, лише відмовили їм в державній субсидії. Не ліквідувала всіх культурно - освітніх здобутків і більшовицька влада, а лише поступово їх змінювала і пристосовувала до своїх потреб.

При цьому, через низку причин, як всезагальний і довготривалий спротив українського народу, нова влада мусіла терпівати деякий час, навіть української революційні здобутки. Винищивши всіх активних учасників збройної боротьби і явних політичних противників, більшовики не зразу взялися опановувати культурний процес. Ще довгий час українська стихія діяла на всіх ділянках народного життя.

На цій підставі існували всі вищі й інші українські школи, продовжуючи започатковану в перші роки творчу працю. Треба також відмітити, що перебували воки в той час в жахливих матеріяльних умовах, а проте, продовжували активну працю, творили національні, і культурні вартості. Такі діячі, як: С. Єфремов, А. Кримський, Гермайзе, Корчак - Чепурківський, Ол. Грушевський, П. Тютківський і інші ні на хвилину не покидали своїх кабінетів, своїх аудиторій.

Та інакше і не могло бути, бо Україна була на той час не лише фізичною силою, що виявлялася в боротьбі, чи то регулярної армії Української Народньої Республіки, чи то в спонтанних всенародніх повстаннях, але також і державно - правним суб'єктом.

Проф. Іван Розгін

З ЧИМ МИ ІДЕМО НА 16-ТУ ОЛІМПІАДУ

Вже небагато часу залишається до 16-ої Олімпіади, яка відбудеться літом цього року в Мельбурні. Перед кожним українцем, як в Україні, так і на еміграції, виринає питання: з чим ми йдемо на цю чергову Олімпіаду та яких результатів ми зможемо добитись?

Хоч українські спортсмени будуть виступати в загальносоюзських збірних командах (може тільки з емблемою «УРСР»), то вже сьогодні ми повинні знати, хто є наші найкращі спортсмені, чи спортсменів, які у різних всесоюзних змаганнях репрезентують Україну (УРСР). Це дасть нам змогу, порівнюючи рекорди спортсменів інших народів, передбачити наскільки Україна готова до цієї Олімпіади та наскільки зможе на ній покращити чи погіршити досягнення попередньої Олімпіади.

Зараз в Україні підготовка до Олімпіади — в повному розгарі. Українські спортсмені докладають всіх зусиль, щоб добитись найкращих успіхів, бути допущеними на спартакіаду народів СРСР і таким чином потрапити на Олімпіаду в Мельбурні. З другої сторони, росіяни і різні інші чужонаціональні елементи, які вороже ставляться до українства, роблять всі перешкоди, щоб понизити вартість українських спортсменів. В багатьох випадках тренери і керівники спортивних товариств в Україні свідомо саботують підготовку наших спортсменів. Ми з подивугідністю ставимось до тих, які знаходять тільки сили волі, щоб протиставити цим ворожим нам затіям.

Не зважаючи на всі перешкоди, в останніх кількох роках наші спортсмені добились поважних успіхів, хоч вони ще не є задовольняючі для такої великої нації, як Україна.

Переглянемо найважливіші види спорту:

Легка атлетика. В легкій атлетиці ми маємо таких добрих бігунів, які встановили рекорди України, як Л. Бартенєв (Київ), П. Чевгун (Київ), О. Іванов (Одеса), М. Білокурів (Дніпропетровськ), О. Онуфріїв (Київ), Г. Басалаїв (Дніпропетровськ), П. Жарий (Хар-

ків), В. Давидов (Сталіно), С. Криштійн (Вінниця), Ф. Марулін (Дніпропетровськ), І. Ярмиш, К. Самохвалов, К. Валешко (всі Київ), — але тільки С. Буланчик встановив всесоюзний рекорд в бар'єрному бігу на 110 м. (14,1 в 1952 р.), але він вже старший віком і хто зна чи зможе повторити свій рекорд.

В. Голубничий (Київ) відзначається своєю загартованістю в ходьбі на далекі дистанції (в минулому році він встановив світовий рекорд в ходьбі на 20 км., час — 1:30.02,8). В. Ситкін (Київ) встановив в минулому році всесоюзний рекорд, скочивши на 2,05 м. у висоту. П. Денисенко у скоку з жердкою в 1954 р. (4,46 м.), В. Цибуленко (Київ) в меті гранатою (89,39 м. 1951 р.), але цього свого всесоюзного рекорду не зміг зуміти поправити, ані відтоді повторити. Ю. Кутенко (Львів) надзвичайно талановитий п'ятиборець, встановив в минулому році всесоюзний рекорд, набравши 3.513 пунктів.

Серед юнаків 17-18 років ми маємо цілий ряд талановитих спортсменів, не можна поминути мовчанкою таких імен, як І. Мер, Стадніченко, В. Омельчук (всі Одеса), В. Чечин, В. Басенко, Клімовський (всі — Харків), А. Мацулевич, Г. Горбенко, Л. Тригуб, В. Компанієць, І. Каптюх, В. Шаблинко, В. Байгуш, А. Капеляс (всі — Київ), Ю. Фокін, О. Будута (Львів). Серед юнаків всесоюзні рекорди встановили: в естафеті 4×800 — одеський «Буревісник» (8.12,8), Д. Єфремов в минулому році в потрійному стрибку — 15,42 м., І. Петренко в стрибку з жердиною — 4,15 м.

Серед жінок найблисучіші успіхи мала Ніна Откаленко, світова чемпіонка в бігу на 800 м. і Н. Коняєва (Київ), яка метнула в 1954 році спис на 55,48 м., побивши світовий рекорд, якого відтоді не могла ні поліпшити, ні повторити. Гарних досягнень добились рекордсменки України в бігах — К. Адаменко, В. Крєпкіна (обидві — Київ), П. Лазарова (Одеса), Л. Лисенко (Дніпропетровськ), в бар'єрному бігу — В. Пугаченко (Київ), у стрибках — Г. Серень (чемпіонка України з п'ятибор'я), О. Кудравцева, в ме-

танні — В. Сбитнева, М. Кузнецова, С. Бурдуленко.

Серед дівчат 17-18 років Л. Лисенко встановила в 1953 р. всесоюзний рекорд в бігу на 800 м., (який вона поправила в минулому році) і А. Курушина в п'ятибор'ю, набравши 3.892 пункти (1955 р.). Гарні досягнення показували рекордсменки України — Н. Хнікіна, С. Онищенко, В. Хаймович, Н. Гордієнко, О. Кошелева, Л. Іщенко, В. Банникова, Ж. Мала, Гордіота, Г. Гулевата.

Плавання. В плаванні серед чоловіків ми дійсно відстаємо. Наші пливачи не встановили в останніх роках ані одного світового чи навіть рекорду СРСР. Хоч серед пливачів маємо таких талановитих, як А. Драпій, Р. Білодід, В. Юрченко, Ф. Досяєв, І. Засіда, В. Мартинчик, Ю. Власов. Серед юнаків 15-16 років маємо два всесоюзні рекорди А. Завертаного (Київ) в запливі вільним стилем на 100 м. (59,4) і 200 м. (2.16,3). Серед юнаків вирізняються львівські пливачи В. Римар, Б. Сенін, Г. Андросов та київський — В. Слюсаренко.

Серед жінок ситуацію рятєє М. Гавриш (Вінниця), яка встановила в 1955 р. рекорд СРСР в запливі на 100 м. батерфляем (1.19,9) і в 1954 році в запливі брасом на цю ж дистанцію (1.21,9) та на 200 м. в 1952 р. (2.54,7). Гарних успіхів добились О. Ткаченко, А. Введенська, Л. Коваленко, Л. Кліпова. Серед дівчат 15-16 років, А. Алексєєва (Київ) встановила в 1954 р. рекорд СРСР в запливі батерфляем на 100 м. (1.25,3). Відзначаються І. Ребрик, Т. Безкровна, А. Пруднікова.

Важка атлетика. У важкій атлетиці маємо тільки одного чемпіона СРСР півсередньої ваги — Х. Яглі-Огли (Харків), який в минулому році, в поштовху двома руками, підніс 160,5 кг. В тяжкій атлетиці відзначаються чемпіони України П. Кіршон, З. Абрамов, В. Тимошенко, М. Меркулов, Ф. Осипа, І. Рибак, М. Рудман, Ш. Вєпринський, А. Філіпов.

Гімнастика. В гімнастиці справа починає представляти себе погано. Серед чоловіків за винятком В. Чукаріна ми не маємо ані одного українця, який був би хоч чемпіоном України (!). Серед жінок дещо краще, бо тут ми маємо Гороховську, Дирій, Рудько, Боцарову й інших, але доросту теж не видно. Найкращі в цілому СРСР школи гімнастики — Фізкультурні Інститути в Львові, Києві і Харкові пересякнуті на 80% росіянами і іншими зайшлими чужинцями, які як студенти українських інститутів виступають під емблемами УРСР, а по суті дуже часто наскрізь ворожо наставлені до українства. (Докінчення на 10-й стор.)

СПОРТ В УКРАЇНІ

◆ **Першість України з лещатарського спорту.** В перших днях березня відбулись республіканські змагання за першість України, в лещатарстві. Серед жінок дистанцію на 10 км. першою пройшла киянка Р. Лушникова (48.55,0). Серед чоловіків, в перегонах на 50 км. з траси зійшли через слабу фізичну підготованість 30 спортсменів(!). Першим цю дистанцію пройшов киянин О. Гризлов (4:08.50,0). На 10 км. переміг харків'янин Ю. Масталігін, а серед жінок в змаганнях на 5 км. — киянка Т. Матушкіна (21.32,0).

◆ **Бурхливий матч баскетболістів Києва і Ленінграду.** На закінчення другої тури зимових змагань СРСР з баскетбола зустрівся «Буревісник» Києва і Ленінграду. Ходять чутки, що цей матч був такий бурхливий, що росіяни почали робити закиди українцям за їхній шовінізм... Матч закінчився після цілого ряду інтриг, перемого росіян (56:68). В українській команді грали: Баглей, Виставкін, Куровський, Гецько, Кононенко, та інші. Тренер команди — В. Шаблінський.

◆ **Легкоатлетичні змагання спартаківців України.** В Одесі, в республіканських змаганнях «Спартак» за першенство України, в яких взяло участь 250 учасників — представників 18 областей, досягнуто такі результати: Ф. Ткачов (Київ) метнув молотом на 58,57 м., Г. Дибенко (Київ) на 52,30 м., М. Єфімов (Дніпропетровськ) у спортивній ходьбі на 10 км. показав результат 46.52,4, Р. Окуп (Львів)

подолав 100 м. за 10,9 сек., киянки Л. Макошина пробігла 100 м. за 12,4, В. Пугаченко — за 12,7 сек., харків'янка К. Письменна пробігла 200 м. за 26,7 сек., киянин П. Чевердюк стрибнув на 6,69 м. в довжину, херсонєць Г. Буренко метнув диск на 44,73 м., львов'янин І. Ліпман і киянин В. Архипчук пробігли 100 м. за 11,0 сек.

◆ **Новий успіх Валерії Кузьменко.** Наша знаменита теннісистка Валерія Кузьменко в змаганнях советських, угорських і норвезьких теннісисток зайняла 3 місце. Лише недостатній досвід у міжнародних змаганнях не дозволів Валерії здобути кращий результат. В зустрічі з угоркою Є. Ердеді яка зайняла перше місце — вона виграє першу партію — 6:0 і вела в другій партії — 6:5.

◆ **Юнацький рекорд Г. Андросова.** Юний львов'янин Г. Андросов проплив 400 метрів вільним стилем за 4.55,8 що новим республіканським рекордом для юнаків.

◆ **Олега Гончаренка забрали в Москву.** Чемпіона світу в бігу на ковзанах, українця Олега Гончаренка (Харків) останньо перенесено до Москви, де його приділено до московського «Динамо». Про Гончаренка советська преса, яка ще до недавня виразно значувала, що він українець, останньо почала писати, що він «руський» та що репрезентує РСФСР!... На всесоюзних змаганнях, з швидкістю бігу на ковзанах, які відбулись в Свердловську, він зайняв перше місце і став абсолютним чемпіоном СРСР.

◆ **Федір Осипа (Харків) став абсолютним чемпіоном України,** піднісши за три рази підряд 450 кг.

◆ **Українські гімнастки М. Горюховська, Й. Бердієв, Н. Бочарова** в складі советської команди гімнастів перебувають в Індії, де вони дають показові виступи у ряді індійських міст.

◆ **Виміна спортсменів по наказу партії.** Як приносять повідомлення советської спортової преси, — в Україну прислано цілий ряд російських спортсменів, зокрема до футбольних і волейбольних команд, а в заміну, з України висилається кращих наших гравців в різні закутини РСФСР.

oooooooooooooooooooooooooooo

3 ідемо на Олімпіаду

(Докінчення з 9-ої стор.)

Зате В. Чукарін добивається все кращих і кращих успіхів, любиваючи на льотневих змаганнях гімнастів за першенство України таких своїх друзів суперників як Шахлін і Леонкін. За Чукаріна можна бути певним, що й на цій Олімпіаді він здобуде звання абсолютного чемпіона світу.

Незабаром відбудеться спартакіада народів СРСР, в якій бере участь теж підсоветська Україна. Може вона виявить нові таланти серед наших спортсменів, на що, за винятком гімнастики, ми великих надій не покладаємо. Коли свого противника, українських спортсменів, росіяни не можуть перемогти в чесному змагу, тоді вони йдуть на підступ, провокації, шантаж, а то й терор, щоб собі запевнити перемогу.

Але наші спортсменів і цим разом докладають всіх зусиль, щоб здобути осяги — наше завдання, в цьому випадку, щоби вони не пішли на жорстоку Росію, а Україну.

О. Зінкевич

Від Адміністрації «Смолоскипу»

До наших читачів в Англії

Оцим повідомляємо всіх наших Вш. Читачів у Англії, яким досі слалось окремо видання «Смолоскипу», що якщо вони не бирівняють своєї заборгованости і не внесуть передплати на біжучий рік — ми будемо змушені здержати їм дальшу висилку нашого журналу. Хто не бажає одержувати окремого видання — нехай зверне наш журнал на адресу нашої редакції. Коли хтось приймає журнал від поштаря — це його зобов'язує зиплатити за цей журнал, як це водиться в цілому культурному світі.

В наступному числі нашого журналу буде опубліковано дальший список жертвodawців на пресовий фонд «Смолоскипу».

Ми звертаємось, цим шляхом, до всіх, кому були вислані збіркові листи, розчислитись до 20. травня, або повернути листи.

Адміністрація «Смолоскипу»

СМОЛОСКИП

Журнал Української Молоді і Студентства. Появляється з початком кожного місяця.

Редагує Колегія в складі:

Осип Зінкевич, Іван Сілецький, Аскольд Кобилко, Василь Михальчук.

Редакція зберігає собі право скорочувати і виправляти рукописи.

Ціна одного числа: в Франції — 25 фр., в усіх інших країнах — рівновартість 10 ам. центів.

Річна передплата в Франції: 300 фр., в усіх інших країнах — рівновартість 1 ам. долара.

Всі передплати просимо слати на адреси наших представників.

Адреса Редакції і Адміністрації:

A. Kobylko

Boite Postale 9

Argenteuil (S. et O.) FRANCE

Адреси Представництв «Смолоскипу»:

ЗДА: Nadia Zinkewytsch

3041, Elliott Str.

Baltimore 24. Md. U. S. A.

Канада: A. Kryworutchko

133, Balmoral Ave No

Hamilton, Ont. CANADA

Бельгія: Roman Ripak

58, rue de L'Agueduc

Bruxelles, Belgique

Аргентина, Чіле, Парагвай:

Olha Bilyk

c. Maza 150

Buenos Aires

Rep. Argentina

«Smoloskyp», Journal de la jeunesse ukrainienne. Edition speciale de la «Parole Ukr.», 3, rue du Sabot, Paris 6°. PIUF, S. A. R. L.

Українське студентство і молодь на чужині

Нью Йорк. В ЗДА помітна активізація праці МУН. Голова ГУ МУН Р. Шраменко відбуває поїздки по різних осередках, де дає доповіді для націоналістичної молоді і організує нові осередки МУН. Сторінку МУН в «Сво боді» «Промінь», яка появляється від року що п'ять тижнів, почав від лютого ц. р. редагувати А. Домарацький, який в минулому році переїхав з Парижу до ЗДА. Сторінка дає обширні інформації про діяльність МУН в ЗДА.

Ст. Пол (ЗДА). Тут відбулись Загальні збори місцевого відділу МУН. До нової Управи обрано: П. Каркоць — голова, О. Чайників — заступник, Р. Рибак — секретар, П. Шайда — культосвітній референт, Т. Петрусь — фін. реф., Г. Теліга — реф. достоту. Голова Контрольної Комісії — О. Сенник, члени — І. Петручок і Б. Миронюк.

Нью Йорк. При відділі МУН відновлено груток «Джерело», який вирощує молодих танцюристів, хористів та акторів. Лекціями танців прово-проф. Р. Петрина, а хору — проф. Недільський. Керівником гуртка є Д. Серна.

● **Українська дійсність на рідних землях»,** на цю тему плянує СУСТА влаштувати ще цього літа Літній Курс Українознавства (ЛУКС).

Вашінгтон. У Вашінгтоні створено Українську Студентську Громаду дис-трикту Колумбія. До першої Управи увійшли: В. Андрюк — голова, М. Го-

◆ **Скульптор Віра Мухіна.** В Київському державному музеї російського (!) мистецтва недавно відбулася виставка творів скульптора Віри Гнатівни Мухіної. На виставку зібрано твори з сорокалітньої діяльності цієї української художниці, включивши навіть проекти статуй, зроблені в останній рік її життя (1953). Критики відмітили надзвичайну різноманітність жанрів, якими володіла Мухіна. Були там і портрети сучасників, виконані у бронзі й мармурі, теракоти в дереві, гіпсі й склі, проекти відомих монументів і пам'ятників, ескізи скульптурних груп для нового моста в Москві. На виставці представлено величезну кількість оригінальних, майстерно виконаних малюнків і начерків, художніх виробів з фарфору, фаянсу скла.

Ініціатори виставки творів В. Г. Мухіної мали на меті познакомити широкі верстви громадянства з яскравим, самобутнім талантом артистки та позитивно вплинути на дальший успішний розвиток української скульптури.

ловецький, І. Прибила, Б. Ясінський — члени.

◆ **УСК при Іллінойському університеті.** При Іллінойському університеті (ЗДА) створено Український Студентський Клуб. До нової Управи вибрано: І. Каменецький — голова, М. Новосад — заступник, І. Сидоренко — секретар - касир. УСК став членом СУСТА.

Дітройт. В Дітройті відбулась конференція північно - західної частини ЗДА, яку зорганізували СУСТА і сту-

дентські товариства Дітройту і Ен Арбор.

Балтіmore (ЗДА). Заходами Української Студентської Громади в Балтіmore відбулась доповідь О. Зінкевича на тему «Українське студентство на чужині і його проблеми». В доповіді представлено розвиток українського студентського руху від самого початку по сьогодні, роль в ньому ЦЕСУС-у та представлено проблеми студентської політики та завдань, які стоять перед українським студентом на еміграції.

Українська Студентська Громада в Балтіmore

(Кор. «Смолоскипу».) В жовтні минулого року створено в Балтіmore (ЗДА) Українську Студентську Громаду, на голову якої вибрано д-ра Ярослава Шав'яка. Це не тільки одне з наймолодших студентських товариств в ЗДА, але — одне з найбільш активних. Члени громади — це в загальному молоді студентки і студенти, які щойно закінчили середню освіту і почали студіювати. Є теж кількох студентів - сеньйорів, які й надають тон жуттю та діяльності громади.

Надзвичайно позитивним моментом в житті громади — це щомісячні сходи всіх членів громади, в присутності яких Управа робить свої засідання, слухає порад членства та спільно намічує план діяльності. Це, мабуть, одинока громада, яка практикує такий спосіб праці. На таких сходинах обговорюється і дискутується різні студентські проблеми, виголошу-

ється доповіді. Останньо заплановано подавати на кожних сходинах інформації про студентське життя, які по черзі підготує кожний з молодих членів громади.

Громада в короткому часі свого існування влаштувала, спільно з іншими молодечими організаціями, Свято Крут і самостійно — студентську забаву та доповідь О. Зінкевича «Українське студентство на чужині і його проблеми».

На місяць травень громада плянує взяти участь у спільному святкуванні річниці смерті Симона Петлюри й Євгена Коновальця.

Доповідь на відмічення сотих роковин з дня народження Івана Франка готує молодий студент Юрко Ілінський.

Зокрема слід відмітити діяльність студента Мериландського університету Теодора Царика на міжнародному відтинку і Тараса Хархаліса, студента цього ж університету в зорганізуванні танцювальної групи, яка дала виступи на Мериландському університеті і на католицькому університеті у Вашінгтоні.

Виступ УСГ на Мериландському університеті. 14. квітня ц. р. Міжнародний Студентський Клуб цього університету, до якого входять понад двадцять чужинецьких студентських клубів, влаштував міжнародно фієсту, на яку був запрошений не тільки весь європейський склад, але й численні представники різних амбасад і консульств в Вашінгтоні. Після заходів Т. Царика було запевнено участь і виступ української групи під керівництвом Т. Хархаліса. В танцювальній групі беруть участь молоді талановиті танцюристи і танцюристки: Оксана Г'ясецька, Богданна Борис, Тереса Соловій, Параня Царик, Тарас Хархаліс, Юрій Котик, Іван Корж, Іван Зарубайко. Українські танцюристи під явним оплеском присутніх відтанцювали «Гопак» і «Запорожець». Опісля вони були представлені президентові уні-

Захід сонця

Поглянуло сонце на квіти
Ще раз;
Вечірню молитву творити
Вже час.
Рожевої заграви світло,
Немов
Осінні троянди, розквітло...
І знов
Гойдаються тіні на вітах,
Ростуть;
В мереживо темне сповита
Вже путь.
І ніч неспокійну, мандрівче,
І тінь
Не йди, коли день догорів вже.
Спочинь.
Спокоєм наживийся, волгами
Гори;
Десь тиша рожева над нами
Вгорі.
Пролилося сонце на квіти
Ще раз...
Вечірню молитву творити
Вже час.

Раїса Шумська

верситету д-рові Елкінсові, дорадникові чужинецьких студентів д-рові Ф. А. Бріджеріві, професорові соціології Б. Мелвінові, який зокрема цікавився українською справою, та директорові канцелярії університету. Виступ, який був першим в історії Мериландського університету, пройшов з повним успіхом.

Виступ на Католицькому університеті у Вашингтоні. Після виступу на Мериландському університеті, УСГ була запрошена до виступу на Міжнародному Студентському Фестивалі — 1956, який щорічно організує Католицький університет у Вашингтоні. Це був теж перший в історії цього університету український виступ. В програмі фестивалю, серед цілого ряду особистостей, які спричинились до його зорганізування, було зложено призначення теж Т. Царикові, представнику в УСГ-Балтіморі. У фестивалі були виступи таких народів: Еспанії, Індії, Італії, Мехіко, Голандії, Філіппін, Перу, Ліберії, Гватемалі, Ірландії, ЗДА, України, Португалії, Німеччини, Колум-

бії, Японії, Росії (емігранти), Ель Сальвадор, Мадярищини.

Українські танцюристи Т. Хархаліс, Б. Гірняк, І. Зарубайко й І. Корж виконали танець «Запорожець», який викликав бурхливі оплески численної публіки, що було виявом симпатій до України.

Ганьбою для росіян був їхній виступ. «Рсцію» репрезентував справжній німець (до чого він признався нашому кореспондентові) В. Дерк, який виконав «Гей, да ухнем» (на Католицькому університеті!) на гітарі та І. Гамоз, який танцював український «Козак». Ганьба для росіян, коли вони не мають своїх танців, а крадуть чужі і коли послугуються чужинцями!

Фестиваль тривав два вечори 20. і 21. квітня. На другому вечорі Б. Гірняк заступив Ю. Котик.

Ці перші успіхи УСГ в Балтіморі є запорукою, що ця молода громада посилить ще більше свою активність та добиватиметься нових ще кращих успіхів.

«Стан молоді в сучасній Україні»

(Кор. «Смолоскипу»). Голова редакції «Смолоскипу» О. Зінкевич дав доповіді на вище названу тему в Нью Йорку, Філадельфії і Балтіморі. Доповіді влаштовані з рамени ОДВУ й МУН.

В доповіді дано коротку характеристику молоді в Україні від 1920 р. по 1945 р., а далі переїдено до властивої теми — характеристики стану молоді в сучасній Україні від 1945 р. по сьогодні. Доповідь складається з розділів: характеристика молоді (в підпіллі, селянська, робітничка, шкільна, спортова, звичайна), стан молоді, молоді і релігія, формування світогляду молоді, зріст революційності серед молоді, ствердження і висновки.

На закінчення, доповідач, характеризуючи стан молоді в сучасній Україні та її роллю, звернув увагу на потребу української політичної еміграції координувати всю її діяльність. Він відмітив потребу:

1. Створення українського політичного центру, яким могла б бути Українська Національна Рада. Такий центр мав би завдання не тільки керувати українською політикою на чужині, але й стати школою української дипломатії і політично вироблених кадрів для майбутньої української держави, чого не може, чи майже не може дати молодь сучасної України.

2. Створення українського революційно-визвольного центру, який мав би не тільки керувати і посилювати визвольну боротьбу в Україні всіми шляхами і можливими способами, але який мав би також узгоджувати всі

наші дії, щоб ми не вертались колись в Україну з десятками розсварених партій, численними інтригами і братовбивствами.

3. Створення всеукраїнської виховної ради, яка мала б не тільки розпрацьовувати проблематику національного виховання молоді на еміграції, але й студіювати стан молоді в сучасній Україні, розпрацьовувати методи ку виховання і перевиховання української підбольшевницької молоді, способи дерусифікації, відкомсомлення та відхулігання тієї частини нашої молоді, яка пішла неправильними шляхами супроти української справи, чи навіть в особистому житті.

В центрі уваги такої ради мали б бути також студії освіти і шкільництва та підготовка шкільних реформ в майбутній українській державі та підготовка кадрів для національного виховання.

4. Створення центру українських молодечих організацій на еміграції, який мав би не тільки координувати свою діяльність на зовнішньому і внутрішньому відтинках, відбувати спільні зустрічі і конгреси, але й психологічно підготовлюватись до зустрічі з молоддю сучасної України.

Це мали б бути ті завдання, які має мати на увазі українська еміграція супроти стану молоді в сучасній Україні.

Доповідь, яка після першого виступу в Нью Йорку, була доповнена викликає зацікавлення у слухачів, які підкреслюють потребу розпрацьовування цієї проблематики.

3 гумору і сатири в Україні

Позашкільна наука

— Негідний ти хлопчисько, скільки я тебе вчив, що брехати не можна! Я ж бачу, що ти йдеш не з школи, а з катка.

— Чесне піонерське, тату, я йду з школи.

Ось навіть приніс тобі запрошення на батьківські збори...

Отуди!.. Невже ти не міг сказати, що я в командировці?!

Директор заводу до робітника:

— Ви говорили вчора на зборах, ніби я знімаю з роботи всіх, хто критикує мене. Я доведу вам, що це не так: ви подасте мені заяву, що йдете з роботи за власним бажанням.

Чого жона допікала?..

У поетовім шпаргалі
Вірш новий жона найшла, —
В ньому до якоїсь Галі
Б'є любов, як з джерела.
Та поет не потерпає —
Він жоні доводить став,
Що для ревновців немає
В данім випадку підстав.
Во любов і образ Галі
З пальця висав нашвидку —
Думав — може, у журналі
Надрукують річ таку.
Та жона й тепер, як завжди,
Допікає гірш вогню
Не за те, що каже правду,
А що пише він брехню.

М. Б.

Як іноді складають примітки до творів класиків

Автограф невідомий. Друкується вперше за копією. Дата і місце написання не відомі. Орієнтовно датуємо між 18-20 ст. На тій підставі, що за неперевіреними відомостями саме в цей період жив і творив автор листа.

«Вчора прийшов до мене НН» — особа невідома. Є припущення, що НН — реакційний ліберал демократичного напрямку.

«Сьогодні під час роботи я багато курив...» — Що саме курив письменник, не відомо. Можна припустити, що курив він не сигари (їх курять переважно реакціонери), а співзвучні його демократичному світогляду дешеві цигарки (очевидно, з махорки). Як встановлено вчезими, куріння — шкідливе для здоров'я. Отже, цілком вірогідна думка, що письменник почав курити під ворожим впливом буржуазно-ліберального оточення.

Ю. Івакін

(«Перець», Київ, 1956)

СМОЛОСКИП

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Journal de la Jeunesse
Ukrainienne

«SMOLOSYP»

Journal of the Ukrainian
Youth

Ч. 6 (64)

червень 1956

Рік 7

Олег Ольжич

Коли на Київських бульварах цвіли каштани, коли просторі поля України були покриті весняною зеленню — прикутий залізними ланцюгами, вмирав в німецькій тюрмі, Олег Ольжич.

Олег Ольжич, для української молоді, не тільки поет, науковець, революціонер — він людина повна життя. Людина, яка вміла пов'язувати по езію, науку й підпілля — з життям, з життям своїм, з життям людей, серед яких він жив, серед яких діяв і для яких працював.

Він знав сидіти годинами і днями в бібліотеках, творити поезію повну життя, — і бути серед свого народу. Народ творив підпілля — він був в його авангарді. Народ почав боротьбу — він був провідним учасником її. Він любив цвіт Київських каштанів, але й любив небезпеки, які йому несло життя в столиці. Ні на хвилину, ні на мент не відривався від життя, яким жили мільйони його братів. Ні на мент не замикався в своїх лабораторіях. Він їздив в Америку за своїм званням археолога, але він ставив там основи молодечого націоналістичного руху. Він студіював підсоветську дійсність, щоб піти в Україну й ставити там основи й вглиблювати в народний ґрунт ідеї українського націоналізму. Олег Ольжич — поет і науковець, але разом не теоретик, а практик революції. А практик революції мусить бути у народній гущі, жити її життям, жертвувати своїм особистим, бути всюди, де вимагає добро справи.

І таким був Ольжич. Він був всюди. Не тільки писав, але й діяв. Пов'язував працю лабораторії з практикою життя. І в цьому велич Ольжича. І в цьому його заслуга бути постаттю гідною до наслідування. Постаттю, якої слідами повинні йти всі, вся молоді і зокрема молоді інтелектуали, дослідники, науковці. Людини з такими рисами характеру, з такими світлим ідеями, з такою чистотою душі і задумів, не видало до сьогодні жодне українське політичне середовище. І тому українські націоналісти повинні бути горді за нього — за Ольжи-

Закарпаття починає боротьбу

Ще з початком березня ц. р. до нас долинула вістка про стан в Карпатській Україні. Не маючи змоги її провітрити, ми здержалися від її опублікування і коментарів. Сьогодні, коли стан в Карпатській Україні підтвердила сама советська преса, ми можемо повідомити наших читачів про ту вістку.

Стан в Карпатській Україні, зокрема серед молоді став для большевицької влади дуже загрозовий. Мслюдь почала масово виступати з комсомолу, нищити комсомольські квитки, щоб не залишити жодного сліду про своє членство в цій комуністичній організації. Серед всього населення шириться вістка про скору зміну. Говориться, що хто і надалі залишиться підлабузником большевиків і буде їм прислужуватись — буде покараний. Вістка блискавично поширюється по цілій області. Ще вчорашні запалені комуністи і комсомольці опускають руки і з переляком дивляться в невідоме завтра. Є помітні виїзди бувших активістів в глиб Росії. Ходять чутки, що в горах появляється все більше озброєних повстанців. З'являються десь летючки і протибольшевицькі написи.

Про цікавий стан, який витворився в Карпатській Україні написав довгу статтю орган ЦК ЛКСМУ «Молодь України» (ч. 70, за 6 квітня 1956 р.). Нижче ми даємо довші, дуже цікаві і характерні цитати, з цієї статті, яку підписав А. Котляр, спеціальний кореспондент «М. У.».

«За минулий рік обласна комсомольська організація (Закарпатська обл. — П. Б.) зменшилась на кілька тисяч чоловік. 56 процентів первинних організацій не прийняли в ряди ВЛКСМ жодного юнака чи дівчину. Більше третини сільських комсомольців не бере

ча. Повинні гордитись, що саме їм призначено йти його слідами і пам'ятати, що це їх зобов'язує виконувати свої обов'язки супроти нації, як це робив Олег Ольжич.

Віктор Пилипець

участи у колгоспному виробництві. Сотні комсомольськ - молодіжних лапок, із створених торік, розпалися. Можна було б продовжити перелік цифр. Кожна з них свідчить про значний крок назад порівняно з 1953. і навіть 1954 роком. Вони свідчать про певну занедбаність організаторської і політико - масової роботи... Є тривога. Гірше — відсутня справжня організаторська робота, спрямована на виправлення становища, що склалося. Ужгородський район — на одному з останніх місць по росту рядів ВЛКСМ (слово «ріст» тут умовне, оскільки кількість комсомольців тут тільки зменшується)...

По Закарпаттю вганяла спеціальна «бригада» чи «бригади» на чолі з Ігнатом але їм не вдалось нічого зробити. Бюро комсомолу Закарпаття відмовилося виконувати всякі накази «згори». Про це в статті пишеться:

«Останнім часом бюро Закарпатського обкому ЛКСМУ не погодилось з жодним проектом у принциповому питанні. А далі: «Але ж обком, напевно, посилає бригади в райони не для того, щоб побільше зібрати фактів, не для цього, мабуть, великі кошти витрачаються. Цінність поїздки — в конкретній допомозі на місці. Важко ж говорити про її корисність, якщо людина навіть не розібралась, в чому, власне, вона має помагати?».

«Згори» прийшов наказ вимінювати комсомольські квитки. Але їх в молоді немає, — вона зі страху перед невідомим завтра — понижила. Спеціальні комсомольські активісти мусили ходити від хати до хати, переконувати, просити, грозити.

«Їх роль у цей день була не дуже привабливою — вони виконували обов'язки посильних. Ходили з хати в хату і скликали комсомольців... Чим пояснити таку байдужість комсомольців колгоспу до свого комсомольського квитка?».

«В Закарпатті понад чотири тисячі сільських комсомольців не працюють у колгоспному виробництві. Значна (Докінчення на 2-й стор.)

ЖИТТЯ — ЯК МАЛИНА

Один наш співробітник запитавсь в цьому році члена однієї советської делегації:

— Яке у вас тепер справжнє життя?

Співрозмовець іронічно відповів:

— Життя у нас, зараз, як малина...

— І почав розказувати про зріст бан

дитизму, хуліганства, стиляг, про міста, в яких порядна людина увечорі не рішається сама перейти вулицю. Ми не будемо публікувати розповіді цієї людини, бо вона просила, щоб цього не робили. Але ми дамо кілька образів з підсоветського побуту за самою советською пресою.

чиним лобуракою. Він саме збирався на футбольний матч. Мене старшого вразив обмежений словник цієї молоді людини, такий же обмежений, як її обличчя.

— Що ви робитимете, Всеволоде, як закінчите школу? — спитав я.

— Підучитись мабуть на факультет журналістики, — відповів він, зачісуючи перед дзеркалом свій кок.

— А вас цікавить саме журналістика?

— Та, бачите, кажуть, що там найлегше вчитись. Ну, і тато зможе мене туди влаштувати, бо я ж катастрофічний трійочник, — посміхнувся хлопець, ніби вихваляючись цим.

Задзвонив телефон. Всеволод взяв трубку і промовив манірним голосом:

— Галло, Сева слухає. Так, так, зараз їду, А кадри є? Зюзя прийшла? Ой райт, тільки піджак накину, — і він поклав трубку і одягнув світлосиній піджак. Взяв грошей з сумки матері, навіть не спитавши її...

Ось багатопромовисті слова О. Копиленка. Коментарі, як то кажуть, зайві.

Росте прекрасна зміна комуністичній партії, прекрасні будівничі комунізму, наслідок сорокрічної комуністичної системи виховання.

РОСТУТЬ «СТИЛЯГИ»

Ми не раз чули питання, що таке «стиляги»? Хтось почув про зріст їх і хуліганів в Україні. Українська еміграційна преса мовчить, номов промовчує їхнє існування. А ми колись з ним зустрінемося напевно.

Слово «стиляга» походить від слів. А «стилягами» більшовики назвали частину звироднілої молоді. Це діти советської бюрократії, сини й дочки членів партії, службовців МВД, високих советських урядовців. Переважно це міський елемент, вільності неукраїнського походження, хоч між ними й є діти українських совбурів. Це молодь з найнижчими моральними почуттями, якій питома влаштування різних оргій, розправ з невинними, випадковими людьми. Були відомі кілька процесів розбещених «стиляг». Стилягоманія блискуче поширюється по цілому СССР. Доходить до того, що советські вчені, зокрема психіатри, починають робити дослідні над цією частиною молоді. Вірменська комсомольська газета «Сталінец» в статті Галастіяна «Психічне звихнення мозку» писала: «Стилягоманія, або психічне звихнення мозку — інфекційно-психологічна хвороба, ще мало вивчена медициною. Клінічними дослідниками встановлено, що розповсюдники стилягоманії таяться в суб'єкті зі звихненим зацікавленням».

Про стиляг було багато дискутовано на 17-ому з'їзді Комсомолу України в грудні минулого року, як і на 19-ому з'їзді КПУ.

В журналі ЦК комсомолу України «Зміна» за березень ц. р. письменник О. Копиленко про стиляг писав: «Що означає це слово — пояснювати не треба. Стиляги впадають в око передусім своїм неприємноухвалим зовнішнім виглядом. Цітани у такого франта особливі (що за вислови письменника — Ред.) вузьенькі внизу, з широкими закотами. Піджак світлосиній, до самих колін, пошитий за якоюсь потворною модою (на еміграції таку «молодь» називано «факірами» — Ред.). Галстук яскравий, як кажуть, аж гавкає. Світложовті черевинки на товстій гумі. На верхній губі — тоненька смужка підголених вусиків, а на голові кок. — Що таке кок? О, це річ надзвичайна! Одного разу я спостерігав, як перукар робив кок

одному з своїх молодих клієнтів-стиляг. На тім'ї вистриг волосся, а спереду, над вузьким лобом, залишив довгу чуприну, потім завив її гарячими щипцями і заклав назад, на вистрижене тім'я. Ось і вийшов кок. Клієнт коверзував, вимагав, щоб перукар зробив кок ще вищий, і потім милувався собою в дзеркалі. Але без сміху на нього не можна було дивитись... Не шукайте в стиляг на обличчі рис інтелекту. Ця порода молодих людей не читає нічого, рано кидає школу, цікавиться лише закордонними пікантними фільмами, кохається в західних бальних танцях (а звідки на те гроші бере — прим. складача), навіть ходу собі виробляє, ніби весь час танцює вальс-бостон.

Якось я розмовляв з сином свого приятеля — таким ось розцяцькованим опудалом, випещеним матусень-

Молодь в Україні

Київ. Серед недавніх випускників консерваторій Києва, Харкова, Одеси і Львова, визначаються молоді композитори — Вол. Кирпань, Ю. Шуровський, Марко Копитман, Л. Колодуб («Белий Каменяр» — симфонічна поема), Ю. Знатоков, В. Підгорний.

Група студентів Київського Художнього Інституту висупила в «Молоді України» з відкритим листом, в якому нарікається на тяжкі умовини життя, навчання і праці студентів. В листі пишеться: «А в яких несприятливих умовах доводиться працювати нам, дипломантам. У майстернях ніде повернутися, завжди тісно і стоїть гармидер»

Львів. В квітні-травні проведено в усій Україні набір до шкіл ФЗН. Україна мала дати до цих шкіл 60 тис. дівчат і юнаків у віці 14-26 років, яких по закінченні школи в подальший більшість висилається поза межі України.

Закарпатт починає...

(Докінчення з 1-ої стор.)

частина з них взагалі ніде не трудиться... Занедбана організаційно-виховна робота і серед молодих лісорубів...

Ціла стаття, в якій наводиться багато фактів, ілюстрована графіком, який представляє «зростання комсомолу» і «молодіжних ланок» двома спрямованими вниз лініями, перед якими сміється веселий працівник обкому, з портфелем в руках, на якому видніє напис «обком ЛКСМУ».

Стан в Карпатській Україні витворився для більшовиків дійсно загрозливий. Але він не тільки в Закарпатті, він поширюється на всю Україну й СССР.

Доходять вістки, що всюди організуються малі повстанські групи, які ще не ведуть відкритої боротьби, але вона скоро може початись.

П. Варнак

Росте зміна комуністичної партії, будівничі комунізму

Зближається сорокріччя жовтневої революції. Сорокріччя російсько - комуністичного виховання молоді. Про своїх вихованців — говорять самі більшовики. Великі досягнення. Світ ле майбутнє! Виростає молоде на будівничих комунізму. Він перетворить тебе в те, в що вже перетворив твоїх братів, знайомих, друзів. Ось читай:

«Хто ж він, цей порушник громадського порядку? Володимир Іванченко, учень 10 класу Великодимерської середньої школи, Броварського району. Непростойно поводить себе і десятикласник цієї школи Микола Комарівський. Він любить «розбажатися» в поїздах (звичайно їде без квитка)... Все це добре відомо дирекції, комсомольській організації школи, але вони сайдують до негідної поведінки учнів. Випадки хуліганства, пияцтва, азартні ігри, зрив стоп - кранів, виключення електроосвітлення стали частими явищами у поїздах ніженського напрямку. Недавно група безбілетних пасажирів — учні Мринської сілськогосподарської школи (Носівський район, Чернігівської обл.) І. Терещенко, М. Пузырний, М. Барабаш, Г. Петренко та інші — вчинили бешкет в одному з вагонів поїзда Київ-Носівка...»

(«Молодь України», Київ, ч. 76, 1956 р.)

Російсько - комуністична влада примушує тебе красти! Вона створює для тебе такі умови життя, які примушують тебе поповнювати злочин:

«Обабіч насипу, біля будинків, метушилися люди з відрами і мішечками. Коли з-за гостроверхого кургана виринали вагонетки, на них злізали хлочаки, швидко насипали у відра вугілля і зникали. Через кілька десятків метрів картина повторювалась: чорна маківка у вагонетці танула... Лише за два місяці нинішнього року в дорозі порозтаскували ешалон (не вагонеток, залізничних платформ!) палива...»

Це відбувається по сьогодні на шахті «Комсомолец» в Донбасі!

(«Молодь України», Київ, ч. 72, 1956 р.)

Тебе влада доведе до розпуки і ти не будеш знати, що робити. Ти будеш «хуліганити», як це роблять тисячі молодих на твоїх очах:

«Це було на одній з вулиць Києва. Після зустрічі Нового Року курсант військового училища Зайцев повертався додому. По дорозі зустрілась компанія «веселих» молодих людей, що зачепили дівчину, яка йшла поряд з ними. Коли ж він заступився за свою сочутницю, блиснули ножі, і курсант Зайцев, обливаючись кров'ю, впав на землю... В багатьох містах республіки створені і успішно діють бригади сприяння міліції, біля входів

у кінотеатри, в клубах, на стадіонах — в усіх громадських місцях з'являються юнаки з червоними пов'язками на рукавах — комсомольські патрулі... Однак є ще й такі «сміливці» (на жаль, і з комсомольськими значками)... вони не за хуліганів, що ви? Але нехай втручається хтось інший, а вони постоять збоку, подалі від гриха. Ця боягузлива міщанська поведінка породжується неправильним уявленням про силу хуліганів, про те, що вони начебто обов'язково «відомстять». Це вигадка, міф, вигідний самим його творцям... Серед деякої час-

тини молоді, особливо підлітків, інколи виникає думка, що той, хто наважився піти проти загальноприйнятих норм поведінки, — мало не герой; трапляється, — його вчинки викликають навіть заздрість і бажання наслідувати.

Міф про всемогутність МВД — замінено міфом про всемогутність хуліганів! Приклад наслідувати «героїзм» комсомолу — замінено на приклад злочинних вчинків.

(Передова в «Молоді України», Київ, ч. 63, 1956 р.)

ПОЧИНАЮТЬСЯ ВИВОЗИ

Радіо й преса принесли тривожні вістки. Більшовики рішили вивезти з України нові сотні тисяч молоді. На нараді молодих будівельників яка відбулась 11 квітня в Москві, Хрущов зажадав, щоб комсомол дав 300-500 тис. молоді для нових будов в Сибірі і в азійських республіках СССР.

Вивози молоді, в першу чергу з України, вже почалися. Молодь везуть в такі місцевості: на ріку Ангара, де будується т. зв. Братська ГЕС, на будівлю каналу Північний Донець-Донбас, на спорудження металургійного заводу в Темір-Тау, Соколовсько-Сарбайської збагачувального комбінату, на освоєння Голодного степу в Узбекистані.

Протягом останнього часу вивезено 13 тис. молоді на будівництво Куйбишевської, Сталінградської і Горьковської ГЕС, 13 тисяч — на будівництво заводів залізобетонних конструкцій і деталей і 100 тис. — на будівництво в районі цілинних і перелогових земель (після з'їзду молодих будівельників в Кремлі).

По всій Україні, зокрема по середніх школах відбуваються збори молоді, на яких пояснюється директиви XX з'їзду Комуністичної партії, з'їзду «цілинників» та молодих будівельників. На зборах з «ентузіазмом» молоді зобов'язується їхати на нові будови в Азійській частині СССР. На зборах комсомолу Києва прийнято рішення, що вся десята класа київсь-

— 400, в Дніпропетровську — 112 учнів, в Нікополі — 143.

кої 74-ої школи має поїхати в липні ц. р. на будівництво ГЕС на ріці Ангари. Такі збори вже відбулись в численних школах, зокрема Західній Україні, на яких зобов'язується, переважно 10-і класи, до виїзду.

Диверсанти в СССР

Орган ЦК комсомолу України «Молодь України» ч. 58, 1956 р. приніс таку вістку: «Ворог і гепер не збирається скласти зброю. І сьогодні на кошти, що відкрито асигнуються американським сенатом, засилаються в нашу країну зрадники, шпигуни і диверсанти, які роками в засекречених школах вивчають нашу мову, звичаї, гостують до вбивств і диверсій. Саме про боротьбу з ними і розповідають фільми «По слідах ворога», «Сліди на снігу», «В дорозі», «В квадраті ч. 45», що один за одним появились на екранах наших кінотеатрів. До цього жанру належать також фільми, створені Одеською і Київською кіностудіями. Фільми «Морський мисливець», «Багатир іде в Марто», «Тінь біля пірсу»... Думається, невдача цих фільмів пояснюється тим, що правда життя підмінена в них підсолодженою напівправдою, зовнішньою правдоподібністю... Боротьба з озброєним до зубів, хитрим, натренованим ворогом — не гра, розписана задалегідь по кадрах, не завжди обходиться вона без жертв, не завжди вдається знешкодити ворога до того, як він зробить свою чорну справу».

П. В.

Передплачуйте! Читайте!

Поширюйте!
СМОЛОСКИП

В тридцять річницю смерті Головного Отамана

Процес вбивника Симона Петлюри

Українська молодь сучасності взагалі, або дуже мало знає про останні дні життя Симона Петлюри в Парижі, про обставини, в яких відбулось варварське вбивство про те як відбувся процес і як був поміщений вбивник Головного Отамана — Шварцбарт. Щоб запізнати наших Читачів з історією трагічних обставин, в яких відбувся цей злочин, ми й рішили опублікувати цю довідку, яка є опрацьована на цілому ряді документів, зокрема французької преси, запису перебігу процесу і інших документів. Справа процесу Шварцбарта є надзвичайно болюча для кожного українця і мабуть тому й до неї не поверталась дотепер українська преса. Ми хочемо, щоб про це знала українська молодь, бо саме їй мабуть випаде обов'язок змагатись за реабілітацію С. Петлюри компетентними французькими чинниками. Ми будемо вимагати, щоб була відповідно насвітлена участь у процесі В. Винниченка. Автор цієї довідки гостро відноситься до поступку Винниченка, але ми радо дамо місце чи свідкам того процесу, чи іншим особам, які зможуть внести суттєві і об'єктивні докази, які насвітлять докладніше, негідний українця, поступок В. Винниченка. Може тоді й українська молодь краще зрозуміє, чому українська суспільність була майже ецілості відвернулася від нього. Ми цікаві рівнож почути, якими мотивами керувались ті українські чинники, які в післявоєнні роки реабілітуючи його, оправдали його жалюгідний вчинок. Редакція «Смолоскипу».

Голова Директорії Української Народної Республіки й Головний Отаман Військ УНР, Симон Петлюра, який в часі наших Визвольних Змагань 1917-21 рр. організував і очолив боротьбу й який накінець став найвищим авторитетом Української Держави, ставши її Головою, — після всіх спроб зберегти і продовжувати боротьбу збройним способом, був примусений переїхати зі своєю родиною — дружиною і дочкою, до Франції, в Париж.

У жовтні 1924 р. С. Петлюра замешкав на авеню Бельгран. 3 грудня 1924 р. і на початку 1925 р. Головний Отаман жив в готелю «Ідеаль» на авеню Доменіль, а згодом перенісся на вулицю Тенард ч. 7, де замешкав на 4 поверсі.

Прибувши у Францію, С. Петлюра, ні на мить не покидав розпочатої дипломатично - політичної праці. Він за попадливо вивчав французьку й німецьку мови, посилював свої особисті зв'язки, відбував численні зустрічі зі своїми співробітниками. Мав відно-

шення до часопису «Тризуб», який появлявся у Парижі, роблячи різні заходи, щоб він був гідним, на високому рівні, голосом українських визвольних змагань.

С. Петлюра писав свій щоденник у формі записок, але він не зберігся.

Він мав і своє приватне життя. В нього була дружина і дочка Леся. Леся ходила до ліцею. Але він боявся за її життя, тому — з дружиною, майже щодня, проводив її до школи.

Вкортці після переїзду в Париж він переконався, що за ним слідкують. Але Симон Петлюра, якому була питома відвага, його бажання бути есудитам де повно небезпек, беручи в часі Визвольних Змагань безпосередню участь в цілому ряді боїв — він цьому не присвячував багато уваги.

Одного разу Головний Отаман був в товаристві проф. Ковалю і поляка п. Левинського, в кафе на розі бульв. Отей і вул. Данфер-Рошро в Бульвар-Сен. Проф. Коваль помітив двох мужиків в товаристві однієї жінки, які прислухувались до їхньої розмови і слідкували за ними. С. Петлюра звернув увагу, щоб говорити тихіше, бо за ним від якогось часу слідкують. При вході вони помітили велике чорне авто, в якому сиділи ті мужчини, які були звернули їхню увагу на себе. Проф. Коваль почув, як шофер сказав, коли вони вїздили до трамваю: «Жак, вони вже сіли». На процесі проф. Коваль впізнав в одному з цих мужиків Шварцбарта.

В травні 1926 р. з нагоди Великодня, С. Петлюра написав святочне звернення до земляків, яке осталося його останнім заповітом.

З кінцем травня цього ж року кінчались шкільні вакації його дочки Лесі. В трагічний день 25 травня, дружина Головного Отамана разом з Лесею пішли купити шкільне приладдя. Дружина просила Головного Отамана нікуди самому не виходити, бо знала що за ним слідкують і може статись якась нещастя. Але Симон Петлюра хотів в цей день взяти участь в грузинському національному святі. Він відчував, що за ним слідкують, але знав, що кожного дня за кожним його рухом стежить сам Шварцбарт.

В обідову пору, відмінно як кожного разу, він пішов сам на обід до ресторану Шартъе на вул. Расіна. Шварцбарт слідкуючи за ним, помітив, що Головний Отаман сам. І він рішив скористати з цієї нагоди і виконати свій злочинний задум. З ним мусів бути ще його спільник, через якого він передав лист для своєї дружини, який був вкинутий до пневма-

тичної скриньки на пошті біля Отель-де-Віль о год. 14.

С. Петлюра скінчивши обід, вийшов з ресторану. Він йшов хідником по вул. Расіна в сторону бульвару Сен-Мішель. За ним по противній стороні вулиці крок-в-крок йшов більшовицький агент, висланик Москви, Самуїл Шварцбарт.

На розі вул. Ж. Расіна і бульв. Сен-Мішель Головний Отаман зупинився біля книгарні Жібера. До нього з-заду наблизився у білій блузі і просиволосий Шварцбарт. Він звернувся по-українськи: «Пане Петлюра». Симон Петлюра повернувся в сторону свого кибити.

На близькій вежі годинник видзвонював 14 годину 15 хвилин.

Ол. Димирець

Читайте в наступному числі
«Смолоскипу»:
«Атентат на Симона Петлюру»

Павло Тичина

ВІЙНА

1.

Кладусь я спать.
Три янголи в головах стоять.
Один янгол — все бачить.
Другий янгол — все чує.
Третій янгол — все знає.

І приснився мені
Син.

Наче він сам проти ворога стає.
А той обступає, просто в груди
рубає!

(Перший янгол вид свій закриває).

І ніби поле рівне, рівне та зелене.
І вітер стеле спів: «Прощайте,
мене!»

(Другий янгол із хрестом до мене).

І вітер стеле: «Не сумуйте, смерті
той не знає,
Хто за Вкраїну помірає!»
(Третій янгол серце звеселяє).

І приснився мені
Син.

2.

Праворуч — сонце.
Ліворуч — місяць.
А так зоря.
— Благословляю, синку, на ворога.
А він: матусю моя!
Немає, каже, ворога
Та й не було.
Тільки й єсть у нас ворог —
Наше серце.
Благословіть, мамо, шукати зілля,
Шукати зілля на людське боже-
вілля.

Література - наука - мистецтво

Сучасники про І. Франка

«Я все збирався подякувати Вам за ті приємні незабутні для мене дні, коли ми разом побували у Львові та на селі. Роблю це сьогодні, оглянувши «Мойсея» Мікель-Анджело, який мені нагадав Вашу чудову поему. Коли я стояв перед ним, я чув ті сильні, повні вогню промови, які слухав у Вашій хаті... Зараз уявляю собі Вас, як сидючи за столом, плетете сітку — мотузину на рибу й словесну на людські душі. Коли б та сітка плелася довше, може б, ми мали не одну ще таку гарну річ, як «Мойсей».

М. Коцюбинський
Рим, 28. 5. 1905 р.

«Невеличкий, хоч сильний мужчина. Високе чоло, сірі, трохи холодні очі, енергійно зачерчена борода, рудувате волосся непокірливо пнеться, вуси стирчать. Скромно олягнений, тихий і непомітний, поки мовчить. А заговорить — і вас здивує, як ця невисока фігура росте й росте перед вами, мов у казці. Вам стане тепло й ясно од світла його очей, а його мова здається не словом, а сталлю, що б'є об креміння і сипле іскри. Сильна, уперта натура, яка цілою вийшла з життєвського бою! Не можу забути одного образу, який вривався мені у пам'ять. Це було два роки назад, коли я востаннє бачився з ним. В своїй убогій хаті сидів він за столом босий і плів рибацькі сіті, як бідний апостол. Плів сіті й писав поему «Мойсей». Не знаю чи попадалася риба у його сіті, але душу мою він полонив своєю поемою».

М. Коцюбинський 1907 р.

«Ще й нині тямлю це високе ясне чоло, поза котрим переплило стільки світлих та сміливих думок, — обдане ясним буйним волоссям, сумні, працею перетомлені сині очі та вузькі уста, в котрих при писанні — завзяття, упертість, або радше рішучість переконання виразно зазначувалася: уста ставали тоді ще вужчими, а поміж бровами появлялися прямовисні заглибини. Велика ніжність в поведінні, лагідний м'який голос та особлива вразливість на людську недолу — оце риси, які лишилися в моїй пам'яті по сім великим чоловіколюбцями».

Ю. Панькевич, художник, 1924.

«Франко мешкав «на Байках». Коли я застукав до дверей з його (Докінчення на 6-й стор.)

У 100-річчя з дня народження І. Франка

ПЕЧАТЬ ДУХА

Вклоняючись пам'яті Івана Франка й задумуючись над чарівною силою його поетичного слова, не є необхідним проводити наукову аналізу «Мойсея», збірок поезій чи белетристичних творів. Палка любов Франка до всього, що рідне, в рідкому поєднанні з правдивим поетичним обдаруванням, говорить містикою прекрасного, хочби в невеликому й безпретенсійному оповіданні «Малий Мирон». В цьому ж, власне, і є невгасаюча іскра Франкового духа, що з простотою й щирістю, з любов'ю до рідного слова, в силу якого вірив завжди, він зумів у мініатюрі створити незабутнє. Нехай заговорить до нас така картина:

Західня Україна... Частина соборної України, повна глибокого чару і безмежної краси, оспівана поетами і народними піснями. Родюча західноукраїнська земля, вкрита темними лісами, м'якими, соковито-зеленими лугами і яскравим золотом збіжжя. А над прекрасною землею — благодатне небо України, глибоке, бездонне. Чудова Західня Україна... Тихе західноукраїнське село, мов квітка, вплетена в барвистий вінок міст і сіл України. Пазовні рай. Але коли захоплений чудовою природою мандрівник загляне під стріхи білих хаток — жахеться він. Не знайде він там краси й гармонії, так, як в природі, а знайде довгими роками ярма і недолі гнічений люд, темний, забитий, забобонний, ще лиш ледве торкнений великим різцем культури. Люд примітивний, безпросвітний, бездоленний.

Ось в таких обставинах, в хаті одного західноукраїнського господаря, виростав синок, на ім'я Мирон. Дитина пізно прийшла на світ і стала улюбленим батька. Малий Мирон — хлопчик, який зовнішньо нічим не відрізнявся від своїх ровесників, хіба чолом, на яке раз-у-раз, наче весняна хмарина, набігала думка, що ворушила його розум і дитяче серце. Цього не було у інших дітей села. Мирон — надзвичайна дитина. Між сільськими хлопцями він був тихий, неспіливий, ледве помітний. Не цікавили його дитячі іграшки й жарти; зате він любив рахувати, чого не любили його товариші. І добре рахував малий Мирон. Та найбільше любив він забитись у високу траву, або між кущів, що росли над водою, слухати шуму гірської річки, вдивлятися у блакитне небо і — думати. Розум у нього був не такий, як в інших дітей; він не давав йому сидіти спокійно: щораз

нові питання, нові думки ворушилися в його дитячій голівці. Коли Мирон звертався до старших за в'ясненням незрозумілих питань — вони не вдовольняли його цікавості, не знаходячи відповіді на запити хлопця. Ще й дивувалися з його допитливості. Вроджені здібності Мирона допомагали йому відповісти собі самому на деякі з цих питань, але не на всі. І коли він не знаходив відповіді, тоді допомагала йому фантазія. А вона була у нього глибока, тільки що не завжди вела його по правдивій стежці, а часто спихала вбік. А коли він, радий з розв'язки якогось важкого питання, хотів поділитися цим з батьком або матір'ю, натрапляв на сміх, а мати часто й насварила добре. Те ж саме й слуги, і сусіди. Зрозуміло, що слова Мирона, зачерпнуті з джерела його буйної фантазії, бували часто дивні, неправдиві, а навіть смішні. Ніхто ж не допоміг хлопцеві, не навів його думок і міркувань на добрий шлях, не виявив йому того, що було йому незрозумілим. Оточення не розуміло глибоких інтелектуальних здібностей хлопця і його оригінальності; всі називали бідного малого Мирона дуреньким, мовляв, він «якесь не таке, як люди». А Мирон дійсно не такий, як загал; його розум, цікавість, фантазія і жадоба знання ставили його високо понад рівень розвитку його ровесників».

Яке ж порівняння наводить нам на думку характер і доля малого Мирона? Візьмим життя Т. Шевченка. І він, як малий Мирон, любив забитися в куші і там шукав в'яснення на питання, що глибоко його цікавили. І в нього грала фантазія, і його не розуміло темне суспільство, вважаючи його дивним. Але доля на своїх крилах вивнесла його на вершини народного духа, де чудово замахрив його геніальний талант. А другий великий український поет, той, кого пам'яті віддаємо належне сьогодні — Іван Франко? Чи не так само склалися і його життя? І він зріс серед важких обставин, і він відзначався великими здібностями в темному, забитому селі, і його талант тільки внаслідок щасливого сприяння долі, — розвинувся, мов повна, прекрасна квітка.

Таким малих Миронів багато було на нашій благословенній землі. Ростила їх чудова українська природа, пестило благородне сонце. Але важкі обставини, і неморальність соціальних (Докінчення на 6-й стор.)

Сучасники про І. Франка

(Докінчення з 5-тої стор.)

візитною карткою, відкрила їх мені розхристана, боса постать, яка на моє питання, чи можна бачити Івана Франка, впустила мене до середини і повідомила після клопітливої хвилини мовчання: «Та це ж я — Франко». Я був немало здивований цим повідомленням. За хвилину сидів я вже в кабінеті Франка, розмовляючи з ним про біжучі справи Галицької Русі. Наскільки перше враження на порозі мешкання Франка було швидко від'ємне, настільки розмова з ним майже осліпила мене. Я знав, що матиму справу з видатною людиною, дуже розумною і всебічно освіченою, але дійсність перевищила моє сподівання.

Польський діяч Л. Василевський

«Франка дуже поважала (Леся Українка) і любила з ним розмовляти, вважаючи його за дуже інтесного, розумного і дотепного розмовника і дуже тямиущого порадишника... Подивляла його розум, великі знання і незвичайну працьовитість. Справді, се був дуже едний чоловік на Україні, що переважав Лесю в знанні західноєвропейської літератури. У відношенні її до Франка було багато звичної пошани молодшого до старшого, і через те, коли вже й знаходила, що в його творах не до ладу, то висловляла се якомсь обережно немаче з ніяковістю і соромливістю... Дуже високо ставила вірші і поеми «Мойсей», з признанням відносилась до дрібних прозаїчних оповідань... Окремі часті великих повістей приводили її в захват як, наприклад, вступний опис повісті «Великий шум»... Журило її те, що молодші галицькі поети не йдуть вслід Франка і не вчать в нього...»

М. Квітка

«Нічого в нього нема докторального. З ним може почувати себе добре всякий, бо цей серцевидець якимось чуттям вгадує ваші інтеси і вміє себе приновити до них. Франко відзначається повною відсутністю всякої пози і фрази, як і виділяється від всіх своїм убранням — вишитою сорочкою серед пишних комірів і краваток, стареньким / / поношеним костюмом, смушевою шапкою серед церемонних циліндрів. Саме тому до нього тягне всіх приїжджих із Наддніпрянської України, для всіх він здається своїм, з ним легко, гарно».

М. Лисенко

«Був у Львові, не подобається мені, як все не подобається. Люди — не люди, а якісь літерати, газе-

Раїса Шило-Бакум

З'їзд композиторів України

Недавно відбувся з'їзд композиторів України, на який широко відгукнулася українська підсоветська преса. Зокрема в «Радянській Культурі» (орган Мін. культури УССР) було поміщено цілий ряд статей, коментарів і заміток, які насвітлювали з'їзд, дотеперішні надбання, сучасний стан та вигляди на майбутнє української музики.

Підсумовуючи думки українських музикознавців, які висловились у згаданій пресі з нагоди з'їзду, та роблячи висновки, доводиться з сумом ствердити, що стан української музики є незадовільний. Не тільки немає творів, на які ми сьогодні могли б вказати чужинцям з окликом: слухайте! Ось співає чи грає талановита українська душа! Але сумнівно також, щоб у недалекому майбутньому появились твори, які своєю красою чи геніальною своєрідністю зробили б честь нашому народові. Та й годі чекати появи чогось монументального, якщо наших визначних композиторів — а вони є, цього заперечувати не доводиться — політичний напрямок партії втискає в неможливі рамки обмеження творчого духа, чи придушє вільний вплив їхнього катхнення накиненою тематикою, часто — і будемо надіятись, переважно зовсім чужою, несприятальною духовості даного композитора. Так П. Козицький, голова правління СРКУ, боячись відступити від «генеральної лінії», заявляє («Рад. Культ.», ч. 26, 1956 р.), що «в галузі музикознавчої роботи є ще багато істотних недоліків. Дуже відстає наукова розробка проблем марксистсько-ленінської музичної естетики». І саме шляхом розробки цієї неіснуючої «естетики» мали б іти українські музикознавці, а за ними й

українські композитори!

В опері, наприклад, цьому найбільше драматичному музичному жанрі, кладеться особливий натиск на музично-сюжетне відображення сучасних тем. Зовсім не залежить на створенні багатих своїм змістом і формою творів; з опери мало б зникнути героїчне, мав би, зрештою, зникнути її зовнішній блиск, який, будучи складовою частиною її чарівної сили, так багато значить — щоб зробити місце відтворенню сірого життєвого рівня сірої радянської людини. Слід запитати, що при вичисленні існуючих чи ще незакінчених опер, творів, що написані на історичні теми й казкові сюжети, зазначені на другому місці. (стаття К. Даникевича, «Рад. Культ.», ч. 27, 1956 р.) без коментарів, без захопоти композиторам працювати далше в цьому напрямку. Ще гірше в симфонічній музиці, де відзначаються лише твори з гучними пропагандивними назвами, як «Колгоспна комсомольська увертюра» П. Глушкова, «Слава партії комуністичній» А. Штогаренка, «Слов'янський концерт» Б. Лятошинського та інші.

Проте, відрадним фактом являється підважне виступлення молодого музикознавця М. Гордійчука, який з обуренням вказав на неправильне насвітлення взаємовідносин української й російської музики, де «весь процес розвитку української музики показувався з позицій пасивного копіювання українськими композиторами художніх явищ російської музики» («Рад. Культ.», ч. 27, 1956 р.). Це, зрозуміло, не згідне з дійсністю, і проти цього явища треба боротись. Далше М. Гордійчук бажає бачити появу праць про українську музику, появу підручника з історії української музики, вивчення архівних матеріалів, поширення музичної фолклористики, тощо. Такий виступ молодого музикознавця вказує на те, що мимо всього натиску політичних органів на мистецьке змагання українських музиків, ще жива українська співоча душа! І хочеться вірити, що таки скине вона пута, і тоді полетиться нестримно, могутньо, рідна чарівна пісня та українська музика.

На з'їзді Композиторів України виголошено кілька доповідів, широко дискутовано справи музичного мистецтва в Україні та обрано нове правління СРКУ в складі: президію і правління СРКУ. До президії обрано: К. Даникевича, Б. Лятошинського, Г. Майборода, Ю. Майтуса, Л. Ревуцького, Г. Таранова, Є. Юцевича. До правління — К. Даникевич — голова, Г. Таранов, Г. Майборода — заступники, С. Творун — секретар.

ПЕЧАТЬ ДУХА

(Докінчення з 5-ої стор.)

відносини забивали ці здібні, визначні одиниці, не розуміючи їх і не даючи їм змоги стати понад загаль. Лише ті щасливі, які зуміли перебороти всі людські слабості, піти шляхом мистецтва і залишити нашому народові перлини свого генія. Одною з них «Малый Мирон»; на ньому у досконалій простоті й простій досконалості — печать великого духа.

Р. Ш.-Б.

тярі, агітатори, а всі такі затрощі і злі. Один Франко якийсь людський».

В. Стефаник, 1899 р.

«Спитаєте, може, яке враження зробив на мене Франко? Великого астрального тіла, що гріє всю Україну, а світить далеко далше».

М. Черемшина

О. Довженко вертається в Україну

Найбільший український режисер, один з кращих письменників і графіків Олександр Довженко, як повідомляє советська преса, повинен вкортці повернутись в Україну.

В часі другої світової війни О. Довженко перебував в Уфі, згодом дуже коротко в Україні, щоби бути знову насильно висланим в глибоку Росію.

«Радянська Україна», орган міністерства УРСР ч. 31/1956 р., про правдоподібне повернення О. Довженка писала:

«Учасники конференції (кіномитців УРСР — Ред.) справедливо говорять, що у нас, на жаль, ще мало кінорежисерів, які знають культуру українського народу так, як знає і любить її видатний майстер радянського кіномистецтва О. Довженко, і правильно ставлять питання про те, що треба знову запросити його працювати на Україну. Адже зараз, коли виробнича програма значно розширена, колектив, як ніколи, потребує високо кваліфікованого художнього керівництва, яке не можуть замінити режисерські ради. Студія (Київська кіностудія — Ред.) повинна нарешті знайти свій власний творчий «почерк», своє обличчя».

В останніх повосенних роках призвище О. Довженка ніде не фігурувало, за винятком, хіба, його двох оповідань «Земля» і «Зачарована Десна», які свідчили, що наш великий мистець десь ще живе. Зокрема його спомин «Зачарована Десна», останній розділ з якого ми публікували в попередньому числі «Смолоскипу», свідчив, як глибоко втрату України він переживав.

Орест Гаврилюк

ПОРТРЕТ СТУДЕНТА

Портрет студента

Задумавшись, похилений сидить
Понад рядками чарівного друку,
Що вічно з пристрастю його ма-
нить —
Збагнути Правду; пізнати Науку.

Царює ніч. Життєві тихнуть звуки.
Далеко десь годинник північ б'є.
Він спер чоло на свої бліді руки
І з книг старих знання жадібно п'є.

● Львів. Г. Андросов встановив новий республіканський рекорд (який до тепер належав В. Рима-реві) в запливі на 100 м. на спині (1.10,8).

Бурхливий з'їзд художників України

З початком квітня відбувся в Києві, по майже двадцятирічній перерві — другий З'їзд художників України. Цей з'їзд відбувся під знаком гострої критики «культу особи» і його впливу на мистецтво. Численні делегати в надзвичайно гострій формі критикували дотеперішнє правління СРХУ за їхнє потурання впливам «культу особи». Зокрема гостро критикувалось М. Лисенка, керівника секції скульптури, та М. Хмелька, голову СРХУ. Після гострої критики, обидвох викинуто з правління та на їхнє місце обрано нових людей. Головою СРХУ обраний М. Г. Дергуно, заступниками — О. С. Пашенко і В. В. Сизіков.

Ми не будемо переповідати цілого перебігу з'їзду, ми тільки зачитуємо декілька виступів, які самі за себе говорять і не потребують коментарів.

На з'їзді було сказано:

В. КАСІАН кілька днів перед з'їздом писав: «Слід сказати, що протягом багатьох років питанням національної своєрідності мистецтва у нас на Україні взагалі не приділялося потрібної уваги... Мистецтвознавці не відважувались глибоко вникати в питання національної своєрідності нашого мистецтва, боючись, щоб їх не обвинувачували в українському буржуазному націоналізмі».

На з'їзді: «Там (у Міністерстві культури УРСР) панує думка, що про українських радянських митців писати ще рано».

М. ХМЕЛЬКО: «Дехто з мистецтвознавців і критиків невірною, вузькою, по-начотницькому розуміючи питання культурних традицій, закликав художників лише до використання національних традицій російського мистецтва та мистецтва братніх народів нашої країни... Але в своїй творчості радянські митці повинні спиратися на все краще, прогресивне, що його створила світова художня культура... Не рідко мали у нас місце тенденції нівелювати творчість художників, рівняти її під один ранжир... Ми повинні глибоко й всебічно роз'яснити художникам всю порочність творів, які пропагували «культу особи».

Т. ЯБЛОНСЬКА: «Сила впливу мистецтва на маси залежить від того, наскільки воно відповідає культурним і естетичним запитам, сподіванням та інтересам народу, наскільки широко і повно воно відображає життя народу... Відображення в мистецтві життя трудящих вимагає від художника глибокого усвідомлення шкоди культу

особи... Художники ще мало працюють над засвоєнням національних традицій класичної спадщини українського образотворчого мистецтва».

УКАДЕР: «В галузі скульптури — це Білостоцький, Фрідман, Лисенко, Олійник, Вронський... Протягом багатьох років ця група диктувала свої погляди і смаки, що не могло не привести до нівелювання індивідуальностей художника... Що заважало Лисенкові поставити перед собою і своїми вихованцями завдання — дати Україні плеяду сильних, талановитих молодих художників великого польоту, великої душі?»

В. МОНАСТИРСЬКИЙ: «Є багато картин, подібних одна на другу в кольорі, тональних відношеннях, начебто вони виконані одною рукою. В таких творах не помітно індивідуальності майстра, в той час, як кожний художник, кожний твір повинен мати власне обличчя. Приносить іноді на секцію автор свій новий ескіз. Його обговорюють, рекомендують те або інше... в результаті виходить, що художник стає механічним виконавцем чужих думок. Де вже тут говорити про індивідуальність творчості!»

І. Білоус

Орест Гаврилюк

ВЕСНА

На стріху вже вернулися лелеки —
Фіалки криє живуча роса,
До сонця, вгору горнутьсся смереки
І ліс цілий — чарівная краса!

Леди зневіри тануть в серці мому
І дух мій лине до верхів небес!
Здається — радість в святі, у
цілому —
Я п'яний трунком весняних чудес.

Павло Тичина

Ходять по квітах...

Ходять по квітах, по росі.
Очима чесними,
Христовоскресними
Поеми тчуть.

А сонця, сонця в їх красі —
На чуті.

Царства.

Під спів: крові: без пісень:
Вмер чорнобривий день.
О лицарі безумного лицарства,
З прокляттям вас на перегні!

— Троянський!
— Молодий!
— Вій!

3 матеріалів «Білої Книги»

ВИСОКА ОСВІТА В УКРАЇНІ

(Продовження)

22. січня 1918 року Четвертим Універсалом Україна була проголошена Народньою Республікою, а 4. березня цього ж року український маріонетковий більшовицький уряд також проголосив Україну «Самостійною Радянською Народньою Республікою». 22. січня 1919 року особливими актами було проголошено злуку Українських Земель в Соборну Українську Державу, а весною цього ж року, Третій З'їзд рад проголосив «Українську Соціалістичну Республіку». 2-4. грудня 1919 року, на VII конференції Російської Комуністичної Партії було ухвалено постанову, як директиву для окупаційних чинників в Україні, що злучала так:

«Домагатися усунення всіх перешкод для вільного розвитку української мови і культури, оскільки на ґрунті вікового пригнічення серед відсталі частини українських мас спостерігаються націоналістичні тенденції, ставитися до них із найбільшою толерантністю і обережністю. Здійснювати право трудящих мас учитися і порозуміватися рідною мовою».

Проте, уже в 1920 році, особливо після відступу уряду і військ УНР поза межі України, більшовики почали натиск на вищі школи. До кожної з них призначено своїх політичних комісарів, і почали обсаджувати своїми людьми вищі адміністративні посади — ректорів університетів і директорів інститутів. А тому, що серед української університетської інтелігенції не було ані комуністів, ані прихильників більшовизму, то, як правило, комісарами і першими призначеними новою владою адміністраторами — були не українці, а чужі українській культурі функціонери.

Іх призначували або безпосередньо з Москвою, або політичні на той час діючі організації військових частин (політвідділи), а після того затверджували вищестоящими організаціями. У всіх вищих школах були зорганізовані комуністичні і комсомольські осередки, члени яких мусіли допомагати адміністрації, а головне політкомісару, «перебудовувати» вищу школу на нових засадах.

На самому початку було запроваджено ще одне міроприємство, що виявилось дуже придатним, хоч для нього ніде немає писаних правилників, втручання органів безпеки у внутрішнє життя вищої школи. Разом із інститутом політкомісарів, було запроваджене так зване «таємне листування» із політичними чинниками, головне Надзвичайною Комісією (ЧЕКА), а

пізніше Державним Політичним Управлінням (ГПУ). В році 1929 були створені в кожній вищій школі «Спеціальні Відділи» або як їх звичайно називають «Спецвідділи», які діють досі, хоч ніякими офіційними приписами вони не передбачені.

Цей період характеристичний певною відносною свободою для національної української культури, або точніше кажучи, вільним змаганням української культури з російською, хоч остання протегувалася всіма партійними і державними чинниками. З тих причин, у вищих школах впроваджувалося готові форми, що уже набули в Росії своїх традицій.

Більшовики почали перебудовувати українські вищі школи, маючи не лише світоглядні основи, а й дворічний досвід практичного здійснення своїх програмових засад в ділянці культури і освіти. Але і в даному випадку виявилася незрозуміла тенденція. В Росії, більшовики, чито завдяки авторитетові першого їх комісара освіти А. Луначарського, чи з інших нам невідомих причин, а до перебудови вищих шкіл підійшли обережно, можна навіть сказати послідовно, застосовуючи чи змінюючи правні основи, не руйнували системи вищої освіти. Перебудовуючи початкову і середню школу, розбудовуючи різні спеціалізовані інститути, залишили не зруйнованими університети. В Україні, Комісаріят Освіти на чолі з Г. Гриньком не прийняли системи ні Єдиної Трудової школи РСФСР з 1918 року (А. Луначарського), ні системи вищих шкіл, а створив свою, що була обґрунтована в 1920 році «Доклярацією про соціальне виховання дітей». Натомість, в Україні було прийнято і запроваджено в життя світоглядні загальні напрями, що декларовані декретом в Москві з 23. січня 1918 року, згідно з яким — школу відокремлено від Церкви, запроваджено активне протирелігійне виховання, впроваджено до навчальних планів суспільно - політичні дисципліни як «Азбуку комунізму», пізніше — основи діалектичного і історичного матеріалізму, історію класової боротьби, тощо. Нова схема освіти в Україні була така:

1. Соціальне виховання — від 4 до 8 років, дитячий садок і перші спроби грамотності; 2. від 8 до 15 єдина трудова школа, спільна для хлопців і дівчат. 3. Професійна освіта від 15 до 18 років. Після професійної освіти 1 рік практики. 4. Вищі школи різних ти-

пів, а саме а) 2-3 річні технікуми, або б) 4-річні інститути для спеціалізації з якоїсь вузької ділянки знання; в) 2-річні академії для спеціалізації з ширшої галузі знання.

З весни 1920 року почали практично перебудовувати всю систему освіти за цією схемою, зруйнувавши гімназії, семінарії, університети, політехнічний інститут, технологічний інститут, комерційний інститут тощо.

В 1922 році Третя Всеукраїнська Награда в справі освіти, ухвалила залишити без змін загально - трудову школу (від 8 до 15 років), але реорганізувала і скорегувала професійну середню і вищу освіту. Переорганізацією професійної освіти займався Укрголовиросфс, або Головний Відділ Професійної Освіти при НКО, на чолі з Я. Ряппо. Розроблена ним нова схема виглядала так:

Над першим ступнем єдиної трудової школи (від 8 до 12 років) тимчасово організувалася масова професійна школа; над семирічкою (після 15 років) єдиної трудової школи організувалася професійна школа вищого типу, і постійний технікум, що тривав три роки (до 18 років). Це нормальний шлях до набуття фаху, або до вступу до вищої школи. Як тимчасовий засіб, для робітників і селян, що бажають вчитись у вищій школі, — творилися 2-3-річні робітничо-селянські факультети, робітфаки по типу РСФСР. Дальший ступінь — вищі школи, за схемою Я. Ряппо мали бути американського типу коледжів — технікуми, що готують масового вузького фаху спеціалістів, вищі інститути, що готують обмежене число інженерів - організаторів та адміністраторів з різних ділянок практичного та теоретичного знання.

Здійснюючи цей проект, Київського Політехнічного Інституту були зорганізовані інститути: сільсько - господарський, ветеринарно - зоотехнічний, лісовий, електротехнічний, будівельний, цукровий, керамічний, шкіряний, механічний, інженерно - будівельний і хемічно - технічний. Те саме сталося і з Університетами. Окремим типом інститутів були ті, що готували педагогічні кадри, це Інститути Народної Освіти (ІНО). Вони постанали в наслідок реорганізації колишніх університетів, і увібрали в себе всі колишні учительські семінарії і учительські інститути. Кожний ІНО складався з трьох факультетів.

(Далі буде)

Проф. І. Розгін

Росіяни саботують нашу підготовку до олімпіади

В Україні підготовка до олімпіади відбувається в повному розгарі. Вже почалась республіканська спартакіада України, в якій беруть участь спортивні колективи сіл, міст, підприємств. Вона закінчиться змагом найкращих спортсменів України в Києві, щоби згодом найкращі наші спортсмени могли взяти участь у змаганнях на спартакіаді народів СРСР, де й відбудеться рішальний бій за те, хто поїде на олімпіаду до Австралії, яка відбудеться у вересні ц. р. в Мельбурні.

Що слід відмітити в підготовці до олімпіади — це саботування нашої підготовки зі сторони російських шовіністичних великодержавних елементів. Де в Україні очолює спортивний колектив якийсь росіянин, там обов'язково праця не йде, спортсменів взагалі не ведуть, або незадовільно — свою підготовку. Є випадки, коли ці наставники тренують так, щоби спортсмен ніколи не міг здобути якийсь рекорд.

В Запоріжжі, яке повинно б готувати найкращих наших пливачів, цей вид спорту свідомо саботується. Пливачи не мають де тренуватись, тому сама молодь зобов'язалась у вільний час будувати басейн.

В колгоспі «Новий Шлях» (Одеська обл.) на спортивній площадці садяться в цьому році помідори, а спортсменам робиться всі можливі перешкоди в зайнятті.

В Баглейському районі (Дніпропетровська обл.) немає ані одного спортивного стадіону. Багато лиха тут накоїв якийсь Петров, який робив все можливе, щоби перешкодити молоді в будові стадіону по неділях і у вільний час.

У Львові саботують спорт в середніх школах, зокрема Волков (школа №1) і Першін (школа №17).

В Закарпатті відкрито саботує підготовку до спартакіади голова т-ва «Червона зірка» Горбунов. На його наказ, в розгарі підготовки, припинили тренування велосипедисти, плавці, легкоатлети. Цілий ряд спортивних секцій, які мали непогані успіхи взагалі розв'язано. В Закарпатті є цілий ряд талановитих тренерів (яких прізвища ми свідомо не будемо називати), але їхня праця цілком утруднена різними наказами і директивами приїжджих сюди московських начальників, серед яких плентаються теж деякі свої (як Малетич, Кривецький і інші).

На Миколаївщині зліквідовано спортивне т-во «Харчовик», яке нараховувало цілий ряд колекти-

вів, з 13 тисячами спортсменів! Тим самим всім цим спортсменам унеможливлено підготовку. До такого самого стану довів спортивне т-во «Колгоспник» голова облради Данилов, який зробив все можливе, щоби товариство було не життєспосібне.

У Верхньодніпровському районі (Дніпропетровська обл.) розпалили цілковито спортивні т-ва «Буревісник» і «Червона зірка».

Анісімов, голова райвиконкому на Миколаївщині всіма способами саботує розвиток спорту.

Стало відомо, про що навіть пише советська спортивна преса, що українські гімнасти виходять на змагання такі поденеровані і схвилювані, що в багатьох випадках це дуже відбивається на їхніх осягах. А відомо є, що наші гімнасти є найкращі в світі.

В Харкові слід відмітити свідомі саботажі спортивних керівників профспілкових товариств Плоткіна, А. Чиркова і Л. Шнайдера. На Харківському Тракторному Заводі, де працює десятки тисяч молоді, на велосаводі, на заводі ім. Фрунзе, «Поршень», «Теплоавтомат», «Поліграфмаш», «Гідропривод», «Серп і молот» та на інших, — цілковито занепали, або зліквідовано цілий ряд секцій різних спортивних товариств. Майже всьому робітництву не дається змоги займатись спортом.

В Одесі зривають підготовку до олімпіади тренери Лукашин і Лушпер, голова облради ДСТ «Буревісник», А. Мелкумов та голова велосекції Мордвінцев.

В Києві саботують спортові зайняття наших пливачів та інших спортсменів, які працюють на протязності Гомель - Херсон - Савельєв, а в Запоріжжі Винокуров, Риков.

В м. Шпола (Черкаська обл.) саботує працю сільських спортсменів голова райради «Колгоспника» І. Крамер.

До цілого ряду міст і сіл саботується довіз спортивного інвентаря, без якого є немислимі тренування чи проводження спортивних змагань.

Можна навести ще цілий ряд фактів, які промовисто доказують, що російська большевицька влада, як і окремі росіяни, які живуть в Україні і чужонаціональний елемент, свідомо саботують спорт в Україні і зокрема зараз нашу підготовку до олімпіади.

За нашими обчисленнями серед 217 рекордменів України навіть половини немає українців! Є це переважно зайшлий елемент, який

присилається в наші спортивні технікуми і інститути, які ніяк і в ніякому разі не є репрезентантами українського спорту, а навпаки — вони до нього як і до наших спортсменів ставляться наскрізь вороже. Їх всіх підсовують большевикам, як «українців», а вони на різних пресконференціях і в зустрічі з чужинцями говорять, що то «всьо равно», що вони репрезентують Україну, але вони «руські», що в Україні немає жодних національних різниць. І це є найбільша диверсія й інтрига росіян супроти нашого спорту. Факти говорять, що в Україні немає масового розвитку спорту, що його всюди большевики саботують і підмінюють його своїми присланцями. Є відомо, що в наші фізкультурні інститути може бути прийняте лише обмежене число спортсменів-студентів українців — понад 60% студентів — це росіяни.

Тому й для нас не буде несподіванкою, коли ми будемо мати ще менші успіхи на олімпіаді в Мельбурні, як це ми мали в Гельсінках.

О. Зінкевич

СПОРТ В УКРАЇНІ

◆ **Київ.** У змаганнях стрибунів у воду п'яти республік СРСР — Україна зайняла перше місце. В команді України виступали Л. Іванова, К. Дрьомова, Г. Хижняк, В. Зельманович, З. Васильок, Р. Дяченко, В. Хаханов. У спортсменів України помітне ще слабке виконання стрибків у воду.

◆ **Львів.** Тут відбулись плавачські змагання п'яти областей України. Перші місця зайняли: в запливі на 100 м. серед дівчат, вільним стилем — Я. Закала (Львів, 1.22,8), і в запливі на цю дистанцію «дельфіном» (1.46,5), серед юнаків В. Якушев (1.02,8). У запливі на 200 м. — А. Коваленко (3.09,6), серед юнаків Рибальченко (2.54,8). 100 на спині — львів'янка В. Силантєва (1.30,8), киянини Петриченко (1.18,0). На 400 м. вільним стилем — Данилова (Дніпр., 6.10,3), у юнаків — киянин Володимиров (5.13,3). На 200 м. «дельфіном» — Ю. Сизоненко (Харк. 3.08,0).

■ **Харків.** У весняному матчі юних волейболістів Харкова, Одеси, Дніпропетровська і Львова — перемогли команда дівчат Львова і юнаків Дніпропетровська. У змаганнях баскетболістів п'яти міст СРСР — команди України дівчата і юнацькі зайняли останні місця.

(Докінчення на 12-ій стор.)

МУН Вінніпегу за працю

На герені Вінніпегу (Канада) існує кілька молодечих організацій і кожна з них веде працю по своїй спроможності. В цьому дописі ми хочемо подати інформації про діяльність однієї з них — Вінніпезького Відділу Молодих Українських Націоналістів.

29. січня ц. р. Відділ відбув свої річні Загальні Збори, на яких головною Управи Відділу вибрано Богдана Климова.

У попередньому році головна праця місцевого МУН-у була зосереджена на діяльності хору. Завдяки понадплатній жертвенності відданого диригента Володимира Климова, хор дав цілий ряд успішних концертів. З них у Вінніпегу — на святі Крут та академії в честь Т. Шевченка. Дав весняний концерт, виступав у телевізійній передачі, улаштував концерт колядок та ходив з колядою під час Різдвяних Свят. Поза Вінніпегом відділ МУН-у дав концерт у Мінеаполіс, Ст. Паул, Саскатун, Ріджайна, Кенора й Гімлі. Танцювальна група Відділу виступала теж в телевізії.

Було влаштовано показ моди, один фестин, дев'ять різних гутіркових прийняттів і два маланчині вечори. Вся ця діяльність дала не тільки великий моральний успіх мунівцям, але й фінансовий прибуток.

Трое членів Відділу брали активну участь на з'їзді МУН-у Західньої Канади, який відбувся в Едмонтоні. Було сплачено всі довги Відділу з попередніх років і вирівняно всі грошові зобов'язання у 1955 р. Прихід за цілий 1955 р. виносив 2.059,07 дол., розходів — 2.007,54 дол. При цьому слід підмітити, що Відділ має лише 65 членів!

В цьому році хор вспів виступити вже три рази у Вінніпегу, крім того є заплановано ряд виступів в інших місцевостях.

Побіч систематичного ведення проби хору, Відділ жертвує багато часу підготовці до 19-го Крайового З'їзду МУН-у, який відбудеться в днях 29. червня по 2. липня 1956 р.

З резолюцій останніх Загальних Зборів Вінніпезького МУН-у слід підкреслити, точку в якій говориться, що один з дуже важливих засобів в організуванні і вдержуванні зорганізовано українську молодь — є часте влаштовування на гарному поземі товариських забав виключно для молоді. Тому Збори постановили, що місцевий Відділ МУН-у, через своїх представників до Вінніпезького Відділу Ради Української Молоді Канади, доложити зусиль, щоб усі українські молодечі організації Вінніпегу спільно влаштовували забави. Є сподівання, що старше громадянство в цьому допоможе. Таким чином наша молодь різних товариств і організацій наших сбудов церков, мала б найкращу змогу себе взаємно знайомити.

При кінці, щоб бути об'єктивним, треба признати, що роджена тут молодь, хоч ніколи не бачила України, своєю жертвенною працею в українських організаціях дає приклад ново-прибулій молоді, яка, за невеликим винятком, стала «золотою молоддю» і завжди знаходить якісь оправдання за свою неучасть в громадському житті.

Є фактом, що одній українській молодечій організації, яка має свій осідок у Вінніпегу, вроджена тут молодь, мусить вести секретарювання, крім англійської теж і українською мовою, бо члени заступленої там ново-прибулої молоді не володіють в письмі добре українською мовою. Тому батьки тих дітей, яких діти роджені в Канаді, крім англійської, зразково вивчили українську мову та жертвенно працюють в українських молодечих організаціях — повинні бути особливо горді, як і МУН Канади — за свій Відділ у Вінніпегу. М. К.

Виправлення помилок

В попередньому числі «Смолоскипу» вкрались прикрі помилки, за що вибачаємось у наших Вш. Читачів.

У статті «Розклад поглиблюється» всюди має бути «Молодь України», а не «Молода Україна», як це помилково написано. Третя колонка цієї статті, згорні має звучати так: «Влада не може не бачити такого стану речей. Вона бачить його і з переляком робить останні зусилля, щоб опанувати ситуацію».

Кінець цієї колонки має бути такий: «Цю пропозицію мотивують тим, що, наприклад, в лісову промисловість за 9 місяців 1955 р. ...» і т. д.

Повідомлення Адміністрації

На пресовий фонд «Смолоскипу» зложили:

Збіркова листач. 129. Збірку провела п-ні Ірена Кметик (Нью Йорк, ЗДА). Жертвували: 2. дол. Андрій Губаль, по 1 дол. — Петро Кіра, Гриць Яремчук, інж. Петро Байба, інж. Новицький, Дмитро Фурманець, Ярослав Гайвас, Ірена Кметик, Григорівч, С. Стечик.

Збіркова листа ч. 150. Збірку провів п. Л. Стеткевич (Нью Йорк, ЗДА). Жертвували: 2 дол. — Лев Стеткевич, по 1 дол. — Сендецький (нечітко прізвище), П. Шуган, по 0.50 дол. — Андрейко, К. (нечітко), Григорович, І. Полішук.

Збіркова листа ч. 106. Збірку провів п. А. Мельник (Чикаго, ЗДА). Жертвували: по 1 дол. — Андрій Мельник, Мирон Дехніський, Дмитро Пилецький, Волод. Притоцький.

Відділ МУН в Нью Йорку. Збірку провів Андрій Губаль. — 12.35 дол.

Відділ ОДВУ в Балтіморі (ЗДА).

СМОЛОСКИП

Журнал Української Молоді і Студентства. Появляється з початком кожного місяця.

Редагує Колегія в складі:

Осип Зінкевич, Іван Сілецький, Аскольд Кобилко, Василь Михальчук.

Редакція зберігає собі право скорочувати і виправляти рукописи.

Ціна одного числа: в Франції — 25 фр., в усіх інших країнах — рівновартість 10 ам. центів.

Річна передплата в Франції: 300 фр., в усіх інших країнах — рівновартість 1 ам. долара.

Всі передплати просимо слати на адреси наших представників.

Адреса Редакції і Адміністрації:

A. Kobylko

Boite Postale 9

Argenteuil (S. et O.) FRANCE

Адреси Представництв «Смолоскипу»:

ЗДА: Nadia Zinkewytch

3041, Elliott Str.

Baltimore 24. Md. U. S. A.

Канада: A. Kryworutchko

133, Balmoral Ave No

Hamilton, Ont. CANADA

Бельгія: Roman Ripak

58, rue de L'Agueduc

Bruxelles, Belgique

Аргентина, Чиле, Парагвай:

Olha Bilyk

c. Maza 150

Buenos Aires

Rep. Argentina

Збірку провів п. Петро Войтович — 4.35 дол.

ЛИСТУВАННЯ АДМІНІСТРАЦІЇ

М. К-ій (Вінніпег, Канада), передплату в сумі 1 дол. ми одержали, щире спасибі.

Р. С-ук (Вінніпег, Канада), залеглість і передплату в сумі 3 дол. ми одержали, щире спасибі.

А. М-ик (Чикаго, ЗДА), передплату в сумі 2 дол. ми одержали, щире спасибі.

З. Т-ів (Дітройт, ЗДА), передплату в сумі 1 дол. і 1 дол. на пресфонд ми одержали, щире спасибі.

Р. К-ин (Балтімор, ЗДА), передплату в сумі 2 дол. ми одержали, щире спасибі.

Т. Х-іс (Балтімор, ЗДА), передплату в сумі 1 дол. ми одержали, щире спасибі.

І. Г-як (Нью Йорк, ЗДА), передплату в сумі 1 дол. ми одержали, щире спасибі.

(Докінчення на 12-й стор.)

Союз Аргентинсько-Українських Студентів

Обставини, в яких знаходилась студіюча молодь на терені Аргентини, згуртована в таких організаціях, як «Відродження», «Просвіта» й Пласт — вимагали створення окремої студентської організації.

Відчувалось потребу середовища, в якому могла б проявляти себе інтелігентська молодь, виконуючи ті важливі обов'язки, які виконує все українське студентство, розсіяне по цілому світі.

Ця потреба була завершена 20. вересня 1953 р. створенням в Буенос Айрес Союзу Аргентинсько - Українських Студентів — САУС. До першої Управи були обрані: Богдан Коваль, студент права — голова, Ольга Білик, студентка економії — секретар. Почесним головою САУС-у був обраний Михайло А. Рубінець, який багато допоміг у внутрішньому упорядкуванні САУС та в його організуванні. По подоланню перших труднощів; організаційного характеру, Управа спрямувала свою працю по ділянці культурно-виховної роботи студентства, яке вперше входило в українське організоване життя.

Під цю пору Союз нараховував всього 26 членів, які в більшості були вже місцевими уродженцями. Обставини, в яких вони виростили позначались небезпекою цілковитого віддалення їх від української справи та поступенню асиміляцію серед аргентинського оточення, при задержанню свого інтелектуального потенціалу та здібностей.

На самому початку і згідно зі статутом, САУС поширив свою діяльність і на студентів - середньошкільників. Це було велике застереження зі сторони деяких громадян, які уважали, що середньошкільники не є студентами і вони не повинні належати до студентської організації. При цьому слід зазначити, що згідно зі системою освіти в Аргентині, учень може вступити до гімназії, комерційної, технічної чи іншої школи щойно в 14 році життя, а за статутом САУС-у, кожний член стає активним членом, щойно після закінчення першого року навчання в середній школі, або будучи студентом високої школи.

САУС, включаючи студентів - середньошкільників в свої ряди, кермувався в першу чергу бажанням зберегти ту молодь в українському середовищі та підготувати їх, як до праці в студентській діяльності так і в українському суспільно - громадському житті в майбутньому.

Перша Управа САУС-у на самому початку своєї діяльності була поробила заходи в справі свого членства в світовій українській студентській централі — ЦЕСУС-і, ставши формально прийнятим в його члени на 18-ому

Конгресі в Лондоні.

Друга Управа САУС-у, яку знову очолив Богдан Коваль (секретар — студент архітектури Олесь Хам), посилила зв'язки з ЦЕСУС-ом, та брала участь в його 19-ому Конгресі, який відбувся в минулому році в Лювене.

З важливішої діяльності САУС-у слід відмітити: відзначування річниці бою під Крутами та проголошення Аргентинської Незалежності, свят, яких не відзначає жодна українська організація, участь у всіх українських національних святах, влаштовування різних наукових, патріотичних, інформативних відчитів, висвітлювання наукових фільмів, влаштовування то-

вариських забав та розвагових зустрічей.

САУС давав виступи свого танцювального гуртка перед аргентинською та чужинською публікою, які були дуже успішні і вдалі, бере участь в праці Української Центральної Репрезентації, вдержує дружні зв'язки з українськими молодечими організаціями, як рівнож з приязними організаціями хорватів, чехів, болгарів.

Внутрішньо САУС значно скріпився в останньому часі — його членство нараховує зараз близько сто членів, між якими є студенти Буенос Айреса і Ла Плата.

1. квітня ц. р. відбулися треті з черги Загальні Збори САУС-у. До нової Управи, великою більшістю голосів, були обрані: Богдан Коваль, студент права — голова, Олесь Хам, архітектура — місто голова, Олег Яхно, інженерія — секретар, Євген Задорецький, гімназія — скарбник, Всеволод Магденко, медицина — референт зв'язків, Богдан Пожар, інженерія — культ.-освітній референт, Орест Хамуляк, архітектура — реф. імпрез, Любов Корбутяк, право й архітектура — бібліотекар, Володимир Сосенко, техніка — адміністратор. Ревізійна Комісія: Михайло Феняк, дентистика — голова, Ольга Ольшанецька, гімназія і Павло Шуплат, право — члени.

За ці два і пів року праці слід ствердити, що САУС — організація дійсно чисто студентська, вільна від будь-яких сторонніх впливів, а її головна мета — з'єднати все українське студентство, без різниці віровизнання, релігійних, чи інших відмінностей — що знаходить все більше зрозуміння серед загалу високошкільної молоді, як чужинської, так і української, яка ще не охоплена організаційними рамками САУС-у.

САУС хоче працювати в порозумінні та дружньо з усіма іншими українськими національними організаціями, недопускаючи внутрі жодного політичного порізнення, уважаючи, що тільки солідарна праця, яка проводиться у взаємній піддержці і у взаємному порозумінні може дати потрібні наслідки і наблизить нас до здійснення ідеалу наших Батьків — побудови Вільної Української Держави.

Олесь Хам
(Буенос Айрес)

Українська молодь в Аргентині

Буенос Айрес (Кор. «Смолоскипу»). В останніх місяцях помітна діяльність Секції Української Молоді при т-ві «Відродження» в Аргентині. Відбулись Загальні Збори Секції ім. О. Ольжича в Буенос Айрес, та ім. Біласа й Данилишина в Беріссо, як рівнож Союзу Аргентинсько - Українських Студентів.

Секція Молоді ім. О. Ольжича. На загальних зборах секції, які відбулись 24. березня ц. р. вибрано нову Управу в такому складі: Віталій Карпук — провідник, Олександр Сушич — заступник, Константин Вітковський — секретар, Роман Дрібницька та Петро Сосовський — члени Управи. Зборами проводив Богдан Коваль, секретарював Ярослав Вітошинський. Після Зборів відмічено річницю проголошення самостійності Карпатської України. Доповідь виголосив Б. Коваль, а В. Карпук відчитав Марш Карпатських Юнаків. Святочну частину закінчено відспіванням українського національного гімну.

Секція Молоді ім. Біласа й Данилишина в Беріссо. На Загальних Зборах Секції, які відбулись 10. березня ц. р. вибрано нову Управу в такому складі: П. Шевчук — голова, М. Гроза — заступник, І. Білоброн — секретар, Анна Демкович, С. Фаренюк, Г. Петренко, Н. Гроза — члени Управи. На Зборах промовляло цілий ряд визначних українських громадських діячів. Після зборів відбувся концерт та забава. В концерті, який складався з виступів танцюристів, співів та гри на народних інструментах — брали участь: М. Гроза, Н. Гроза, А. Демкович, п. Дудлів, Л. Кашуба, Р. Кучвара, п. Кампаністий, Р. Лутчак, брати Філоненки, Г. Петренко, П. Шевчук, п. Сантеліз. Справжньою сенсацією був виступ бандуристів з Гудсону — Ю. Примака і п. Сенишина.

«Smoloskyp» Journal de la jeunesse ukrainienne. Edition speciale de la «Parole Ukr.», 3, rue du Sabot, Paris 6°. PIUF, S. A. R. L.

Українська молодь у Франції - організується

Пролунали величні слова з уст молоді на останньому З'їзді Української Національної Єдності: ми хочемо організуватись! І ці слова мають тим більше значення, тим більшу питому вагу, коли взяти до уваги, що їх сказала сама, справжня молодь. Це не була псевдо - молодь, молодь, яка має по сорок років, одягає уніформи й любить машерувати вулицями — але це була справжня молодь, молодь за своїм віком і своїм інтелектуальним розвитком.

Ініціатива організування молоді у Франції в повоєнні роки — не нова. Ще в 1949 р. ініційовано створення безпартійного СУМ-у, на базі українських громадських організацій і при їхній тісній співпраці. Але не зважаючи на добрі починання, тоді до того не дійшло, бо на перешкоді стало питання загальноукраїнська молодеча організація — чи тільки прибудівка однієї організації у Франції. Знаючи, який сумний стан є в діяльності цієї організації, яка властиво майже цілковито перестала бути молодечею організацією, а стала організацією дозрілих громадян.

Організовано у Франції і Пласт. Але й тут нічого не вийшло, бо до того діла були призначені невідповідні люди, які любили хіба носити пластові однострої, але вже ідеями Пласту не жили.

Тому і в такій ситуації, коли французький терен опинився без української молодечої організації, ідея створення такої — є надзвичайно на місці, вона не тільки потрібна, але й необхідна.

З самого початку зродження ініціативи ми бачимо цілковиту серйозність підходу до справи. Без гучних слів, без самохвальби, без посягів за чимсь неможливим до досягнення — гурт молодих людей, взявся за працю. Паризький гурток, який зродився на базі школи української мови, яку ще в минулому році започаткувала УНЄ, продовжує навчання і веде курси українських народних танків. Ось приклад, як конструктивно започатковувати конкретну працю. Без голослов'я, шуму, крику, без високопатріотичних, а разом і порожніх слів, а з конкретної праці. Молодь починає з того, з чого може вив'язатися: «Ми хочемо працювати над собою, поглиблювати наше знання минулого й сучасного положення України та української культури, а рівночасно знайомити французьке середовище з українським питанням». Ось в цих кількох словах і статут, і програма, і план праці. Сказано ясно і недвозначно. Мету не тільки намічено, але її вже й реалізують ділом.

Авторів цих рядків залишився найкращий спомин з побуту в Парижі —

це трьомісячне ведення якраз тієї школи навчання української мови для молоді народженої в Парижі. Щотижнева зустріч з тою молоддю не тільки приносила велике внутрішнє задоволення, але й заохочувала до дальшої праці. Привгадуються симпатичні, завжди точні і солідні у виконванні завдань Калина Гузар, Катерина Гуменюк, Ольга Бондар, Марина Цюпак, В. Богдан і інші.

Сьогодні приємно читати, що Калина Гузар, якраз очолила Тимчасовий Комітет, і ми віримо, що вона може і напевно вив'яжеться зі своїх обов'язків, бо вже в так короткому часі нова заплянована організація має своїх представників у шістьох департаментах — місцевостях найбільшого скупчення українців. Все це цілком молоді люди — Є. Гавур, Маруся Калиновська, Ольга Крупницька, Олександр Музика, Борис Кам'янецький. І якраз їхня молодість є запорукою, що вони зуміють поставити організацію на ноги, її розвинути, розбудувати та знайти належне місце в сім'ї цілого ряду українських молодечих організацій в країнах нашого розсіяння.

Говорячи про молодь у Франції не можна поминути й доповіді Є. Гавура, яка була виголошена на З'їзді УНЄ. Його схоплення суті справи є наскрізь правдиве й цілковито відповідає дійсності, в якій живе українська молодь, які моменти мають на неї вплив і що її відштовхує від українського середовища та кидає в обійми оточення (воно є характерне не тільки для Франції, але й для всіх інших країн, де живе українська еміграція, зокрема передвоєнна).

В доповіді говориться: «Треба ство-

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Листування Адміністр.

(Докінчення з 10-ої стор.)

Є. Д-ук (Гамільтон, Канада), передплату в сумі 1 дол. ми одержали, щире спасибі.

М. К-іч (Філадельфія, ЗДА), передплату в сумі 2 дол. ми одержали, щире спасибі.

О. Г-юк* (Ст. Шарлес, ЗДА), передплату в сумі 1 дол. ми одержали, щире спасибі.

Інж. К. Т-ло (Нью Йорк, ЗДА), передплату в сумі 2 дол. ми одержали, щире спасибі.

Ю. К-ий (Філадельфія, ЗДА), передплату в сумі 2 дол. ми одержали, щире спасибі.

Хр. П-в (Мотреаль, Канада), передплату в сумі 1 дол. ми одержали, щире спасибі.

Б. Т-юк (Мотреаль, Канада), передплату в сумі 1 дол. і 1 дол. на прес-фонд ми одержали, щире спасибі.

рити організацію, що цікавитись буде тільки вихованням молдзі, що поке-рує молоддю так, що сама молодь буде працюю зацікавлена».

І якраз в цих словах найбільша вага цієї доповіді. Ми знаємо, що існує цілий ряд прерізних організацій на еміграції. Але в багатьох випадках молодь не має зацікавлення в праці тих організацій. Організації ніби існують, десь вони зареєстровані — а влас-тиво їх немає, діяльність — жодна. І таких прикладів можна навести дуже багато, зокрема коли говорити про ЗДА чи Канаду.

І в тому відмінність почину у Франції. Тут молодь сама хоче кермувати собою, сама хоче організувати своє жити і унапрямувати його.

Ми віримо, що тій молоді і допоможе Українська Національна Єдність, головню в часі цьогорічних літніх ваканцій. Тут напрошується відбуття літнього курсу, на якому можна б. докладніше обговорити ці справи і відбутти основуючий з'їзд та покликати до життя нову молодечу організацію.

Ім всім, яким в більшості ще й не сповнилось двадцять років, бажаємо якнайкращих успіхів у їхніх починках.

О. Зінкевич

СПОРТ В УКРАЇНІ

(Докінчення з 9-ої стор.)

◆ **Київ.** Вперше за повоєнні роки Україна виступала на міжнародних спортивних змаганнях, як окрема самостійна одиниця. Це сталося в першій половині квітня ц. р. на міжнародних змаганнях важкоатлетів, в яких взяли участь Австрія, Іран, Польща, РСФСР (Російська Федерація) і Україна. На цих змаганнях важкоатлети України зайняли друге місце. Відомо є, що до тепер в усіх міжнародних спортивних змаганнях наші спортсменці виступали в збірних советських командах і їх закордоном переважно називано «росіянами».

● **Львів.** Команда фехтувальників Львівського політехнічного інституту перемогла з великим результатом команди фехтувальників Московського енергетичного інституту і Академії бронетанкових військ.

■ **Київ.** Команда ватерполістів України в складі: Ю. Димирець, О. Селіванов, М. Едельман, С. Дикий, В. Шульженко, В. Фурманюк, Г. Колесников в змаганнях з командою Східної Німеччини одержала результат 2:2.

СМОЛОСКИП

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Journal de la Jeunesse
Etudiante Ukrainienne

«SMOLOSKYP»

Journal of the Ukrainian
Studying Youth

Ч. 7 (65)

липень 1956

Рік 7

Студентство на боротьбу з комунізмом

Нам довелось жити в надзвичайно цікавий час, повний непередбачених подій, бурхливих зривів, в добу, коли на політичних картах світу повстають і зникають народи і держави. На наших очах комунізм охоплює своїми впливами все нові простори. Захід розпадає чума коекзистенції, яка може закінчитись трагічними наслідками для цілого людства. І в такій ситуації, в такому укладі сил у світі і виникають завдання української еміграції, а в тому і українського студентства.

Під сучасну пору, одне з найбільших завдань нашої студуючої молоді і молодих інтелектуалів — це боротьба, всюди, де це можливо, з коекзистенцією. Ми на кожному кроці у вільних країнах зустрічаємось з цією випащою більшовицькою пропагандою, яка — на жаль, — має ще в багатьох випадках вплив на західне суспільство. Вона послаблює стійкість Заходу, вона послаблює нашу визвольну боротьбу, боротьбу цілого ряду поневолених народів за свободу. Тому з'ясування обудної більшовицької пропаганди і її правильна інтерпретація, зокрема у високошкільних кругах, серед чужинського академічного середовища і чужинських інтелектуалів, являється зараз основним завданням нашої високошкільної молоді на чужині.

Кожна студентська організація повинна заініціювати і підготувати на високих школах місцевості свого діяння, відповідні дні чи конференції, присвячені новій більшовицько-комуністичній політиці. І це повинно робити якраз студентство, що його політика коекзистенції почала заторкувати в його діяльності на міжнародному відтинку, коли більшовики, знахабнівши успіхами своєї коекзистенційної політики, почали виразно ставити вимоги про виключення ЦЕСУС-у, нашої світової студентської централі, з усіх міжнародних студентських імпрез, зі студентського життя взагалі.

Позиції ЦЕСУС-у

НА МІЖНАРОДНОМУ ВІДТИНКУ — ЗАГРОЖЕНІ

Нижче містимо довшу статтю В. С. Мардака, кількарічного керівника Відділу Міжнародних Зв'язків ЦЕСУС-у.

В. Мардак являється сьогодні найкращим знавцем міжнародного студентського життя, він брав участь в численних студентських міжнародних конференціях і імпрезах. Його стаття повинна потрясти всією українською еміграцією: більшовики, побачили активізацію українського студентства на чужині і зокрема його успішну працю серед чужинського середовища, ставлять вимогу виключити ЦЕСУС з міжнародних студентських конференцій. Це вони заявили і в Единбурзі, і в Страсбурзі. В заміну, вони обіцяють «єдність студентства світу», чого так сираглі деякі керівники міжнародного студентського життя, які підпали під вплив пропаганди коекзистенції.

У вересні цього року відбудеться на Цейлоні чергова Міжнародна Студентська Конференція. В. С. Мардак заявляє у своїй статті, що ЦЕСУС не зможе взяти в ній участі через фінансові неспроможності. Коли б ЦЕСУС дійсно не міг вислати своїх делегатів — це була б вина не його, а цілої на-

шої політичної еміграції, всіх наших політичних середовищ, всіх громадських і допомогівих установ і інституцій. ЦЕСУС мусить взяти участь у цій переважливій Конференції на якій буде рішатись далша доля діяльності нашого студентства й його включення в світову студентську спільноту. Українська делегація повинна бути не однокленим, як це дотепер було, через брак фінансів, — але кількочленна, щоб могла себе всеціло виявити і з'ясувати на праці різних комісій наше становище та наше бачення міжнародної студентської ситуації. І тут слово залишається рієном за СУСТА в ЗДА, СУСК-ом в Канаді і САУС-ом в Аргентині.

Це спільна справа студентства і нашої еміграційної суспільности. Ми віримо, що українська еміграція відгукнеться на потреби міжнародної діяльности ЦЕСУС-у.

Ред.

Примітка Редакції: Статтю В. С. Мардака редакція «Смолоскипу» дозволяє передруковувати, повністю чи частинно та коментувати її, наїть не подаючи джерела.

ЦЕСУС на 45. Конгресі УНЕФ-у

Цьогорічний конгрес французького студентства відбувся в Страсбурзі 5-9. квітня. Вже саме надзвичайно велике число чужинських гостей на цьому конгресі, давало право передбачувати, що тут відбудуться рішення певної ваги для міжнародного студентського життя.

На конгрес прибули представники комуністичного Міжнародного Студентського Союзу (МСС), СССР, всіх сателітних країн, комуністичного Китаю, ЗДА, Бельгії, Канади, Еспанії, Італії, Ліксембургу, Німеччини, Швейцарії, Югославії, України (ЦЕСУС, Координаційного Секретаріату Студентства (КОСЕК)).

На цьому конгресі комуністична пропагандивна офензива досягнула свою кульмінаційну точку. Після відкинення 5-ою Міжнародною Студентською Конференцією (Бірінггем, серпень 1955 р.) пропозиції МСС-у про т. зв. «конференцію єдності», базованої на принципах паритетності між КОСЕК-ом і МСС-ом, і після відкинення швейцарським союзом пропозиції бути господарем такої конференції, — комуністам вдалося переконати французькі студентські кола перебрати на себе таку функцію, на частинно змінених основах.

В цьому напрямі був підписаний спільний меморандум МСС і УНЕФ-у, який доручає французам скликати конференцію кооперації, яка б не була зв'язана ні з КОСЕК-ом ні з МСС, а яка стала б першим етапом в досягненні т. зв. «єдності студентства цілого світу» і ліквідації двоподілу студентського організованого життя. Цей комуністично - французький меморандум був прийнятий французьким конгресом, та ба, щобільше — французи пішли ще далі, йдучи назустріч комуністам: рішили відносити технічні зв'язки з МСС!

Конгрес прийняв з захопленням (!) проект советського делегата відбутися французько - советський тиждень студентського братерства з радіопередачами й пресою пропагандою, з виїзною делегацією поміж поодинокими університетськими центрами (Париж - Москва, Київ - Ліон, Марсей - Ленін-

град, Ліль-Харків, Гренобль-Казань, Страсбург - Саратов.). Цей тиждень передбачений на жовтень цього року.

Під час конгресу відбулося кілька інформативних нарад всіх чужинецьких гостей, щоб знайти шляхи співпраці між Сходом і Заходом. Всі представники комуністичного блоку висловлювались (за директивами з Москви) за «співпрацю» та необхідністю відбутися «конференція кооперації». Після заяв західних представників, французи побачили, що владштування такої «конференції» буде нелегкою справою. Комуністам іде лише про поширення своїх впливів у вільному світі й вплив у всіх рішеннях студентського міжнародного життя.

Кульмінаційною точкою цих неофіційних нарад чужинецьких представників був протест советського делегата проти дальшої присутності представника вільного українського студентства, делегата ЦЕСУС-у, на цих нарадах й погроження французам, як господарям. Західні делегати рішуче осудили цей жалюгідний крок СССР, а представник німецького студентського союзу заявив, що це поступовання советського делегата доказує, як СССР і його сателіти представляють собі «єдність» студентства цілого світу.

Після цього випадку були заявлені майже всіх західних делегатів українському представникові про їхню повну підтримку політики ЦЕСУС-у.

ЦЕСУС НА 8. КОНГРЕСІ НІМЕЦЬКОГО СТУДЕНТСТВА

Після інциденту делегата ЦЕСУС-у з советським представником в Страсбурзі, Німецький Студентський Союз поспішив запросити ЦЕСУС на свій 8. річний конгрес, який відбувся 7-12. травня ц. р. в Бад Гремці, над Балтійським морем.

Число чужинецьких делегатів на цьому конгресі було менше, як на конгресі УНЕФ. Проте сюди прибули й делегати Скандинавських країн, які в міжчасі довідалися про наради в Страсбурзі. Німці рівнож запросили представника алжирських музунманських студентів, що довело до протестаційного опущення Конгресу французькою делегацією.

Слід згадати тут, що на привітальні слова Керівника Відділу Міжнародних Зв'язків ЦЕСУС-у, в яких висловлено в імені українського студентства призначення німецькому союзів за його боротьбу на міжнародному студентському відтинку за ті принципи, які обстоює ЦЕСУС і за підтримку ЦЕСУС-у та його студентської політики на міжнародних конференціях, — президент німецького студентства заявив, що німецьке студентство і надалі буде підтримувати ЦЕСУС і не має наміру здати оборону університетських, індивідуальних і національних вольностей за сумнівну «єдність студентів світу» — гасло, яке зараз ро-

Бірінггем, в липні минулого року, взяли участь представники понад 50 національних студентських союзів. Але не можна сказати, що всі, чи хочби велика більшість цих студентських організацій, були тривкими обожниками та прихильниками КОСЕК-у. Азайські, африканські, деякі латиноамериканські та кілька європейських національних союзів, беруть участь таксамо в конгресах комуністичного МСС-у.

Не зважаючи на це, вплив КОСЕК-у став постійно зростати і зараз МСС, який його спочатку ігнорував, є примушений його визнати (висилкою свого делегата на Істамбульську конференцію), а востаннє, в Бірінггемі, став рахувати пропагандивними своїми пропозиціями «єднання» — підмінувати КОСЕК.

Комуністи відчули вимогу дня й почали загравати на струні двозначного й нерезального клича «єднання студентства світу», який став після останньої війни улюбленою темою міжнародних студентських зустрічей. Під цим кличем і був створений МСС, який опинився повністю в комуністичних руках.

Представники МСС в Бірінггемі заявили, що прийшов час для досягнення цієї «єдності», конкретно співпрацю двох міжнародних студентських організацій — КОСЕК-у й МСС. Вони запропонували кілька загальних точок відносно спільного організування «конференції єдності», в підготовці якої КОСЕК був би рівнорядний з МСС. В такій конференції мала б бути заповнена участь членів обох міжнародних організацій, як повноправних делегатів. Цих пропозицій Бірінггемська конференція не прийняла, зате рішила запросити на свою черго-у 6. Міжнародною Студентською Конференцією (яка має відбутись у вересні ц. р. на Цейлоні) студентські союзи з усіх комуністичних країн, щоб таким чином було заступлене студентство всіх країн світу. Річ ясна, комуністичні союзи таких запросин не могли прийняти, бо це було б рівнозначне з ліквідацією МСС і об'єднанням всього студентства в КОСЕК-у.

На з'їзді шкотських студентів, який відбувся в листопаді минулого року в Единбурзі і в якому взяли участь, як гості, теж делегати з-поза залізної застави, представники советського блоку заявили, що одною з причин, чому вони не можуть взяти участі в Міжнародній Студентській Конференції — це участь в КОСЕК-у українських (ЦЕСУС) і балтійських оккупілів. Інші три причини були: брак заповнення ім «а пріорі» кожного делегата свого статусу вже в запрошенні (беручи участь в такій конференції буде підірваний авторитет і престиж МСС), тенденція КОСЕК-у стати міжнародною організацією з екекутивними компетенціями (в Страсбурзі вони додали ще й п'яту причину — небажан-

Стан на відтинку міжнарод. студентського життя

На останній 5. Міжнародній Студентській Конференції, яка відбулася в

ня західних союзів включитись в систему МСС). На цьому з'їзді шкоти і їхні сусіди були готові зробити перший крок до порозуміння з комуністами, запропонувавши викинення з Міжнародної Студентської Конференції і КОСЕК-у екзильних студентських організацій, щоб легше домовлялись в інших точках. Ця загрозлива ситуація для ЦЕСУС-у існувала до лютого ц. р. Управа ЦЕСУС-у рішила крім різних заходів, довести до відома західних союзів про нереальність їхніх задумів та докласти всіх зусиль, щоб вислати делегацію ЦЕСУС-у на чергову Міжнародну Студентську Конференцію (МСК), на Цейлоні.

Вміжчас ситуація на міжнародному студентському полі змінилась. Але сама ідея викинення «екзильних» студентських організацій існує далі, бо ті самі союзи, які носились з нею, щоб в такий спосіб рятувати КОСЕК і зробити його більш сприятливим для комуністів, не змінили свого становища. Різниця хіба в тому, що цей аргумент став менш промовистим для інших.

Ця зміна, яка грозить розвалом КОСЕК-у, посилюється ще більше з моменту підписання в лютому ц. р. в Парижі президентом МСС, бувшим президентом УНЕФ-у, і теперішнім зовнішнім віцепрезидентом УНЕФ-у, спільного меморандуму в справі організації міжнародної «конференції кооперативів» — першого етапу до досягнення «єдності студентського світу» (м. і. обидва французькі — соціалісти).

Після провалу швейцарського проекту з серпня 1955 р., через брак зацікавлення з'їзду з боку західних студентських союзів (крім французів) і італійсько-індійського, який пропонував насамперед видати «Білу книгу» про сьогодинішній стан студентських організацій — цей французько-комуністичний договір примусив західні союзи пригадуватись над дальшою долею КОСЕК-у, на випадок коли б цей договір був зреалізований. На жаль, не всі західні союзи свідомі наслідків і самих цілей комуністів, додаючи в них добру волю, не говорячи вже про азійських і африканських студентів, які в більшості свято вірять в щирість кожної союзу ініціативи.

Згідно з мемурандумом, французи мають створити підготовчий комітет, до якого увійде шість до вісім різних національних союзів, які мають устійнити порядок нарад та виготовити листу запрошень. Така «конференція кооперативів» передбачається на літо 1957 року (час в якому комуністи зможуть активізуватись, зокрема в пропагуванні ідей «коекзистенції») в Парижі. За розподілом на блоки можна передбачити, що в конференції взяли б: 22 західні союзи, 15 колоніальних і бувших колоніальних (на яких мають великий вплив комуністи), 10 латинсько-американських 3-5 неозначе-

них, 10-11 комуністичних.

Набільш суттєвим в ідеї відбуття цієї конференції «кооперативів» є знехтування існування КОСЕК-у, який після досягнення «єдності» фактично перестав би існувати, тоді, як МСС залишив би за собою і надалі безкожуренційні позиції в країнах поза залізною заслоною та свої функції комуністичного ежескутивного студентського центру.

На думку УНЕФ-у, до підготовчого комітету конференції «кооперативів» мали б увійти: комуністичний Китай, ССРСР, Чехословаччина, Бельгія ЗДА, Туніс, Італія і Франція. Правдоподібно, крім нездичидованого становища ЗДА, всі запропоновані союзи візьмуть участь в цьому комітеті. Такий його склад показує бажання французів вилінувати переважачий англо-саксонський вплив у студентському житті (це те, що закидують французи, італійці й югослави КОСЕК-ові). Як на це зареагують англо-саксонці ще не відомо, але скандинавці додають в цьому створення «сту

Становище ЦЕСУС-у

Сьогоднішнє положення ЦЕСУС-у на міжнародному відтинку є досить важке. Про участь в конференції «кооперативів» немає мови. По-перше, ЦЕСУС відкидає концепцію т. зв. «єдності» студентства світу (разом з комуністами) і цю свою концепцію обгрунтовував в одній з редакційних статей в своєму франкомовному бюлетені, ще перед трьома роками. Становище ЦЕСУС-у у цьому відношенні не змінилось і сьогодні. Якщо участь ЦЕСУС-у мала б братись під увагу (в такій конференції), то лише з ясною метою — **виказати справжнє обличчя союзу і комуністичних намірів, а ніколи, як акцептацію мети, в імені якої така конференція буде зорганізована.** По-друге, є ясно, що ЦЕСУС, як і ніякий інший союз вільних студентів і центральної і Східної Європи не буде запрошений, тому що представники ССРСР і то в першу чергу вони, будуть ставити, як передумову своєї участі і своїх сателітів в такій конференції, — безумовне включення з неї екзильних.

Тяжко сказати, наскільки відповідає правді інформація, що французи, коли переговорювали з комуністами, заявили, що погодяться на участь, в такій конференції, колоніально-залежних країн, коли союзуський блок погодиться на участь екзильних.

Цей факт доказує, що деякі західні союзи хочуть послугоуватись т. зв. екзильними, щоб добитись від комуністів деяких концесій, але їх в кожний момент покинуть, коли побачать, що цим ніяких концесій не дістануть, або одержать малу сатисфакцію. Усмішка союзуських делегатів, у багатьох випадках, вистачає, щоб зредувати всякий опір західних студентських діячів!

дентських об'єднаних націй»...

Інформативні розмови між делегатами західних і східних союзів в Страсбурзі, на щастя, дозволяють сумніватись в успішності проведення такої конференції «кооперативів» чи «єдності». Хоч французи ще тоді не знали кого пропонувати в підготовчий комітет, то всі майже західні союзи не були захоплені проектом такої конференції. Вони уважали, що наперед слід видати «Білу книгу» про стан студентських організацій і пропонували союзуським і сателітним делегатам взяти участь в Міжнародній Конференції на Цейлоні і там, в рамках цієї конференції, ладнати всі справи.

З другого боку, інцидент союзуського делегата з представником ЦЕСУС-у приніс комуністам дуже негативні наслідки. Західні союзи мали нагоду переконатись, що вони проти будь-якої дискримінації і що союзуське бажання виключити з нарад делегата ЦЕСУС-у є незручним прикладом способу союзуської реалізації «єдності студентства світу».

Позиція ЦЕСУС-у в КОСЕК-у починає бути, в зв'язку з таким міжнародним положенням, загрожена. Виглядає, що більшість західних союзів (про колоніальних і неутральних не можна говорити, бо в багатьох випадках, вони стараються якнайбільше зблизитись з комуністами) не є, в принципі, за виключення вільних союзів, але вони, щоб догодити союзуському блоку, вважають, що було б найбільш доцільним змінити їхній статус на незначних «обсерверів» без ніяких прав. Вони рівнож думають завести в Міжнародних Студентських Конференціях лише два статуси: делегатів і обсерваторів.

З огляду на те, що чергова конференція відбудеться у вересні ц. р. на Цейлоні, куди «екзильні» через брак фондів не зможуть вислати своїх делегатів, зміна їхнього статусу буде переведена легко і бездискусійно, бо тоді скрупули щодо принципів вільного слова й права репрезентації зникають, тому що оскаржені несутні.

Усе більш байдуже й частинно неприхильне ставлення західних союзів до вільних студентів зі східної Європи — є логічним результатом тенденції все більшого хотіння, на заході, зблизитись до комуністичного сходу. Ці люди починають зараз все більше закидати нам брак глузду (!) й брак доцільності (!) нашого існування, як організації, заявляючи, що це правно візьми — подвійна репрезентація тих самих людей на міжнародному форумі: один раз через національний союз даної країни, а другий — через екзильні організації. Вони заявляють, що з гуманітарної точки погляду, вони симпатизують з «екзильними» (Продовження на 4-й стор.)

Процес вбивника Симона Петлюри (2)

Атентат на Симона Петлюру

На близькій вежі годинник видзвонював 14 годину, 15 хвилин. На запит Шварцбарта, Головний Отаман повернувся у його сторону. Шварцбарт, не чекаючи на відповідь, крикнув нахабно й жорстоко: «Боронити кавай». Симон Петлюра оборонним рухом підняв свою паличку, але в ту мить в руках большевицького агента блиснув автоматичний пістоль і полипались кулі. Перше Шварцбарт дав один постріл, опісля два підряд. Симон Петлюра впав на землю і за словами свідків, які виступали на процесі, мав би сказати: «Боже мій, досить, досить». Але Шварцбарт не перестав. Він стрілив ще чотири чи п'ять разів. Після сьомого пострілу зброя перестала функціонувати.

Прохожі, почувши постріли почали розбігатися хто куди міг. Коли втихло, до Шварцбарта кинулась гурма людей а серед них чужинець, з еспанським виразом обличчя, який вхопив його з-заду за ковнір. Шварцбарт звинним рухом виривався йому з рук. Надб'іг поліцей Мерсьє, а через хви-

(Докінчення з 3-тьої стор.)

ми», але правно, вони цей стан вважають за ненормальний.

Вишукування деякими західними студентськими діями таких причин, щоб позбутися «екзилів», є сьогодні зв'язане з фактом, що вони стоять Заходом на перешкоді у зближенні з Советами і їх сателітами. Але як довго ЦЕСУС може посилати своїх представників на всі міжнародні імпрези — існують завжди шанси переконати неохочих в помилковості їхніх позицій. Це саме те, що ЦЕСУС дотепер робив, стараючись включитися з реалістичним підходом в нове міжнародне студентське положення, інтерпретуючи зі здорової і реальної точки погляду всякі нові тенденції західних союзам й висказуючи правдиві на мірні комуністів. ЦЕСУС тим самим рятує позиції всіх інших союзів вільних студентів Східної Європи.

Все ж таки виглядає, що неможливість вислати делегацію ЦЕСУС-у на Цейлон через фінансову неспроможність, і в такому випадку неможливість в децидуючій ситуації оборонити своє становище — приведе безсумнівно до сильного підірвання позицій ЦЕСУС-у в його міжнародній діяльності. Цейлонська конференція буде децидуючою в дуже багатьох переважливих питаннях. Шкода буде, коли ми в ній не візьмемо участі, бо довголітній труд і суми грошей, які були втрачені на нашу міжнародну діяльність, можуть бути змарновані в наслідок цієї одної нашої неучасті.

Всеволод С. Мардак

лину другий, Мен'є, яким здався Шварцбарт і дав свій пістоль.

На суді Шварцбарт дав такий опис свого злочину:

«Так, я стрілив 5 разів. Я стрілив певно, як солдат, що вміє стріляти, а я цілюсь добре... Коли я побачив, що він упав, то вже знав, що всі п'ять куль добре влучили, бо я добре стріляв. Тоді я розрядив свій револьвер, стріляючи в землю... Далі я глянув ще на С. Петлюру, що лежав горілиць бік тротуара на вулиці: і ще здригався конвульсивно, глянув, щоб переконатися, чи я його вбив. Я помітив, як закотилися його очі... Потім вже, коли я кінчив стріляти, до мене підскочив поліціант і запитав: «Що вже?» — «Так», одповів я. — «То давай сюди свою зброю». — Я йому віддав револьвер».

Вбивника було забрано на близький поліційний комісаріят кварталу Оделон.

Тіло важко пораненого Симона Петлюри, в супроводі поліца Мен'є, було переведено до шпиталю Шаріте, де він кілька хвилин опісля помер.

Перша куля Шварцбарта попала спереду в праве плече С. Петлюри, і друга — в підборіддя з правого боку; третя вдарила в черевну полость з правого боку, і йдучи в напрямі

ЧУЖИНЦІ ПРО С. ПЕТЛЮРУ

«Симон Петлюра ввійшов живим у легенду. Він став кумиром українського народу. Вийшовши з лав народу, він працював, як рахівник з фаху; власними зусиллями він придбав собі дуже високу загальну освіту. Ця людина захопилася великою ідеєю, вся перейнялася нею — визоліти 40 мільйонний нарід з-під московського панування. Ця величя мрія його ніколи не кидала і він ніколи не трапив надії у будучність України. Ця ідея опанувала його життя — борця та патріота. Але він мав геніальну інтуїцію, що зможе перевести її в життя тільки при умові, що утворить наперед об'єднання людей, хто б вони не були — українці чи жиди. Визолити народ є великим завданням. Виконати це можна було, на його думку, тільки об'єднавши всіх: одно серце, одна національна совість і — вперед за Рідний Край... Лише історія, суверенна історія, судитиме Симона Петлюру, і я маю тверду надію, що понад партіями та людьми, вона поверне йому його справжню постать героя, що ввійшов у легенду, що безмежно любив рідний край, чиста пам'ять якого повинна зостатися дорогою кожному українському серцю».

З промови адво. Кампіні

зправа наліво, спереду назад, і злегка згори наниз, зробила скрізьну рану в черевній полості і вийшла на рівні лівого клубу; четверта попала в черевну полость зліва, і, йдучи в напрямі спереду назад згори наниз, вийшла також на рівні лівого клубу. Ці чотири кулі не були смертельні, з огляду на ту швидкість, з якою п'ята куля вбила Симона Петлюру. Вона вдарила в грудну полость спереду, зліва, майже на висоті грудей, йдучи в напрямі зліва направо, спереду назад і дуже з легка згори на низ, пройшла в кількох місцях ліву легеню та серце і вийшла на рівні останнього міжребра. Вона викликала велику втрату крові і стала причиною швидкої смерті.

Доктор Поль, який проводив експертизу тіла Покійного, доказав, що лише одна куля була, горизонтально, цебто лише одна була випущена в стоячого Головного Отамана, а всі інші в лежачого, цебто зверху вниз, тоді як Шварцбарт, обороняючись на суді, доказував, що він стрілив п'ять разів у стоячого Симона Петлюру, а решту стріляв поруч, в землю. Це його викрутне ствердження, крім лікаря Поля, заперечив поліціант Мерсьє, який в часі атентату знаходився недалеко від місця злочину, а інж. Бесен'є доказував, що С. Петлюра впав після третього стрілу, а Шварцбарт, нахилившись над лежачим, стріляв далі. Свідок Бугдайджан і англієць Сміт теж доказували, що Шварцбарт стріляв у лежачого.

Неясною досьгодні залишилась справа останніх слів Головного Отамана Симона Петлюри. Одні свідки твердили, що чули якісь слова навіть по-французьки, інші — що в незрозумілій мові, цебто по-українськи. Сам Шварцбарт впевняв на процесі, що С. Петлюра жодних слів не кричав, хіба викрики болю. В акті обвинувачення Шварцбарта сказано, що С. Петлюра, роблячи благальні рухи сказав: «Боже мій, досить, досить!»

Можна припускати, що С. Петлюра і не мав часу промовити цих слів, бо був нападений моментально і кулі полипались на нього з великою швидкістю з автоматичного револьвера.

Прокурор Рейно акт злочину в своїй обвинувальній промові подає так: «Петлюра падає і в той час, як серед передсмертних конвульсій з його рани бугає кров і розливається по тротуару, цей хижко, жорстоко, бутально продовжує стріляти й далі в свою жертву, лежачу на землі жертву, кажучи: — Ось за вбивства, ось за погроми!» І лише попусання зброї припинило цей жорстокий розстріл. Тоді вбивцю

(Докінчення на 11-тій стор.)

Література - наука - мистецтво

Павло Тичина

«26 — 2 (11 — 3)»

Поезія Павла Тичини «26-2(11-3)», визначного українського поета, а зараз Президента Советської України, заборонена більшовицькою владою. Всі збірки, які вміщували цю поезію, були знищені більшовиками і зняті з усіх бібліотек

1.

Там на горі за Дніпром
радо кричать прапори:
честь йому, слава, хвала!
Грають оркестри, церкви,
в квітах вітають портрет —
там на горі за Дніпром.
Котиться спів у степи,
йде від села до села:
честь йому, слава, хвала!
Встанемо ж, менші брати,
стрінем пророка свого. —
Там на горі за Дніпром
честь йому, слава, хвала!

2.

Прийшли попи, диктатори (о со-
ром!) —
якраз всі ті, кого Ти не любив.
І хтось Твоє погруддя встановив
поміж монастирем, поміж собором.
Стоїш. Удалеч дивись з докором...
Який огонь в Твоїй душі горів,
коли будив Ти, кликав кобзарів
з насильством битися, з царства-
ми, з терором!
Ну що ж, Тарасе! Рад еси, не рад —
дивись, який в господі нашій лад?
в сім'ї великій, у громаді вольній.
Дивись. Мовчи. Хоча б схотів і
їсти —
нічого не кажи Первопрестоль-
ній, —
Бо ще й Тебе пошкунт в шовіністі.
~~~~~
Раїса Шумська

**

В тобі — життя моє... Може не
знатимеш,
Може ніколи й раз
Ти не спитаєш — змін не шука-
тимеш
В тоні знайомих фраз.
Я не розкажу... Дні зачаровані
Квітами зацвітуть...
В тобі — принада весняної повені,
Ясна з тобою путь.

**

І знов задумалась дума...
В куток покинутий, убогий,
На близькі споминам дороги
Думки вертаються, спішать.
Там певно ніч тепер, тумани,
Стоять акації сумні
І не вклоняються мені
Крізь сонні марева омани.

Роля мистецького перекладу

Проблеми високого мистецтва перекладу дедалі більше привертають увагу письменників, дослідників літератури, критиків та широкої громадськості в сучасній Україні. І це тому, що творча лабораторія перекладача, досвід його роботи над сюжетом твору, який він збирається перекласти, над композицією, формою, нюансами стилю, словом — всіма компонентами, з яких складається художній твір, має не лише теоретичне, а й практичне значення, як для науки про літературу, так і для виховання молодих письменників.

Літературні переклади — це не тільки засоби познайомлення читача з творами іншомовними; в першу чергу це — шлях до пізнання ментальності, культурної і національної окремішності, психіки інших народів. Одночасно — це й збагачення своєї культури та мови, поширення кругозору, зміцнення взаєморозуміння між народами. Переклади мають, крім естетичної й пізнавальної, ще й функцію навчальну. Але перекладач сам повинен досконало знати власний словник. Переклад — справа творча, казав Максим Рильський. Тому, якщо переклад мистецького твору сам не буде твором художнім, можна вважати, що зусилля перекладача витрачені марно.

Існує два способи перекладу: реалістичний, творчий, наслідком якого правдиво передається оригінал, і другий спосіб — буквализм, послідовне копіювання слів. У світі немає двох цілком однотипних мов, тому буквальний переклад завжди невідповідний оригіналові. Він випадає з художньої сфери. Об'єктом перекладу завжди є образ, дух оригіналу, а не копіювання текстів. Тому переклади буквалістичні завдають тільки шкоди. Буквалізм — метод канцелярський, ремісничий. Це — безпорадне переходження від слова до слова, яке веде до перекошування змісту, неточного відтворення мистецького образу, несклоплення творчої думки, і врешті — засмічення мови. Він має безліч якісних розгалужень, але по суті все це формалізм, позбавлений живої душі, свого голосу.

Важко переоцінити велике значення традиції, обміну літературними цінностями між народами. Переклади

На мить зійтися б на межі!
В слова розніжені і мрійні
Вплитати знов палкі обійми —
І розійтись

у дні чужі.

Шекспіра, Гете, Шіллера, Байрона, Міцкевича на українську мову є одним із способів збагачення рідної мови, відточування майстерності письменника. Звичайно, у перекладі ми маємо суб'єктивне відбиття художнього твору. Але надмірна вільність породжується не талановитістю, а безпорадністю. Перекладач повинен передавати не тільки дух, а, наскільки це можливо, і форму твору, елементи його стилю: характер епітетів, внутрішню мельодіку, римування, синтаксис.

Основне завдання перекладачів — не тільки знати досконало рідну мову, але й мову оригіналу, а також побут, історію, звички народу, з життя якого написано твір. Перекладачеві слід було б пожити й попрацювати в тій країні, твори письменників якої він перекладає. І тут виростають серйозні труднощі для перекладачів поневоленої України: зовсім ясно, що при теперішніх політичних умовах їм неможливо здійснити пляни бодай короткотривалого перебування у, скажімо, одній з західних європейських країн, чи в Америці, хоч давно вже назрів час поставити питання про серйозну підготовку перекладницьких кадрів, про вивчення ними мови, історії, культури того чи іншого народу. При загальновідомому обмеженому знанні чужинських мов в сучасній Україні, вирінає небезпека перекладів не з первотворів, а з інших перекладів, здебільшого російських. Головне завдання реалістичного перекладу — зробити твір генія іншого народу своїм, залишаючи одночасно його твором того іншого народу, щоб то зберегти в якійсь мірі національну специфіку для іншомовного читача. Коли ж робиться переклад з перекладу, то ці риси, звичайно, губляться зовсім. А це не допустимо.

Зразковим перекладом можна вважати той, в якому читач не відчуває перекладача. Це можливо тоді, коли перекладач вміє проймається думками й почуттями автора та передавати їх за нормами рідної мови. Серед таких мистецьких перекладів можна б назвати досконалі праці Рильського, Тичини, Бажана, Сосюри, Яновського, та інших.

Проте на українській карті світової літератури є ще чимало білих плям. Розкрити їх — справа важка й відповідальна, але потрібна й почесна. Залишається побажати, щоб українські перекладачі відкрили для свого народу цілий ряд велетнів художньої і

(Докінчення на 6-й стор.)

Терень Масенко

Друзі, хороші мої

(Пісня)

1. Друзі мої,
Нас у труді і дозвіллі
Кличуть гаї,
Кличуть сади сніжнобілі,
Де нас широка земля,
Кличуть дороги й поля,
Друзі хороші мої!

ПРИСПІВ:

Так хай же дружба наша зроста,
Часом сповита прекрасним!
Широка земля
Наші мрії, наш труд окриля:

Разом з народом іти,
Змолоту честь берегти!..
Так хай же дружба наша зроста,
В наші юні літа!

2. Дальні путі
Стелить Дніпро перед нами,
Всюди в житті
Будем Вітчизни синами:
Скрізь для народу нам жити,
Рідні дороги любити,
Дальні широкі путі!

ПРИСПІВ.

3. Юні серця
Люблять Вітчизни простори,
Степ без кінця,
Ріки, озера і гори:
Йдіть на шляхи далини,
Йдіть у розмаї весни,
Юні відважні серця.

ПРИСПІВ.**БОЛЬШЕВИКИ ПРО М. ХВИЛЬОВОГО**

В розмові з одним запеклим емігрантським ворогом Миколи Хвильового, ми почули від нього припущення, що незабаром большевики реабілітуватимуть Хвильового, бо він був «їхнім чекістом і вірним служакою». Ми не можемо передбачувати ближчих чи дальших потягнень теперішньої большевицької влади. В теперішньому часі, коли вони опинились перед смертельною загрозою розвалу російсько-комуністичної імперії, у них все можливе. Тут ми наведемо декілька цитат, які відносяться до М. Хвильового, з книжки «Питання української радянської літератури» («Рад. Письменник», Київ — 1955), і які свідчать про незмінне відношення большевиків до Хвильового ще в минулому році, таке яке було цілий час, а може ще й більш вороже і різке.

«На Україні буржуазні націоналісти на чолі з Скрипником, Хвильовим, Шумським своїми зрадницькими діями намагались підірвати братні зв'язки українського народу з народами інших радянських республік, насамперед з великим російським народом. Українські буржуазні націоналісти, намагались відірвати Радянську Україну від Союзу РСР і перетворити її в колонію іноземних імперіалістів» (Стор. 114).

«Стилістична практика М. Хвильового так само, як і стиль творів очолюваної ним націоналістичної групи письменників, чужа, ворожа соціалістичному будівництву. Українські мовознавці - націоналісти вихежались

Хвильового тому, що вони разом з ним здійснювали диверсійну акцію в галузі культурного будівництва в Україні: буржуазно - націоналістичні мовознавці намагались створити штучні бар'єри між українським і російським народами, зорієнтувати розвиток української мови на «західні» зразки; Хвильовий проголосив контрреволюційний лозунг — «подалі від Москви, від її культури, рівняння на «психологічну Європу». Цей лозунг, природно, був підтриманий і піднятий на шит петлюрівською еміграцією...» (стор. 135).

«Стиль творів Хвильового і його групи — це було буржуазно - націоналістичне маскування засобами мови, з метою протаскування контрреволюційних, націоналістичних задумів. Показово, що в творах Хвильового не має жодного персонажа — робітника, колгоспника, радянського інтелігента з їх нормальною мовою. Таким чином, принципи мовної практики Хвильового і йому подібних, принципи «мовознавчої» писанини Сулими, Смерчинського, Курило, Гладкого є яскравим проявом боротьби класово-ворожих соціалізму елементів, спрямованої на те, щоб загальмувати розвиток соціалістичної культури українського народу, його мови, зробити цю мову знаряддям затемнення свідомості трудящих мас, знаряддям своєї ворожої політики» (Стор. 136).

В такому навісвітленні большевики представляють своїй громадськості «комуніста» М. Хвильового.

Леонід Куліш

ЖУРАВЛІ

Журавлі курликають
Та летять, та летять
Народна пісня.

Ти не знаєш, незабутній друже,
Як над степом в голубій імлі
Моє серце непокоять дуже
Переливним співом журавлі.

Я пригадую... Малий хлопчина,
Босоногий, бігав по стерні...
А в руках сопілка із калини,
Та, що ти подарував мені.

Понад лісом, зритим крутояром,
Йшла весна, мов дівчина в вінку,
Серце юне обсипала жаром
І родила жадобу п'янку —
До життя, до творчості, науки,
До Вітчизни — сонячну любов...

... Я сопілку взяв несміло в руки
І пісенним у життя пішов.
Де б не був я, де б я не проходив
По своїй нескореній землі
Все солодкий викликають людей
І бентежать серце журавлі.

Бандура наша, і тільки наша

Бандури роботи українського майстра Олександра Самійловича Корнієвського дають кожному українцеві підставу бути гордим з нашого народнього мистецтва. За свої 68 років Корнієвський виготовував близько двохсот інструментів.

Остання бандура роботи Корнієвського свідчить, що в особі її майстра ми маємо неперевершеного художника бандурного виробництва, чий роботи сміло можна експонувати на першій - ліпшій міжнародній виставці.

Перші свої три бандури Корнієвський зробив ще в 1905 р., будучи учнем ремісничої школи.

Від тоді Корнієвський весь час наполегливо удосконалює свою майстерність. Він не лише майстер і артист, а й композитор - винахідник. Йому належить пріоритет застосування півтонів на бандурі в діатонічному ладі інструменту, що сьогодні вживається майже всіма бандуристами - виконавцями, професіональними і самодіяльними.

Бандури Корнієвського — широко-

го наспіваного тону, а серед них багато інструментів просто вишуканого звучання. В 1910 р. Корнієвський зробив дворянську українську ліру, яка значно поширює діапазон звичайної ліри і технічно - виконавчі її можливості. Передостання робота майстра оцінена на 5.000 карбованців.

Бандура, зроблена майстром останнім часом, перевищує художнім оздобленням всі попередні: вона має м'який, приємний і сильний звук. Бандура Корнієвського — це справжній мистецький твір, який гідно увінчує багаторічну скромну працю справді народнього талановитого майстра-артиста.

За М. Полотаєм

Роля мистецького перекладу

(Докінчення з 5-ої стор.)

філософської мислі, зробили духовним надбанням широких мас багато найкращого, створеного геніальними силами інших народів. Тоді тільки література залишиться літературою, коли в її загальному плінні не перестане йти течія мистецького перекладу.

Р. Ш. Б.

ЛЮБОВ

(Оповідання)

Нижче передруковуємо з «Дніпра» (Київ, ч. 4, 1946 д.) оповідання талановитого українського підсоветського письменника Юрія Збанацького. Ю. Збанацький відзначається написанням великої кількості оповідань, новель і повістей для дітей та молоді. Його оповідання «Любов», яке друкуємо в деякому скороченні, яскраво характеризує його стиль і силу вислову.

Ред.

По різному складається людська любов — правду кажучи... Перед війною зустрів я дівчину. В одному інституті вчилися — я на факультеті механізації, вона — на агрономічному. Боже мій, як я її полюбив! Мені здавалося, що все, що є найкращого на нашій планеті, вмістилося саме в ній. Ми ходили по місту, мов маленькі побравшити за руки, нічого не чули й не бачили нікого. Я слухав лише її дзвінкий голосок, бачив лише її очі. Ох, і сині ж вони в неї були — не помічаю щось зараз таких дівчат.

Одружились ми. Ні, мабуть, не було в той час щасливішої людини за мене. З дипломом інженера - механізатора, з молодією дружиною, студенткою останнього курсу, приїхав я до своїх батьків. Радощам не було ні кінця, ні краю... І раптом — війна...

Вже під Львовом я був у бою. І відразу ж поранення. Згодом зібралось нас чимало таких, що могли йти, — почали вириватися з оточення. Довго йшли за фронтом, а він усе віддалявся. В одну з ночей прийшов я з товаришами майже околицею нашого села — якихось чотири кілометри в сторону і міг би побачитися з батьками, дружиною. Але навколо гриміло, чути було своїх, і я не зайшов.

Минуло довгих два роки. І ось я знову в своєму селі. Та моїх стареньких вже не було в живих. Про Наталю теж нічого не довідався — де вона поділася, ніхто не міг сказати. Довго я розшукував дружину. Після війни в інститут заїздив кілька разів — вона ж останній курс мала закінчити. Не було. В Міністерство оборони писав — може, в армії служила, в штабі партизанський — не знайшов ніде.

Потяглися роки. Робота, нові друзі. Поступово загоїлась рана. Вже не так яскраво уявлялася мені дружина. І ось, якось ідучи по вулиці, я несподівано побачив її. Аж захитався, бо кров ударила мені в голову, а серце мало не обірвалось. Побіг їй назустріч. І тільки наблизившись побачив — не вона. Дуже-дуже схожа, але не вона. Дівчина на мене не звернула уваги. Пройшла. І ноги, здається, самі повели за нею. Я йшов до того дому, куди зайшла дівчина. Було це в надвечер'я. До півночі проходив, мов

сонний, по тротуару, ждучи чи не вийде. Не вийшла.

Другого дня від самого сходу сонця я вже вартував біля її дому. І знову побачив свою дівчину. І знову йшов за нею. Разом їхали в трамваї. Довідався, де працює. Ввечері супроводив з роботи. І так з місяць, аж поки вона, нарешті, звернула на мене увагу.

І ось покінчив я з своєю самотністю. З'явилися у нас дітки. Син і донька — близнята. Жили ми дружно, весело. А тут заклик: механізатори на село. Кажу своїй Вірі: «Поїду». «Тобі видніше» — відповідає. Вона в мене розумна і чула дружину.

Приїхав я в один з районів. Зайшов у райком. Першого секретаря не було. Був другий. Постукав у двері. «Зайдіть» — чую. Відчинив двері і мало не зомлів від несподіванки. За столом сиділа моя Наталя. Вона з кимось розмовляла, не встигла глянути на мене, а я механічно якось зачинив двері.

Першим моїм бажанням було — вибігти з приміщення і втекти світ за очі. Але я відчув і інше — ніяка сила не відрве мене тепер від неї: адже це моя Наталя, дружина моя. Скільки разів вона мені снілась, кликала до себе, я не йшов, а біг їй назустріч, за дихаючись, і ніяк не міг відшукати її. В мене вже була нова сім'я я любив свою дружину, цінував її, і одночасно інколи на мене находило таке, що йшов би світ за очі, шукав би не знаю кого й чого. Я знав — то сум, невимовна туга за нею, за Наталею. Я не знав, де вона, що з нею. То мені здавалося, що її немає в живих, і я намагався уявити собі її в останні хвилини життя. Намагався і не міг уявити. Що могл трапитися з нею? Адже коли б була жива — не згубилась би безслідно. В село б моє приїхала, написала б. По всіх фронтах шукала б і знайшла б. Щоб любила, забула? Ні, не могло того бути... Ці думки ярили мені серце, стискували його жалем і болем, і я не знаходив собі місця. Інколи я навіть сам собі докорав, що зради: пам'ять дружини, і тоді жалкував, що одружився вдруге. Але те все проходило. Я тверезо дивився на життя: живий повинен думати про живі справи. Мені було радісно бачити поруч дружину, знаходити в ній щось спільне з Наталею...

І ось тепер я побачив її, живу й здорову. Що ж діяти? Моя голова йшла оборотом, а мозок відмовлявся працювати.

Я зрозумів: тепер, коли я зустрів її, уже ніяка сила, ніщо не розлучить мене з нею. Адже вона моя дружина,

і ніхто з нас не винен у тому, що так жорстоко насміялася над нами доля. Та враз мене ошелешила інша думка. А може, Наталя не захоче навіть признатися? Може вона свідомо не шукала мене, свідомо забула? Серце похолонуло від цієї думки. Так воно, певно, й є. І мені захотілося піти звідсіль, і на очі не потрапляти їй, не знати гіркої правди. Хай краще образ її залишиться в моїй душі чистим і незаплямленим, таким, як усі ці попередні роки, коли мучив мене і цією мукою приносив щастя.

Саме в цей час з кабінету вийшов відвідувач і знайомий голос покликав:

— Зайдіть, будь ласка.

Вже й не пам'ятаю, як переступив поріг. Наталя глянула на мене, і її очі враз стали великі і перелякані, що мені здалося, ніби вона зараз закричить таким голосом, як би до неї ввалився розбійник з ножом. Повільно звелася на ноги, мов сліпа розводячи перед собою руками, похитуючись, пішла назустріч.

— Степан? — прошепотіла з бо-лем.

— Я.

Вона скрикнула, немов поранена, впала мені на груди, обвила мою шию і заридала.

(Кінець буде)

Юрій Збанацький

СТУДЕНТСЬКІ ВІСТІ

День» відкрив голова інституту П. Пушпарай, а цілою мистецько - святочною імпрезою вів проф. Казіямор. В програму імпрези входив виступ хору «Боян», танці у виконанні молоді талановитої танцюристи Мотрі Макар, доповідь о. проф. Горошка «Советсько - російський імперіалізм», виконання пісень гуртка студентів та танці окремих виконавців, студентів і дітей. В програму дня входила теж мистецька виставка писанок, вишивок, різьби і кераміки.

Балтімор (ЗДА). Заходами Української Студентської Громади було зорганізовано мистецький виступ гуртка дівчат - студенток і пластунок на дівоному Коледжі Мт. Ст. Егнес. Група дівчат, яку зорганізувала і очолювала Оксана Пісецька, культ. освітній референт УСГ, виконала пісню «Мережі» і танець «Коломийка». В українській групі брали участь: Оксана і Марта Пісецькі, Оля Осташ, Марійка Лазарко, Марійка Пригула, Люба і Ярослава Купчик, М. Шермункіс.

Дітройт (ЗДА). В Дітройті, на Католицькому Університеті, влаштовано заходами українського студентства «Український День», якому патронував Міжнародний Інститут при Дітройтському Університеті. «Український

Дискусія, яка не розв'язала проблеми

В Україні дискутовано питання «Як зробити збори молоді цікавими»

В грудні 1955 р., відомий в Західній Україні комсомольський діяч, Юліан Логуш з Тернопільської області, звернувся до редакції «Молодь України», органу ЦК ЛКСМУ, з листом. Ю. Логуш одинокий на цілу Україну зважився написати правду в своєму листі, не боячись, що його зможуть притягнути до дисциплінарного порядку. В листі він писав, що комсомольська організація його колгоспу, за звідомленнями, уважається за одну з найкращих. Комсомольці акуратно сплачують внески відбувають комсомольські збори. Ю. Логуш пише, що на перший погляд — ніби все гаразд. Але властиво так не є. Всі збори відбуваються надзвичайно нецікаво, присутніх роз'їдає страшна скука.

«Як нам уникнути нудоти, як зробити збори цікавими, корисними, перетворити їх у справжню школу комуністичного виховання?» — писав в своєму листі Ю. Логуш.

Редакція «Молодь України», засягнувши думки партії, лист опублікувала, відкриваючи над ним дискусію. До редакції почали напливати сотні і тисячі листів, всі однакові за своєю

суттю справи, різнились хіба фактами, прізвиськами і назвами місцевостей. Молодь почала критикувати існуючий стан, повторяла одне й те саме: всі комсомольські збори нудні, нецікаві.

Віктор Лебедь (Велико-Лопатинський район на Херсонщині) жаліється, що в його організації «Внески за місяць треба два місяці збирати». Петро Горбаренко просить допомоги, свій допис він називає «Нудно і на комсомольських зборах».

«Молодь України», підсумовуючи дискусію писала: «Про те, що і у них молоді не охоче йде на збори, що і у них вони не мобілізують на хороші справи, пишуть з багатьох колгоспів, підприємств, установ, учбових закладів, ряду областей».

У дискусії, як стверджує «М. У.», взяли участь сотні молоді. В самій газеті було надруковано протягом п'ятих останніх місяців, яких два десятки листів, а взагалі в молодечих журналах і часописах України біля сотні відгуків. Характерне і цікаве, що в дискусії виступили на цілу Україну лише комсомольські працівники. Всі інші мовчали!

ники, агітатори, працівники молодечих комсомольських редакцій — в дискусії участі не взяли. А вони якраз мали б бути тими властивими лікарями, вони мали б розв'язати цю складну проблему. Бо вони, сидючи на теплих місцях, маючи високі платні, можуть присвячувати час розробці і правильному поставленню цієї справи.

Тому зразу видно стало, що ціла ця дискусія була провокацією партії і теперішньої влади. Зокрема у блудувів молоді ХХ з'їзд партії зі своєю критикою «культу особи». «М. У.» з цього приводу писала: «Безумовно, висвітлити всі питання не вдалося. Не вдалося надрукувати і багатьох листів, потік яких, особливо після ХХ з'їзду партії, з кожним днем збільшувався» («М. У.», ч. 67, 1956 р.).

Що сказала Клейменова

Листи, які були опубліковані, як ми вже згадували — це в першу чергу самохвальба, деяких комсоргів. В інших листах було порушувалося другорядні питання, суто формального характеру, як наприклад: чи готувати збори, чи ні, чи організувати «спонтанні» виступи, чи ні, чи готувати наперед резолюції чи на зборах, чи готувати доповідь, чи ні, чи збори проводити з гармошкою чи без, і т. д. Річ ясна, це важливі питання, але вони не існують у вільному світі, де немислима є в молодечій організації, якась імпровізація, «організування виступів» і т. д. Це можливе лише в СРСР, де все штучне, де всюди панує штамп, де вбитий всякий вияв свободної і зродженої зацікавленості і многогранного життя молоді, ініціативи, де все проводиться по графіку, щоб виконати лише плян і директиви партії та уряду, не дивлячись на зміст праці, на зміст зборів і їхню доцільність.

Тому й мусів бути опублікований переказ листа комсомолки Віри Клеймєнєвої, яка закінчуючи його, пропонує молоді взагалі не готувати зборів, ніяких рішень не ухвалювати, доповідей не робити — все це мовляв не потрібно. «Як дійшла комсомолка до подібної думки», — запитує «М. У.», і відповідає: «Вірі, як видно з листа, набридли збори, де все розписано. Один знає, що ось після цього він має підвестися і запропонувати список президії, інший обов'язково говоритиме про значення фізкультури. Секретар же зачитає проект постанови з кількома загальними пунктами. Такі збори, що провадяться за сценарієм, — є примушена ствердити «М. У.», — і є причиною міркувань, які висловлює не тільки Віра Клеймєнєва, а й деякі інші комсомольці».

(Докінчення на 11-тій стор.)

Партія хоче викрити настрої молоді

В щирість дискусії повірили багато молоді й вони почали писати листи. Писали листи, щиро, розповідали про те, що їх хвилює і яке їхнє відношення до всіх комсомольських ватажків. Деякі листи попали на сторінки преси, але це рідкість — всі попали до відповідних архівів, і колись будуть «служити, як вияв незадоволення «радянською владою». В пресу попало багато самохвальби, як в деяких осередках прекрасно відбуваються збори і як ними задоволені вся молоді. Але це не розв'язувало проблеми. Не розв'язувало — бо виринуло питання, що є комсомольці першого сорту — упривілейовані, і другого сорту, які мають мовчати, підносити руки й аплодувати.

Виринула справа «штатної верхівки». Один юнак говорив членові партії: «Її панування (штатної верхівки) завдає великої шкоди. По-перше, тому, що там, де вузьке коло активу, менше творчого розмаху. По-друге, за таких умов основна маса комсомольців втрачає віру в себе: «Ми мовляв так не можемо, ми так не можемо...»

Член партії П. Ленченко, забігаючи слово в дискусії, писав: «В практиці комсомольської роботи склалося таке. Коли треба, щоб рядовий член комсомолу виступив, як цього хоче «керівництво», то йому підсовують заздалегідь заготовлений папі-

рець і кажуть: «Розбери і прочитай, щоб потім не спотикався». Виходить хлопець на трибуну і починає читати текст. Здається він говорить про хороші діла, але ні голосом, ні рухом, ні поглядом ніяких почуттів аудиторії не передає. Всі знають, що цей товариш може говорити тепло і дохідливо, якщо у нього в руках нема папірця» («М. У.», ч. 56, 1956 р.).

«Молодь України», побачивши величезний наплив листів, — злякалась. У редакційній замітці вона мусіла відмітити: «В багатьох організаціях збори провадяться тільки заради форми, щоб поставити зайву галку в пляні, на них не вирішуються питання, які хвилюють молоді».

Щоб знайти якийсь вихід з непередбаченого повороту дискусії, — молоді не давала рипецт, бо їх не мала, а щиро критикувала тридцятирічну працю комсомолу. У Києві заініційовано нараду комсомольських організаторів (комсоргів) Київських великих підприємств. І так проведено збори, з наперед заготовленими виступами Є. Лобановського, В. Письменного, Я. Фастовського, М. Клименко, Н. Дзюбенко і О. Тереховського, які наперекір алямам з цілої України, доказували, що у них «все в порядку». Але це була брехня, замилювання очей.

Властиві керівники комсомолу, члени ЦК ЛКСМУ, численні обласні керів-

Українська молодь і студентство на чужині

Напередодні імпрез ЦЕСУС-у

Думка про скликання 20. Ювілейного Конгресу ЦЕСУС-у (рівночасно з відсвяткуванням іншого ювілею — 35 ліття існування Центрального Союзу Українського Студентства) з широкою програмою, що виходила б далеко поза рамки студентських імпрез, зродилась на 19 Конгресі в Лювені. Учасники поставились до неї з увагою, а виміна думок дозволила ствердити доцільність пляну.

Дискусія виявила його всю широчину і стало видно, що для переведення пляну в життя, Управа ЦЕСУС-у буде приневолена запросити доповідачів з-поза студентського середовища. Це, зрештою, не вказує в ніякій мірі на слабкість студентських кругів (граніця між студентами і тими, які перестали фактично ними бути останніми роками, до речі, шораз більше затирається).

З методичного боку така постановка крім позитивної уваги не викликає майже ніяких зауваг. Майже ніяких, крім незначної у підборі доповідачів Управа повинна виявити максимум об'єктивності.

Темою Конгресу є: «ДЕСЯТЬ РОКІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЕМІГРАЦІЇ І ЇЇ ПЕРСПЕКТИВИ». Він відбудеться 23.-26. серпня ц. р. в Мюнхені.

Є передбачені такі теми доповідей:

1. Великий вихід з Батьківщини і його місія. 2. Суспільний профіль української еміграції по другій світовій війні. 3. Демографічний стан української еміграції, спеціально європейської. 4. Соціально - правний і господарський стан української еміграції і

проблема економічної екзистенції. 5. Культурний дорібок еміграції. 6. Актуальні культурні проблеми еміграції і справа української культурної політики. 7. Баланс політичної акції еміграції. 8. Проблеми і завдання української політичної акції сьогодні. 9. Дві українські еміграції: європейська і заокеанська — конфронтація. 10. Еміграція і визволення: перспектива української визвольної політики в період коекзистенції.

До деяких доповідей передбачені кореферати.

Помітно, що рамки цього конгресу є багато більші від всіх тих, в яких відбувались дотеперішні Конгреси ЦЕСУС-у. Він є далеко ширше закронений від Студентського Ідеологічного Конгресу в 1948 р. Тематика Конгресу намагається охопити майже всю проблематику еміграції.

Шукати, навіть теоретично доцільних напрямних на майбутнє, означає — дати правильну оцінку пройденого і в об'єктивному, а не суб'єктивному дзеркалі бачити сучасне.

Перед конгресом відбудеться п'ятий Високошкільний Курс Українознавства (ВЛКУ) на тему: «АКАДЕМІЧНЕ ЖИТТЯ В УРСР СЬОГОДНІ».

Не сумніваємось, що українське студентство в Європі візьме дійсно широку участь в цих своєрідних літніх імпрезах — інститутах студій наших проблем всеукраїнського значення. Українське студентство з обидвох Америк повинно б знайти можливість та прибути на ці непересічні і переважно ліві події в Європі.

В. Мих.

Секція Молоді ім. О. Ольжича в Буенос Айрес

В 1940 р. при Централі т-ва «Відродження» засновано Секцію Молоді з метою виховувати молодь в національному дусі, боронити та плекати свої національні традиції і культуру, та пропагувати їх серед чужинецького оточення.

В перших роках засновання, молодь активно працювала, зокрема у підготовці та влаштуванні культурно-мистецьких імпрез: зорганізування оркестри, гуртка танцюристів, хору, аматорського гуртка, влаштування національних свят та цілого ряду розвагових імпрез.

По закінченні другої світової війни і з напливом нової української еміграції до Аргентини — для новоприбулої молоді відкрито широко двері і дано їй всю можливість проявити себе в конкретній праці.

Праця Секції була сильно поживилась, влаштовано багато імпрез

та відбуто чотири З'їзди молоді «Відродження». На першому З'їзді Секції — надано їй ім'я одного з найбільших діячів Українського Націоналістичного Руху — Олега Ольжича.

При Секції було зорганізовано спортивний гурток відбиванки, який свого часу виграв першенство столиці Аргентини, вигравши змагання в першій, другій та третій категорії з аргентінцями та іншими чужинецькими командами.

Члени Секції їздили з виступами майже до всіх Філій «Відродження» (хор, оркестра, гурток танцюристів). В Секції вирощувалось цілий ряд осіб, які сьогодні займають різні пости в українському громадському житті Аргентини: Михайло Рубінець, бувший голова Секції, є зараз генеральним секретарем Української Центральної Репрезентації, Леонід Філь є ген. секретарем «Відродження», Богдан Ко

валь та Олесь Хам активно працюють в Союзі Аргентинсько-Українських Студентів, як голова та місто голова. Активно включились в українське життя брати Пославські, Ольга Білик, та інші бувші члени Секції. Всі інші — залежно від часу і обставин, вкладали більше, чи менше праці, залежно від їхніх можливостей, але всі вони працювали, бо хотіли працювати і вірили, що праця, яку ми ведемо, є потрібна і корисна для української справи.

В самій Секції були також моменти великого піднесення і моменти деякого поменшення активності. Але на нашу думку, це є нормальне і воно постає в наслідок цілком логічних причин: одні юнаки і дівчата мають школу і інші зобов'язання, інші знову мають перешкоди з персональних причин. Так завжди було і напевно буде. Залишається один факт, з якого ми всі можемо бути горді — Секція Молоді в Буенос Айресі не вмерла, а від самого свого постановня живе, діє і напевно буде існувати, працювати та робити українську роботу так довго, як довго буде існувати українська еміграція.

З сумом треба ствердити факт, що багато новоприбулої молоді відійшло від Секції і в більшості в ній залишились місцеві уродженці, які тут і родились, і виховувались, і які, не зважаючи на працю в своєму студентському товаристві, радо допомагають і працюють теж в нашій Секції.

Теперішні провідники Секції звертають зокрема багато уваги на національне виховання молоді, щоб завтра Україна мала ідейних і в здоровому національному дусі вихованих одиниць та ціле еміграції не покоління, яке могло б свій розум і серце віддати українській справі.

В попередніх числах «Смолоскипу» вже були інформації про працю наших Секцій. Ми хочемо додати, що ця праця в цьому році знову розвивається і ми віримо, що вона буде постійно кріпшати.

На членів нашої Секції припадають великі завдання в майбутньому — перебрати працю від наших батьків, які ведуть зараз працю у «Відродженні». Ми молодь, які в більшості виростили в Аргентині, завжди пам'ятаємо слова Батька і Визвольника Аргентинської Держави ген. Й. Сан Мартіна: «Будеш тим, чим маєш бути, або взагалі не будеш нічим».

К. Вітко

Конференція активу молоді в Буенос Айрес

В Буенос Айресі, 25. травня ц. р. відбулась конференція членів Управління Молоді при Т-ві «Відродження». Головною метою конференції було намічення плану праці до кінця 1956 р. та координація її.

Конференцію відкрив провідник молоді при Централі «Відродження» В. Карпук, привітавши всіх присутніх учасників конференції.

В Конференції взяли участь: Й. Шевчук — провідник молоді, М. Гроза — містопродвіжник, Анна Демкович, Надія Гроза — члени Управи. Богдан Жаб'юк — реф. молоді — Секції Молоді в Беріссо; Ярослав Вітошинський — провідник мол.; Богдан Вітошинський, секретар — з Секції Молоді в Авеланді; Ярослав Хом'як — секретар Секції Молоді з Мунро; з Секції Молоді при Централі «Відродження», були: В. Карпук — провідник, К. Вітковський, Роман Дрібниць — члени Управи Секції. Від Головної Управи «Відродження» був Богдан Коваль.

По відкриттю Конференції, Б. Коваль пояснив значення дати 25.

травня для Аргентини і зокрема вагу цієї дати для українського народу. Однохвилинною мовчанкою присутні віддали шану сл. п. Симонові Петлюрі й полк. Євгенові Коновальцєві.

В діловій частині нарад слово забирали всі присутні, виявляючи тим велике зацікавлення дальшою працею Секції та їхнім ростом і поживленням діяльності. Конференція намітила план праці до кінця 1956 р., ставлячи наголос на влаштування національних свят та розважових імпрез.

Окремо обговорено справу ближчої співпраці зі «Смолоскипом», з метою зробити його органом братніх молодечих організацій по різних країнах, в тому і Секції Молоді при Т-ві «Відродження» в Аргентині.

Всі наради проходили в дружній атмосфері, а учасники розіхались повні віри в доцільність їхньої праці та в правоту вибраного ними шляху, яким колись ішли молоді українські націоналісти в боротьбі за Українську Державність.

Нестор Пухнатий

Відкритий лист

(Замість фейлетону)

До
Хвальної Редакції Журналу
Української Молоді «Смолоскип»
у Парижі

Шановні Друзі Редактори,

Так, ось — Ви мені дорікаєте, під голос берете, ба — навіть! — сентиментом узяти хочете...

«Словомолним», «несерйозним», «пустиком» — називаєте... За мої, мовляв: «солом'яний вононь» і «молодечу нестійкість» хапається, немов за якісьтам «аргументи»... Безсердечно гріх на душу мою накидаєте, з болотом змішуєте, вогні палите й холодною водою заливаєте... Ще тільки: на своїй, таки рідній, найвищій тополі завісили б, — гайвороння полохає би...

Усе це тому, що — «про Вас і журнал Ваш забуваю»...

Усе тому, що — «фейлетонів не надсилаю»...

Нехай... Нехай же воно буде по-Вашому, Шановні Друзі Редактори!

Зі знаків питання (?) розмалюйте інтриги, з апострофів (') стройте провалля, із ком (,) шикуйте роздоріжжя, із рисок (-) ворожіть забуття... Не забувайте теж, наприкінці, у лапках (") поставити мене, Черешню, Вашого друга, вчорашнього...

— Така Ваша професія, для цього Ви й живете та хліб жуєте на світі цьому... Щоб плямувати сусідове сумління та й тільки!

Одне забули Ви, Шановні Друзі Редактори: перевірити, «за лаштунки заглянути», мої справжні зайняття вивчити!

Отже скажу Вам я, в цьому «відкритому листі»:

Годі. Часу не стає! Не то — фейлетон писати, а прямо — думки зібрати, будьяк у речення сплести, на папір перелити... Зайняття бо в мене великі й важливі! Багато їх та всі пильні! Громадські вони, ждати не дають... Фейлетон на задній план відставили.

Ось і все! По-щирості сказав, а Ви розцінюйте, за граматикою, чи за почуваннями. — Мені однаково.

Привіт,

Остап Черешня

П. С.: А коли в правдивість цього «відкритого листа» не вірите, заходьте до мене, переконайтеся:

В саду, в холодочку, на спині лежу, зубочисткою у зубах граюся, згадкою про обілові борщ та вареники відганяю... А фейлетона — як не писав, так і не пишу!

О. Ч.

Передплатуйте! Читайте!

Поширюйте!

СМОЛОСКИП

(Вінніпег, Вл. Кор.) Вінніпезький Відділ МУН-у започаткував весняний сезон своєї праці дуже вдалим виступом хору і танцювальної групи у Давфіні, Ман. Надзвичайно зіграний хор під керівництвом Володимира Климкова виконав, на дійсно високому мистецькому рівні, цілий ряд українських народних пісень. В концертній частині виступив теж соліст Ярослав Шур, якому акомпаніювала на фортепіано Альма Коссар. Окремо виступала танцювальна група, якої мистецькими керівниками є Леся і Володимир Каптії. Музичний супровід до танців виконував на фортепіано Богдан Климаш. На закінчення концерту виступив з сольотанцем один з найталановитіших наших танцюристів в Канаді, Роман Стойко, якого виступ супроводив хор пісню «Кину кужіль». До виступу Відділу Вінніпезького МУН-у в Давфіні багато спричинились і допомогли пп. П. Гаврилюк, М. Шевчун, В. Савицький.

Провідницькі Курси МУН в Канаді. Згідно з постановою минулої Крайової Конференції МУН — Крайова Управа МУН влаштовує 3.-22. липня ц. р. курси активу відділів Молодих Українських Націоналістів. Кожний Відділ має вислати хоч одного свого представника на такі курси.

Крайова Конференція МУН Канади. Крайова Конференція МУН

Канади відбувається саме тепер, коли ліпнєве число «Смолоскипу» виходить з друку. Конференція відбувається у Вінніпегу, на ній виступить з промовою проф. Лев Добрянський зі ЗДА. В програму конференції входить теж великий бенкет з балом і концерт. Докладний репортаж з конференції буде в наступному числі нашого журналу.

Нью Йорк. В часі з'їзду ОДВУ і Братніх Організацій ЗДА, відбувається так само черговий — 1.-3. вересня ц. р. в Дітроїті — з'їзд Молодих Українських Націоналістів (МУН).

Директиви про лірику. Поети сучасної України Д. Білоус, Л. Вищеславський, П. Дорошко, Н. Забіла, В. Кондратенко, М. Нагнибіда, О. Підсуха, Г. Плоткін, В. Сосюра, В. Швець, Я. Шпорта, О. Ющенко звернулись з «колективним» листом до гумористичного журналу «Перець», в якому гостро виступають проти директив ч. 3575 заступника міністра культури УРСР, Т. Білозуба, якою цілковито нехтується закон про авторське право. В директиві між іншим пишеться: «Стихотворный материал (рифмованные, болие, ломанные или интонационные стихи) посчитывается по числу стихотворных ритмических строк. Внутренние рифмы (цезуры) на подсчет строк не влияют». Характерно, міністерство культури України видає свої директиви в російській мові!

Гурток «Джерело» при МУН в Нью Йорку

В українському Нью Йорку хореографічний гурток «Джерело», який існує при 1-му Відділі МУН, загально відомий з його численних виступів, а останньо з майже одноденного виступу в телевізії.

Офіційно гурток «Джерело» основано 10. лютого 1951 р., хоч він працював і раніше, знаходячи відповідні форми і рамки для своєї діяльності.

Почалося з того, як буває зав-

Атентат на С. Петлюру

(Докінчення з 4-ої стор.)

було роззброєно, арештовано, одібрано револьвер калібру 7.35 мм, марки Мелюр, і т. д. Вистрілено було 7 куль. П'ять попало в жерлу. Поліційні агенти, що арештували злочинця, мусіли оборонятися його від обурення натовпу, який хотів його линчувати.

Так загинув з руки найпідлішого більшовицького агента Президент Української Держави, Головний Отаман її військ, Симона Петлюра. Загинув убитий підступно, не маючи змоги боронитися. Прокурор Рейно в своїй обвинувальній промові, звертаючись до Шварцбарта говорив:

«Серед ваших предків, Шварцбарте, була жінка, яка вам дала приклад сміливості та чепурного поводження: Юдита, бажаючи вбити Олоферна, прокралась в табор і вбила його серед його сторожі, серед його габору, серед його війська... Я вам казав: Треба було вбити Петлюру в його краю, коли він був серед своїх козаків, серед свого війська. Роля царевниці, роля месника, роля Брута та Касія зовсім вам не підходила і була вам не під силу. Брут і Касій були чесні люди; ж ж — безсовісний злодій, який ховається під іменем Вальсбергера, блукаючи сюди й туди, переслідуваний всякими поліціями, не за ваші політичні переконання, ними б я вам не докоряв, але за злочинства проти звичайного права: ними я вам докоряю і ось чому ваша байка про про месника мене не спокушує, ні не зворушує».

***

Минуло кілька днів після страшного злочину — і вістка облетіла цілий світ. Україна глибоко клонила свою голову перед Найбільшим своїм Сином. Не перед зрадниками Винниченками, а перед Петлюрою, який вівки залинився для України і світу, поставити кришталю чисте, яка зумів в найбільш бурливі роки нашої історії стійти змаг нації, стати і залишитись назавжди її символом.

Сл. Димирець.

Читайте в наступному числі
«Смоляк».

«Шварцбарт більшовицький агент»

жди в подібних випадках, що кількох молодих людей заініціювали підготувати виставку «Ой, не ходи, Грицю». Виринув цілий ряд турбот — треба було молодих людей, а що найважливіше — режисера, який би зумів знайти час і вивести цю п'єсу на сцену. Молодь скоро зацікавилась виставкою, вже незабаром зібралось 30 молодих дівчат та юнаків, охочих працювати. Пані Мазуркевич перебрала режисуру — і так через два місяці стару п'єсу, яку ставили цілком молоді люди, можна було подивитись в школі Св. Юра в Нью Йорку, яка пройшла, як на початок, з великим успіхом. Але щоб вистава була повнотна, її треба було доповнити хором і танцюристами. І так на горизонті нашого гуртка з'явився проф. Роман Петрина, який своєю невсипущою працею здобув загальну популярність серед молоді, а серед українського громадянства Нью Йорку і околиць — репутацію одного з найкращих наших хореографів.

І саме тут зродилась думка осну

Дискусія, яка не розв'язала проблеми

(Докінчення з 8-ої стор.)

ПРОБЛЕМИ НЕ РОЗВ'ЯЗАНО

Дискусія, якщо її взагалі можна так назвати (справжні погляди дискусантів були заховані, опублікувати листи преса побоялась) не принесла нічого. Комуністичне виховання молоді, його система й методика вже давно була опрацьована різними комуністичними педагогами, але як видно з тих невеличких проблесків, які жевріють в опублікованому, — ціла та система, або вже цілковито скрахувала, або в стадії такого краху. І тому нова більшовицька влада, шукає нових шляхів нового способу, якби захопити молоді і поставити її собі на службу. Ніхто з молоді не дав рецепту, як покращити стан. Всі нарікали на існуючий і безвихідний. Не дала такого рецепту ні редакція «Молоді України», ні комсомольські атажки. Не дали, бо самі не мають такого рецепту і не знають на яку ступати в цій дивній ситуації, яка витворилась.

Тому ця дискусія не розв'язала проблеми і не розв'яже якби була залучена ще одна, друга чи десята. В системі яка існує в СССР, в умовах і обставинах, в яких живе молоді, що проблеми розв'язати не легко. Можуть бути спроби, але не завершених. Бо там де є страх, не може бути принципової впливу молодечої душі і серця.

О. Зінкевич

вати окремий гурток, який названо Драматично - Хореографічний Гурток «Джерело» при 10-му Відділі ОДВУ.

Черговим виступом гуртка була «А вже весна воскресла» (18. травня 1952 р.), яка складалась з танцювальних точок. У виступі взяло участь 25 юнаків і дівчат. Відома наша примабалерина п-ні Переяславець, подивившись цей виступ, сказала: «Як на аматорський гурток, краще зробити не можна було». Цю постановку повторено в Ньюарку, Філадельфії, Алентавні.

Праця гуртка не велась лише по лінії роблення репетицій. В гуртку ведено також культурно-виховну роботу. Три і більше проб тижнево, по три і більше годин кожної, суго в українському оточенні, з українською мовою — мали рішальний вплив на формування світогляду молоді, в переважаючій більшості 13-16 років, під доглядом старших, які присвятили багато вечорів цій праці.

«Джерело» дало цілий ряд виступів з різних нагод — пригадують, ОДВУ, УКК, СУА. Свої, хоч і не надзвичайно великі, доходи «Джерело» призначувало на різні добродійні цілі — Літературно-Мистецький Клуб в Нью-Йорку, Український Технічний Інститут, інвалідів тощо. Лише на закуп строїв було видано 400 дол.

В рості й активності «Джерела» дуже допоміжним і конструктивним було поєднання в праці цілком молодих з дещо старшими. Зараз в гуртку залишились майже самі дівчата 13-15 років і бракує дещо старших. В цьому році вже 14 дівчина з групи старших — вийшла заміж, що і не дуже позитивно відбивається на праці гуртка. Але не зважаючи на свій дуже молодий вік, молодша група набирає все більше інтенсивності в праці. 2. червня ц. р. вона спромоглась дати майже цілогодичний виступ (українські гагілки) в програмі українських телепересилань Р. Мариновича. Крім того, останньо «Джерело» виступило на імпрезі СУА, прийнятті Українського Виставового Комітету. Цього літа передбачається виступи на пікніку ОДВУ, на «союзівці», оселі УРС.

Колись дуже цікавим виявом діяльності гуртка була стінгазета «Джерело», яку редагував Борис Фесак, яка вносила багато цікавого в щоденні будні молоді. Окремо треба відмітити надзвичайно великий вклад праці інструкторів гуртка проф. Романа Петрини і проф. Надільського, не згадуючи вже про самих організаторів.

(Докінчення на 12-й стор.)

ДЕШЕШІ ЗІ СВІТУ

Тайпег (Формоза). Молодий китаєць втік з комуністичного концетраційного табору і проплив 12 кілометрів, щоб дістатись до націоналістичного острова біля затоки Амой. Три інші його товариші загинули.

Будапешт. Кардинал Міндсенті, після короткотривалого побуту на волі, був знову заарештований і посаджений комуністами в тюрму за відмову співпраці з ними.

Відень. За інформаціями з Відня, вся світова преса й радіо подає вістку, що в Україні біля Шепегівки українські націоналісти вивели з рейок советський військовий поїзд і звели сильний бій з військами МВД.

Мельбурн. До Австралії прибула тричленна советська делегація, яка перевела переговори в справі побудови цілком окремої оселі, в якій мають мешкати підсоветські спортсмени в часі 16. Олімпіади. Большевики дістали згоду австралійського уряду на охорону цієї оселі спеціальними советськими агентами КГБ. Советські представники відбули кількаразові розмови з австралійським мільйонером Масером, який запропонував утримувати власними коштами советських спортсменів в часі олімпійських змагань.

Вашінгтон. В ЗДА перебувала дев'ятичленна делегація советських «церковників», на чолі з т. зв. «митрополитом» Ніколаєм. Всюди, куди прибувала делегація, її зустрічали протестні маніфестації, інцідивовані українцями і піддержувані литовцями, лотишами, естонцями, блорусами. Такі маніфестації відбулись в Нью Йорку, Філадельфії, Нью Гейвен.

Прага. В Празі відбулись численні зібрання студентів, на яких ухвалено домагатись від уряду покращання умов життя студентів та політичних свобод для всього населення. В окремих точках вимагасться проведення вільних виборів, допущення інших партій, незалежності преси, радіо й кіно, доступ до закордонної преси й книжок, дозвіл слухати закордонні аудіції, вільний переїзд до інших кра-

ГУРТOK «ДЖЕРЕЛО»...

(Докінчення з 11-ої стор.)

Праця в гуртку тяжка і невдячна. Але вона не тільки корисна і потрібна для української еміграційної спільноти, не тільки потрібна для збереження українськості нашої молоді, але вона й залишає прекрасний спомин на ціле життя та почерез неї готується працівників для української суспільно-громадської та культурно-мистецької праці. **Андрій Морозенко**

їн, проголошення амністії для політичних в'язнів, вивішування советських прапорів лише в день 9. травня.

Львів. Зі Львова наспіла спізна вістка про загадочну смерть єп. Михайла Мельника і прот. Вол. Куновського, які везли до Москви, в подарунок московському патріярхові, образ самбірської Чудотворної Ївжкої Матері. Подорожі зі Львова до Києва помер на удар серця В. Куновський, а в самому Києві М. Мельник. В народі шириться вістка, що це зустріла їх кара Божа за перехід на московське православ'я і зраду українського народу.

Сталіно. В Донбасі відбулась найбільша від двох десятків років чистка. З праці викинено 35% директорів копалень, більше як половину начальників капальняних дільниць і 40% головних інженерів.

Анкара. Турецька контррозвідка викрила советського шпигуна, Миколу Василевського, який перебував в Туреччині в ролі заступника советського військового атташе.

Ериван. Коли до столиці Вірменії Еривану — прибув міністер закордонних справ Франції, Піно, до нього прорвалась крізь МВД-івські загорооди, група вірменів, які в перші повстанні роки були виїхали на «родину». Вони з великим зворушенням і сльозами на очах просили Піно, щоб він поробив заходи для їхнього повернення до Франції.

Одеса-Херсон. До Одеси приїжджають з Аргентини поворотці, які підпали під вплив советської пропаганди і масово повертаються на «родину». Після гучних зустрічей в Одесі, прийшло перше розчарування — держання поворотців кілька днів на советському пароплаві «Грузія». Їм було заборонено виходити в місто, зате викликувано по-одинокі, де МВД-исти списували докладні персоналії і вимагали підпису, щоби їх направлено на працю не в рідні місцевості, звідки вони походять, а в різні міста ССРСР. Групу поворотців вислано до Херсону. Сім'ї Миколи Берестюка і Петра Смітюка одержали по дві кімнати... Українське населення ставиться до поворотців наскрізь вороже. Їх не люблять, їм не довіряють і б'ються до них підходити, щоб після советського «лібералізму» їм не закидувано зв'язок зі шпигунами. Серед поворотців панує загальна депресія й розчарування, підсилювана ще й примусом писати листи в Аргентину до своїх знайомих і закликати їх до повороту на «родину».

Токіо. За повідомленням японських воєннополонених, які повернулись у свою батьківщину, в Харбаровському концетраційному таборі вибухло було повстання, яке тривало п'ять місяців. Большевики здушили його криваво військами МВД.

Варшава. В Польщі «вичищено» 1.906 моряків, щоб запобігти дезерціям з торговельних і пасажирських кораблів.

СМОЛОСКИ П

Журнал Української Молоді і Студентства. Появляється з початком кожного місяця.

Редагує Колегія в складі:

Осип Зінкевич, Іван Сілецький, Аскольд Кобылко, Василь Михальчук.

Редакція зберігає собі право скорочувати і виправляти рукописи.

Ціна одного числа: в Франції — 25 фр., в усіх інших країнах — рівновартість 10 ам. центів.

Річна передплата в Франції: 300 фр., в усіх інших країнах — рівновартість 1 ам. долара.

Всі передплати просимо слати на адреси наших представників. Всі матеріали, дописи і вимінну пресу просимо слати на адресу нашого бюро в ЗДА:

O. Zinkewytsch («Smoloskyp»)

3041, Elliot Str.,
Baltimore 24. Md. U.S.A.

Адреса Адміністрації і Європейського Бюро Редакції:

A. Kobylko

Boite Postale 9

Argenteuil (S. et O.) FRANCE

Адреси Представництв «Смолоскипу»:

ЗДА: Nadia Zinkewytsch

3041, Elliott Str.

Baltimore 24. Md. U. S. A.

Канада: A. Kryworutchko

133, Balmoral Ave No

Hamilton, Ont. CANADA

Бельгія: Roman Ripak

58, rue de L'Aqueduc

Bruxelles, Belgique

Аргентина, Чиле, Парагвай:

Аргентина, Чиле, Парагвай:

Constantino Vitkowskyj

Maza 150

Buenos Aires. Rca Argentina

«Smoloskyp» Journal de la jeunesse ukrainienne. Edition speciale de la «Parole Ukr.», 3, rue du Sabot, Paris 6^e, P.U.F., S. A. R. L.

Творче літо

Цьогорічне літо, здається, особливо заповнене посиленою діяльністю української молоді й студентства на еміграції. За нами активна участь українського студентства Аргентини в протикомуністичних маніфестаціях та влаштування ним імпрез на допомогу студентам в Європі. В Канаді відбувся величавий З'їзд МУН-у. В ЗДА відбувається цілий ряд молодечих літніх таборів, готується студійні дні, присвячені проблематиці сучасної України, З'їзд МУН-у Америки та ЛУМ-ПА. У Франції відбувається перший з'їзд української молоді. В Німеччині, на днях, починаються імпрези ЦЕСУС-у: ХХ. Ювілейний Конгрес і V. ВЛКУ. В інших країнах поселення українців помітна теж сильна діяльність молоді і студентства, яка проявляється у різних видах.

Відрадним і потішаючим явищем у житті молоді й студентства — є замирення і співпраця. В наслідок цього могла відбутись цієї зими спільна Академія Крут в Нью Йорку, влаштована всіма молодечими організаціями. ЦЕСУС остаточно завершив консолідацію на студентському відтинку і сьогодні немає в цілому вільному світі ані однієї студентської організації, яка не була б в організаційній системі ЦЕСУС-у.

Ми віримо, що ця співпраця буде поглиблюватись і поширюватись на всі прошарки молодечого життя, що може тільки принести користь українській визвольній справі.

В обороні української молоді

Україна переживає нове потрясіння: рішенням большевицької влади нові тисячі молоді мають виїхати в найближчому часі в азійську частину ССРСР, за Урал. Молодь направляється на будови залізниць Магніторськ - Абдуліно, Сталінське - Абакан, Барнаул-Омськ, на Соколовсько-Сардайський гірничозбагачувальний комбінат, Карагандинський металургійний завод, розбудову Атасуєвських рудників, на будову т. зв. Братської гідроелектростанції на Ангари, Красноярської на Єнісеї, Бухтармінської в Казахстані, на будову Канського, в Красноярську, Новосибірського, Павлодарського, Омського заводів і комбінатів, на розбудову вугільної промисловості в Донбас.

В червні і липні ц. р. мало виїхати в Казахстан для збору нового урожаю 200.000 молоді, на всі вищезгадані будови протягом цього року має виїхати 500.000 молоді, для розбудови хемічної індустрії має виїхати в цьому і наступному році нових 200.000 молоді, хлопців і дівчат. Майже 80% висланців припадає на Україну. Себто з України буде насильно вислано 600-700 тис. молоді.

Завданням української еміграції є стати в обороні нових тисяч молоді, яку вивозиться з України в Сибір та на примусові роботи в Донбас.

Українські політичні, суспільно-громадські і зокрема молодечі та студентські організації повинні домогатись в ООН, в Міжнародному Червоному Хресті, в різних гуманітарних організаціях:

1. Здержання всіх примусових вивозів по т. зв. «комсомольських путівках». Встановити міжнародно контролю над організуванням вивозів, усуваючи всяке несилля і моральний тиск.

... Вислати міжнародно, неутраляну комісію, яка б розслідила життя вивезених в Сибірі, Казахстані і на Донбасі, побут, медичне забезпечення, культурне обслуговування, соціальне забезпечення.

3. Знесення праці дівчат, жінок та підлітків в шахтах.

Українська молодь в Україні по винна боротись за три основні справи:

1. Щоб українське вугілля, яке видобувається тяжким зусиллям української молоді, йшло на піднесення життєвого стандарту українського народу, на скріплення і розбудову української держави, а не на інтереси комуністичної Росії, скріплення ССРСР та його експансії. Українські природні багатства і труд українського народу мають йти на благо України, а не — поневоловача і експлуататора — Москви.

Щоб Донбас не був центром русифікації в Україні. Майже вся преса Донбасу видається в російській мові, цією мовою ведеться все діловодство, її насильно накидається засобом радіо й телевізії, її вживається на мітингах, зборах. Донбас, де трудиться українська молодь, має бути українським, а не російським промисловим і культурним центром.

3. Щоб уся молодь, яку насильно вивозиться з України, жила в сво-

ВІТАЄМО ХХ. ЮВІЛЕЙНИЙ КОНГРЕС ЦЕСУС-у

Привіт I. З'їздові української молоді у Франції

їх окремих національних групах, мала свою українську пресу, бібліотеки, мала право на зборах кори-

Ідуть і їдуть нові тисячі

Накопичення поїздів, машин, тисяч людей. І все нові тисячі приїздів. Всі з пакунками, задумані, зневірні. Найсумніший вигляд представляють дівчата. Ось вони 16- і 20-річні дівчата, ще підлітки, діти, відірвані від своїх родин, сіл, друзів. Одинокі в світі, кинуті в підземелля шахт, нарівні з чоловіками. Вони уявляли собі життя іншим, світлішим, а воно кінчається темінню шахт, життєвого бруду. Щоб за якийсь час зневірившись до кінця і впасти на дно життя, як це сталося з їхніми попередниками і попередницями, за якими патрулюють тисячні комсомольські бригади по вулицях Сталіно і Горлівки, в посольках і селищах Донбасу. А нові транспорти приїжджають і приїжджають. З цілої України, з усіх закутків, тисячі й тисячі дівчат і хлопців.

В травні цього року, з України в Донбас виїхало багато тисяч молоді: на 12. травня з Київської області виїхало 1250 дівчат і хлопців, з Хмельницької обл. цього дня виїхало — 200, з Чернівець — 150. 14. травня: з Черкас — 100, Вінниці — 85, з Рівного — 44. На 19. травня зі Станіславської обл. виїхало — 1500, Черкас — 200, Криму — 100, Мукачеве — 200, з Чернігова — 125. За місяць травень з Вінницької лише обл. виїхало 515 юнаків і дівчат. 21. травня з Тернополя — 480, за місяць травень-червень з Херсонщини виїхало 500 юнаків і дівчат. 25. травня: з Чернівець — 110.

31. травня виїхала з Запоріжжя вже третя група в 300 чоловік (дівчата і хлопці), з Тернополя — 133, з Одеси — 700. 1. червня: з Києва — 1.114, Вінниці — 655, Станіславова — 630, Полтави — 560, Кам'янець-Подільського — 500, Львова — 300. 2. червня з Харкова — 2.500, з Рівного — 85. 6. червня: з Харкова — 550, з Сум — 800, Станіслава — 150, Ужгороду — 300. 8. червня: з Полтави — 400.

Від 1. березня 1956 р. до 4. липня ц. р. вивезено в Донбас 31.000 дівчат і юнаків. До початку серпня ц. р. — понад 40.000.

Вивози ще не закінчились, вони ще навіть, за повідомленням советської преси, не осягнули своєї кульмінаційної точки.

Вся молодь їде за т. зв. «комсомольськими путівками». Це відбувається в той спосіб, що кожний секретар комсомольської організації, в порозумінні з партійними органами та місцевим відділом МВД і міліції визначають, хто з даної

стуватись українською мовою і не була перемішувана з росіянами та насильно русифікована.

місцевості має виїхати в Донбас, а кого призначується на вивіз за Урал.

Кожний виїзд є повний трагізм і розпачі рідних. Ще ніколи Україна не провозжала своїх дітей так, як це робиться зараз. Десятки тисяч людей збирається на станціях, щоб може востаннє побачити своїх найближчих.

Цікавий інцидент відбувся 21. травня в Тернополі. Коли на стан-

Замість в Інститут - на каторжні роботи

6. червня ц. р. Рада Міністрів СССР спеціальним указом скасувала оплату за навчання у старших класах середніх шкіл, у середніх спеціальних і вищих учбових закладах. На перший погляд виглядає, що ніби влада дбає та уможливає вищу освіту для молоді. Але коли взяти під увагу, що згідно з рішенням 20. з'їзду комуністичної партії, на будови т. зв. шостої п'ятирічки має бути вислано сотні тисяч молоді з різних республік СССР, при чому більшу частину з України — то стане ясно, що велика кількість молоді 18-22 років, не буде мати змоги продовжувати своє навчання на вищих і високих школах, а буде вислана підступом і примусом чи то в Донбас, чи на численні новобудови азійської частини СССР.

Від самого початку вивозів молоді — в численних десятирічках України, зобов'язується цілі десятиріччя молодих дівчат і юнаків, які щойно одержали посвідки закінчення десятирічки, виїздити «добровільно» на чорні роботи.

Десятіклясників Київської 5-ої середньої школи протягом довгих місяців тероризували різні большевицькі агітатори, щоб вимусити їхній виїзд в Донбас і на Сибір. Надя Курінна, яка виступила на комсомольському зібранні, і яка з запалом говорила про новобудови, цитуючи Чехова, що «На Єнісейі життя почалося стогоном...», не мо-

ці до сотень людей і молоді промовляв секретар міського комсомолу Віктор Байдак, якась виїжджаюча дівчина гукнула йому: «Ти ви силаси і агітуєш інших, а чому сам не їдеш?» Один чужинецький матрос, який був в Одесі в перших днях червня ц. р. і випадково попав на станцію, з якої виїжджали сотні молодих хлопців і дівчат, оповідає, що в сторону трибуни, з якої промовляв якийсь чоловік, полетів камінь, а маса людей почала висвистувати його.

В багатьох місцевостях відбуваються менші або більші заворушення та вияви негодування виїжджачих і місцевого населення.

гла закінчити свого наперед комсомолом запланованого виступу, і зійшла з трибуни з очима повними сліз. Вимушено виїзд Х-б класи Одеської 83. середньої школи. Майже всі випускники десятих класів Дніпропетровської 95. середньої школи примушені виїхати в Сибір. Виїхали 6. учні десятих класів Харківської 112. середньої школи, Луцької 2. середньої школи. Бурхливо відбувалися збори учнів 10. класи Рівдванської сер. школи, Ново-Миколаївського району (Запорізька обл.): на зборах комсомольський групорг Люба М'якушко прочитала звернення партії, перед кожним учнем і ученицею поставлено аркуш білого паперу. Ніхто не дискутував, всі мовчали і ждали. Ніхто не писав заяви. Минула година, друга... Всі чекали, перша написала Люба, а всі інші відмовились. Тоді почав їх молити учитель математики Дробот. Він боявся скандалу, обіцяв, що теж з ними поїде, лише, щоб написали заяви. Одна дівчина не видержала: «Пощо ж тоді я вчилася десять років? Я хочу поступити в інститут... Я хочу бути вчителькою... А ви нас посилаєте в Сибір!»

В цьому році в Донбас і Сибір має виїхати понад 60% всіх десятиклясників України. Решта, переважно діти совбурів, одержавши звільнення з оплати за школу, зможуть спокійно студіювати. В більшості — це росіяни і чужонаціональний, неукраїнський елемент.

Донбас у шифрах

Справа Донбасу і новобудов винула на 20. з'їзді партії. Большевицький уряд рішив перенести велику частину своєї промисловості й концентрувати її в азійській частині СССР, щоб на всякий випадок, маючи досвід останньої війни, мати сильне заплілля. ЦК партії і рада міністрів СССР звернулася

з закликом до всіх комсомольських організацій — виділити з-поміж себе в 1956-57 рр. 400-500 тис. юнаків і дівчат, які повинні працювати на спорудженні нових заводів, гідроелектростанцій, вугільних шахт, рудників, різних підприємств, залізниць.

Акція виїздів почалась в Украї-

ні вже в березні. Почали організувати масові виїзди молоді в Донбас, що сильно посприяло рекламуну преса, радіо, советська телевизія. Протягом чотирьох найближчих років має бути збудовано в Україні 159 нових шахт. В 1960 р. Україна має давати 593 мільйони тонн вугілля. В цьому році Україна має дати 200 мільйонів тонн вугілля, себто два рази більше, як дає Франція, Бельгія, Голландія й Італія разом взявши («Рад. Укр.» ч. 118(56), в гірничу промисловість України має бути введено додатково 1.100 гірничих комбайнів і 1.500 навантажувальних машин. Зараз в Україні видобувається вугілля і розбудовується нові шахти крім Донбасу, на Волині і Львівщині, в Черкаській, Житомирській, Кіровоградській і Закарпатській областях. Викрито вугілля теж в інших областях («Мол. Укр.», ч. 105(56). В 1955 році в Донбас привезено 16.000 дівчат і юнаків. В найближчих двох роках має увільнятися в гірництво понад 100 тис. молоді.

При накопиченні тисячних мас людей, машин і будівельного матеріалу в Донбасі, відчувається повну розгубленість та неспроможність міністерства вугільної промисловості УРСР (міністер А. С. Кузьмич) організувати працю та впорядкувати відносини.

Шахти Сталінської і Ворошиловградської областей не додали на початку цього року 2,5 мільйонів тонн вугілля, в цих областях не вистачає 17 тис. метрів очисної і запасної лінії вибою, із 36 шахт і 167 тис. кв. метрів житла, які треба було здати в першому кварталі ц. р., введено в життя лише 12 шахт і 128 тис. кв. м. За минулий рік змінилася третина начальників шахт і половина головних інженерів, 60% виробничих дільниць очолюють практики, які не мають технічної освіти. При напливі нового людського поповнення, третина всіх шахт Донбасу знизилася середньодобовий видобуток вугілля, половина шахт зменшила швидкість посування очисних і підготовчих вибоїв, всі трести і багато шахт знизили показники продуктивності праці. Виробництво і якість будівельних матеріалів відстають від потреб будівництва. Це призводить до затримки будівельних робіт, переробок і великих непродуктивних витрат («Рад. Укр.» ч. 121(56).

Не зважаючи на такий жалюгідний стан в Донбасі, — на виїзд в Донбас мобілізується все нові тисячі молоді.

Кожний виїзд (сильно рекламує центральна і зокрема локальна преса. Цьому присвячується пле-

нуми комсомолу. 2. червня про це говорив в Москві Хрущов. В половині травня відбувся черговий пленум ЦК ВЛКСМ, на якому обговорювано, як найкраще агітувати молоді до виїздів, та які методи застосовувати («Мол. Укр.», ч. 99(56). Коли вся пропагандивна злива не давала бажаних наслідків, — ЦК КПРС і рада міністрів СССР виступила 18. травня ц. р. зі спеціальним зверненням до «всіх комсомоль-

ських організацій, до комсомольців і комсомолок, до всієї радянської молоді». В зверненні перемелюється вже десятки разів сказане про «великі будови», світле майбутнє і т. д. В загальному, як видно з преси і листів, які попадають з України на еміграцію, молоді дуже нерадо їде, є випадки явного спротиву і відмови, з ентузіазмом їде дуже незначна кількість справжніх ідейних комсомольців.

А як живуть в Донбасі?

На пленумі ЦК КПУ (22. - 25. травня ц. р.), на якому першою точкою дня був жалюгідний стан в Донбасі, після закритих дискусій, в офіційному повідомленні про пленум, було стверджено дві речі: в Донбасі страшно відстає будова нових житлових приміщень (новоприїжджі живуть по кільканадцять в невеличких кімнатах, або ціл шатрами. Хлопці й дівчата працюють в підземеллі, що доводить до поширення аморальності), в усіх майже шахтах, селищах і містах відчувається брак питної води, не будується нових водопроводів.

У гуртожитках і шахтах такі нестерпні умовини, що молоді примушена масово тікати. Справі утеч мусіла присвятити свою передову «Молодь України» ч. 111/56. Вона вкладає в уста одного юнака-втікача такі слова: «Ні, не справлюсь. Ті, що працюють на шахтах, міцніші за мене і вміння в них більше». 16-річний, ще безсилий юнак не може виконувати ті самі норми і робити ту саму роботу, що роблять дорослі і загартовані шахтарі.

Донбас — це на цілу Україну найбільший робітничий центр, де найбільше поширена аморальність, хуліганство, бандитизм. Тут день і ніч патрулюють сотні міліційних і комсомольських бригад. В Сталіно на центральній вулиці, Плехановській, біля райкому комсомолу, безперервно діє телевізор «Говорить комсомольський пост». Тут показується «аморальні вчинки, безпорядки, неподобства в стосунках між молодими людьми, безладдя на підприємствах, в установах» («Мол. Укр.» ч. 113/56).

Зі сторони влади «знамените» відношення до новаків: «Деякі керівні працівники вдаються до окриків і грубості... (вони) часто з'являються на наряді напідпитку і «повчають» новачків такими словами, від яких гасне навіть найтривкіша «лампа - надзорка» «Рад. Україна», ч. 124/56). А між новаків, в підземеллях є теж велика кількість дівчат...

Стан в Донбасі був і є такий жа-

люгідний, що туди було вислано багаточленну робкорівську рейдову бригаду на чолі з І. Тарасовим, депутатом Верховної Ради УРСР. Вони підтякували на всі скарги і нарікання, від'їхали і на тому скінчилося. А стан не краще, а навпаки, з новими приїздами ще більш гіршає, дезорганізація поглиблюється. Видобуток вугілля помітно зменшується, а «шахти в глибокому прориві» («Рад. Україна», ч. 118/56). Преса мусіла ствердити, що «сталі кадри підприємства бувають лише там, де щодня дбають про побут робітника, про його житлові умови, навчання, дозвілля, де не проходять байдуже мимо таких справ, як водопостачання, торгівля, МЕДИЧНЕ ОБСЛУЖУВАННЯ» («Рад. Укр.», ч. 123/56).

О. Зінкевич

Короткі вісті

Відень. Союз Советських Студентів запропонував австрійським студентам відбутися двоїтижневу поїздку по СССР. Австрійські студенти відповіли, що так довго, як в комуністичних країнах немає університетських вольностей і пошанування людської гідності, вони не будуть вступати з ними в жодні зносини.

Мехіко. Мехіканський уряд відмовив в'їзду візу провідникові комуністичної молоді (т. зв. Світовий Союз Демократичної Молоді), Ж. Дені.

Панама. Національний Союз Студентства Панами відкинув запрошення МСС (комуністичний Міжнародний Союз Студентства), мотивуючи це тим, що «МСС є ніщо інше, як маріонеткова організація, якою користуються тайні агенти міжнародного комунізму, московського походження».

Індонезія. В Бандунгу відбулась конференція азійських і африканських студентів, яка багато уваги присвятила питанню чужинської домінації в колоніальних і залежних країнах. Конференція прийняла багато резолюцій і стверджень.

Процес вбивника Симона Петлюри (3)

Шварцбарт - большевицький агент

Найболючішим фактом в часі процесу большевицького агента, Шварцбарта, є те, що в його оборону стали майже всі жиди, які його справу зробили своєю справою. Де які жидівські діячі, що стали в обороні світлої пам'яті Симона Петлюри, не вплинули на рішення суду і суд не вислухав їхнього голосу.

Навести факти оскаржувальній стороні, що Шварцбарт був дійсно большевицьким агентом, було дуже важко, бо французька поліція не досліджувала цієї сторони медаль Шварцбарта, а українська сторона не мала на еміграції ні своїх детективів, ні цілої поліційної системи, щоб могли цю справу докладно розслідувати.

«Добре! — говорив у своєму заключному слові адвокат Вільм, — Нехай! Кожна раса, кожен нарід вибирає собі національного героя. Жиди схотіли вибрати собі Шварцбарта. Боюся, що цей вибір не принесе щастя Ізраїлеві. Цього героя ніхто у нього не відбиватиме!»

І ці пророчі слова Вільма незабаром сповнилися. Шварцбарт показав своє справжнє обличчя большевицького агента — він був висланий до Іспанії в часі громадянської війни і загинув з руки месника, еспанця, приятеля України.

В обороні Шварцбарта неабияку роллю відіграв жидівський журналіст Бернард Лекаш, якому большевики дозволили поїхати з Заходу в Україну і збирати свідчення жидів в оборону Шварцбарта, проти Симона Петлюри. Лекаш, повернувшись з СРСР — опублікував при допомозі большевиків багатолістровану книжку про погроми в Україні, які приписувалося С. Петлюрі. На 17 стор. книжки опубліковано фотографію погромів, яка ще далеко перед анкетой Лекаша була опублікована в одному альбомі в Москві і той погром приписувався Денікіну! Значить, большевики вишукували всі можливі документи, фальшували їх і всі злочинства, які робили вони самі в Україні, денікінці і різні анархічні елементи, приписувалося українським арміям. В своїй книжці Б. Лекаш признається, що всюди його провозжали советські озброєні агенти, які охороняли його перед пімстою українського народу.

Сам Шварцбарт напередодні процесу опублікував в пресі статтю «За що я вбив Петлюру». В одному місці він відкрито признається, що він був в червоній армії. Описуючи один погром, він пише: «Ви-

гляд кімнати, безнадійний одчай старої жінки і плач старого жиди знайшли шлях до мого серця через мою червоноармейську шинелю».

В листопаді 1925 р., коли з Шварцбартом зустрінувся М. Грінберг, на вістку, що С. Петлюра приїхав в Париж, Шварцбарт сказав: «Ну, так що, нехай в Парижі». Він тоді за Головним Отаманом не шукав, ані ним не цікавився.

Приблизно в цьому часі в Польщі до влади приходить Й. Пілсудський. На Україні Чубар, голова большевицького уряду, попереджає в одному виступі про діяльність С. Петлюри та її небезпеку. 14-15-16 січня 1926 р. відбулось закордоном тайне засідання комісії пропаганди советського уряду, під час якого було постановлено організувати закордоном індивідуальні терористичні акти.

В справу вбивства був замішаний Володін, якого за його большевицьку агентурну роботу виселено з Чехословаччини і він оселився в Парижі та часто зустрічався зі Шварцбартом. Він заходив часто до відомого діяча Шаповала і його розпитував про Петлюру, зокрема питав за його адресою і рестораном, де обідає. День перед атентатом, Шварцбарт обідав разом з Володіном в ресторані Шартьє. Жінка Шварцбарта заявила на слідстві, що в день вбивства, себто 25. травня 1926., Шварцбарт так поспішно вийшов з дому, що не мав часу передягнутись, тому вийшов в робочій блузі і без шапки. Вся преса принесла вістку, що Шварцбарта було викликано телефонічно в момент, коли атентат був можливий до виконання, себто за С. Петлюрою постійно слідкували.

Поліція ствердила, що атентат був виконаний о год. 14.20 хв. А о год. 14.35 Шварцбарт мав би надати власноручно, на досить далеко віддаленому поштовому бюрі, лист до дружини (пневматично), тоді як поблизу є цілий ряд інших бюр. Висновок ясний і недвозначний, що він мав спільника, через якого і передав лист і лист був вкинтий вже тоді, коли Шварцбарт був у руках поліції. Але суд прийняв до відома версію, що це була помилка на поштовому штемпелі, чого дотоді ще не знала історія французької пошти! Поліційний агент Доре і цілий суд не хотіли (напевно свідомо) допустити думки про співучасника Шварцбарта, що мусіло б довести до розкриття цілої большевицької агентури у Парижі, чого,

як виходить, французька поліція собі не бажала, вносячи до протоколів ствердження, що було зроблено помилку на пошті... Тим самим суд прийняв версію про самостійність виконання злочину Шварцбартом, відкидаючи пред'явлені докази про його большевицьку агентурність і не роблячи в тому напрямку жодних досліджень.

Самуель Соломон Шварцбарт народився в 1886 р. в Смоленську, в Росії. Виростав він в Україні і довгий час жив у Балті. Згодом він вступив у чужоземний легіон у Франції, будучи раненим, повернувся назад в Україну. В 1908 р., живучи у Відні, він був засуджений і сидів три місяці в тюрмі за вломне злодійство. Згодом він переїхав до Будапешту, де в 1909 р. був осуджений за порушення права власності, за що його було вислано з Мадярщини. В 1917 р. Шварцбарт виїжджає з французькою місією до Росії. Свідок Шарпантьє зізнав, що Шварцбарт вже на кораблі «Мельбурн» вів агітацію на користь большевиків, а згодом, як він сам признався і писав в своїй статті, був в червоній армії. В 1920 р. він виїхав в Париж, де скоро натуралізувався і займався годинницарством, будучи зарплатом на службі ЧК та підтримуючи постійно зв'язок з большевицькими агентами.

Через свою комуністичну сітку в жидівських організаціях, большевикам вдалося змобілізувати майже все жидівство на оборону Шварцбарта. Жиди вибрали його за свого національного героя. Одинокі американські жиди здержалися, а на жидівсько-американському з'їзді 19. листопада було відчитано звіт, в якому говорилося м. і.: «Є глибокою помилкою та несправедливістю впливати на рішення французького суду в справі встановлення відповідальності Петлюри за погроми, ... немає жодного оправдання робити з нього національного героя».

Ми, українці, оправдали б Шварцбарта, ми оправдали б організовану акцію жидів в його обороні, коли б Симон Петлюра був організатором погромів, але він ніколи ним не був, а навпаки завжди боронив прав жидів в Україні, на що є десятки промовистих документів. Ми оправдали б жидів, коли б Шварцбарт не був большевицьким агентом, коли б він був справжнім жидівським патріотом, а не людиною з найнижчими моральними почуттями (Докінчення на 8-й стор.)

Література - наука - мистецтво

Про духову спадщину Лесі Українки

(До річниці смерті Лесі Українки)

Творчість Лесі Українки — багате й досі невичерпане джерело найцікавіших проблем. Зупинитися б хоч на питанні, зокрема близькому українському жіноцтву: які жіночі постаті представила жінка-письменниця, Леся Українка, в своїй творчості? Близьке та цікаве воно нам, бо в творах Лесі Українки всюди виступають на першому плані жінки, як героїні твору, або визначні партнерки героїв. Навіть в ліриці, де поетка займається більш думками та настроями, як живими людьми та подіями, — створила Леся Українка сильні постаті таких жінок, як Грішниця чи Іфігенія, трагічну матір з грецької мітології Ніобею, чи трагічну релігійну матір Рахиль, чи Дантову Беатріче та «забуту тінь» — його дружину.

В своїх епічних творах — в поемах, дала Леся Українка також кілька більших жіночих постатей: легендарну Вілу та дві Ізальди — Білоруку й Золотокоосу. Однак найбільше слід зосередити увагу на драматичних творах. З цієї найбагатшої та найбільшої ділянки в творчості поетки вийшли всі визначні та характеристичні постаті, створені чи перевтілені Л. Українкою: Міріам, Тірца, Кассандра, Айша, Прісцилла, Йоганна (з «Йоганна, жінка Хусова»), Оксана («Бояриня»), Мавка, Донна Анна і Дольорес («Камінний Господар»), Нерісса й Евфрозина («Оргія»).

Леся Українка належить до типу письменників, що мають вихідну точку своєї творчості в світі ідей, а не в дійсному житті, і цією основною рисою можна окреслити її побіч Шіллера, як протилежність Гете. Отже, Леся Українка не брала своїх жінок-героїнь з життя, що її оточувало, а творила їх для того, щоб втілити в них якусь ідею.

Це важке зокрема тоді, коли розглядаємо постаті з драматичних творів Лесі Українки. Драматичні твори пишеться звичайно для того, щоб їх представити на сцені. Ця мета твору ставить певні технічні та композиційні вимоги щодо будови драматичного твору. Нам відомо, що Леся Українка писала лише свою одну драму — і то першу, під назвою «Блакитна троянда» — для театру. Дальші свої драматичні поеми, етюди та діалози писала вона тому, що драматична форма

була найбільше відповідною, щоб в ній представити свої думки — ідеї у формі боротьби, отже, в драматичній дії. Через те не можемо ставити до п'єс Лесі Українки тих вимог, що їх ставимо до дійсних драм, та шукати в них життєвих постатей. Постаті, створені поеткою — це носії, втілення ідей, а не представники побуту, дійсного життя.

Ряд постатей, зокрема жіночих, що їх знаходимо в духовій спадщині Лесі Українки, помітний своєю одноразовістю в нашій літературі. Дієві особи, історичні доби, рідне оточення — все це засоби поетки, щоб у мистецькій формі представити ідею в її боротьбі. Міріам, Кассандра, Айша, Оксана, Донна Анна, не є жінками, взятими з життя, хоч проблеми їх життя й вічно живі: всі вони тільки втілення ідей — ідеї жертви в ім'я любови, ідеї правди, ідеї влади, ідеї активної боротьби за батьківщину.

У новій українській літературі жіночі постаті творів Лесі Українки займають окреме місце. Наші романтики змальовували українську жінку серед народного побуту, реалісти представляли її долю се-

Юрій Буряківець

ПАРТИЗАНИ

Яструб над нивами лине
З тупотом кінським від трав.
Пугача зойки невпинно
Вітер хлопоче на став.
Ніч в ситняках ворухилась,
Сизий підводячи дим.

Нишком у плавнях присіла
З хлопцем, як цвіт молодим.
З луку підводяться коні,
Гриви у них, як вітри.
Йшла за повстанцем погоня
Ген за стрункі явори.
Бив обрізан його влучно,
Гадів спочити поклав...
Лози притихли край кручі,
Місяць сховавсь, сріблоглав.
Постріл з кущів серед тиші
Вдарить в поля від ріки.
Кулями хлопця напише
Воли вогненні рядки!
Буде сестра дожидатись,
Вийде опівночі в сад.
Знає, він прийде до хати,
В славі із лісу назад.

ред кріпачтва, солдатчини, зубожіння та морального упадку (Марко Вовчок, Панас Мирний), чи її долю у вищих верствах суспільства, серед денаціоналізації чи в праці на користь народу («Хмари», «Причепа» — Левицького, Тетяна в «Непримиренній» — Кониського, Катерина в «Соняшному промені» — Грінченка). І еманіпація жінок знайшла в творах Кобинської та Кобилянської. Там усюди давало письменникам жіночі постаті само життя, що їх оточувало.

Підхід Лесі Українки до її постатей був зовсім інший. У високомистецькому оформленні, з палким словом на устах, входять жінки, створені поеткою, в нашу літературу як постаті вічні, не пов'язані з жодною добою, до жодних суспільних верств. З постановням Міріам і других жінок в творах Лесі Українки приймаємо назавжди вічні ідеї великої жінки-поетки і тим показуємо своє найбільше зрозуміння того, що вона хотіла нам устами Міріам і других сказати.

♦♦

Леся Українка — це один з найвищих виявів українського духового життя. Поруч Шевченка і Франка стоїть вона на вершинах досягнень нової української літератури і разом з ними належить до духових провідників нації, яких слово носить печаті вічності.

Леся Українка піднесла на переломі 19 і 20 століття українську літературу на світовий рівень. Її ліричні поезії, поеми, драматичні твори — це гармонійні цілості ідейного змісту, сили слова та мистецького оформлення. Вихована на західно-європейській культурі та ознайомлена із старшою та сучасною їй світовою літературою, при своїй українській літературі вічні світові теми. Вона у своїй добі майже одинока «кидалася в нетрі світових тем» — як вона сама про себе казала — і дала нам зовсім своєрідний інтерпретації грецькі міти про Іфігенію та пророчицю Кассандру. германський міт про Трістана й Ізольду, представила душевну боротьбу біблійного зрадника Юди, перевищила незрівняно Кулішеву поему про Магомета своєю діалогом про Магомета та Айшу, оформила своєрідно легенду про Дон-Хуана. Крім того старо- (Докінчення на 8-й стор.)

Юрій Збанацький

ЛЮБОВ

(Закінчення)

Вона скрикнула, немов поранена, впала мені на груди, обвила мою шию і заридала. Я пригорнув її безтямно, цілував у мокрі очі.

— Наталю, рідна моя, любима моя...

— Степане, Степаночку... — з бо-
лем шепотіла вона. — Ти — живий?
Ну, як же я так? Степаночку... Чо-
му я повірила?..

Так, ми знову обняли одне одно-
го. І знову гарячою любов'ю били-
ся наші серця. Ми сиділи поруч,
трималися за руки, дивилися в очі
і не могли надивитись. Переді
мною була колишня Наталя, моя
весела дівчина з синіми-синіми
очима. Лише змужніла та блакить
в очах помітно витиснула проник-
лива задума і допитливий розум.
Довго ми не знаходили слів для
розмови.

— Ти живий, Степане... — згодом,
вже спокійніше, сказала Наталя.

— Хіба ти цього не знала?

— Зідкіля могла про це я знати?

І вона розповіла про те, як в
один із важких днів сорок першо-
го року до моїх батьків зайшов мій
однополчанин і розповів про мою
загибель.

— Я не повірила, — говорила На-
таля. — Побігла до штабу — вия-
вилось, це дійсно була твоя части-
на. І командир мені підтвердив те
ж саме. Другого дня померла з го-
ря твоя матуся, захворів батько...
І я пішла на схід. Але в моєму сер-
ці ти завжди був живим, Степане.

Вже не пам'ятаю, скільки ми так
проговорили. Вдвері спочатку сту-
кали, Наталя нікому не дозволяла
заходити і з часом нас і турбувати
перестали. Нараз вона сполошила-
ся, звелася на ноги.

— Що ж ми тут сидимо? Пішли
додому...

Я слухняно йшов із нею. Мені
було дивно — дець була в мене ін-
ша домівка, сім'я, яку я з часом зби-
рався забрати на нове місце робо-
ти, і ось раптом — неждано-нега-
дано — потрапив до свого справ-
жнього дому. Адже Наталя сказа-
ла: ходімо додому. Так, як говори-
ла колись, коли ми допізна заси-
джувалися з нею у нашому селі на
березі невеличкої річки.

Йдемо вулицею. Наталю тут зна-
ють усі — вітаються, вона змуше-
на весь час спинятися, відповідати
на питання. Але й мені не дає мов-
чати: я змушений розповідати про
своє життя, про службу в армії,
про все те, що зі мною трапилося

за ці останні десяток з лишком ро-
ків.

Розповідаю, не поспішаючи, все
до подробиць. Я ще блукаю по
складних і нескінчених шляхах
війни, а вже з острахом заглядаю
в післявоєнні роки. Це ж обов'яз-
ково доведеться говорити про своє
одруження. Але як на це подиви-
ться Наталя? І говорю й говорю —
ніяк не хочу розставатися з бурем-
ним військовим часом.

Проходимо повз школу. Дзвінок
заливається веселий дзвінок. З дві
рей вибігають школярі. Одна із дів-
чаток відривається од гурту, пташ-
кою летить нам назустріч. З розго-
ну потрапляє Наталі в обійми, до-
вірливо тиснеться рожевим лич-
ком до жінки. В мене йойкнуло
серце.

— Донька, — задумливими очи-
ма зиркнула на мене Наталя.

Невже? Невже моя дитина стіль-
ки років жила без батька? А я був
майже поруч, жив з ними на одній
землі, в одній республіці, і не роз-
шукав їх, не придумав нічого ін-
шого, як одружитися вдруге і за-
жити собі тихим та спокійним жит-
тям.

— Мамо, а я на співанку лиша-
юсь, — сказала дівчинка, з поди-
вом і настороженістю глянувши на
мене синіми оченятами.

Я шукав у дівчинці чогось свого,
а на мене дивилась Наталя, така,
якою вперше побачив її в сорок
першому році.

Дівчинку кликали подруги. Вона
як підлетіла, так швидко і зникла
в гурті.

Ми йшли далі. Мені хотілось роз-
питати про дівчинку, але я не смів
цього зробити. Наталя чомусь теж
не хотіла про це говорити — пев-
но, в душі була ображена на мене,
не могла простити моєї байдужо-
сти.

— Ось ми й прийшли, — сказа-
ла нарешті Наталя.

Зайшли в квартиру. Тут було
прохолодно, тихо — я відразу від-
чув подих тієї затишності, яку так
любила Наталя.

Не встиг і оглянутись, як відчи-
нилися двері і з сусідньої кімнати
вибіг хлопчик років чотирьох-п'я-
ти. Біловолосий, пухкенький, з кру-
глими карими оченятами й носом-
гудзиком. Штаненята трималися
на одній перекинутій шлейці, дру-
га тяглася позаду, обірвана.

— Мамо! Мамусю! — зрадів він.
— Ти вже прийшла?

— Прийшла, синку.

Наталя підхопила на руки хлоп-
чика, поцілувала в рожеві щічки.
Я бачив, як з напівзаплюснених
Наталиних очей нестримно лилися
сльози. Вони мене й прикували до
місця. Коли б не помітив тих сліз
— ніяка сила не втримала б мене в
кімнаті, де я, як виявилось, міг бу-
ти лише гостем, та й то тим, що не
приносить радості.

Наталя поставила хлопчика на
ноги.

— Татко швидко прийде, — ска-
зав хлопчик і підступив до мене.
— Ти — шофер? — питає.

— Шофер, — кажу.

— А я відразу вгадав.

Я розумів — Наталя давно вже
не моя, вона має сім'ю і дружину
іншого. Й, певно, не легко було все
це показувати мені. Та вона чесна
і відверта, якою я знав її колись.
Нічого не сховала — поклікала до
хати: дивись, мовляв, знай про все.
Я хотів було пригледити хлопчи-
ка, але він рішуче відпхнув мою
руку.

— Я не маленький.

— Скільки ж тобі років? — пи-
таю.

— Чотири. А ще коли не було
Нового року — було три. А ще ра-
ніше мене зовсім не було.

Наталя ніби й не чула нашої роз-
мови, мов сонна, снувала по кімна-
ті. І мені захотілося сказати все і
про моє життя.

— А в мене теж є такий хлоп-
чик, як ти. Максимком його звуть.
А тебе як?

— А мене, коли купили, то Сте-
панком назвали.

— Степанком? — мимоволі здиву-
вався я.

— А чому Степанком — ти не
знаєш, синку? — промовисто гляну-
ла на мене сумовитими очима На-
таля.

— Бо так гарно, — знизав плечи-
ма хлопчик. — А в мене й сестрич-
ка є, — похвалився.

— А твоєї сестрички скільки ро-
ків?

— Не знаю, — з жалем зиркнув
хлопчик на маму.

Наталя зрозуміла моє питання.

— В сорок четвертому вона наро-
дилась...

Я важко сів на стілець. Задумав
ся. Треба було йти, але ноги не не-
сли, не слухалися мене. В моєму
серці знову спалахнула любов до
Наталі, та любов, що ледь жевріла
під попелом часу і лише інколи,
коли вітер спогадів роздмухував
жарину, пекла вогнем і ятрила. Я

відчував, що безсилий відступитися від неї, залишити, знаючи, що вона жива, що вона ходить по землі, дихає одним зі мною повітрям, дивиться на те ж саме сонце. До того ж, я мав моральне право бути з нею — адже вона моя дружина.

Наталю! — кажу. — Сядь на хвилинку, подумаємо.

Вона покійно сіла напроти, з острахом і занепокоєнням дивилася на мене. Мені чомусь здалося: коли б я лежав мерцем на лаві — певно, з такою ж любов'ю і мукою дивилася б вона.

— Як же нам жити далі? — питаюся ніби сам у себе.

— Не знаю, Степанку, — відповідає задубілими устами.

— Я ніколи не переставав любити тебе, Наталю, — кажу, дивлячись у її повні муки очі.

— І я тебе, Степане, — відповіла вона.

Я бачив — вона говорить правду і їй так само важко, може, ще важче, ніж мені.

— А... його? — питаю, не відриваючи погляду.

Вона безсило опускає очі.

— Дітей люблю. І він теж... не чужий. На тебе схожий...

Я здригнувся. Перед очима постала Віра. Довірлива, добра, ніжна. І я відчув, що вона мені теж не чужа. Мені не хотілося завдати їй болю, розбити її спокій і щастя.

Наталю читала мой думки.

— Мені моторошно, Степанку. Я знаю — в нас не вистачить сили розстатись. Але ж своє щастя нам довелося б повернути такою ціною...

Я мовчки киваю в знак згоди головою.

— Ось що поробила війна, — тихо говорить Наталю.

Ми мовчимо. Мозок мій працює напружено. Ось воно щастя — білське не палитиме мені серця гарячим вугіллям, прикритим попелом часу. Але хіба від того спокійніше буде на душі? Чи не розкидаємо ми власний біль по чужих серцях? А розкидавши — чи позбавишся його сам?

Рішення визріває в моїй голові поступово, але впевнено. Я дивлюся на Наталю — вона сидить зів'яла, задумана, ніби приголомшена своїм щастям. Але хіба щастя приголомшує? Ні, видно, пізно, дуже пізно ми зустрілися, щоб усе починали знову, спочатку.

Рішуче звожуся на ноги. Підходжу до Наталі, рвучко цілую її в холодні уста, в гарячі щоки.

— Прощай, Наталю!

Вона враз пружно зірвалася на ноги, тривожно дивиться в очі.

— Ти що надумався?

— Не можна нам... Не можна, Наталю.

3 матеріалів «Білої Книги»

Висока освіта в Україні

(Продовження)

1. Соціального виховання (соцвих), що готували вчителів - вихователів; 2. Професійної освіти (профос), що готували кадри викладачів для технікумів; 3. Факультети політичної освіти (політос), що готували фахівців масової політичної роботи.

Інститути Народної Освіти були організовані в Києві, Харкові, Одесі, Катеринославі, Вінниці, Кем'янці - Подільському, Ніжені, Полтаві, Чернігові, Житомирі, Луганську. Внаслідок такої роздільності число вищих шкіл в Україні досягло в 1929 році 239, де вчилися 88.821 студентів. В 1930 році навіть ІНО були ще роздроблені на окремі інститути соцвиху, інститути профосвіти і інститути політосвіти. В цій схемі допускалися різні типи вечірніх і денних професійних курсів для робітників і селян, вечірні робітничі технікуми, вечірні робітничі факультети для зайнятих на виробництві. При промислових підприємствах існували фабрично - заводські школи, які давали лише фахову виробничу освіту.

В цій відмінній від РСФСР системі освіти, починаючи від 1920. аж до 1933 року було багато цікавого, разом з тим курйозного, але не корисного

Вона безсило опустилася на стілець. Тяжке ридання рвалося з її грудей.

— Я ніколи не забуду тебе, Наталю... Не винні ми з тобою... Пробач за все, рідна.

— Ти мені пробач...

Чужими ногами я прямую до дверей. Наталю простягає услід мені руки і, певно, не має сили звести на ноги. З сусідньої кімнати виглядає малий Степанко.

— Дядю шофер! — гукає він. — Ти куди ж утікаєш?

— Будь здоровий, Степанку, — кажу, відчиняючи двері.

Побачив тільки, як упала головою на руки Наталю, як затряслися її плечі в риданні, але вже ніяка сила не могла повернути мене назад. Поривно зачиняю двері і, немов божевільний, вибігаю на вулицю...

✱

З середини неба зірвалася зірка, блисківкою прописала слід до самого виднокругу, лише одну невловиму мить багрянела та жива і тремтлива смуга в нічній пітьмі і так само як спалахнула, так раптово й погасла. Блиснула жарина у вогнищі. На сході ледь помітно розгортався завісу новий бадьорний ранок.

Юрій Збанацький

для України. Найперше, що при ліквідації університетів були цілком ліквідовані юридичний і історичний - філологічний факультети Одеського, Харківського університетів, тощо. Багатющі, віками надбані наукові колекції, музеї, ботанічні сади тощо — були просто знищені, змарновані. Будучи на перший погляд демократичною, бо давала доступ робітникам і селянам до вищої школи — ця система мала принципові хибні, бо занедбанням загальної і середньої освіти і спрямуванням вищої освіти на суто утилітарний бік, вона знизила рівень освіти в цілому. Зовсім занедбувала науково - дослідчу діяльність вищих шкіл. Цей період історії вважають «періодом шукання нових схем освіти і методів викладання». Тоді на наш ґрунт були успішно насаджено різні «Активні методи», «Лабаторні методи», «Групові методи», «Дальтон план», «Комплексно - проектні системи» тощо. Диференціація вищих шкіл дійшла до дивовижних меж. Творилися такі дива як: «Етіологічний факультет» в медичному інституті, а спеціалізація доходила до того, що готувала «поетів», «критиків», «письменників». В сільсько-господарській високошкільній політиці дійшли до організації окремих інститутів для вивчення «Коней», «Крилів», «Великої Рогатої Худоби», «Птахів» тощо.

Само собою зрозуміло, новостворені інститути не мали ні матеріальної бази, ні потрібної кількості кваліфікованих кадрів. Як правило, в одному будинку тулилися по кілька інститутів, а професорсько - викладавський склад — мусів перебувати «на колесах» в повному розумінні цього слова. Такі сполучення як Харків-Полтава, Харків - Дергачі, Київ - Житомир, Київ - Біла Церква, Київ - Ніжин, були як правило. Навіть сполучали працю в інститутах на такому віддаленню, як Дніпропетровське - Біла Церква, Київ - Кам'янець - Подільський.

Від РСФСР була запозичена ще одна властивість підсоветських вищих шкіл, строга централізація в управлінню школи і пролетаризація вищих шкіл. В Україні було застосовано «Положення про вищу школу РСФСР» з листопада 1921 року. На підставі його, всі вищі школи підлягали Народньому Комісаріатові Освіти України, але рівночасно їх діяльність контролювалася місцевими губерніальними комітетами, а фактично партійними організаціями, і органами безпеки з початку через політичних комісарів, а після ліквідації цього інституту, че-

рез комуністів — членів правління вищої школи.

Декретом Ради Народніх Комісарів РСФСР з 2. вересня 1921 року всі вищі школи дістали перший радянський статут, згідно з яким, ректор призначувався НКО ставав абсолютним керівником університету чи інституту, а до керівництва катедрами чи окремими курсами, допускалися студенти, які в предметових комісіях мали рівну кількість голосів з професорсько-викладавським складом.

При ректорі було правління, що складалося з 3-5 осіб (ректор, полікомісар, декани, представники партійної і студентської організації), яке призначалося НКО на один рік. Головував в правлінні ректор, що теж призначався НКО. Факультетами керувала президія з 2-4 членів, яких призначало правління вищої школи і затверджував НКО. Ні загальні збори факультету, ні загальні збори цілої вищої школи, а тим більше, ніяка наукова рада — не існували.

На підставі цього «Положення» в Україні було в 1922 році розроблено і прийнято своє «Тимчасове положення про вищі школи УССР», згідно з яким вся істотна частина була взята з «Положення РСФСР», але з деякими відмінностями в дрібницях. Наприклад, було сказано, що ректора призначає НКО, а політкомісара ІЖ КП Б(У), ім добирається ще «Дорадаче бюро». Факультет очолює декан, якого призначає НКО, але при ньому створюється «Факультетська Комісія» як дорадчий орган. Порівнюючи цей перший статут чи «Тимчасове положення про вищі школи УССР з 1922 року» з царськими статутами 1849 року або 1884 року, то мимоволі треба зробити висновок, вони мало чим різняться між собою, хіба тим, що тоді був куратор, чи інспектор, а тепер політкомісар, але це зовнішня форма, що до істоти справи, то вона була та сама, заборона всього, що носило будь-які ознаки автономії вищої школи, чи індивідуальності свободи наукової думки.

Період стабілізації в розвитку українських вищих шкіл

Після доби існування відмінних зовнішніх ознак в українській вищій школі, і деяких правно - організаційних форм, що при цьому супроводжувалися так званою «українізацією України» — настала Сталінська доба, або доба посиленого наступу на все українське життя. Починаючи від 1930 року, а особливо від 1933., з часу діяльності московського емісара в Україні П. Постишева. Народній Комісаріят Освіти України, на чолі з В. Затонським і А. Хвилею, під безпосереднім керівництвом П. Постишева — розгромив все культурне життя України в тому числі і вищі школи. Тисячі вчених, адміністраторів були ув'язнені, вислані, або знищені. Українську мову і культуру — намагаються поста-

КОВБАСА

(Фейлетон)

Один із приятелів моїх (ім'я його тут згадувати хіба не важко!) приїхав по справах, ковбасу привіз, кіло мабуть п'ять було...

І так вона почалась, проблема:

Бо був це для мене голодний рік! Не перший, напевно, й не останній... На фейлетонах — самі знаєте! — не переживеш; пера, навіть гострого, не жуватимеш, паперу не проковтнеш і чорнила не питимеш...

А приятель мій, що ковбасу привіз:

— Не для тебе вона... Для автора статтей серйозних, призначена! А, що вдома не застав, переховаєш для нього. Прийде, забере...

Так, тепер, і висить вона, ковбаса, в моїй кімнаті, під стелею (високо завісив, щоб кішка не дістала!). Гладенька, рум'яна — немов дівчина, аж очі крутить, запашина така, смачна дуже! Ну, бо ковбаса це — важко знати! — не будьяка, а наша, домашнього фабрику, з часником, салом замасна... Немає вже ковбас таких, не роблять, за дорого обходиться!

— Та, нехай висить — ковтаю слину я — щоб мені не перебивала. Не я їстиму ж її, а — автор статтей серйозних!

♦♦

Думав забути про ковбасу. — Зібравсь фейлетон писати.

Круть-верть, теми не находжу... Наприкрилось філософування, постарілась романтика, кудись пошкандибала фантазія. — Хоч плач, голова пустарем дише!

Невже ж — аж злякався я! — доведеться на старі роки серйозні статті складати? Грузнути в книгах розумних, щоб і собі про розумне вихвалитись? — Ні! Смертю голодною покінчу мандрування, а сорому цього не наберуся! Хто ж бо сприйме мої, Черешні, писання серйозно?

Тут із-під стелі ковбаса:

— Відважно, Остапе! Тільки руку простягни, от — мукам твоїм кінець! Ну, ще довго думатимеш? Ще довго шлунок до хребта тулитимеш?

Я — зирк... Це вже не приятелева ковбаса, а сама душа моя до губи проситься!

— Спробуй кусок, маленький, непомітно буде — нашіптує...

вити в становище чогось ніби непотрібного, зайвого, політично - непевного і навіть небезпечного. Побіч марксистської ідеології, в центрі уваги політичних чинників стає російська культура.

Проф. Іван Розгін
(Далі буде)

Шварцбарт больш. агент

(Докінчення з 4-тої стор.)

тями, причетним до грабунків і злодійств. Народ, який мститься за свої кривди, висилає своїх месників прозоро-чистих, без найменшої плями. Бо месник — є відображенням найбагатородніших змагань даного народу, він є його втіленням, праобразом. Чи був таким Шварцбарт? Сьогодні вже не тільки ми, українці, але самі жиди вирікаються його і уважають, що справа Шварцбарта була великою помилкою жидівства.

Адвокат Кампінки в своєму заключному слові звертався до Шварцбарта: «А ви, Шварцбарте, хто ви такий і чи ваші руки були такі чисті, щоб ставати сьогодні в позу національного героя та месника?»

1926 рік залишився великою, незатертою посьогодні, плямою в історії Ізраїля. Історія чекає, щоб ця пляма була стерта. А вона буде стерта тільки тоді, коли самі жиди реґабілітують Симона Петлюру і осудять жалюгідний вчинок Шварцбарта. В інтересі наших народів є, щоб між нами не було цієї плями.

Ол. Димирєв

Про духову спадщину Л. Українки

(Докінчення з 5-тої стор.)

вина єгипетська, ізраїльська, грецька, римська, перші віки християнства! лицарське середньовіччя, французька революція, українська козащина, народні повір'я Волині та Сербії — творили тло її творів, як ліричних та епічних, так і драматичних, на якому вона часто представляла сучасний ідейний світ.

З ідейного боку поставила Леся Українка на перший план рішуче принципи боротьби, як основи всього духового життя, боротьби на життя і смерть, і смерть таку, що дає вічність ідеї, за яку ми боремося.

І цим власне Леся Українка особливо близька нашому поколінню, що поставило собі метою боротьбу. Боротьбу, що героїчною смертю своїх борців увіковічує ідею.

Раїса Шило-Бакум

— Ех, не видержу! — скрикнув я та очі жмурю, уха затулюю. — Забути ковбасу, що над головою зраду готовий, хитро всміхається, підманом беззастидно!

♦♦

Таки проблемі тривати довго не довелося:

Ще сам не знаю як — ковбасу зі шкуркою поїв, а написав... фейлетон!

...Про ковбасу, звичайно.

Остап Черешня

Українська молодь і студентство на чужині

XIX З'їзд МУН Канади

(Власна кореспонденція)

29. червня - 2. липня ц. р. відбувся величавий З'їзд Молодих Українських Націоналістів Канади. Майже всі осередки були репрезентовані на З'їзді своїми делегатами й членами, які виявили бажання взяти участь в ньому.

На З'їзд наспіли привіти від: полк. А. Мельника, Митрополита Іларіона, ЦЕСУС-у, РУМК-у, СУМК-у, СУМ-у, Пласту, Зарева, ЛУМПА, «Смолоскипу» і інш.

Напередодні нарад відбулось прийняття для делегатів влаштуване Вінніпезьким відділом МУН і Братніми Організаціями.

В суботу 30. червня почалась перша пленарна сесія. До Почесної Президії Конференції покликано Президента УНО — мгр. В. Гулята, почесного Президента УНО — інж. Вол. Коссара, ред. М. Погорьцького і п-ні Тетяну Кошиць. До ділової Президії обрано: Михайло Орихівський (Торонто) — президент, Анна Балка (Едмонтон) — заступник, Наталія Бундза і Люся Павличенко — секретарі.

Зі звітами про свою півторарічну діяльність виступили Крайова Управа МУН, Провінційна Екзекутива Сх. Канади (голова — Іл. Поворозник) і делегати від всіх Відділів. Звіти виказали велике піднесення серед членства, ріст організації та активізацію її на різних ділянках діяльності. За заслуги перед організацією і великий вклад праці у вдержанні її на висоті завдань Конференція висловила особливе признание уступаючому президентові МУН-у, Володимирові Климкову.

Увечорі цього дня, відбувся в репрезентативному готелі Роял Александра бенкет, при великій участі українських особистостей. З великою промовою виступив на бенкеті президент УНК проф. Лев Добрянський, який з'ясував теперішнє політичне положення, суть коєкзистенції та положення української визвольної справи. Його промова знайшла живий відгук в місцевій канадійській пресі. На бенкеті з привітальним словом виступив теж Президент КУК А. Яримович. Бенкетом був Остап Шах, а дякував за виступи почесний голова МУН, В. Гладун. Під час бенкету, виступив відомий український співак М. Мінський, Лідія Хоменко та чоловічий хор під орудою Володимира Климкова.

В неділю 30. червня, на пленарній сесії виступили з короткими доповідями відносно дальшої діяльності МУН — інж. Вол. Коссар, мгр. В. Гультай та В. Климків. З гостей виступав інж. А. Кішка з Еспанії, який зложив признання МУН-ові за його корисну діяльність. В цей день передано прапор МУН-у Вінніпезькому Відділові, який відзначився найбільшою активністю в попередній каденції.

Увечорі відбувся великий конференційний концерт, найбільший і найкращий у Вінніпегу за останні роки. Виступали мішаний хор МУН і чоловічий — під орудою В. Климкова, танцювальні групи з Вінніпегу, Саскатуну, Реджайни. З сольо-танцями виступили Люся Павличенко (Саскатун), Р. Огінський

(Едмонтон). З сольо-співом виступив відомий баритон Андрій Галапац (Реджайна).

У понеділок учасники конференції зробили прогульку до оселі МУН у Сенді Гук.

На Конференції рішено перенести осідок Крайової Управи МУН до Торонто. До нової Управи вибрано: почесний президент — Василь Гладун (Торонто), президент — Михайло Орихівський (Торонто), перший віцепрезидент — Вол. Климків (Вінніпег), другий віцепрезидент — Остап Шах (Торонто), секретар — Богдан Климаш (Зах. Торонто), скарбник — Ілля Поворозник (Гамільтон), члени Управи — Орест Орихівський (Монтреаль), Ярослав Фабиан (Торонто), Анна Балка (Едмонтон), Богдан Климаш (Вінніпег). Контрольна Комісія: М. Лис (Мус Джов), Ярослав Білак (Торонто), В. Ничка (Реджайна), М. Ольховий (Гамільтон), Н. Бундза (Зах. Торонто).

3 діяльності МУН у

Попередня Крайова Управа МУН, вибрана на 18. Крайовій Конференції (Торонто 22.-24. травня 1954 р.) була в такому складі: Володимир Климків — президент, Василь Гладун — почесний президент, Я. Білак і С. Шах — віцепрезиденти, А. Григорович — секретарка, М. Наконечний — скарбник, А. Балка, Б. Цірка, Б. Климаш — члени.

Від 1. січня 1955 р. до 31. травня 1956 р. КУ МУН видала 15 «Інформаційних Бюлетенів», 10 чисел «Проміння МУН-у» (в англійській мові), 4 «Сторінки Молоді» в «Новому Шляху», цілий ряд обіжників, комунікатів, листів.

«Проміння МУН-у» редагують В. Климків, Б. Климаш, Р. Стойко, Р. Громада. Як за оформленням, так і міцним матеріалом, цей журнал є дуже оригінальний і є наочним доказом, що з рядів МУН-у вибилося цілий ряд талановитих молодих журналістів, яким питомі, в дуже багатьох випадках, пошуки за чимось новим, цікавим, оригінальним, чого майже не помічається в журналах і публікаціях інших молодечих журналів і публікацій.

9. - 30. липня 1955 р., МУН організував четверті річні провідницькі курси. На курсах викладано такі дисципліни: ведення і навчання хору, історія України, українська література, українці в Канаді, проблеми доросту МУН, інтерпретація націоналізму.

В. Климків, С. Шах, Б. Климаш,

Б. Цірка відбували часті організаційні поїздки до осередків МУН.

1. - 3. липня 1955 р. відбулась Конвенція МУН-у Сх. Канади, в якій взяло участь 6 осередків. Президентом провінційної Управи МУН на цій Конвенції був обраний Ілля Поворозник.

В часі Західно-канадійської провінційної Конвенції УНО відбулась теж сесія МУН, в якій взяло участь 5 осередків.

За 1955 р. всі осередки МУН Канади мали 18.135 дол. обороту.

Від 1. січня 1955 р. до 22. червня 1956 р. до Крайової Управи МУН вплачено осередками 2.885 дол.

Осередки МУН існують в таких місцевостях Канади: Калгарі, Едмонтон, Форт Віліам, Гамільтон, Монтреаль, Мус Джов, Ошава, Реджайна, Саскатун, Содбурі, Торонто, Зах. Торонто, Віндзор, Вінніпег, Руїн, Ст. Кетрін-Торольд, Кіркленд Лейк. В 1955 р. до МУН вступило нових 69 членів.

В осередках МУН діють гуртки: Едмонтон — хор (15 учасників, кер. Ч. Куць), танцювальний гурток (12, кер. Г. і В. Гладун); Форт Віліам — хор (14, кер. А. Пронич), танцювальний (11, А. Пронич, М. Пиріг), драматичний (12). Монтреаль — хор (20, Давидович), танцювальний (11, П. Марунчак), драматичний (10), спортові (53); Ошава — хор (28, С. Сальмерс), танцювальний (12, М. Юркевич), спортові (32), доріст (40); Содбури — хор (20, М. Ни

кільчук), танцювальний (15, П. Бендик, Е. Глиська), драматичний; **Торонто** — танцювальний (9, С. Джуган), спортові (80), доріст (25); **Зах. Торонто** — хор (25, Л. Коссар), танцювальний (19, Б. Климаш), доріст (29); **Віндзор** — хор (20, А. Зелена), танцювальний (18, М. Мартинюк), доріст (13); **Вінніпег** — хор (45, В. Климків), танцювальний (10,

Панство Каптії), спортові; **Реджайна** — танцювальний (18, П. Корпус), спортові; **Саскатун** — танцювальний (8, М. Перчилишн), спортові (13), доріст; **Калгарі** — спортові; **Гамільтон** — спортові (28), доріст (15); **Кіркланд Лейк** — доріст.

Осередки в Монреаль, Торонті і Зах. Торонті видавали свої окремі бюлетені, журнали, одноднівки.

Комісії XIX. З'їзду Мун-у

В часі XIX. Крайової Конференції Мун діяли такі Ділові Комісії:

1. **Верифікаційна** — в складі: Леся Каптії, Наталія Климків, Альма Коссар.

2. **Номінаційна**: Ілля Поворозник, Микола Ольховий, Богдан Климків, Володимир Ничка, Анна Балка.

3. **Фінансова**: Степан Шах, Ярослав Фабіян, О. Орихівський, Михайло Семанич, Михайло Лис.

4. **Пресова**: Боб Климас, Андрій Григорович, Михайло Наконечний.

5. **Статутова**: Степан Срубський, Оксана Гриценко, Галя Крук.

6. **Програмова і Резолюційна**: Василь Гладун, Володимир Климків, М. Сенюк, Ярослав Білак, Ілля Поворозник.

7. **Доросту Мун-у і Членства**: Михайло Орихівський, Наталія

Бундза, Маріян Козій, Михайло Наконечний, Надя Несторовська.

Кожна Комісія пред'явила Конференції звіт зі своїх праць, в яких порушувано цілий ряд актуальних справ Мун, його праці і проблематики. Пресова Комісія дискутувала, між іншим, справу створення центрального органу націоналістичної молоді. В цій справі Комісія прийняла 4 точку свого звіту, в якій говориться:

«Уважається konieczністю мати центральний націоналістичний орган української молоді світу. Є дані на те, що журнал, видаваний до тепер у Парижі, «Смолоскип», повинен бути поширений і стати таким органом. Тому XIX. Крайова Конференція Мун Канади заявляє свою готовність співпрацювати в такому органі та піддержувати його морально і матеріально».

3 резолюції XIX. З'їзду Мун

1. З уваги на теперішню політичну ситуацію в світі й у наслідок нового тактичного підходу Кремля до міжнародних відносин, ми перестерігаємо уряд та вільну опінію горожан Канади, що всякий компроміс із комуністичним, більшовизмом, в якій формі він не був би, є шкідливий і посягає на права українського народу, в якій формі він не був би, є шкідливий і посягає на права українського народу.

2. На основі повищої резолюції ми звертаємось до уряду Канади даліше непохитно стояти в обороні принципу свободи усіх народів та змагати шляхом розчленування московської імперії до визволення всіх поневолених Москвою народів, а зокрема українського, без свободи якого не може бути миру в Європі, а тим самим і в цілому світі. Дозволимо собі підкреслити, що презентація України в ООН є знаряддям Москви і не виявляє справжніх бажань українського народу.

3. Ми протестуємо проти намагань комуністичної агентури в Канаді присвоювати собі національних поетів українського народу, справляючи святкування їхніх ювілеїв, що є лише засобом поширення шкідливої роботи комуністич-

ної п'ятої колони в Канаді. Ми стверджуємо, що український поет Іван Франко боровся за свого життя, своєю творчістю за визволення українського народу від усякого імперіялізму, зокрема московського.

4. Ми вітаємо українську молодь в Україні, яка в таких несприятливих обставинах продовжує активну боротьбу з окупантом — московсько — комуністичним імперіялізмом. Ми закликаємо всю українську молодь вільного світу дати всесторонню моральну і матеріальну піддержку борцям в Україні.

5. Ми шлемо привіт Проводові Організації Українських Націоналістів, який стоїть на чолі революційної боротьби за визволення українського народу з-під комуністичного ярма. Як в минулому, так і на майбутнє заявляємо свою всесторонню піддержку цій боротьбі.

8. Ми стверджуємо, що праця й діяльність організації Мун повинна розливатися у трьох головних напрямках:

а) Культурно-виховному — плекати і поширювати українську культуру серед членства Мун і тим створити в ньому почуття гордості до свого українського походження.

Думки зі З'їзду Мун

Це була найбільш ділова Конференція Мун-у за останніх п'ять років. Особливо тому, що не було жодних рефератів, що мучать та роблять делегатів менш здібними працювати на сесіях і в ділових комісіях. Промови інж. Вол. Коссара і мгр. В. Гульгата тривали всього по 15 хвилин. Бувший голова КЕ Мун, Вол. Климків мав дуже вартісну і цікаву доповідь, всього на 30 хв. — це його біографія, в якій він вказав, в чудовій формі, чому він став мунівцем.

Були цінними праці окремих комісій. Зокрема звертає увагу праця комісії Доросту і Членства. Вона рекомендує новій Крайовій Екзекутиві покликати до життя відповідну комісію, яка мала б протягом найскорішого часу виготовити детальну програму конкретної праці Доросту Мун. При обговоренні пропозиції вив'язалась надзвичайно жива і ділова дискусія. Цій справі за цілий час Конференції присвячено найбільше часу. Рішення поділити Доріст Мун на дві групи: молодший (6-12 років) та старший (12-16 років).

Рекомендовано, щоб автори програми взяли під увагу і узглидили психіку тут родженої молоді та обставини, серед яких вона живе. Копіювання деяких молодечих організацій, особливо відносно уніформ, відзнак, маршових парад — не захоплює дітвори тут родженої. Особлива увага повинна бути звернена на плянові заінтересовуючі забави, які мали б виробляти у дітей товариськість та задовольняти гарно проведеним часом. Це зможе притягати дітвору до Доросту Мун,

б) Суспільно-громадському — брати якнайактивнішу участь у канадському громадському житті й тим позитивно впливати на формування публічної опінії у відношенні до української визвольної справи.

в) Політично-виховному — брати активну участь у канадському політичному житті й таким способом впливати на формування зовнішньої політики Канади у відношенні до України.

9. Стверджуємо потребу створення стипендіального фонду спільно з братніми організаціями в цілі уділювання стипендій нашим здібним молоді в часі вищих студій.

10. Звертаємось до Президії УНО Канади з закликом створити спеціальну Комісію для простудіювання й опрацювання виховної програми Доросту Мун та Рідної Школи для систематичного виховання кадрів організації УНО.

її виховувати в дусі українського патріотизму та лояльності до Канади. Тут відчувається потреба організування відповідних курсів для провідників і провідниць Доросту МУН. В конкретній праці серед дітвори допоміжним і рішальним чинником може бути жіноцтво — матері та співпраця з учителями Рідних Шкіл.

Дуже важливою справою, яка була піднесена на Конференції — є необхідність видання підручної книги МУН, якою могли б користуватись МУН Канади і ЗДА. В такій книзі мали б бути з'ясовані найважливіші питання українознавства, завдання і цілі МУН та методи праці. Така книга повинна бути в англійській і українській мовах, бути збіркою молодого мунівця в дискусіях, зокрема з чужинцями.

Живу дискусію викликала проблема шукання способу зацікавити українську молодь справами студіювання політичних наук, права й журналістики. Озброєна цими науками, наша молодь зможе брати активну участь в канадійському політичному житті, здобувати різні державні пости і таким чином допомагати українській визвольній справі. Одна така особа зможе більше зробити, як сотня лікарів чи інженерів! Добрі наші журналісти, які покинули місцеві університети, зможуть багато допомогти в пропагуванні української справи в англомовних публікаціях.

Відмічається, що по Відділах МУН в закріплюванні українськості серед тут народженої молоді — є хори і танцювальні гуртки. В зв'язку з цим відмічається потребу організування відповідних інструкторських курсів.

Для більшого нормального ведення праці централі рішено вдержувати одного платного працівника, який миг би вчас полагоджувати всі біжучі справи та кореспонденцію.

На пропозицію Пресової Комісії, Конференція рішила звернути більшу увагу на видання МУН. «Проміння МУН» буде і надалі по'являтися, як дотепер, в незміненому оформленні і всі члени МУН-у будуть одержувати цей журнал дарово, а видатки, зв'язані з його друком, будуть покриватися з членських владок.

***

МУН вступає в новий період своєї діяльності — Торонтонський. Остання Крайова Конференція поклала на нову Управу більші завдання, як це було дотепер. Це й нормальне в кожній організації, в діяльності якої є постійний рух вперед. Тому й вимоги до нових управ будуть завжди більшати, як і будуть більшати вимоги до всього членства і до цілої організації. По-

Наша молодь в Аргентині

Курси українознавства. В Буенос Айресі відбуваються під патронатом Української Центральної Репрезентації, в домівці Централі т-ва «Відродження», курси українознавства. Лекції читають: М. Ситник — історія України, українська мова, література, Ю. Богацький — географія, В. Левицький — етика.

Пам'яті Олега Ольжича. Заходами Секції Молоді при Централі «Відродження» відбулось 24. червня ц. р. свято в честь Олега Ольжича, патрона цієї Секції. Свято відкрив секретар Секції К. Вітковський, коротко з'ясувавши діяльність Олега Ольжича. Святочну доповідь, добре опрацьовану, виголосив Провідник Секції Віталій Карпук. На закінчення, культурно-освітній референт Головної Управи «Відродження», п. Мушинський, запросив всіх учасників взяти участь у відкритті курсів українознавства і таким чином вшанувати пам'ять Великого Сина України.

Концерт Молоді «Відродження». 18. серпня ц. р. відбувається заходом молоді т-ва «Відродження» Концерт, дохід з якого призначений на будову Українського Національного Дому в Буенос Айресі. До виступу на концерті приготуються Секції Молоді в Беріссо й Авежанеді. При цій нагоді відбудеться малий з'їзд молоді, на якому буде обговорено актуальні питання дальшої діяльності. Такі з'їзди вже відбулись в Авежанеді (15. липня) і Беріссо (29. липня). Вони є надзвичайно корисні, бо при співучасті представників з Централі можна обговорювати всі біжучі питання та полагоджувати цілий ряд справ зразу намістці.

Загальні Збори Секції Молоді в Авежанеді. 17. червня відбулись Загальні Збори Секції Молоді при 3-ій Філії Т-ва «Відродження» на Авежанеді. Збори відкрив уступаючий провідник Секції Ярослав Вітошинський. Зборами провела Президія в складі: Роман Дрібниць — предсідник, Анна Ростоцька і Всеволод Магденко — секретарі. Після заслухання звітів уступаю-

чої управи, дискусії над ними і уділення абсолютії, вибрано нову Управу у такому складі: Михайло Полотнянка — провідник, Степан Гнусь — заступник, Анна Ростоцька і Богдан Вітошинський — секретарі, Василь Деркач — скарбник, Борис Полотнянка і Ярослав Вітошинський — члени Управи. На закінчення, представник з Централі, Богдан Коваль, вказав на головні напрямні праці молоді «Відродження» та її координації, а Віталій Карпук привітав нову Управу та закликав до посилення праці, Константин Вітковський з'ясував план праці молоді «Відродження» на друге півріччя 1956 р. та поінформував про співпрацю зі «Смолоскипом», який стає офіційним органом теж молоді «Відродження», тому вся молодь повинна його пренумерувати й поширювати. Після Зборів відбулося спільне прийняття, яке приготували члени Секції.

Студенти в авангарді антикомуністичної маніфестації в Буенос Айресі. В організації масових маніфестацій протиакції за поворот «на родину», взяв участь також Союз Аргентинсько-Українських Студентів (САУС). Зокрема в організації маніфестації, у влаштуванні пресконференції, багато зусиль і праці вклали Михайло Рубінець (колишній активний діяч САУС-у, а зараз секретар Української Центральної Репрезентації в Аргентині) та Богдан Коваль, голова САУС-у, як рівнож багато студентів, які розповсюджували серед поворотців летючки та виставили протикомуністичні транспаренти в українській і еспанській мовах. Маніфестації знайшли широкий відгук в світовій пресі.

Гамільтон (Вл. Кор.) Пластова група в Гамільтоні (Канада), після величавого «Дня Пласту» (3. червня ц. р.), продовжує йти вперед в праці над собою і над загальом української молоді. Відбувся новачкий табір 14.-28. липня ц. р. під гаслом «Пізнаймо свою Батьківщину». Одночасно відбувається вишкільний курс для членів місцевого гуртка — кадрів виховників.

Командантом табору і керівником курсу є пл. сен. М. Павлюк, допомагають йому пл. сен. М. Рубаневський, пл. розв. Л. Криворучко, пл. розв. О. Матушевська (писар і хронікар). Крім того відбуваються табори шнаків з інших станцій.

передня Управа вив'язалась зі своїх завдань дуже добре, ми віримо, що й новообрана Управа (на що має всі дані) піде слідом попередньої, і в постійному та природному змагу за першість і кращість, доложити ще більше зусиль для справи зросту МУН-у вглиб і вишир.

М. К.

Велика імпреза САУС в Буенос Айрес

Союз Аргентинсько - Українських Студентів сильно заживувався. В ряди САУС-у вливаються нові студенти, які раніше стояли осторонь.

Великим позитивом у діяльності САУС-у є не тільки праця на аргентинському терені, але й живе зацікавлення справами студентства в Європі. Як відгук на потреби студентів в європейських країнах — відбувся виключно силами самого студентства великий концерт і бал, чистий дохід з якого призначено для наших друзів за океаном. (в Європі — Ред.).

В мистецькій частині вечора виступила успішна молода, але вже загальновідома співачка (сопрано) Марійка Балюк, яка здобула собі симпатію усіх присутніх. Григор Сенишин, при власному акомпаніменті на бандурі, відспівав кілька українських пісень. Анна - Марія Рудик виконала на піанно дуже вміло «Революціонер» і «Чопина». Любов і Ірена Корибутяк з чуттям виконали на дві руки композицію Ліста «Мадярська Рапсодія». Відомі наші танцюристи Лідія Палій і Богдан Коваль (голова САУС) з життям виконали танець «Коломийка», а сам Б. Коваль сольо-танець «Гонта».

На закінчення концертної програми виступила студентська оркестра під диригентурою Ярослава

Біля. Всі молоді артисти були щедро оплескувані присутніми, одержуючи заслужену нагороду за вдачу і мистецьке виконання своїх творів.

Слід відмітити, що між запрошеними гостями був також присутній популярний аргентинський фільмовий артист Рамон Гарай, відомий під псевдонімом Сапорітіс.

По закінченні концерту відбулася товариська забава.

Ціла імпреза була дуже солідно підготована (оголошення в пресі, летючки, програма з рекламними оголошеннями тощо) і проходила під кличем «Допоможіть учитись своїм братам за океаном, приємно забавляючись».

З признанням треба відмітити, що в праці САУС-у вкладає багато праці і зусиль його голова Богдан Коваль. Коли переглянемо пройде ний шлях САУС-у, то бачиться, що він щораз більше приєднує собі симпатії української громади в Аргентині.

САУС вже тепер підготовляється до відповідного відмічення триріччя свого існування, яке припадає на вересень ц. р. Проектується влаштувати великий банкет і товариський бал.

САУС організує дві студентські філії — в Беріско і Кордоба, де є поважне число студентів українського походження.

Советські спортсмен в Аргентині

(Власна кореспонденція)

Нарешті діждались і ми. До Аргентини приїхали советські спортсмени. Це було небуденне явище для аргентинської публіки.

Нам відомо про приїзд різних советських делегацій до європейських і інших країн. Але Аргентину ще такою подією не було «урадовано». Аж ось далеко до приїзду сенсаційне повідомлення!

Чекали на цю подію аргентинці, чекали «наші» й інші комуністи, але й чекали ми.

В неділю 10. червня на летовище Есейса приїхала команда баскетболістів у складі: С. Босанов — шеф делегації, К. Петкавичюс — капітан, гравці: Л. Решетников, М. Вальдманіс, В. Торбан, С. Стонкус, А. Бочкарев, І. Круміс, М. Семенов, А. Лаурітінас, Ю. Озеров, В. Власов, В. Харітонов, Е. Казанов, В. Муйзінікс, технічний директор — Нікітін, адміністратори. Велика кількість гравців — литовці.

На наступний день ми довідалися, що делегація замешкала в готелі «Трес Сархентос». Але всякий

доступ до делегації був неможливий. Навіть журналістам не дозволено з ними говорити. Декому вдалось сфотографувати їх за сніданням.

— Чи міг би я з деkim говорити з делегації?

— Нет! Вони снідають.

— То нічого, я можу присісти разом з ними.

— Нет!.. Нет!

І Аргентина побачила свободу, яка панує в СССР. «Нет!» І в цьому слові сказано все. Не вільно нічого. Навіть говорити з людиною. Тисячі аргентинців запитували себе: чому не можна говорити? Чим може грозити така розмова?

По обіді тренування. З готелю — в спеціальний автобус, на стадіон, ізольоване від публіки тренування, знову в автобус і до готелю. Увечорі знову до автобусу, який зупинився біля кінотеатру «Амбасадор», де йшов французький фільм «Френч Кан-кан».

Але спортсмени не самі. Їх супроводжують працівники советської

С М О Л О С К И П

Журнал Української Молоді і Студентства. Появляється з початком кожного місяця.

Редагує Колегія в складі:

Осин Зінкевич, Іван Сілецький, Аскольд Кобилко, Василь Михальчук.

Редакція зберігає собі право скорочувати і виправляти рукописи.

Ціна одного числа: в Франції — 25 фр., в усіх інших країнах — рівновартість 10 ам. центів.

Річна передплата в Франції: 300 фр., в усіх інших країнах — рівновартість 1 ам. долара.

Всі передплати просимо слати на адреси наших представників. Всі матеріали, дописи і вимінну пресу просимо слати на адресу нашого бюро в ЗДА:

O. Zinkewych («Smoloskyp»)

3041, Elliot Str.,

Baltimore 24. Md. U.S.A.

Адреса Адміністрації і Європейського Бюро Редакції:

A. Kobylko

Boite Postale 9

Argenteuil (S. et O.) FRANCE

Адреси Представництв «Смолоскипу»:

ЗДА: Nadia Zinkewych

3041, Elliott Str.

Baltimore 24. Md. U. S. A.

Канада: A. Kryworutchko

133, Balmoral Ave No

Hamilton, Ont. CANADA

Бельгія: Roman Ripak

58, rue de L'Agueduc

Bruxelles, Belgique

Аргентина, Чиле, Парагвай:

Argentina, Chile, Paraguay:

Constantino Vitkowskyj

Maza 150

Buenos Aires. Rca Argentina

«Smoloskyp» Journal de la jeunesse ukrainienne. Edition speciale de la «Parole Ukr.», 3, rue du Sabot, Paris 6°. PIUF, S. A. R. L.

амбасаді, з ними «адміністратори», «блискучий» перекладач і ще дехто, хто з них ока не спускає і в кіно, і в готелю, і на стадіоні.

У вівторок дебют. Змагання в «Люна Парк». Між публікою сотні спантеличених «землячків». Дехто з квітами. Публіка в більшості зорганізована до аплодування та влаштування овацій...

(Кінець буде)

Нестор Пухнатий

СМОЛОСКИП

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Journal de la Jeunesse Etudiante Ukrainienne «SMOLOSYP» Journal of the Ukrainian Studying Youth

Ч. 9-10 (67-68) вересень-жовтень 1956 Рік 7

Розпочався новий шкільний рік

З М І С Т

Борис Чайка — Перед дзвінком

В. М. — Багате і творче літо

Перед Олімпіадою

В. Квітка — Оригінальні думки в творах Берварда Шова

Б. Боднарук — Ремінісценції (поезія)

Р. Ш.-Б. — Вовк у шкірі ягняти

Остап Вишня — Сповідь болільника

Іван Розгін — Висока освіта в Україні

Нестор Пухвятий — Советські спортсмени в Аргентині

І. Вовк — Сучасна географія

(Р.) — Стежками українського балету

В. М. — Дещо з археології

Помер Остап Вишня

Юрій Буряківець — Сокіл (поезія)

Спорт

М. К. — Життя й краса

І. Г. — В Лондоні й Москві

З техніки

ПЕРЕД ДЗВІНКОМ

(на порозі шкільного року)

На зміну холодної зими приходить тепла весна. Біле покривало повільно щезає і дає місце свіжо заленому.

Але свіжість зелені не є вічною. Приходить гаряче літо. І тоді скрізь стрічаєте молоді веселі обличчя. Вони, осмалені сонцем, сміються назустріч вітрам, природі і вам.

Вони щасливі, життєрадісні, бадьорі.

Та й не могло б бути інакше. Це ж молодь, це ж пора її відпочинку: відпочинок для всієї молоді — шкільної і позашкільної.

Чи то вирвавшись із душною кляси, чи від станка, чи від праці в полі, молодь спішить забути хоч на деякий час пляни, теореми чи модель.

Це ж молодь! Вона всеціло віддає своїй праці й обов'язкам. Але й «з душею» також бавиться. Хоча б це мало тривати протягом одного тільки вихідного дня.

Щаслива молодь!

З такою самою бадьорістю і радісними обличчями вона переступає сьогодні поріг нового шкільного року.

Ви розумієте її, ви всі, які на далеких і давно пройдених роздоріжжях покинули цей радісний, але скоро проминаючий період вашого життя.

Ви, які байдуже поглядаєте на всі труднощі життя, бо ви озброєні знаннями, досвідом, витривалістю і невгнutoю волею боротись із труднощами.

Ви, які суворо поглядаєте на кожний нерозважний крок майбутнього громадянина, начебто ви подібного кроку не робили в минулому.

Гляньте на цю спонтанність ось-там-тої групи, що так живо розмовляє про щось ось там на лузі, або на веселість ось-цієї, що виплює в озері. Вони сповнені добрими намірами. Бачать життя в приємних кольорах і готуються пірнути в нього і плисти далі, як ось плесом цього озера.

Допоможіть їм в цьому. Ви це можете. Ось тепер перед дзвінком, на порозі шкільного року.

Бо літо вже проминуло, а з ним і всі відпустки. Тепер знов до праці!

Праця буде важкою. Бо треба готовитись до всіх обов'язків, які прийдеться стрінути в житті. Бо треба плекати характер і силу. Силу фізичну і духово-моральну.

В цьому очі молоді звернені на старших. Їхню працю і поставу, спосіб розв'язування малих і великих проблем всна хоче вивчити і наслідувати. Це зобов'язує наше старше громадянство до уважної оцінки всієї його діяльності на відтінку спільного життя, культурно-громадських і політичних відносин.

Слід мати на увазі, що часом наш

жест, звернення можуть класти печатку на наше завтра.

Це останнє ще в більшій мірі зобов'язує і українську молодь. На шкільній лавці, чи за робочим станком, в чужому оточенні, чи в крузі найближчих друзів воно — наше завтра — повинно присвічувати нашій молоді ясним сяйвом.

Вам, молоді друзі, прийшлося жити й рости в складні часи, докласти великих зусиль, щоб шукати доріг. Це не легко. Але й не важко для того, хто хоче йти вперед. Ваші бажання повинні перемогти всі перешкоди!

Вашою найбільшою цінною є здорова українська душа. І за неї ви повинні змагатись всіма силами. В блескові

зовнішнього чужого світу ховається вся небезпека, що намагається поставити всю свою сіть. Вмійте засвоїти тільки добрі сторінки, відкидаючи всі злі.

Будьте діючим чинником нашого великого руху, який ведеться за збереження і з'єднання всіх українських сил. Озброюйтесь всестороннім знанням, а головне — плекайте в собі риси здорового характеру і чистої української душі.

Пам'ятайте, що ви є спадкоємцями нашого багатого минулого, нащадки славних предків.

Готуйтеся до нашого великого Майбутнього!

Борис Чайка

УКРАЇНСЬКИЙ ОЛІМПІЙСЬКИЙ КОМІТЕТ

К о м у н і к а т

22. листопада 1956 р. починаються в Мельбурні (Австралія) 16-ті Олімпійські Ігрища, в яких братимуть участь спортсмени 70 країн. В цій небуденній зустрічі різних народів, рас і віровизнань бере участь теж СРСР, в збірній команді якого, силою комуністичного терору і залякування, мусять так само виступати найкращі спортові представники народів, які знаходяться зараз в російсько-большевицькій неволі. Серед цих спортсменів вирізняються своєю чисельністю і знаменитими здібностями представники українського народу, яких успіхи, на жаль, ще по сьогодні світова преса і публічність зараховує на когось їхнього поневолювача — імперіалістичної Росії.

Щоб стати в обороні спортсменів поневоленої України, щоб домогатись визнання української національності на 16-тій Олімпіаді Міжнародним і Національними Олімпійськими Комітетами та всією світовою публічністю, щоб інформувати чужинецьку пресу і пресові агентства про їхні успіхи, щоб пропагувати український спорт і українську правду серед учасників Олімпіади — для цих завдань і для цієї мети постав на чужині, в серпні ц. р., **УКРАЇНСЬКИЙ ОЛІМПІЙСЬКИЙ КОМІТЕТ** з осідком на час Олімпіади — в Мельбурні і з діловим секретаріатом та постійним осідком — у Вашингтоні.

В склад УОК увійшли представники зацікавлених організацій та окремі особи з АВСТРАЛІЇ, Аргентини, Канади, ЗДА, Франції і Німеччини. До ОУК може належати кожна українська організація, яка стоїть на принципі самостійності і суверенності української державності та яка заінтересована працею УОК.

Український Олімпійський Комітет звертається до всього Українського Громадянства в країнах вільного світу, до всіх українських меценатів на чужині, до всіх Організацій і Установ — дати йому свою моральну і матеріальну підтримку. За всіма інформаціями просимо звертатись та всі пожертви і кореспонденцію слати на адресу:

UKRAINIAN OLYMPIC COMMITTEE (UOC)

2146 Florida Avenue, N. W. WASHINGTON 8, D. C.

Український Олімпійський Комітет

БАГАТЕ І ТВОРЧЕ ЛІТО

(кілька думок з приводу літніх конгресів)

Коли говоритимемо про багате літо, то не матимемо на увазі конкретних досягнень в тих чи інших діяльностевих ділянках української націоналістичної молоді в світі. Перше, що кидається у вічі, коли переглядаємо діяльність і її рух в минаючому літі — це перш-завсе глибока оцінка пройденого етапу; відтак — постанови на майбуттє. Буде незвичайно важливим — і це вже буде видно внаслідок — як ті постанови переводитимуться в життя! Є підстави надіятись, що якщо і не всі вони, то велика їх частина буде здійснена.

Якщо хоч в кількох словах затрима-

тись на пройденому, то не можна не відмітити, що воно стояло під знаком шукання чіткого поставлення внутрішніх основ.

Не хочемо нікого уразити, коли скажемо, що часто виявлялись в діяльності деякі дисонанси. То тут, то там зривались часом безпідметні дискусії або панувала повна мовчанка навіть перед обличчям переважливих справ, що перед нами часто з'являлись.

Коли і не давало нічого схолястичне перекидання словами, то просто вбивчою виявлялась мовчанка. Тим більше, коли вона мала місце в рядах нашого активу. І це явище не було рідким.

Це не було з причини якихсь справді глибоких принципових розходжень (може того й хотіли б наші опоненти). Зовсім ні. Часом якісь особисті подразнення або неоправдані прояви інертності були причиною. Це вистачало, щоб прояв в якійсь найменшій ділянці відбився на всю діяльність в цілості і клав свою печать на молоде довкілля.

Не мале значення, може не безпосереднє, мали часто зовнішні політичні умовини.

Т. зв. зміни генерального курсу кремлівської політики і різні відлиги мали свій вплив на чужинецьке оточення, в якому живемо. Це не влегшувало праці української молоді на зовнішньому відтинку.

Відчувалось поважне утруднення в зовнішніх акціях зокрема українського студентства. І якщо замаркувались деякі успіхи, то з признанням треба відзначити віддану грацію тих наших друзів, які вперто її переводили.

Перед нами матеріали з 19. Конференції МУН-у Канади (29. 6. - 2. 7.), Основоположуючого 3'їзду Організації Української Молоді у Франції (10. 8.), 16. 3'їзду МУН-у ЗДА (1. - 3. 9.). Сповнені гордощами, з щораз більшою увагою слідкуємо за зростаючим розвитком динамічної праці наших друзів при «Відродженні» в Аргентині та їхніх співдрузів в САУС-і.

Найважливішим в працях Конгресів є акцентування координації діяльності української націоналістичної молоді і схвалення потреби створити, щоб успішно перевести координацію в життя, центральний секретаріат чи комітет (не в назві його суть) української націоналістичної молоді. Успішним є поставлення цієї справи на денний порядок діяльності і важним буде її реалізація. Значення цього кроку таке велике, що наразі здержуємось від всяких коментарів і прогноз. Вміло поставлений, такий орган зможе радикально зміцнити позиції молоді, надати небувалого розмаху всій її праці і можливо зобумовити позиції завтрішньої дії українського націоналізму в загальному.

Другою з черги, але ще більше важливою по своїй суті, є справа духовного стану молоді. І тут навіть найкращі концепції педагогічних заходів і бригади виховників будуть безуспішними, якщо сама молодь не побачить величини і далекосяжності проблеми.

Багатонадійним в цій ділянці є явище, що у всіх згаданих 3'їздах їхнє ядро становила молодь народжена на чужині. І саме вона підносила справу плекання і збереження здорової української душі в молодому тілі.

Резолюції 16. 3'їзду МУН в ЗДА

16. 3'їзд Молодих Українських Націоналістів ЗДА проголошує 1958 р., рік сорокової річниці проголошення Самостійності Української Держави та трагічного бою під Крутами — роком української націоналістичної молоді.

1.

16. 3'їзд МУН в ЗДА вітає:
— Боротьбу українського героїчного народу за визволення з-під російсько-більшевицького панування.

— Всіх членів ОУН, які борються з окупантом в Україні, які страждають та караються по большевицьких тюрмах і концтаборах.

— Всю молодь України, яка непохитно стоїть на позиціях самостійності української держави та українського націоналізму.

— Керманіча Українського Націоналістичного Руху полк. Андрія Мельника та заявляє свою всецілу моральну і матеріальну підтримку українській визвольній боротьбі та Організації Українських Націоналістів.

— Ієрархів Українських Церков, ген. хор. Миколу Капустяньського з нагоди його 75-річчя та проф. Олександра Грановського з нагоди 20-річчя його головування в ОДВУ.

— Членів всіх молодечих та братніх націоналістичних організацій.

2.

16. 3'їзд МУН в ЗДА звертається до Комісії Прав людини Об'єднаних Націй

та Міжнародного Червоного Хреста:

1. Інтервенювати в справі здержання масових вивозів молоді з України в Сибір і Казахстан.

2. Вислати міжнародну комісію, яка б розслідила жахливе життя вивезених в Сибір, Казахстан і на Донбас, їхній побут та медичне обслуження.

3. Інтервенювати в справі знесення праці дівчат, жінок та підлітків в шахтах.

3.

16. 3'їзд МУН ЗДА схвалює:

1. Створення Українського Олімпійського Комітету та заявляє йому повну моральну і матеріальну підтримку.

2. Відмічає потребу створення Координаційного секретаріату українських націоналістичних молодечих організацій.

3. Доручає ГУ МУН взяти участь в редагуванні і розповсюдженні журналу української молоді і студентства «Смолоскип», який перетворюється в центральний орган молодечих націоналістичних організацій.

4. Підтримує ініціативу МУН Канади в підготовці посібника МУН-івця та розпрацюванні проблематики доросту та зявляє йому свою допомогу в цьому напрямку.

5. Уважає за потрібне розгорнути діяльність Стипендійного Фонду ім. О. Ольжича та таким шляхом нести допомогу українській націоналістичній студіючій молоді.

Резолюційна Комісія 16. 3'їзду МУН:

Осип Зінкевич
(Голова)

Олександр Чайників
(Член)

Дмитро Січ
(Член)

Явищем, що сповнює всіх нас гордошами, являється заклик Організації Української Молоді у Франції, в якому між іншим говориться: «... Справа молоді — це справа майбуття народу. Організація Української Молоді у Франції бореться (і напевно боротиметься — В. М.) не тільки за українську душу молоді, але й за те, щоб ця душа отримала необхідний для неї національний корм. Подруго, Друже! Ілхай своєю українську душу!» Ми не сумніваємось ні на мить щодо росту цієї наймолодшої молодечої організації. Всі учасники Основоположючого З'їзду були у віці, який ще не знає пустої фразеології. Йому є прищипана молодеча динаміка і бажання працювати. Багато працювати.

Наступною рисою, якою відзначився З'їзд МУН-у в Канаді є виразна постава націоналістичної молоді супроти всякої облудної т. зв. коекзистенції: «... ми перестерігаємо уряд та вільну опінію горожан Канади — читаємо в резолюціях 19. З'їзду — що всякий компроміс із комуно - большевизмом, в якій формі він би не був, є шкідливий і пособляє Москві закріплювати кайдани поневоленням народам та вможливує їй поширити своє панування на інші вільні країни». А тому «... ми звертаємось до уряду Канади даліше непохитно стояти в обороні принципу свободи та змагати шляхом розчленування московської імперії до визволення всіх поневолених Москвою народів».

В цій же ділянці чинно проявилася українська молодь в Аргентині.

У великих і масових маніфестаціях в Буенос Айрес, що були відповіддю советським агентурам на їх пропагандивні зусилля за т. зв. «поворот на ріднину» — що є в дійсності нічим іншим, як намаганням морально ослабити українську еміграцію — українська молодь в Аргентині взяла активну участь. Цим вона виявила не тільки свою духову силу й патріотизм, але й глибше розуміння небезпеки, яка випливає із стану сучасної коекзистенції.

На всіх згаданих З'їздах проявлялась ясною канвою у всіх їх працях головна і дорога нам всім риса молоді: її патріотизм. І на всіх цих З'їздах більшість молоді — уродженці чужих країн. Вона, висловлюючи своє обурення з приводу політичного насилування української молоді в Україні, вивозу в далеку Азію, запроторювання в шахти, подивляючи її стійкість, висловлює їй признання і закликає даліше непохитно стояти на стійких спротиву Москві. Це говорить багато. Це говорить про те, що культурно-освітня праця наших громадських організацій не була марною. Сьогодні вона приносить свої овочі. Послідовно вона принесе їх ще більше.

Чи це не заставляє нас всіх поважно застановитись, коли чуємо агель молоді, з яким вона звертається до українських політичних чинників, до всі-

єї публічної української опінії всеціло об'єднатись, «щоб спільним українським національним фронтом поборювати зазіхання ворогів українського народу на його суверенну й соборну державу»? На таку молодь, якщо її подум'я не тільки триватиме, а й ще більше зростатиме — можна покласти великі надії!

В ділянці шкільництва українська молодь відзначається всезростаючими успіхами. Нормальним є, що в країнах поселення своїх батьків вона вчащає до чужинецьких шкіл. Це ставить її в рівнорядність із її чужинецькими співтоваришами і заставляє до особливих зусиль. Не зважаючи на всі труднощі, перемагають все якості її працьовитості. Щораз частіше стрічаємо, як в Європі, так і в Америках, спеціальні нагороди, включно до медалів і почесних дипломів за працьовитість і успіхи молодих членів української спільноти.

Але чужинецькі школи не дають найосновнішого: есестороннього українського назавства. І цю прогалину повинні заповнити наші громадсько - культурні організації і українські високі школи на чужині. З цією метою З'їзди, головню мунівські в Канаді і ЗДА, піднесли справу розбудови допомогового фонду. Справа є переважливою і українська націоналістична молодь повинна б поважно застановитись над необхідністю поживити діяльність Фонду ім. О. Ольжича. Про це повинно б подумати і наше громадянство, не забуваючи, що допомога є в прямій залежності від наявних фондів у Фонді!

Коли в конгресових матеріалах бачимо такі розділи, які говорять про необхідність брати активну участь в політичному житті даних держав, щоб таким чином впливати на їхню зовнішню політику у відношенні до України — стає наявним глибоке розуміння політичних завдань організацій української націоналістичної молоді. Не диво, мунівські організації мають свою довгу і багату традицію. В їхніх рядах формувались відомі сьогодні наші політичні мужі і діячі Канади і ЗДА.

Окремсю студентською подією в цьому році був серпневий 20. Ювілейний Конгрес українського студентства. В своїй тематиці він може перейшов студентські можливості, але був підготований все таки студентським середовищем.

В його підсумках в ділянці справ української молоді і студентства, з де-що заакадемічними концепціями стверджень і висновків, порушено ряд актуальних справ. Переведення в життя постань (зчитуємо одну з багатьох

Просимо вибачення у В. Ш. наших Співробітників, матеріали яких не були поміщені в цьому числі. Вони будуть надруковані в слідуючому.

Редакція

ПЕРЕД ОЛІМПІАДОЮ

Джерела традиції Олімпійських Грци треба дошукуватися у віддалених часах античної Греції, коли то, поширений в цілій Греції, спорт знаходив своє найбільше вивищення в часі великих свят.

Але спорт не був там на службі богів. Він був нероздільною частиною високої культури греків.

Модерний світ перебрал традиції Солімпійських Грци і на візрєць грецьких почав їх організувати у себе.

Організовані щочотири роки, вони відбудуться в листопаді цього року 16-ий раз. Їх місце буде на спеціально для цього прилаженому стадіоні в Мельбурні.

В них братимуть участь найкращі спертіві сили цілого світу. Але в них, на жаль, не візьме участі команда українських спортсменів. Бо не зважаючи на те, що Україна в розумінні міжнародного права є окремою державою (її делегат є в міжнародній організації держав, вона має свою конституцію, свій уряд і парламент), вона не має права давати назовні ознаки суверенної і самостійної держави. Вона примушена робити тільки те, що бажає Москва.

Ця остання бажає, щоб в Мельбурні виступала тільки збірна команда московської імперії, а не окремі команди. Так само, як вона бажала, щоб її власна, московська, команда здобула перше місце на спартакіаді СССР.

Українці цілого світу повинні розгорнути якнайжвавішу, добре обдуману і скоординовану акцію, виявляючи весь імперіалізм Москви. Для цього напрошується рідка нагода Олімпійських Грци в Мельбурні.

Смолоскип

резолуцій: «Конгрес рекомендує звернути увагу на високоякісну виховну літературу та виховний фільм, які на успішні засоби виховання молоді на еміграції») буде вимагати не тільки пляногої праці українського студентства — ІЕСУС-у — того чи іншого громадського об'єднання, а зусилля всієї української еміграції.

Українська націоналістична молодь дала найбільший вклад в будову і розбудову студентського руху і його центрі. Вона дає його й сьогодні. Вона повинна мати на увазі, що її обов'язком є даліше стояти на сторожі студентського правопорядку. І йому допомагати в його розвитку.

Вам, друзі, були опрацьовані підсумки і їхні резолюції на ваших Конгресах. Перед вами стоїть тепер обов'язок переорієнтувати їх в життя. Ваші старші товариші з громадськими організаціями на чолі повинні вам в цьому допомагати. Тільки з таким наставленням ми виконаємо наш обов'язок супроти Нації і Батьківщини.

В. Михальчук

Література - наука - мистецтво

В. Квітка

Оригінальні думки в творчості Бернарда Шова

(враження)

В цьому році в історії англійської літератури відзначається 100-ліття народження великого англійського драматурга Бернарда Шова.

Англійська критика характеризує творчість Бернарда Шова загально такими короткими словами: «Не читати Шова, значить бути поза часом, так далеко, як він завжди був перед часом».

Для відзначення 100-літньої річниці з дня народження свого драматурга британська радіовисильня Бі-Бі-Сі на протязі кількох днів надавала аудію Шова найбільшої драми обіймаючої час «Назад до Метузела» (Бекту Метузела).

Починаючи дію від перших днів життя вигнанців раю Адама і Еви, даючи психологічний розвиток людства на протязі тисячеліть, пророчий геній автора приводить нас на тисячу, а далі й на дві тисячі років вперед.

Фантазія уяви може бути нездійсненною, але сміливість мрії може бути променем в майбутнє.

Розцінюючи так, цікаво перенестися з англійським автором на тисячі років в майбутнє.

Перша проблема людства є людське життя, його збереження і розвиток.

І як не дивно, — ця проблема розв'язує всі інші проблеми людства.

Бо на протязі тисячеліть створюється новий тип людини: людини зрілої, повновартісної, людини — всюдодаря життя з усіма здобутками психіки, фізики і техніки, що їх здобуває вона досвідом свого життя на протязі трьох століть, які природа дозволяє цій новій людині прожити.

Бернард Шов залишається англійським консерватистом і імперіалістом. Його одинока на світі раса довгоживучих людей перебуває на островах Англії і хоча з Лондону вже не осталося навіть руїн, а назва його стерлася з пам'яті, зникла й вічно гурбуюча Англію боротьба ірландців за свою незалежність. Їм призначення дається таке: Ірландія здобуває незалежність, повертається нарід до своєї землі і в радості каже дітям, які тої землі ніколи не бачили, цілувати рідну землю, на що діти відповідають: «Що ж цілувати — каміння?». І на другий день втікають із своєї рідної землі і змішуються з англійцями. У своїх же політичних світоглядах раса довгоживучих людей англійських островів має два напрямки: партія консервативна,

яка хоче обмежитися володіннями островів і своїм власним життям, і партія колоніальна, яка використовуючи свою силу і перевагу над короткоживучими людьми інших частин світу, хоче завоювати і підкорити собі цілий світ.

Але поминаючи цей консерватизм та імперіалізм Бернарда Шова, де він залишається англійцем і письменником національного значення, цікаво опромінитися прогнозами інших його думок.

Продовження життя людського. Щось сміливого і відкидаючого тягар з людства в цій мрії. Герої Бернарда Шова живуть 95 років і не відчуваючи жодної старости, щоб не дивува-

ти здивований світ, «умирають», переходячи просто в інші околиці і продовжуючи життя далі, як псевноцінні люди. Відвідуючи свої власні поминки, вони з усміхом розпочинають вивчення нових професій і доживши до 279 років, мають таке велике багатство знань і такий великий життєвий досвід, що на звичайних смертних змушені дивитися як на дітей.

В наступній дії цих людей вже так багато, що вони становлять окрему расу (минає між діями тисячеліття).

І що за краса — ця нова довершена людина!

Яку силу і владу посідає вона на землі!

Якими досконаlostями духа і техніки вона користується!

Нема більш фізичного вмирання ані фізичних хворіб. Одиною хворобою і причиною смерті стає духовна хвороба, т. зв. «дискарідж», ознакою якої є: сум, журба, пригнічення, відсутність волі, небажання жити і всі негативи нашого духа.

Людина з симптомами цієї хвороби, якщо не зробить прогресу у вилікуванні їх, призначена на смерть або фізичне знищення.

Тільки сміливі, життєздатні, радісні люди мають право жити серед нової раси людей.

Їх життя, форми і звичаї такі інакші від сучасних, що коли до них попадає людина з іншого краю з короткоживучим населенням і відомими нам формами життя, нова людина майбутнього не розуміє навіть половини слів і фразів звичайної смертної людини, бо вони давно віджили у вжитку і понятті.

50-тилітня людина з країни короткоживучих людей для рівня нової людини здається лише дитиною в своїх поняттях і розуміннях.

Зрілість нової людини є настільки висока, що такі прояви духа, як пристрасть, бажання наживи, страх, заздрість, ненависть і т. ін. є лише проявами дитинства, дитячого стану людини в процесі її духового розвитку і росту, що мають зникнути безслідно. Ці пориви, як і всі негативні почуття, тільки руйнують життя, фізично шкодять людині, скорочують її вік, отже є симптомами хвороби, що припиняє людське життя.

Відвідувачі краю довгоживучих людей приходять до них шукати порад і (Докінчення на 8-й стор.)

Б. Боднарук

Ремінісценції

Ця щілина
була вузька і темна
(смерти щілина),
в яку
нам глянути дано;
Крізь неї бачили:
в камінних ребрах
гір
зеленим полум'ям
весна геріла;
І доторкнулися долоні наші,
злучилися теплом.

**

Ми йшли
і бачили,

як у розбитих банях
гасли очі,
як умирав в руїнах
стиснений діточий
крик,
як порошу торкалися
уста жіночі,
як на заржавілих
хрестах заліза
розпиналося
життя.

**

Ми йшли
і думали

про ідолів, що сплять
на вицвілих полотнах,
втиснені у рами;
про ідолів,
які не бачили ніколи
подум'яної весни.

Не бачили любови.

Р. Ш.-Б.

ВОВК У ШКІРІ ЯГНЯТИ

Серед відомих «крилатих слів» цікаве твердження німецького філософа-поета про те, що бажання породжує думку. Часто доводиться признати, що в житті воно справді так. Тому, якщо наші оптимісти завзято намагаються переконати українське еміграційне суспільство, що ворожий натиск на релігійне життя в сучасній Україні послабився протягом останніх років і ко-муна, мовляв, ще «навернеться до Бога», то діють це тільки під впливом великого й широго бажання бачити речі в іншому і яснішому світлі, а не на основі дійсних явищ.

Факти, мусимо признати з бо-лем серця, говорять про зовсім інше. Ось розгортаємо напр. одне з цього-річних чисел «Радянської Культури». В ньому знаходимо обширне звідомлення про видання збірника... «української народної антирелігійної творчості», який появився з благословення державного видавництва художньої літератури.

Що ж представляє собою цей «збірник»? Це — накопичення кількох-сот антирелігійних гуморесок, казок, анекдотів, частушок, приказок і т. п. Це — вульгарне тенденційне викривлення на родного гумору, це — деморалізуючий засіб спиритних демагогів, скерований проти чистого, ще не скривленого і не засміченого кутка української душі. І, як виправдання випуску такого збірника, ворог кидає твердження, що атеїзм — це характерна риса усної творчості українського народу.

І коли ми знаємо, що це не так, то знаємо також, що ворог наполегливо хоче, щоб його слова перетворилися в дійсність. Тому він всіма силами намагається руйнувати українську духовність. Комуністи відкривають своє релігійне обличчя такими словами: «Не зважаючи на те, що клясова основа релігії в СРСР ліквідована, у нас і досі є люди, які ще вірять в бога (підкреслення наше). З такими людьми необхідно вести роз'яснювальну роботу. Велике значення має виховання в атеїстичному дусі підростаючого покоління» («Радянська Культура», 1956, ч. 38).

Слова ці нічого доброго не віщують. Вони свідчать про те, що ворог не спить, а тільки притаївся і жде слушного моменту, щоб знов ударити в найбільшій, найбільш затане місце в душі нашого народу. Тому нам хочеться крикнути оптимістам серед нас і серед чужинців: не вірте вовкові в ягнячий шкірі! Не ждьте переродження від вчорашнього ката! Разом з нами викрикуйте фальш і злодійські наміри комуні. І разом з нами готуйтеся до боротьби, з якої мусить зродитися краще завтра вільній людині.

Сповідь болільника

Остап ВИШНЯ

Мене дуже часто запитують, чому це я, нормальний київський болільник з десятилітнім стажем, що мав постійне своє двадцятьдевяте місце в секторі «Б» у шістнадцятим ряді — перевернувся на болільника заочника?

Ви не розумієте, що можна боліти заочно? Тоді дозвольте пояснити обставини тої печальної історії, що трапилася восени минулого року.

Змагаються «Динамо» (Київ) — «Спартак» (Москва).

Я сиджу, болію, кричу мало-що не на повні груди. А поруч мене, на двадцятьвосьмому місці, боліє молода жіночка з немовлям на руках. Доки подавали м'яча, я її запитую:

— Дитина ваша теж боліє?

— Ангінга минула — серйозно відповідає вона — а за футбол йому боліти ще не час.

І тут я бачу: очі в неї повнісінькі сліз.

Що трапилося? — запитую.

— І я ж кажу: що трапилося з спартаківцями? — серйозно говорить молода мати. Вони по воротах мажуть.

Я їй кажу.

— Ми, значить, супротивники. Ось бисто я динамівець.

— А і виглядаєте! — говорить вона, повертається до мене спиною і дуже-дуже притискає дитину до себе, ніби я, як динамівець, можу зурочити її немовлятку.

Хотів був я її відповісти, аж бачу: спартаківський напад проривається на штрафну до динамівців.

Ну, гадаю, все! Буде нам «штучка!» Але тут суддя припиняє гру і призначає штрафний удар на користь «Динамо». Радість яка! Для мене, звісно! А сусідка підскакує і, розумієте, просто кидає мені свою дитину. Я дитину підхоплюю, а молодичка, пробачте, як засвистить! Та як свистить! Я, приміром, такого свисту зроду не чув. Хіба сирена швидкої допомоги так свистить. Та й не кожна сирена так свистути може... За цей художній свист увесь сектор їй аплодував.

Від овації молодичка трохи отямилася, зніяковіла і вихопила у мене свою дитину.

— Пробачте, говорить, але я не можу спокійно дивитись, як суддя вислужується перед «Динамо».

— Не будемо сперечатися — я їй відказую — але штраф був таки правильний.

— Неправильний!

Я дивлюсь: справа йдеться до того, що дитина буде знову у мене на колінах. А тут якраз проривається «Динамо». Я підскакую. Сусідка теж. Су-

сідка кричить, я теж. Не встиг я озирнутися — сусідка кидає мені свою дитину. Немовлятку від такої, пробачте, матеріної ласки, натурально, починає плакати. Я його як можу забавляю і намагаюся віддати молодичці, а вона мені кричить:

— Жорстока ж людина з вас! Мені ж потрібні вільні руки!

І знову свистить, заклавши в рота всім пальцям із десяти можливих.

Тут я помічаю кінооператора, що починає фільмувати мою сусідку.

Я її попереджаю:

— Громадянико, майте на увазі, вас для кіно фільмують. Вийміть руки з рота і відразу ж візьміть і себе, і свою дитину в руки...

Куди там! І не чує навіть! Ще б пак: біля воріт «Спартак» — купа, на трибунах грім і блискавка. Сусідка втратила голос. Свистіти більш не може, тільки руками махає.

Але м'яч іде на вільно, і на трибунах знову мир і любов. Я повертаю дитину сусідці, і якраз в цю хвилину підходить до мене кінооператор і запитує:

— Скажіть будь ласка, ваше прізвище!

— Артеменко — кажу — дуже приємно познайомитись.

— Мені теж — відказує кінооператор, тисне руку і йде собі.

Я тоді подумав, що він мені, як одиноким, руку потиснув: як динамівець динамівцю.

Перед перервою наші забивають голя. Що зі мною було, не пам'ятаю. тільки мою радість сусідка не перенесла, пішла геть, помінявшись місцем з якимось чоловіком. Більше я її на стадіоні не бачив.

Пізроку минуло з того незабутнього дня. Настав квітень. Іду з роботи повз кінотеатр «Новини дня». Дивлюсь на афіші оголошено новий фільм: футбольний матч «Динамо» — «Спартак».

Смішно мені стало: яка ж це «новина», подумав я — це ж «старовина». Але прийшов до дому й упросив дружину піти подивитись і, так би мовити, ще раз пережити чудесну мить.

Пішли!

І справді, ми знову побачили велику битву на спортовому полі. Побачили радість болільників «Динамо» і слези болільників «Спартак» на трибунах.

Раптом... на трабуні з'являюся персонально... я!

— Хто це? — запитує дружина, і голос у неї не з приємних.

Я відповідаю:

(Докінчення на 9-й стор.)

3 матеріалів «Білої Книги»

ВИСОКА ОСВІТА В УКРАЇНІ

(Продовження)

Проф. Іван РОЗГІН

В роках 1931-1934, настала чергова реорганізація шкільної справи, в тому числі і вищих шкіл. Найперше, побіч шаленої русифікації під тиском партійних органів — почали ліквідувати всі особливості системи освіти в Україні супроти РСФСР і централізувати систему вищої освіти в єдиному дерективному і ідеологічному центрі в Москві.

Від 1933 року запроваджено систему освіти ту сему, що й в РСФСР — а саме, дошкільне і початкове виховання, — цілком стало підпорядковане комуністичним засадам; від 3 до 7 років дитячі садки, основи грамотності, від 7 до 18 шкільний вік; освіта в цьому віці поділяється на три шаблі: 1-4 становлять початкову і обов'язкову школу; класи 5-7 неповно-середню школу; класи 8-10 повну середню школу. Від 7. класи кожному бажаному можна вступати до професійних шкіл, технікумів. До вищих шкіл можна вступати лише після закінчення повно-середньої школи. Ліквідовано було також і робітфаки, отже, практично, відновлено старий порядок підготовки і комплектування вищих шкіл.

В 1934 році ІНО знову переорганізовані на університети, в Києві, Харкові, Одесі, Дніпропетровську (тепер в Україні ще діють університети у Львові, Чернівцях і від 1946 року в Ужгороді). Однак, педагогічні інститути залишаються спеціальними вищими школами і діють самостійно, не в системі університетів. Середні школи, містечкі і вищі педагогічні школи підпорядковуються НКО України, а всі інші, передаються відповідній галузевій промисловості, центри яких знаходяться в Москві. Для методичного ідеологічного керівництва — в 1936 році в Москві при Раді Народніх Комісарів, створюється Комітет в Справі Вищої Освіти, а при ньому Вища Атестаційна Комісія. Від того часу, фактично Україна втратила всяку свободу в високошкільній справі. Розроблення і апробація кожної програми, підручника, призначення адміністраторського персоналу, призначення керівників катедр, надання кваліфікації (вчених звань і вчених ступенів) все відбувається в Москві, в Комітеті в Справах Вищої Освіти і Вищій Атестаційній Комісії.

Професор чи викладач кожної дисципліни — від тепер мусить підтримуватися затвердженої програми і «Стандартного підручника». Для контролю професора, час від часу його лекцію стенографують, а після того звіряють

з програмою і обговорюють на правлінню, чи професорському зібранні.

З 1936 року запроваджується строгий режим для викладавців і студентів, застосовуються ті самі приписи, що й в промисловості, кара за спізнання, чи прогули. 23 червня 1936 року видано історичну постанову ЦК ВКП(б) і РНК СРСР «Про роботу вищих шкіл і про керівництво вищими школами». В ній докладно подано про недоліки в дотеперішній практиці вищих шкіл, і настанови для всіх ділянок життя: як приймати нових студентів до вищих шкіл, як організувати навчання, як керувати вищою школою і про порядки та внутрішню дисципліну в вищій школі.

Відмова університетських титулів

Постановою РНК СРСР з 2. березня 1937 року відновлено знову титули: вчені звання і вчені ступені. Впроваджено вчені звання: професора, доцента і асистента відповідних спеціальностей, і вчені ступені кандидата і доктора наук. Відмінно від загально прийнятої системи в Європі і Америці, в Україні (як і інших республіках СРСР) від того часу існують вчені ступені (доктора і кандидата) з таких галузей наук:

фізико-математичних, хемічних, біологічних, геолого-мінералогічних, технічних, сільсько-господарських, історичних, економічних, філософських, філологічних, географічних, юридичних, педагогічних, медичних, фармацевтичних, ветеринарних, мистецтвознавства, архітектури. З того періоду всі науковці опинились в безправному стані. Треба було всім знову набувати колись втрачені наукові ступені.

11. листопада 1937 року, постановою РНК СРСР введено штатно-окладну систему, скасовано попередню погодинну оплату, а впроваджено п'ятигодинний день, з обов'язковим навантаженням спеціально викладавою працею — керівника катедри не менше 2-2,5 годин денно, професора катедри не менше 2,25-2,75 годин денно, доцента, старшого викладача і асистента не менше 2,5-3 годин денно.

Цією ж постановою встановлено такі штатні посади у вищих школах: професор - керівник катедри, професор катедри, доцент катедри, асистент катедри, старший викладач і викладач

з окремих дисциплін, старший лаборант, і лаборант, старший препаратор і препаратор. Постановою заборонено сполучати більше як у двох вищих школах і то для вищих кваліфікацій і з дозволу народного комісаріату, причому, за другу посаду — можна отримувати лише 50% винагороди.

Постанови...

15. травня 1938 року відбулася подія, що мала велике значення для майбутнього вищих шкіл: в Москві відбулася Всесоюзна Нарада робітників вищої школи. На цій нараді, В. Молотов, як Голова РНК виголосив свою відому промову, що стала підставою для повсякденного керівництва і дальшого скріплення стану вищої школи. Нарада ухвалила резолюцію, що лягла в основу наступних змін і законодавчих актів в справі вищого шкільництва. В серпні 1938 року РНК СРСР затвердила «Типовий устав вищої школи», яким керуються всі вищі учбові заклади (ВУЗ) України й досі.

В 1940 році скасовано стипендії для студентів і введено оплату за навчання. Між іншим, ця ухвала РНК СРСР була прийнята на перекір Конституції СРСР і союзних республік, в якій було зазначено, що навчання безплатне, і що студенти користаються стипендіями. Відповідно зміні, тексту Конституції було зроблено пізніше.

2. жовтня 1940 року було видано «Наказ про трудові резерви СРСР» і організацію системи ремісничих, залізничних училищ, і шкіл фабрично-заводського навчання (ФЗН). Встановлено зовсім новий порядок примусового фахового навчання молоді, а разом з тим і перешкоди для вступу до вищих шкіл.

Від цього часу, вся молодь від 14 до 19 років, примусово набиралась до ремісничих, залізничних училищ і шкіл фабричного навчання. Навчання в цих закладах так побудоване, що учні своєю працею в майстернях, оплачують своє утримання, бо всі вони знаходяться в спеціальних закритих казармах, на мізерних харчах і уніформовані. В 1946 році в Україні існувало 113 ремісничих закладів, 195 залізничних і 118 шкіл фабричного навчання, де навчалось 136.566 учнів.

Вищі школи — для соваристократії

Як бачимо, від 1934 року українські вищі школи втратили окремішню національну ознаку, як також всі правні підстави незалежних або навіть автономних вищих учбових закладів другої в СРСР республіки. Вони нічим

уже не різнилися від шкіл РСФСР, хіба що мовою викладання. Вищі школи на той період уже опановані не лише адміністративно, а й світоглядно, чи методологічно, або як прийнято було тоді висловлюватися «політично» комуністичною партією. Минула потреба в пролетаризації вищої школи, **натомість настала потреба пристосувати школу для вимог нової аристократії.** Скасовують вищу систему партійної освіти, тепер уже єдиний шлях до здобуття вищої освіти — нормальні університети і інші вищі школи, а не різні «комуністичні університети», «інститути червоної професури» і тому подібні сурогати, які існували від початку перебудови вищих шкіл.

Як завершення всього, в університетах відновляються колись ліквідовані юридичні факультети, організуються філософські, журналістичні, та міжнародних зв'язків факультети.

В 1946 році, в зв'язку з перетворенням Народних Комісаріятів на відповідні Міністерства, в Україні було створено Міністерство Освіти. В Москві, Комітет в справах вищих шкіл перетворено було на «Загально союзне міністерство вищої освіти».

Від того ніби нічого не змінилося, але IV Сесія Верховної Ради СРСР зліквідувала Міністерство вищої освіти прилучивши його до Міністерства Культури, яке було Союзно республіканським. Таким чином, одноіменне міністерство в Україні мало б перебрати провід і керівництво всіма вищими школами, але того не сталося, бо через місяців шість, знову було відновлено Міністерство вищої освіти в

Москві, як Загально Союзне. Так тривало до кінця 1954 року, коли в грудні місяці, Міністерство вищої освіти в Москві було перетворене в Союзно-Республіканське і одночасово було створене Міністерство вищої освіти на Україні. Отже, ніби то від того періоду Україна знову набула незалежного становища у справі вищої освіти.

В 1954 році, згідно з ухвалою XIX партійного з'їзду КПСС запроваджено політехнізацію початкового і середнього шкільництва. В школах за рахунок скорочення загально освітніх дисциплін, в тому числі і за рахунок скорочення, на половину, політичних дисциплін введено фізичну працю в майстернях, досвідних ділянках, колгоспному виробництві тощо.

Розподіл вищих шкіл на Україні

В зв'язку з перманентними реорганізаціями вищих шкіл, визначити точне число їх в той чи інший період, та навіть і номенклатуру — надзвичайно трудно. З офіційних матеріалів відомо, що кількість високих шкіл після окупації України то збільшувалось то зменшувалось. Їх числовий образ в Україні виглядає слідуючий:

В 1921 році в Україні було 20 вищих шкіл із 56,000 студ., 1924 р. 38 — 35.000 студ., 1929 р. 239 — 88,821,

1939 р. 148 — 126.700, 1941 р. 166 — 128.000, 1946 р. 160 — 130.000, 1950 р. 157 — 176.000, 1954 р. 144 — 275.000. В числі студентів в 1954 р. було 117.000 заочників.

В 1955 році діють такі вищі школи: Університетів — 7, Технічно-індустріальних — 45, Сільсько - господарських — 11, Медичних — 14, Педагогічних — 52, Мистецьких — 9, Правничих і економічних — 6.

Якщо розшифрувати ці групи вищих шкіл, то виявляється, що на Україні є в цей період найрізноманітніші вищі школи, які потрібні для кожної модерної держави. Наприклад, група сільсько - господарських вищих шкіл включає Сільсько - Господарську Академію в Києві, з 10 факультетами — агрономічним, агро - хемічним, ґрунтознавства, економічним, механізації, електрифікації, лісомеліорації, лісового господарства, землевпорядкування; Самостійні інститути: сільськогосподарського, гідромеліорації, борошно - мельного і елеваторного господарства, садівництва і городництва, ветеринарні, зоотехнічні тощо.

Так само група медичних вищих шкіл включає в себе інститути, стоматологічні, фармацевтичні.

(Кінець буде)

Проф. Іван Розгін

ОРИГІНАЛЬНІ ДУМКИ...

(Докінчення з 5-ої стор.)

розв'язки складних проблем свого скромного скороминучого життя.

Могутні королі, президенти й мислителі — відвідувачі настільки безсилі в своїй гордості і владі, що при пайменшому порусі волі нової людини хилилися з усією ганьбою своєї величч, безсилі встояти перед її перевагою.

О так, ці могутні володарі земель вступають в суперечку з новою людиною, вони хотять заперечити ідею довгого віку життя, проставляючи їй величч вічності, де сотні рахуються ментами, але вони не можуть заперечити переваг життя нової людини, і переконаний герой залишається жити з ними.

Чудова казка?! Чи далека мрія?!

А все ж геній автора дав низку сміливих думок, життєрадісних ідей, — цілющих ліків на завчасно старіюче людство нашого віку.

Для тих хто любить мріяти — це мрія.

Для тих хто любить казки — казка. Для всіх же разом — промінь у майбутнє нашого життя і життя людства на Матері-Землі.

СОВЕТСЬКІ СПОРТОВЦІ В АРГЕНТИНІ

(Докінчення з попереднього числа)

На наступний день доготелю йде делегація литовців - антикомуністів. Вони довідались, що хтось з ними хоче говорити, земляки ж приїхали! І найвні ще литовці, шукають контакту, йдучи цілою делегацією... В готелі замішання, викликають урядовця з совєтської амбасад.

— Що ви хочете? — питається МВД-ист.

— Ми хочемо бачити своїх земляків, литовців.

— Нельзя! Вони відпочивають.

— Та може опісля, ми підождемо...

— Нельзя!

І литовці пішли, з чим прийшли.

В четвер знову змагання. Цим разом большевицькі агенти дещо заворошились. Була помітна поденервованість і біля самого амбасадора Резанова.

На перерві ми підходимо до спортовців.

— Чи є українці серед вас?

— Нет!

— А литовці?

— Есть, но вони теж руские, говорять тепер по-руски.

Нашого співбесідника кличе якийсь «адміністратор». Він нерадомо відходить.

Після змагань ми знову підходи-

мо до спортовців, їм гратуюють всі, ми теж. Комуністи дають їм квіти, ми — лютючки.

За плечима ми почули слова друга до друга:

— Ти знаєш, мені гратували українські націоналісти, дали лютючки...

— Тихо, дивись, Нікітін дивиться...

Після двох виступів баскетболісти виїхали до Чіле, а через тижень знову повернулись до Буенос Айрес, де зустрінулись з дружиною клубу «Рівер Пляте». Після цих змагань ми цілком відкрито роздавали лютючки. Дехто зі спортовців всміх заховати, коли немов з-під землі виринув всюдиприсутній Нікітін. Він накинувся на нас з грубою лайкою, а до спортовців, немов до своїх рабів закричав:

— Нічого вам не вільно брати від них! Это не для вас!

— Ні, це для них! — хтось гукнув до нього.

— Нельзя! — лютував Нікітін.

Коли до автобусу всідали спортовці, вони знаходили на своїх місцях лютючки ОУН.

✱

Автобус від'їжджав, ми дружньо декому махали на прощання руками.

СПОВІДЬ...

(Докінчення з 6-ої стор.)

— Це я, Галочко! Чоловіка не впізнала?

На екрані, якраз, слава Богу, кадри змінилися і уже замість трибуни пішло поле, де йде боротьба за м'яча. І дуже добре все видно. Дружина моя футболу не полюбає і не розуміє. Я хвилююсь, а вона своє:

Хто сидів поруч тебе? Ти ще до неї усміхався.

— Не знаю — кажу — не помітив.

Дружина холодно відповідає:

— Нічого, помітиш. Ми на другий сеанс залишимося.

І якраз у цю мить на екрані знову з'являюся я плюс моя сусідка з дитиною.

Оператор, виявляється, встиг зафіксувати все. І як вона мені своє немовля кидає, і як я те немовля ловлю, і, що найдивніше, при цьому посміхаюся.

А диктор в цей час так переконливо пояснює, що відбувається на екрані.

— Подружжя Артеменкових — говорять той самий диктор — гарячі прихильники футболу. Вони не пропускають жодного змагання.

Дружина підводиться, простягає до екрана руку і виголошує:

— Будь ласка, прокажіть ще раз те, що ви сказали.

— Галочко — шепочу я їй — ну, людина помилилася, сідай, на тебе кричать усі, починають гукати на тебе...

Дружина справді сідає, і так мовчки ми з нею висиджуємо всі п'ять сеансів...

... Ну, а головне, звісно, почалося вдома. Дружина, як прийшла, скинула шляпку і оголосила:

— Іди до тієї! Утримувати тебе не буду. Там у тебе дитина, а нам Бог не дав...

Я, розуміється, запрягаю, що дитина чужа, розповідаю все, як було.

А вона мені:

— Ти — говориш — після цього двічі мерзотник, і мене обдурив, і своєї дитини цураєшся. Звір — говориш — і той від своїх дітей не ховається, а ти, бач, як сліди заплутуєш.

Вислухавши це, я вийшов з кімнати в коридор нашої густо населеної комунальної квартири. Іду на кухню прикурити і раптом чую розмову сусідів:

— Ні, який хлюст цей Артеменко! — говорить жіночий голос. — Дідком прикидається, а в самого дитина на стороні...

— У нього їх троє — говорять чоловічий голос — два хлопчики і дівчинка.

— Хто б міг подумати? — знову говорить жіночий голос. — Сам недорікуватий, хирлявий, а мати його дитини в моїх літах.

— Що ви! Молодша за вас! — одказує чоловічий голос.

— То по-вашому я стара!? — під-

Сучасна географія

3 Конгресу в Ріо де Женеїро

(від кореспондента «Смолоскипу»)

В серпні цього року в столиці Бразилії відбувся вісімнадцятий міжнародний конгрес географії. Він притягнув до участі понад 1.000 фахівців цієї ділянки людської науки, професорів і вчених дослідників з цілого світу. І хоча приблизно половина делегатів були бразилійці, то все таки незвичайно високе число другої половини вказує на рівень уваги, яку присвячує сучасний науковий світ цій галузі науки.

Інавгураційну промову виголосив на конгресі президент Бразилії Кубічек, а пост президента всіх пленарних сесій спочивав на англійському професорі Дадлей Стемп.

Вже перше — участь голови держави — вказує на рівень ваги, яку присвячувалося і надії, що покладалася з бразилійського боку не тільки на конгрес, а й на географічні науки в цілому. З другого боку, чисельна участь в конгресі бразилійських географів вказує на жагоду бразилійських вчених контактуватись і сконфронтувати свої погляди з чужинцями.

Діяльність бразилійських географів є

носить голос жінки, і вже чути брязкіт якоїсь посудини.

На такий гамір виходить з ванної учень ремісничої школи Федьо, помічає мене і говорить пошепки:

— Не красиво ви, товаришу Артеменко, попались. Тепер вам один шлях: на себе самого заяву в суд написати.

Та що там довго говорити... На другий день дружина переїхала до тещі. Сусіди квартирні перестали зі мною розмовляти. На роботі ухвалили поставити справу про мою аморальну поведінку на спеціальним засіданні місцевого. Нахмарило надо мною, нема чим дихати.

А час іде. На перше травня повертаю додому, іду завулками, щоб знайти їх не стріти! Про те, що другого травня починається футбольний сезон, навіть не думаю і... натикаюсь на неї, на мою згубницю. Іде вона разом з маєм і дитину за ручку веде.

— Нарешті! — говорю я і перетинаю їй шлях.

— Здрастуйте, товаришу Артеменко — говорить вона. — Підвів нас кінооператор — і тут же знайомить зі своїм чоловіком-майором.

Найняв я таксі і привіз усе це поспіємство до своєї дружини.

... Дружина до мене повернулася того ж дня. Але з цього часу я болію заочно — Галя моя наказала стежку на стадіон забути.

Ось до чого може довести зовсім нормальну людину помилка кінооператора.

Остап Вишня

незвичайно багатогранною. Згадати хоч би їхню участь у державній програмі по боротьбі з ендеміями і епідеміями, в опрацюваннях економічних і соціальних структур країни. Кольосальним є їхній вклад в організацію інтенсифікації ґрунтознавства (до цього останнього багато причинилися українська колонія в Бразилії). Не можна поминути мовчанкою їхньої ролі в творенні металургійного осередку у Вольта-Редонда чи в плянах використання Сао-Франціско для гідро-електроенергії.

Не є тайною, що бразилійські географи ставили надії на конгрес ще й з другого боку: завдяки йому — конгресові — чи радше його працям величезна країна, якою є Бразилія, стане краще відомою. Наслідком цього науковий світ зможе значно допомогти Бразилії в успішному і раціональному використанні її кольосальних природних багатств. Цікавими були під цим оглядом два експози, присвячені студіям савани і вкладові географії в ділянку регіональної пляніфікації в тропічних країнах.

Картографічна виставка конгресу виявила шораз більший зріст точності і винахідливості в представленні географічної морфології. Не менше помітним є вклад кожної країни для всебічного пізнання себе: поширення атласових видань і топографічних карт різних форматів.

Праці конгресу виявили незвичайно великий зріст геоморфології. Майже чверть всіх наукових комунікацій була саме їй присвячена. І тому інші ділянки географії, як гідрогеографія, біогеографія, кліматологія ба навіть географія людська — виглядали дещо бідними. Але не зважаючи на своє поширення, геоморфологія не видається в ніякій мірі простою наукою. Одна комунікація відносно формування геоморфології виявила незвичайну скомплікованість цієї ділянки: добрий фахівець повинен опановувати 12 до 14 зв'язаних з цією ділянкою різних інших наук.

Якщо англо-саксонський географічний світ виявляє цікавість до економічної географії, то японці, бразилійці й німці присвячують велику увагу медичній географії, а французи з бельгійцями — геоморфології.

У всіх цих ділянках географ не вдовольняється констатуванням, він подає успішні санації. Саме тому може президент Кубічек, в згаданій на початку мові, підкреслює, що сучасна наука географії є передовсім наукою динамічною. У всіх випадках завданням сучасного географа є — віднайти якнайкращі співвідношення між природним середовищем і дією людини. **І. Вовк**

Стежками українського балету

Нашому читачеві, силою обставин позбавленому змоги точно слідкувати за розвитком сучасного хореографічного мистецтва на Україні, мабуть цікаво буде довідатися про досягнення Київського і Львівського балетних театрів. Обидва театри, згуртувавши біля себе здібних танцюристів добилися в цьому сезоні неабияких успіхів.

Київський театр опери й балету виставив недавно новий і величавий балет під назвою «Лілея», створений на основі мотивів ряду творів Шевченка. Балет цей користується винятковим успіхом і успіх цей не випадковий.

В «Лілеї» щасливо з'єдналися вогненні образи великого Кобзаря, майстерність та драматургічний хист хореографів, глибока вдумлива робота лібретиста, зроблена з великим знанням справи — хореографічна експозиція вистави, натхнення балетмайстра і, врешті, непересічний талант і темперамент виконавців. Всі вибрані теми, як авторські так і народні, створюють фундамент музичної драматургії «Лілеї», розкривають ідею балету, думки та почуття його героїв.

Хореографічний зміст вистави збагачений народними та класичними танцями, хороводами, іграми, ліричними і фантастичними сценами, які органічно пов'язані із сюжетом. Ефективне освітлення, мальовничі декорації та, в першу чергу, майстерне виконання роблять «Лілею» перлиною, вкладеною в скарбницю українського балетного розвитку, а праця Київського театру викликає почуття радості, яку приносить справжнє високе мистецтво.

Львівський балетний театр може похвалитися не меншим досягненням. Тут важливу роль відіграє балет «Франческа да Ріміні» на музику Чайковського. Ім'я Франчески, що жила тому біля семи століть, донесли до нас безсмертні твори поета італійського Ренесансу геніяльного Данте. Палка, чиста і віддана любов Франчески і Паольо, їх романтичне життя і жахлива смерть дали натхнення не одному великому мистцеві.

І ось врешті ми бачимо Франческу на українській сцені, в майстерному хореографічному оформленні. Очевидці підкреслюють талановиту гру танець львівських артистів. Прекрасно підібраний акторський склад з глибоким чуттям передає ідею балету. Незабутні хореографічні картини ліричної емоційної і широкі Франчески, палкого й чесного Паольо, складні партії — віддані реалістично і тактовно. Цією цікавою новаторською виставою Львівський театр безумовно збагачує надбання українського балету.

Нашим молодим балетним театрам бажано щасливого і плодотворного шляху в хореографічному мистецтві.

ДЕЩО З АРХЕОЛОГІЇ

Селище грецьких давніх богів — Олімпія — займає видне місце в грецькій мітології. І кожний, що прибуває до Греції з метою з нею ближче познайомитися, скеровує на нього свою увагу. Наше зацікавлення ще збільшилось, коли ми вже в Дельфах довідалися від німецьких археологів про закінчення ними праць в нових розкопках в Олімпії.

Навіть не маючи ніякого відношення до археології, а просто з людською зацікавленням старовиною і її величчю, ми були зворушені розповідями німецьких фахівців.

Німецька археологічна експедиція була очолена д-ром Кунце і мала завдання перевести розкопки Леонідайону і зробити докладні дослідні робітні Фідіаса в тому ж селищі.

Ця остання, як і Леонідайон, знаходиться в південно-західній частині руїн Олімпії над берегом теперішнього річища Клядеоса. Праці не були легкими з огляду на те, що на її місці була побудована в 426 р. візантійська церква, рештки якої є видні сьогодні. Саме в цій робітні архітект і скульптор Фідіас змайстрував гігантську статую (висота 12-13 м.) бога Зевса для святини того ж бога в Олімпії. В початках турецького панування ця статуя була перевезена до Константинополя, де вона й пропала в часі одної з пожеж цього міста.

Леонідайон це найбільша будова Олімпії. Її розміри 80,20 м. на 73,51 м. Самий атріум виносив 30 на 30 м. Все було оточене почвірною лінією йонійських колон із загальним числом 138. Сама середина — перистиль — мала

44 дорійські колони. Мета будови, яку побудував Наксіос Леонідаєс в четвертому столітті п. Хр., була — дати переходний притулок визначним гостям, які прибували до Олімпії як пам'ятники.

В періоді середньовіччя будова зникла під грубим шаром землі внаслідок великої повені. Все такі ті чи інші рештки класичної доби чи римського періоду (з прибуттям римлян Леонідайон був дещо модифікований) залишилися і дозволяють подивляти їхню архітектуральну красу. Завданням німців і було відкопати ті, що збереглися найкраще. Їм вдалося відкопати з півд.-західньої сторони непошкоджені основи чотирнадцяти колон.

Відкопано також цінні керамічні матеріали. Деякі речі вказують на їхнє походження зі святини Зевса. Вони дають певні свідчення про напрями і реконструкції, які проводились в загаданий святині.

Біля Леонідайону з півд.-зах. сторони відкрито нову будову правдоподібно з третього стол. після Христа. Власиво ця будова була вже дещо унаслідок після 1880 р., відколи почалися археологічні дослідні цієї сторони. Дотепер, однак, не вдалося вченим здефініювати призначення цієї будови. Можливо, що німецьким вченим вдалося кинути промінь нового світла на стару Олімпію.

Крім цього знайдено срібні монети, з яких деякі є з класичної доби, інші — з часів Марка Антуана, себто з першого стол. п. Хр.

В. Мих.

Юрій Буряківець

Помер Остап Вишня

Київський часопис «Радянська Україна» (29. 9. 56 р.) повідомляє про смерть Остапа Вишні, яка наступила 28. вересня ц. р. на 67-му році життя письменника. Повідомлення підписали Спілка Письменників України, Міністерство Культури УРСР і Академія Наук УРСР. Місце смерті не подане.

Дійсне ім'я Вишні є Павло Губенко. Народився він в селі Грунь на Полтавщині. Після сільської кінчає військово-медичну школу, відтак учиться в Київському Університеті.

Остап Вишня відомий сатиричними фейлетонами. В початках московської окупації України, ба навіть в тридцятих роках їхньою тематикою була критика советського ладу головно в економічній ділянці. Не диво, отже, що письменник опинився на заслання. Там він був зломаний фізично, а може — хто зна — і духово.

Зі смертю Вишні українська література втратила найбільшого гумориста й сатирика.

СОКІЛ

Надвечір'я заколише трави,
Упаде роса із віт посухулих,
А до мене в гості із-за хмар
Сокіл прилетить до всього чулий.
Блискавиця в піднебесся вдарить,
Згасить громовиць вогненні кулі,
Сокіл широкіми розкаже
Про зимівлю у чужому краю.
Тінь від крил городами проляже,
Втоне у замисленому гаю.
Розповість він про тайгу чимало,
На біду бездольним виростає.
Аж від неї хлопці утікали,
Ім сова із кедрів прокричала.
Хлопці ті в заметану годину
Мандрували у думках додому.
А Байкал човен їм перекинув,
Щоб не мучились на світі цьому...
Линув мій соколик над будинком,
Де гніздо з ломача височіє.
Там гесна хлопчечуться барвінком,
Дівчина понад рікою мріє.
Задивилася вербича в воду,
Молодь спів у вечір розливає,
Дівчину ту кличе на колоди,
Щоб забула милого з розмаю.

СПОРТ!... СПОРТ!...

Через місяць часу, бо в другій половині листопада, розпочинаються Олімпійські Грища. Це є показ національних осягів в царині спорту і рівночасно змагання між національними екіпами. Тому вже від місяців в цілому світі йде завзята до цього підготовка.

Перед Олімпійськими Грищами...

Італія. На змаганнях в Міляно італієць К онсоліні метнув диск на 53,71 м., а відтак у Вероні на 56,85 м. Джованетті в Болонії метнув молот на 55,94 м., а Меконі штовхнув ядро на 16,20 м.

Франція. Француз Маке метнув ратище на 79,1 м. Це один з кращих рекордів в світі за всю історію легкої атлетики. Його краян Мімун на легкоатлетичних змаганнях в серпні у Варшаві пробіг 10.000 м. за 29'13"6.

Англія. В легкоатлетичних змаганнях між Оксфордським і Кембріджським університетами переможцем вийшли студенти Оксфорду. На 880 ярдів (804,6 м.) першуну вийшов Джонсон з часом 1'51"9. Біг на три милі (4.827 м.) виграв А. Бойд, пробігши за 13'53"6. В Уолтоні англієць Фред Норріс пробіг за одну годину 19 клм. 376,4 м.

Зах. Німеччина. Лінгнау штовхнув ядро на змаганнях у Волфсбург на 16,44 м. і його краянка Вагнер — на 14,87 м., здобуваючи першенство Німеччини. Г. Фютгерер, чемпіон Європи, пробіг в Гамбургу 200 м. за 21"7.

Васліди спартакіади СССР...

До неї, що була нічим іншим, як підготовкою советських спортсменів і селекцією нових спортових сил до Олімпійських Грищ у Мельбурні (Австралія), СССР готувався більше, як рік. Вона тривала 12 днів і закінчилась 16. серпня. Відбулась, очевидно, в Москві.

Командам України було дозволено зайняти на вислідній дошці... четверте місце, щоб три перші могли зайняти команда москвичів, Російської республіки і ленінградська команда. Все таки Україна одержала 30 нових майстрів спорту, як також 28 золотих медалів, 38 срібних і 36 бронзових.

Нижче подаємо висліди деяких українських гершунів.

Г. Гамарник — заслужений борець і майстер спорту України поклав на лопатки В. Манєєва (РСФСР).

Люба Сивцова — на спартакіаді в Києві штовхнула ядро на 13,87 м., вста новлюючи рекорд для СССР, а в Москві поліпшила його на 2 см.

Людмила Лисенко — пробігла 800 м. за 2'5"3, випередивши Ніну Откаленко, яка була першуном світу на цій віддалі.

Валерія Кузьменко — перемогла москвовку Л. Преображенську в тенісових змаганнях з вислідом 7:5 і 6:4. Гра була тим більше цікавою, що це є найсильніші тенісистки Союзу і минулого року москвовка перемогла українку. Гергер переможцем вийшла українка.

А. Каплун — харківський майстер спорту зайняв перше місце в стрілянні на круглому стенді. Із сто можливих кін зробив 96 пунктів.

Волейбольна команда України вийшла переможцем на спартакіаді і здобула звання чемпіона Союзу.

Цікаво додати (поза спортовими звідомленнями), що «Радянська Культура» — орган міністерства культури України, коментуючи спортові осяги, звертається до спортсменів Союзу і зокрема до спортсменів України (не вже ж Москва пробачить їй такий ухил?) не задовольняється здобутими успіхами, а все змагати до нових.

...І інше

Вміжчасі, у вересні, відбулися в Парижі змагання волейбольних команд за першенство у світі. Зовсім несподівано переможцем вийшла Чехословаччина, здобувши 18 пунктів і інкасуєчи 9 перемог (вступні квитки глядачів дали організаторам 3.900.000 фр.). Слідуючі місця зайняли: Румунія 16 пунктів і 7 перемог, СССР 16 пунк. і 7 пер., Польща 15 пнк. і 6 пер., Болгарія 14 пнк. і 5 пер., ЗДА 13 пнк. і 4 пер., Франція 12 пнк. і 3 пер.

10.000 м. В тому ж часі у Варшаві відбулися легкоатлетичні змагання, в яких перше місце зайняв поляк Хромік з часом 29'10" і француз Мімун друге з 29'13"6. Кілька днів пізніше український Володимир Куць (наші читачі пригадують репортаж з розмови з ним Редакції «Смолоскипу» під час його побуту в минулому році в Парижі) до-

Життя й краса

Ми, молодь, любимо життя, любимо його красу, різноманітність та багатонадійність. Для нас життя — це вічний рух, це невинне змагання до досконалості, до краси, до Бога. І тому воно манить нас. Ми простягаємо до нього руки, кидаємось йому в обійми і черпаємо з нього повними пригорщами все, що гарне, миле та корисне.

Життя сталить наш характер. Воно вливає в наші серця шляхетні почуття, визначає для нас високі ідеали та вказує нам правдиві шляхи, що ними ми повинні ступати.

З радістю приймаємо накази життя: «Не вимагай від другого більше, як сам можеш дати. Не роби другому того, чого ти не бажав би, щоб тобі інші робили. Памятай, що найкращою чеснотою молоді людини — це любов до ближнього. Тому плекай чесноти любови та всепрощення». Ці дві чесноти, що їх диктує нам життя — це бальзам на людські зболілі серця, це — лавровий вінець на головах юнаків, це заповідь кришталюного характеру.

Для нас життя — це вічна, зелена, квітами замаєна весна. Як кожна весна викликає в нас веселий настрій, додає сили до життя, родить нові щоденні турботи, позбутися кволоости, безрадности та злих почувань, а бути доброї гадки та погідного настрою.

Ми, молодь, хочемо жити так, як вказує нам у своєму вірші Богдан Лепкий:

Ми хочем жити, хоч попелом, димами,
Руїною покритися рідний край,
Хоч «вічну» співають вже над нами,
Ми віримо, що йде нам май.

Ми віримо глибоко й безконечно,
Що правда і добро, і наш народ
не вмере.
М. К.

бився в Москві неймовірного рекорду на цій віддалі: він її пробіг за 28'30"4, побиваючи мадяра Ігароса, який від 15. 7. ц. р. був світовим першуну на цій віддалі з часом 28'42"8. Браво Куць!

Маратонський біг. Подібно, як і античний маратонський грек, німець Еміль Кноц впав обезсилений — тоді, як грек добіг до мети — не добігши 3 клм. до визначеної мети. Він помер в лічниці два дні пізніше. Біг відбувся біля озера Тегернзее в Баварії.

А. Бойзен — норвежець, що осягнув цього літа найкращий час у світі на 800 м. (1'46"4), відмовився виступити в Мельбурні, тому що... не є в його звичці держатись суворого режиму після жовтня і виконувати ще суворіші вправи. В щоденному житті Бойзен є шефом персоналу одної фабрики в Осльо.

В ЛОНДОНІ І МОСКВІ

З життя советської молоді

(від власного кореспондента в Лондоні)

Початок вересня пройшов тут під сузір'ям неабиякої і небувалої в аналах історії Лондону сенсації: 27-літня Ніна Пономарева, член советської групи атлетів, оскаржена одною крамницею на Оксфорд Стріт за покражу п'яти жіночих капелюхів!

Такий початок цієї афери, що мажорно не перетворилась на майже дипломатичний скандал. Йдеться про те, що згідно з карним кодексом Англії советський атлет-злочин підлягає лондонському судові. Тим часом інтервенція Москви почерез її агентуру чи пак амбасаду в Лондоні опрокинула принцип компетенції англійських юристів в цій справі. Згідно із заявою речника амбасад, Ніна має бути суджена не тут, а в Москві. Ба, він навіть намагався переконати публічну думку про те, що все це є витівки західної буржуазії, щоб підкопати славу ім'я московської молоді.

Це набрало такого заогнення, що вся лондонська преса з обуренням ви-

ступила проти опрокидання советами основ всякої логіки. У відповідь група советських атлетів, що прибула сюди для змагань з англійською екіпою, відмовилась від виступів. Ця штука відбулась в першу чергу, очевидно, на кишені організаторів змагань (вони втратили біля 15 мільйонів).

Ця подія заставляє пригадуватись над советським вихованням молоді. Тим більше, коли взяти під увагу те, що це не є відірване явище в рисах советської молоді еліти. Кореспондент «Нью Йорк Геральд Трібюн» подав 15. 8, що подібний (але в дещо більших розмірах) випадок мав місце ніде інде, як саме в Москві.

Згідно з твердженням кореспондента, сцена відноситься до советського вершка, її акторами є «кращі» з «кращих». Ось деякі дії з неї.

Московські багаті батьки Бориса Варламова, повернувшись з вальсної дачі десь за Москвою, помітили великі кражі в домашніх родинних шафах. Виявилось, що Борка з товаришами запросив до себе на вечірку Елену Кузнецову — доньку генерал-майора і професора у военній академії, Аллу Максимову — прибрану доньку підполковника МВД і Таню Андрееву — доньку полковника авіації. Під час пиятики цим дівчатам вдалося «потягнути» ключі з кишені Борки, щоб потім повернутись і «вирити» собі відповідну біжутерію і одягу.

На цьому не кінчилось.

Слідуюча дія вказує нам нових мистців: тим разом це брати Женя і Міша Кабанов — сини міністра зовнішньої торгівлі і члена ЦК партії. Вони у своїй власній машині, ціна якої 18.000 рублів (це, безумовно, дарунок папаші своїм малечикам), поїхали з підвищеними благородними дівицями на «прокатку» до Ленінграду, Пскова і Смоленська, продаючи по дорозі вкрадені речі щоб купити горілки і лікерів.

Ще інша дія вказує, що від них не відставав і Серьйоза Петухов — син міністра індустрії по будові машин.

Що про це можна подумати?

По-перше, що московська молодьож перескочила своїми спроможностями «гнилий захід». Що ті, які мали б бути приміром в Совсоюзі, поведуться найгірше.

По-друге, і то найважливіше — вдаряючим є в яких розкошах купується маса упривілейованої касті. Тоді, коли москвичі крадуть, п'ють і роз'їд-

СМОЛОСКИП

Журнал Української Молоді і Студентства. Появляється з початком кожного місяця.

Редагує Колегія в складі:

Осип Зінкевич, Іван Сілецький, Аскольд Кобилко, Василь Михальчук.

Редакція збирає собі право скорочувати і виправляти рукописи.

Ціна одного числа: в Франції — 25 фр., в усіх інших країнах — рівновартість 10 ам. центів.

Річна передплата в Франції: 300 фр., в усіх інших країнах — рівновартість 1 ам. долара.

Всі передплати просимо слати на адреси наших представників. Всі матеріали, дописи і вимінну пресу просимо слати на адресу нашого бюро в ЗДА:

О. Zinkewytch («Smoloskyp»)
3041, Elliot Str.,
Baltimore 24. Md. U.S.A

Адреса Адміністрації і Європейського Бюро Редакції:

A. Kobylko
Boite Postale 9
Argenteuil (S. et O.) FRANCE

Адреси Представництв «Смо-
лоскипу»:

ЗДА: Nadia Zinkewytch
3041, Elliott Str.
Baltimore 24. Md. U. S. A.

Канада: A. Kryworutchko
133, Balmoral Ave No
Hamilton, Ont. CANADA

Бельгія: Roman Ripak
58, rue de L'Agueduc
Bruxelles, Belgique

Аргентина, Чіле, Парагвай:
Аргентина, Чіле, Парагвай:
Constantino Vitkowskyj
Maza 150
Buenos Aires. Rca Argentina

«Smoloskyp» Journal de la jeunesse
ukrainienne. Edition speciale de la
«Parole Ukr.», 3, rue du Sabot, Paris
6°. PIUF, S. A. R. L.

жають у власних «Победах», українська молодь часто позбавлена можливостей покінчити школи. Вона примушена заселявати азійські простори, підписувати «добровільні» заяви на вїзд до шахт, щоб тільки дати змогу московським злодіям більше розкішно жити. І в тому ж часі Хрушов їде на Україну і домагається реорганізації адміністративної схеми української індустрії, щоб добитись більшої видаєності, а тим самим і більшої викачки з України.

І. Г.

З ТЕХНІКИ

Газ смерті. Полковник Бернетей з військового американського уряду в Німеччині подав до відома, що «І. Г. Фарбеніндустрі» продукувала в часі війни страшний бовивчий газ, досі нікому невідомий. Перед цим газом, заявив один з німецьких хеміків, не охороняє ніяка з досі відомих протигазових масок.

Асфальтовий панцер. Асфальт — чорна смола, якою вимощують дороги, знаходиться ширше як досі застосування. В часі війни асфальтом, змішаним з гранітом і вапняком, покривали танки. Виявилось, що такі танки краще відбивали кулі, як панцери не покриті асфальтом.

Діяльність радіоактивного проміння. Американські вчені займалися дослідженнями радіоактивності одного роду трав у півд. Іллінойсі, що були скошені 23 дні після вибуху пробної бомби в Новому Мексико. Після відповідної переробки ці трави послужили для виробу паперу, яким обгорнуто фотографічні плівки. Виявилось, що фільми покрились плямами і стали нездатні до вжитку. Це свідчить про велику радіоактивність. Цей факт ще стає цікавішим, коли взяти під увагу, що віддалі згаданих півд. Іллінойсу від Нового Мексико перевищує 16.000 клм.

МОЛОСКИП

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Journal de la Jeunesse
Etudiante Ukrainienne

«SMOLOSYP»

Journal of the Ukrainian
Studying Youth

Ч. 11-12 (69-76)

листопад-грудень 1956

Рік 7

З М І С Т

М. Асканич

Співай Бояне!

Співай, Бояне, гордії пісні;
Князь Ігор повертається з полону.
Земля цвіте від подуву весни,
І прапор наш тріпоче над простором.

Дарма сиюють думки Кончак і Гза,
Як заманиги сокола в тенета;
Бо на степи упала тінь грізна
Князевого грізного силуета.

І вже втікає половецька рать,
Див кличе, і лисиці злісно брешуть;
Підвівся князь у стременах: «Пора!»
І степом пролетіли перші стежі.

Співай, Бояне, гордії пісні!
Минули дні відчаю і покорн:
Земля цвіте від подуву весні,
І прапор наш тріпоче над простором.

Наші позиції:

О. Зінкевич — Україна і 16. Олімпійські Грнща

З дійсности в Україні:

В. М. — Мододь в Україні

Ще одна ліквідація

Іван Розгін — Висока освіта в Україні

Проблематика:

Іван Гончаренко — Роля жінки-матері в українській родині

Оповідання і описи:

В. Квітка — Простота в величі і велич у простоті

Спорт:

Аскольд Кобилко — З минулого українських альпіністів

Поезія:

М. Асканич — Співай Бояне

М. Асканич — ***

Гайнріх Гайне — Посольство

(переклад Остапа Грнцяя)

Бажання в'язня

З життя української молоді:

В Аргентині

У Франції

З життя чужинецької молоді:

Надя Ріпак — Американська молодь

Б. Чайка — 6. Міжнародня Студентська Конференція

Україна і 16. Олімпійські Грища

Україна, яка з точки погляду міжна родного права і статуту Об'єднаних Націй, являє собою самостійну і суверенну державу, ще й тепер не буде виступати, як окрема національна одиниця на 16. Олімпійських Грищах в Мельбурні. В Олімпіаді бере участь поруч великих, цілий ряд малих, малочисельних народів і країн. Самостійно виступають домінії і навіть колоніальні народи. І в цей самий час сорокмільйоновий український народ не буде мати своєї окремої національної репрезентації, хоч він має на це повне і законне право.

Большевики доміглись визнання Міжнародним Олімпійським Комітетом (МОК) права участі в Олімпійських Грищах для комуністичного Китаю (в Олімпіаді бере участь теж націоналістичний Китай), не допустили до такої участі ні України, ні Білорусії, ні інших підсовєтських республік. Большевики не дозволили організувати окремий Національний Олімпійський Комітет в підсовєтській Україні, тоді як такі комітети існують і є членами МОК-у навіть в таких країнах, як Тринідад, Голландські Антилі, Багама, Кенія, Монако, Ліхтенштейн, Бермуди, Бритійська Гвіана і т. д.

Розбиття збірної СССР на окремі команди, які репрезентували б РСФСР Україну і Білорусію (поминаючи наразі інші підсовєтські республіки, які ще не ввійшли в міжнародне політичне життя) позбавило б росіян можливості здобути першество і вони мусили б задовільнятися, якщо, не останніми, то в кожному разі не першими місцями.

Росіяни без наших знаменитих чемпіонів — В. Чукаріна (який вперше в історії спорту одноразово здобув п'ять золотих медальє), Н. Откаленко, А. Коваленко, В. Кузьменко, О. Гончаренка, В. Куця М. Гороховської, Н. Бочарової, Г. Рудько — втратили б цілковито своє значення і питому вагу на Олімпійських Грищах і в світовому спорті. Визнання України і Білорусії Міжнародним Олімпійським Комітетом і їхніх окремих національних спортивних репрезентацій на Олімпіаді було б підірванням престижу і спортової сили росіян в спортовому укладі сил серед народів світу.

Тому, якраз зараз, стало актуальним питання визнання української національності і права України на окрему і самостійну участь в Олімпіаді.

Таке право Україні може надати лише Міжнародний Олімпійський Комітет, який є найвищим авторитетом в міжнародному спортовому житті. Він є побудований на цілком інших принципах, як Об'єднані Нації. Коли до ОН належать окремі самостійні держави — до МОК мають право належати всі народи світу, не зважаючи в який, чи під пануванням якої держави

чи системи вони часово опинились. Щоб стати членом МОК треба виконати одну і основну передумову: мати свій національний (який не збігається з поняттям «державний») Олімпійський Комітет, в якому були б заступлені ті види спорту, які є включені в програму Олімпійських Грищ. Маючи такий статут, МОК являється борцем проти всякої дискримінації, зокрема національної, що її застосовують росіяни, які бояться кожного національного прояву. Навіть в спорті!

В інтересах червоної Росії, яка прикрила свої імперіялістичні інтенції т. зв. «добровільною федерацією народів» під назвою «СССР», є недопустимі до не тільки політичного, але навіть спортового відокремлення України, Білорусії і інших підсовєтських республік. Тому є не лише доцільно, але й великою konieczністю хвилини, щоб представники поневолених Росією народів творили на чужині свої Олімпійські комітети, які хоч не можуть мати формального права бути членами МОК, зате вони мають повне моральне право бути оборонцями і речниками справжніх інтенцій і аспірацій своїх народів, які опинились в комуністично - російському поневоленні.

Беручи під увагу те, що Київський уряд не може і не буде робити жодних кроків, самостійно, без директив з Москви, в справі репрезентації України на Олімпійських Грищах і взагалі в міжнародному спорті, тому не лише повним моральним правом, але й ОБОВ'ЯЗКОМ української політичної еміграції є змагатись за таке право для НАЦІОНАЛЬНОЇ України. Тому й вимогою хвилини і обов'язком української еміграції було теж створення Українського Олімпійського Комітету, який поставив собі завдання бути речником українських спортовців поневоленої України перед міжнародними спортовими чинниками.

Український Олімпійський Комітет звернувся окремим листом і меморандумом до 63 членів ексекютиви МОК, до 81 Національних Олімпійських Комітетів та до деяких Міжнародних Спортових Федерацій (за винятком тих, які перебувають під комуністичною домінацією). УОК звернувся до всіх цих чинників з такими вимогами (цитуюмо за меморандумом):

«Тому, що український народ є поневолений російськими комуністами і українські спортовці, які братимуть участь в загальних совєтських спортових командах, не мають змоги говорити в своєму імені, із-за страху за жахливі наслідки, які можуть їх зустрінути після повороту до СССР, ми українці вільного світу домагаємось:

1. Відсепаарувати спортовців України від команди СССР та надання їм

змоги виступати як представникам України та українського народу.

2. Щоб в команді СССР, яка є представництвом комуністичної Росії, виступали лише спортовці російської національності. Всіх інших неросійської національності, а в тому і українців, трактувати як представників своїх респективних народів. Така сепарація є не лише згідна із загально визнаним принципом про національну репрезентацію на Олімпійських Грищах, але й буде згідна з несумісністю між інтересами комуністичної Росії і її невольними «партнерами» — неросійськими підсовєтськими республіками. Ми просимо не уважати дочок і співів неросійських, поневолених республік речниками ідей агресії, колоніалізму і поневолення, які є питомі комуністичній Росії.

3. Щоб на Олімпійських стадіонах був викишений український національний прапор і герб та був виконуваний український національний гімн.

4. Щоб при подаванні осягів спортовців загальної команди СССР не було вживано назви «росіянин» чи «совєт», а було подавано їхню справжню національність, як українець, білорус, естонець, латись, литовець, вірменин, грузин, і т. д.

5. Щоб всім спортовцям, які прибудуть з СССР, України і Білорусії було забезпечено повну свободу і від них відсепааровано агентів МВД, які охороняють їх перед стичністю з вільним світом і свободними людьми Заходу.

Було б не лояльно і великим пониженням, коли б вільні спортові організації вільного світу, українських спортовців, які через систему постійного комуністичного терору, насилья і залякування, не маючи змоги говорити в своєму імені, було утотожнювано з їхнім поневолювачем — російськими комуністами і неправно була їм надавана російська чи совєтська національність».

Вимоги Українського Олімпійського Комітету і його ясна та непримирима до комуністичної Росії постава вже здобули собі признання і симпатії в деяких спортових кругах.

Бкоротці починаються 16. Олімпійські Грища і перед УОК ще велика праця до виконання. Ми віримо, що вона знайде зрозуміння і потерпа не лише серед українського громадянства, але й серед Національних Олімпійських Комітетів та провідних керівників світового спорту.

Ген секретар УОК

Примітка: За всіма інформаціями в справі праці УОК проситься звертатись на адресу:

Ukrainian Olympic Committee
P. O. Box 7334
Benjamin Franklin Station
Washington 4, D. C. — U.S.A.

Інтернат і виховання

Молодь України

Спостережливий читач, слідкуючи регулярно за київською пресою, яка довше зупиняється на справах молоді в Україні, помічає дві справи, що їх мають на увазі керівні круги: в ділянці технічній всебічне т. зв. політехнічне виховання молоді і в ділянці ідеологічній накінення за всяку ціну форм, випрацьованих в Москві для всієї молоді в московській імперії. Ця остання носить риси інтернаціонального комунізму в суміші з московським націоналізмом і є позбавлена найменших рис, які мали б дати державі — українській державі — громадян, свідомих своїх національних обов'язків в загальному масштабі і економічно-господарських — в конкретному. Звідси випливає і доцільність накіненого режимом політехнізму: виконання за всяку ціну накіненого пляну в даній ділянці, не оглядаючись на наслідки в сусідніх ділянках, між якими у всякому державному будівництві є щільне пов'язання.

Слідкуючи за політехнічним навчанням і практикою останніх років в Україні, треба ствердити, що вони є далеко посунені. Молодь України є краще узброєна до розв'язки окремих питань на нижчому щаблі технічних справ, ніж її ровесники західного світу. Коли в західному світі і зокрема у Західній Європі акцент кладеться на теоретичний підклад (до цього є пристосована шкільна система), то в Україні натиск кладеться на пов'язання теоретичного сектора з його нерозривним сусідом — практичним.

Позитивний наслідок є той, що в Україні матиме до діла з практично го роду керівниками. Але це тільки на нижчому щаблі. Молодь України є цілковито позбавлена теоретичних основ, головню на вищому щаблі адміністрації, в чому її переважає західна молодь. За прикладами цього твердження не слід іти далеко. Вистачить заглянути до будь-якого числа «Радянської України», щоб відразу мати перед очима статистичний перегляд усіх недоліків адміністрації в сучасній Україні. Правда, в цьому є випадки, не слід забувати, коли партійне керівництво хоче позбутися немилої собі постаті в керівництві. Або в керівництві знаходяться не українці, це буває мабуть найчастіше. Але і це останнє підтверджує брак в них адміністративного хисту. А вони ж так само є продуктом всесоветського виховання.

Але яка з українських високих шкіл може порівнятись із Паризькою

Політехнікою, чи Паризькою Центральною Школою чи Політехнікою в Цюріху? А їхнє завдання ідентичні! Метою Політехніки в Києві, чи Гірничого Інституту в Дніпропетровську не є навчати своїх питомців правильно закручувати ту чи іншу гайку, чи швидко навантажити залізною рудою вагонетку. Їхнім завданням є дати державі високоякісних керівників з повним знанням свого і всіх сусідніх відділів. І тут Україна знаходиться перед поважною небезпекою. З хвилиною, коли північні кордони закриються, недоліки в керівництві мабуть ще збільшаться.

Коли так, то постає питання, чому такий стан існує чи заіснував? Чи причиною є взагалі наша слабкість на відтинку ширшої адміністрації?

Не можна сказати, що ми є без хисту на цьому переважливому відтинку державного будівництва. Але не можна рівнож сказати, що ми є в ньому генії. Наш сучасний стан це тільки підтверджує. Ми не мали наших Наполеонів, Фомієв, Клемансо чи Ата-турків. Бо не мали нашого Вашингтона.

Наша велич була в Княжій Добі, був спалах Козацької Епохи. Але не було запевнення тривалого, твердого, ритмічного віддиху. Якось так складалося, що наші осяги переходили до московської скарбниці. Навіть в дефініціях. Руський чомусь помандрував на північ, щоб перетворитись на російський, а відтак прийти до нас і ласкаво дозволити нам користуватись його маленькими відтинками, як малий російський. Так, Малоросія і малоросійський народ!

Рідкими є круті повороти в історії людства. Такий поворот переживає сьогодні Варшава, а ще крутіший — Будапешт. Такого саме повороту нам бракувало в нашому недавньому минулому! В країнах, де цей поворот зараз проходить, Москва не встигла виполоскати молодих голов своїми московськими помиями. В нас вона виполіскує їх вже триста років! Це доволі довгий час, щоб давати свої наслідки.

Та й сьогодні це виполіскування не припиняється. Воно приймає найбільше вирафіновані види. Один з них — це школи-інтернати в Україні.

Ця проблема була піднесена в Україні приблизно тому рік. Але цього літа, головню на початку шкільного року, її була відведена спеціальна увага. Про неї широко говорила вся київська преса, що має таке чи інше

(Докінчення на 4-й стор.)

Ще одна ліквідація

Недавно Держбуд УРСР висунув пропозицію ліквідувати всі архітектурні факультети в Україні, які існували при різних інститутах, створюючи єдиний архітектурний факультет при Київському Будівельному Інституті.

Після проголошення цієї пропозиції, у Київському Державному Художньому Інституті відбулась нарада, яка уповноважила ряд професорів цього Інституту вести переговори з Держбудом в цій справі, а коли всі розмови не дали жодних позитивних наслідків, Рада Інституту уповноважила ряд професорів звернутись з цією справою в пресі. Зі спеціальним закликом звернулись такі професори й викладачі: проф. О. Пашенко, доц. О. Будников, проф. Є. Катонін, проф. О. Шовкуненко, проф. В. Заболотний, проф. В. Касіян, проф. С. Григор'єв, проф. М. Лисенко, проф. В. Чудновський, проф. М. Галко, проф. К. Трохименко.

В заклику відмічається, що причинами, які породили недоліки в будівельній практиці і архітектурній освіті в Україні є відлив архітекторів від безпосередньої участі в будівництві, відсутність спеціалізації в підготовці архітекторів для різних видів будівництва та невисокий рівень архітектурно-художнього виховання.

Зараз замість того, щоб поліпшити стан в Україні, приходить наказ владі ліквідувати архітектурний факультет в Київському Художньому Інституті (який хоч частинно зумів задержати свою українськість) і організувати єдиний на всю Україну (!) архітектурний факультет в Київському інженерно-будівельному інституті (який майже вповні русифікований).

Вже в 1955 р. на факультет архітектури Художнього Інституту був припинений набір студентів. Але тоді ще професори не мали відваги підносити цієї справи в пресі. Сьогодні вони це роблять, гостро осуджуючи таке незрозуміле доручення влади. Автори заклику наводять приклади подібних експериментувань з 1930 р., коли то було доведено більшовицькою владою до повного занепаду архітектурної освіти та до ліквідації архітектурних факультетів в Харківському і Київському Будівельних Інститутах. В заклику пишеться:

«Треба чуїно ставитись до підготовки архітектурних кадрів і порушувати питання не про закриття існуючих архітектурних факультетів, а про зміцнення їх, про допомогу їм, про усунення недоліків у їх роботі».

МОЛОДЬ УКРАЇНИ

(Докінчення з 3-ої стор.)

відношення до шкільних справ. На сторінках «Радянської Освіти», «Радянської Культури», «Молоді України», «Радянської України» і ін. протягом серпня і вересня повторювався один і той же самий слоган: побільше шкіл-інтернатів! Коли поруч виділили такі наголовки, як «зміцнити ленінську програму комуністичного виховання», чи «політичні завдання — всій молоді», або «пропаганду — на вищий рівень», не перечисляючи цілого ряду інших їм подібних — то стають ясними завдання шкіл-інтернатів.

Вони будуть далекі від того, щоб влекшати працю учня і уприємнити його побут у школі, що являється дійсним завданням інтернатів. Вони будуть далекі від того, щоб учень міг спокійно відпочити після лекцій, в кружі найближчих товаришів провести кілька хвилин на спортовому гриші, а відтак в тому ж самому кружі забратись до праці, яку йому диктує його ділянка науки. Вони будуть далекі від того, щоб приготувати від найменших літ людину - суспільника!

Їхні завдання вже видні із наголовків, які ми зачитували раніше. Зрештою, большевики зовсім не таяться із завданнями, що їх вони ставлять перед інтернатами. Із школи-інтернату має вийти інтернаціональний комуніст, позбавлений всяких основ думання, що є питомими кожній вільній людині. Виконувати — це основний закон-правило советського режиму, який будуть силоміць впихати в молоді голови. Советський Союз — це одинока свободна країна, говоритимуть мегафони із кожного кутка. Ми окружені смертельними ворогами, а тому ненависть до окружаючого світу — основний імператив советської людини — повторятимуть політруки щохвилини (до речі, в цьому останньому вони не дуже розминуться з правдою: советський режим окружений ворогами, ворогами, які ненавидять знущання над людиною, які не навидять оплюгавлювання людської душі!). Дальше, вони повсякчас повторятимуть, що найбільшим завданням юнака чи дівчини після закінчення середньої освіти є іти добувати вугілля в шахті, чи доглядати корови в колгоспній стайні.

Чи треба дивуватися такій ситуації, що панує в школах-інтернатах в Україні? Зовсім ні. Їх встановив в Україні московський режим і піддав їм таку програму, яка є найбільше від-

повідна для переведення плянів в його політиці. Для московської гегемонії не треба високосвідомого елемента, не треба високоякісних керівників а треба низького лозему виконавців, людей, які не роздумували б довго над способом виконання чи його доцільністю. Школи - інтернати в Україні мають дати Москві автоматне знаряддя.

Лишається тільки знати, як далеко ці намагання перейдуть в дійсність. «Національна проблема кадрів в Україні буде зокрема трудною, бо не слід забувати, що майже всі керівники є советського випуску і їхня національна свідомість не є великою» — сказав в недавній розмові один чужинець, знання якого сучасної України є великі. Проте нам не здається оправданим поділяти його песимізм.

Всі згодні з тим, що молодь України несприймає всі подихи Москви залюбки. Оскільки так, то весь московський духовний корм не є повністю стравлений. Це певне. На це твердження дозволяють всі зіставлення із різної київської преси. Заклики до молоді виїжджати добровільно тому два роки на т. зв. цілинні землі, а тепер так само добровільно покидати десятирічки і ВУЗ-и, щоб йти на працю в шахти, не увінчалися успіхом. І то в самому комсомолі, себто твердині советської методи виховування молоді. Щойно тоді прийшло до насильних вивозів у пустелі Азії чи на шахтарські роботи.

Цю проблему примусової праці української молоді України поставлено рівнож перед з'їздом учителів України перед початком навчального року. Клався тиск на кожного учителя, що його завданням є виробити якнайбільше трудоднів в сусідньому колгоспі чи підприємстві. Коли взяти під увагу, що в минулому шкільному році учні України виробили кілька мільйонів трудоднів фізичної праці, не перериваючи шкільних зайнять, то можна уявити, якого надшерблення потерпіло навчання учнів. Коли ж розважити, що все економічне планування виготовляється в Москві, після якого встановлюються республіканські бюджети, стає наглядним, до якого матеріального визиску змагає советський режим.

Однак ні на хвилину не треба вірити, що тільки матеріальні моменти брались під розвагу, коли плянуваль-

ні комісії Москви накидали насильне притягування української молоді до праці поза школою. Основна мета — це духовне вихолощення молоді. Допомогою для цього є відібрання в неї її всього вільного часу, відтак — дати їй постійне фізичне зайняття і ним довести до фізичного виснаження. Найспокійніше є з людиною, яка не хоче нічого, лише хвилину, щоб відпочити!

Що молодь в Україні є перевантажена фізичною працею, про це говорить сама преса. Але преса не говорить, чи досягнена советська метода виховання. Це нам приходить стверджувати самим у контактах із советськими туристами, що від минулого року почали прибувати Західну Європу. При цьому не треба забувати, що кандидатів, заки вони попадають на остаточну листу тих, що виїжджають, кілька разів пересівають через партійні сита. ось один епізод.

Один український студент в Парижі мав нагоду кілька днів перебувати в одній групі советських туристів в Парижі. Розмови мали характер повного довір'я і було прохання не подавати їхнього перебігу ні прізвиськ туристів. З них виникає певність, що молодь в Україні здає собі справу з того, що її підготовують брехнею, що поза кордонами Советського Союзу існує інший світ, де свобода людини не є пустою фразою, що добробут людей у Західній Європі перевищує добробут людей советських! Були випадки, коли загонисті туристи намагались перекопати нашого студента про вищість Сов. Союзу над Заходом, тоді інші відвертались, або відходили геть.

Це дозволяє нам бути і оптимістами, не забуваючи рівночасно, що розмовники з нашим студентом були двох видів: ті, що намагались перекопати, і ті, що відвертались. При цьому всі були пересіяні два рази (першу листу кандидатів на туристів в «гнилу» Європу усталивали льокальні профспілки; вона відходила до «туристичного» центрального комітету в Москві, де усталиувалась остаточна листа).

Справжнє обличчя молоді виявиться тоді, коли вона відчує зов стати на оборону своєї батьківщини, як це зробила польська і мадярська молодь.

В. Михальчук

ЛІТЕРАТУРА - НАУКА - МИСТЕЦТВО

ПРОСТОТА В ВЕЛИЧІ І ВЕЛИЧ У ПРОСТОТІ

ВОЛОДІННЯ ПРИНЦЕСИ РОЯЛ
— ГЕРВУД.

Якщо ви перебуваєте в Англії, в районі Йоркширу, вам треба тільки заплатити ціну одної робочої години і автобус вивезе вас з брудної дільниці потемнілих вулиць індустріального міста в розкішний зелений світ околиць Англії.

А якщо серед простору тих околиць ви схочете побачити щось більше цікавого, вкажіть тільки за напрямком автобусу, скажіть кондукторові, куди хочете їхати і їдьте. Попри ваші вікна будуть мелькати зелені краєвиди англійських полів, ліси, озера і розкидані на зелених луках чепурні господарства, але ви їдьте й не спиняйтесь при виді тої краси природи. Щось краще чекає вас, коли ви знаєте, куди їдете.

Властиво ви маєте намір відвідати сьогодні палац королівської родини — Йоркширські володіння сестри покійного короля Юрія VI і тітки теперішньої королеви Єлисавети II, відомої в Англії, під іменем Принцеси Роял.

Не пробуйте уявити наперед, що ви побачите, бо вся ваша уява зникне й розвіється, як тільки ви, заплативши невелику оплату, зайдете в браму володінь Принцеси.

Перед вашими очима величезними просторами розстелиться зелене море левад, що ген-ген далеко кінчаються високим темним лісом. Лиш де-не-де в тім морі зелені пишавються розкішні велетенські дерева. Огорнуті простором, вони ростуть такими велетнями, що очі ваші не можуть схопити їх розміру й краси.

Буки, каштани, білі липи і кедри маестатично розкинули вишир і вгору свої могутні руки-гілля і у величі своїй навіть не рухають зеленими коронами своїх голів. Кожне з цих дерев має назву, рік посадки й ім'я особи, що його посадила. Тут на цім зеленім просторі левад оживає раптом перед вашим духовим кругозором ціла історія Англії, живими свідками якої стають ці дерева: столітні й однорічні, свідки доби своїх панів, живі носители їх славних імен, що й після смерті їх лишилися розростатися, маестатичністю і величчю своєю, дивуючи сучасні покоління, що приходять їх оглядати.

Через зелений простір розкішних левад веде кудись звичайна вузька польова дорога. Нею раз-у-раз вас минають авта. Ви подумали б, що це королівська родина. О, ні! Це звичайні люди їдуть собі до парку на пікнік. Заплативши невелику оплату, во-

ни мають право бути в цих розкішних володіннях природи цілий день з цілими своїми родинами.

Але куди ж веде ця дорога? Ось вже скоро півгодини ви йдете нею і все тільки зелені простори левад. На них спокійно попасається худоба, весело співають пташки і — все.

Але ось ви чуєте подих деревного диму і ви бачите як синім прозорим серпанком він розіслався понад близьким до вас уже лісом. Ще кілька кроків і з-за дерев величчю піносить-ся палац.

Справжній палац королівської родини, в який для вас є відкриті двері. Вас чемно вітають елегантні вдягнені порт'єри, пропонують вам плян палацу і за невелику оплату ви вільні оглядати всі розкоші його багатих кімнат.

І ось ви мандруєте з кімнати в кімнату і перед вами встає розкішний світ багатств англійської імперії. Розкішні світильники, багаті галереї, величаві й затишні бібліотеки, маестатичні спальні, срігінальні приватні кімнати окремих членів родини — все з духом старовини, хоч як дбайливо обєрігають його сучасні руки.

Вас захоплюють цінні картини-оригінали видатних малярів світу, вас дивує розкішна архітектура стін і стель світильн, вас чарують вази і елегантні в розкоші своєї старої краси меблі, а все разом переносить вас в казковий світ дитячих днів і вам не хочеться вірити, що ось тут ви стоїте в прекрасній музичній залі з велетенськими люстрами, елегантними меблями і живими взорами килимів, де приймалось не одну велику людину краю цього на протязі кількох століть.

Над усім панує тиша. Лише годинники спокійним тиканням віщують про життя, відбиваючи час. Відвідувачі спокійно оглядають цінності палацу, без розмов виносять з нього своє враження. На дверях їх вітають знову привітно порт'єри і на пам'ятку ви можете купити картки і альбоми з палацу й володінь Принцеси.

Ви скінчили оглядати палац, що дорогоцінним каменем лишився в складках вашої пам'яті. Але парк, ці розкішні володіння природи є ваші на цілий день. Обійшовши всі сади й квітники, налюбившись красою віддаленого в затишних деревах озера, що чистим лємстром блищить поміж зеленими лугами горбів, ви вибираєте собі місце в парку, лісі чи на просторому травнику левади і в проміннях ясного сонця можете спочити.

Здалека вам видно буде сірі мурі палацу з великою чергою відвідувачів, навколо вас таємно шелестіти

муть розкішні дерева, а на м'якому травнику просторо і вільно.

Пізніше ви ще зможете піти в ліс, оглянути могутні велетні - дерева, багаті зарослі свіжих лісових квітів, трохи дикі й лякаючі підземні тунелі, в каміннях яких водяться величезні птахи, що випурхають над вашою головою, як тільки ви наблизитесь до них, і ще багато різних таємниць природи в сумні з багатством володарів, що дикий ріст її зуміли підтримати там, де треба і покласти владні знаки панування там, де природа повинна скоритись людині, а велич і простота поєднатись у спільнім творінні краси.

Лісова доріжка приведе вас до церкви. Невеличка, поміж густими деревами стоїть вона з відкритими дверима і ви можете зайти й оглянути її. На зразок англійських церков, всередині вона пуста і бідна. Сірі камінні стіни мають лише де-не-де білі мармурові плити з написами коменсрації пам'яті видатних осіб. Скромний Престол з ознаками королівської корони і свіжі квіти перед Розп'яттям Христа є всією красою церкви.

Хіба що в стороні ваш погляд прикиють дві бокові гробниці. Там stanno мсторишно, коли з мертвого мarmуру, з-під тонкої різьби майстра, перед вашими очима оживуть постаті минулого. Ви з пошаною оглянете їх, з труднощами перелічуючи староримські написи. Там ви відчуете доторк віків і не зможете не подумати про вічність...

Лісова доріжка виведе вас з цвинтаря на широкі простори зелених левад. Сонце схилилось до заходу. Темні дерева далеких лісів сповиває прозорий серпанок синього деревного диму. Він пахне і нагадує вам щось далеке і давнє — вашу батьківщину...

Цей чистий запах в свіжості вечірнього повітря серед простору зеленої природи, — як же він нагадує Україну! Вам раптом зробиться вільно і легко.

І тоді раптом, у вечірній тиші здалеку пролунає дзвін. Це з палацу сповічають, що час відвідин скінчився! О 6-й рівно велика брама палацу буде закрита.

Вам час додому. Далеко десь ждуть на вас тісні вулиці камінного міста і повне турбот життя будні. Але це нічого. З собою ви взяли такі розкішні картини величі і краси природи й людини, що вони ще довго будуть прокладати шлях вашим думкам.

(Докінчення буде)

Віра Квітка

3 матеріалів «Білої Книги»

Висока освіта в Україні

(Докінчення)

Мистецька група включає: консерваторії, театральні мистецькі, кіно-режисерські, художній, з факультетами: архітектурним, графіки, живопису і скульптури.

Навіть існують такі вищі школи, як: інженерно - морська, мореплавна, корабельного будівництва, бібліотечна, авіаційна, гірничої промисловості, харчової технології, тощо.

Немає ні одної вищої духовної школи, ні факультету при університетах. Існує лише три духовних семінарії (в Києві, Одесі, Луцьку).

Київський Державний Університет

Спеціально слід сказати про університети України. Вони поступово набувають колишнього значення і питомої ваги. Найбільший університет Київський ім. Т. Шевченка, що складається з 13 факультетів (історичного, філологічного, фізичного, механіко-математичного, філософського, економічного, юридичного, хемічного, геологічного, біологічного, ґрунтознавчого, географічного, міжнародних стосунків і журналістики). В Київському університеті навчається 6.000 студентів, а щороку випускає біля 1.000 молодих спеціалістів.

Факультети мають 82 катедри, до складу яких входять 516 професорів. З них 51 докторів наук, з того 250 викладачів самостійних дисциплін, 215 доцентів, 13 дійсних членів і 17 членів-кореспондентів Академії Наук УСРС. До Університету належать як навчальні і науково - дослідні установи: астрономічна обсерваторія, інститут фізіології тварин, ботанічний сад, музеї порівняльної анатомії геолого - мінералогічний, археології тощо. При Університеті діють: інститут підвищення кваліфікації викладачів суспільних наук, курси підвищення кваліфікації викладачів мовознавчих дисциплін, інститут аспірантури і інститут докторантів.

Інші університети і їхнє розташування

Приблизно таку ж будову мають всі інші університети, лише різну кількість факультетів. Наприклад: Одеський і Харківський по 9 факультетів, Львівський 8, Чернівецький і Дніпропетровський по 7. Кожний університет має великі наукові і студентські бібліотеки, музеї, біологічні станції, спортивні майдани, водні станції (Київський, Одеський, Дніпропетровський), гуртожитки для студентів.

Як що говорити, про географічне розташування вищих шкіл на Україні, то вони здебільшого зосереджені в головних містах, наприклад — в Хар-

Проф. Іван РОЗГІН

кові — 35, Києві 22, Одесі 16, Львові 13, Дніпропетровську — 11, Вінниці 4, Полтаві 4, Херсоні 3, Сталіно 4, Кам'янцю-Подільському 3, тощо.

На закінчення цього розділу, ще треба звернути увагу на дуже важливу обставину, що не всі вищі школи, які знаходяться в Україні, належать Україні; більшість з них належать різним промисловим міністерствам Москви. Згідно з офіційними даними, що були опубліковані в Радянській Україні за 17. червня 1954 року, 78% вищих шкіл підлягають Москві, а лише 22% Україні. Інша справа з технікумами, з яких 64% підлягають Україні, всього 36% Москві. А якщо взяти до уваги, що до 1955 року розподіляла молодих спеціалістів спеціальна комісія Міністерства Вищої Освіти, то стане зрозумілим, що більшість випускників з українських вищих шкіл направлялись до інших республік, а не залишались в Україні. Тому, хоч кількість вищих шкіл в Україні значна, але користь від того для нашого народу мала.

Україна в порівнянні з іншими республіками

Показовими є порівняльні дані про кількість вищих шкіл на Україні і різних республіках СРСР і кількість студентів, що в них навчаються. В 1949/50 навчальному році в цьому відношенні стан був такий:

	вищих шк.	студ.
РСФСР	480	474.795
Україна	159	157.160
Білорусія	28	17.870
Азербайджан	19	17.631
Грузія	19	24.745
Арменія	14	10.124
Туркменія	6	3.390
Узбекистан	35	29.281
Таджикистан	9	4.247
Казахстан	25	18.117
Киргизія	7	5.257
Латвія	9	10.063
Литва	11	9.625
Естонія	8	6.801
Карело-Фінляндія	2	914
Молдавія	8	4.828

Як бачимо, Україна стоїть на другому місці, що до кількості вищих шкіл і числа студентів в них. До того треба, ще зробити таке зауваження, що в РСФСР вищі школи були і протеговані, і ніколи не переслідувались ні політично ні національно. Отже, там відбувався нормальний їх ріст і роз-

виток. На Україні ж, ми маємо протилежне явище. Перманентні переорганізації, часті скорочення сітки вищих шкіл, або перенесення з місця на місце, як наприклад в зв'язку із перенесенням столиці спочатку до Харкова, а пізніше знову до Києва, вищі школи зазнавали значних перетурбацій (Кооперативний, Ветеринарний, Зоотехнічний, Художній Інститути тощо). Одні з них переносили в інші приміщення, як Ветеринарний, бо його приміщення зайняв Штаб Військової округи, другі до інших міст, як наприклад Зоотехнічний, бо його приміщення забрали під друкарню партійної газети «Комуніст».

Не менш показові дані про кількість осіб з вищою і середньою освітою і про кількість, що припадала на одну тисячу населення в 1939 році в різних республіках, без Західної України і Прибалтійських країн.

Кількість осіб

	з сяр. осв.	з вищ. осв.
РСФСР	8.319.706	706.653
Україна	2.928.212	222.154
Білорусія	434.526	25.005
Азербейджан	234.481	21.592
Грузія	401.407	39.689
Арменія	104.480	7.505
Туркменія	57.856	4.032
Таджикистан	40.287	2.982
Узбекистан	241.903	19.421
Казахстан	368.316	27.822
Киргизія	47.348	3.250

На 1.000 населення припадає:

	з середн. освітою	з вищою освітою
РСФСР	76,8	6,5
Україна	99,6	7,2
Білорусія	78,0	4,5
Азербейджан	73,0	6,7
Грузія	113,4	11,2
Арменія	81,5	5,8
Туркменія	46,2	3,3
Таджикистан	27,1	2,0
Узбекистан	38,6	3,1
Казахстан	59,9	4,5
Киргизія	32,0	2,2

Як бачимо, Україна під оглядом «густоти» населення із середн. і вищою освітою стоїть на третьому місці, після Грузії і РСФСР, і то при умовах несприятливих для розвитку вищої освіти так до революції, як і після неї.

Все це говорить, що Україна таки насправді своїм культурним рівнем стоїть в авангарді народів, що тепер об'єднані в СРСР і що вища освіта на Україні не є щось штучно насаджене окупантським режимом, а навпаки — вищі школи України, їх стан, є наслідок власного українському народові історичного розвитку культурного процесу.

На соціологічні теми

Роль жінки-матері в українській родині

На цьому місці даємо цінну статтю Івана Гончаренка, яка обговорює справи першої ваги. Відомий клич, але не завжди бачений в щоденному житті — почерез здорову родину до здорового суспільства — повинні мати на увазі теперішні і майбутні українські батьки. Твердження автора, що мати не повинна працювати поза домом, а посвятитись своїй родині, є дуже важливим, але дуже часто різно коментованим. Головною тим, діти яких, будучи в печатковій школі, цілий день перебувають поза домом. Радо помістимо думки в цій справі молодих, або майбутніх українських матерів.

Редакція.

ДО ДЕФІНІЦІЇ РОДИНИ

Передовсім слід уточнити, що таке родина. Звичайно під цим розуміють наявність фізичних складників її: батько, мати, діти. Але наявність цих складників ще не творить родини у властивому розумінні. Бо родина є найменша суспільна клітина особливої суті. Цю родинну суть становить особлива духовна атмосфера, атмосфера інтимної близькості, любови, відданості й родинного тепла, яке може бути тільки у справжній родині. Така атмосфера зроджується альтруїстичними нахилами в характері чоловіка й жінки і сама — атмосфера — є джерелом виховання альтруїзму в дітях. А це є особливо важне.

В часах, в яких живемо, маємо кризу родинного життя. Зазнає кризи якраз ота родинна атмосфера, що стає новить, як я сказав, суть родинного життя. Причина цього: переважне зацікавлення матеріальними благами в зв'язку з поширенням соціалістичних навчань на переломі 19. і 20. століть і разом з тим занедбання духовних проблем.

Звідси посилення егоїстичних нахилів у природі людини, які, за висловом К. Ушинського, «ростуть і кріпнуть, як усякий бур'ян, і не потребують для свого бування жадного догляду і піклування, навпаки, коли їх вчасно не притлумити, то скоро заглушать і задушать найкращі, благородніші прояви душі людини». 1)

Коли молоді люди вступають у подальше життя, вони повинні добре усвідомити собі ціль цього. Такою ціллю є бажання продовжити свій рід. Це цілком природно. Тому вони хотіли б бачити своїх дітей здоровими як фізично, так і психічно. А що діти успадковують від своїх батьків (а через батьків і від попередніх поколінь) їх природу, то звідси буде зрозуміло, як важно молодим людям взаємно себе перевірити раніш, ніж йти

ІВАН ГОНЧАРЕНКО

до шлюбу. Крім здорових спадкових якостей, на добре родинне співжиття впливають відповідність або близька тотожність характерів чоловіка й жінки, спільність зацікавлень та продумане розуміння взаємостосунків у родинному житті.

Надто велику вагу має добре впорядковане родинне життя не тільки для цієї родини, а й для громадськості і нації в цілому. На жаль, ця найважливіша проблема в житті кожної людини вирішується, здебільшого, випадково. Потім скоро молоді люди розчаровуються, бачать, що не відповідають одне одному, що в них мало спільних інтересів, що занадто різняться їх погляди на життя. І ось маємо родинну драму. Скільки їх є і все то через неусвідомлення ваги проблеми одруження, через випадковість його!

РИСА МАТЕРІ

Питання родини складне, багатогранне. Центральне місце в цьому комплексі займає жінка-мати. Її ролі я й хочу торкнутися в цій статті, маючи на увазі українську родину з її національними особливостями. Місце й роль жінки в родині визначаються особливостями її психіки. Із трьох складників душі в природі жінки переважає чуття. Вона живе переважно ним. Оцінку життєвих явищ і своє ставлення до них визначає теж, виходячи з чуттєвої стихії. У чоловіка, на загал, переважає воля, чин. «Мужність» чоловіка — одна з головних їх чеснот.

Але чуттєвість української жінки не є пасивна. Зпоміж жінок інших спільнот вона, можливо, найбільш активна. Буває, що ця активність може перейти в агресивність, і це в родинному житті може бути причиною непорозумінь. Отже активність з чутливістю дають деяку матрирхальність українській родині, як це зазначає д-р Б. Цимбалістий, в протилежність патрирхальності родин англосаксонських. 2)

Інстинкт материнства у високому ступені притаманний українській жінці. Материнство ж означає не тільки бажання мати дітей, а також піклування ними, цебто виховання їх. Отож в українських родинах справа виховання дітей переважно в руках матері. Чи це зле? Ні, добре і цілком природно, але при умові, щоб і чоловік не

зрікався своєї долі, де в чому відмінної, а також, щоб українська мати була теоретично підготована для гідного виконання почесної ролі вихователки дітей. Вона повинна розуміти закони фізичного й психічного росту дітей і знати особливості нашої національної педагогіки. Тільки тоді вона виховує своїх дітей на повноцінних громадян, гідних членів своєї національної спільноти. Без цього ж, як каже О. Теліга, дітей своїх (а часом і чоловіка) виховує вона «по своєму образу і подобию» на героїв боротьби за життєві вигоди і за всякі, для того потрібні, компроміси». 3) Тільки знання свого народу, його історичних стремлень збереже її від цього.

Щоб визначити ролі чоловіка й жінки в родині, виходимо з природних заложень їх вдачі. Призначення чоловіка — добувати матеріальні засоби прожиття родини, мати стосунки з навколишнім світом поза родинною, бути представником своєї родини назовні. Поле діяльності ж жінки — внутрі родини. Як матка в вулиці дає лад бджолиній сім'ї, і добробут цієї залежить від якостей цариці-матки, так і українська мати повинна порядкувати у своїй родині. Завести найкращий порядок і режим у родинному житті, вирощувати дітей і то не так фізично як психічно, готуючи з них повноцінних громадян на втіху собі й своєї нації, створити родинну атмосферу затишного тепла, радості й любови, в якій і чоловік і діти повсякчас знаходять приємний відпочинок і яка все притягає їх до неї, — яка це почесна роль, як високо відповідальна і яке велике значення вона має!

Під умілим керівництвом матері родина живе повним, здоровим життям, пізнає радість тоді, коли українська жінка — мати глибоко розуміє свою ролі й відповідальність і наставляє на творчу роботу у своїй родині, в ній бачить здійснення природного покликання свого материнства і тут же знаходить задоволення. Велике зло і великі руйніні наслідки для родинного життя, коли жінка — мати не розуміє своєї ролі в родині, залишає її і йде працювати на фабрику. Діти тоді, здебільшого, виховуються на вулиці, чоловік не знаходить у своєму родинному гнізді ні доброго ладу ні тепла, всі взаємно відчужуються, взаємно не задоволені. Родина руйнується, бо не має справжньої матері, яка всіх в'яже, всіх ogrіває своєю ласкою й любов'ю. Розумна жінка повинна пам'ятати, що природа наділила її особливою жіночою ніжністю.

(Докінчення на 8-й стор.)

Роля жінки-матері...

(Докінчення з 7-ої стор.)

яка так потрібна чоловікові для зміцнення його мужності. Бо в «сильних» чоловіків бувають хвилини слабості, коли розмагнічується воля до чину. Любляча дружина розуміє ці хвилини й зуміє прийти на допомогу, мобілізуючи його міць. О. Теліга, констатуючи народження нового типу української жінки каже: «Роля жінки величезна. Але це роля Хадіджі при Магометі, яка носила в собі «щось вічне» (Л. Українка). Це роля королеви Прусії, що гартувала волю свого мужа в боротьбі з Наполеоном за визволення нації. 4)

ПІЗНАННЯ СЕБЕ І РОЗУМІННЯ ДРУГОГО

Родина атмосфера, яка так багато важить у родинній житті, залежить не тільки від усвідомлення подружжям своєї ролі. У великій мірі вона залежить ще й від уміння тримати себе в певних рамках, від такту у взаємостосунках чоловіка й жінки. Часто із-за дрібниць люди вибухають, дають повну волю своїм страстям, не опановують себе, а опановані страстями, раниють себе взаємно й часто безпідставно. Отакі непорозуміння, коли вони бувають часто, руйнують родинне щастя. Щоб уникнути цього, треба знати причину і мати добру волю не допускати цього. І то взаємно. Треба панувати над собою, над своїми страстями і ніколи не вирішувати чогось під впливом крайнього поднервування. Не слід змагати до того, щоб було обов'язково «помойому». **Не особисте я повинно рішати, а здоровий глузд і рація справляти.** І доводити її слід не образами й лайкою, а переконливими аргументами. Так можна уникнути родинних драм. Одна моя знайома в розмовах на цю тему оповідала про власний випадок. Трапилося непорозуміння з чоловіком. (У щоденному побуті це може трапитися). «Я йому хотіла «наговорити», а що його не було дома, то вирішила написати листа. Лист вийшов на 8 сторінок, бо багато було на серці. Але зараз же не могла відіслати того листа, бо не було під руками поштового значка. Лишила на завтра. На другий день, заспокоївшись, знов перечитала свій лист і була здивована: там зовсім мало було переконливого, лише крайнє обурення водило моїм пером. Я вдумалась глибше в поставу свого чоловіка і признала йому рацію». Але в хвилину обурення треба було «відвести душу», облегчити її. Добре це робити на папері, але не добре на найближчій людині, бо таке виладовання серця залишає свій слід, який кожний раз кривавиться при повторенні.

Відомий російський педагог Пирогов особливий наголос клав на само-

пізнання. До своєї нареченої він писав: «Друже ніжний, безцінний! Про одне ще прошу тебе: вивчай мене і себе, переконайся перше думкою, що ми, як і кожний для себе, варті цього, що таке вивчання, хоч і трудне, але можливе, може відкрити нам щирі стосунки наші взаємно і до друзів і, що найважливіше, до Того, хто вище нас і світу. Як давно уже уважним вивченням себе я найшов у собі те, що для всіх здавалось не існуючим у мене, а для мене самого — не ясним і скритим». 5)

СИНТЕЗА РИС БАТЬКІВ

Взаємне знання подружжя при уважному ставленні буде тим кермом, яке допоможе уникнути всяких неприємних сутичок.

І ще слід одно мати на увазі. Вражіння дитячих літ особливо сильні й яскраві. Вони лишають слід на все життя людини. Згадуваний уже д-р Б. Цимбалістий каже: «Доглибінна психологія і психіатрія ствердили, що структура особистості, зокрема її настанова до світу, до життя, до інших людей витворюється під впливом перших п'яти років життя людини. Під час перших п'яти років життя кладуться основи для пізнішої постави в житті: для оптимізму, для довіри до себе і до життя, або песнізму й зрезигнованості. Так само типи емоційних стосунків дитини з батьками, з братами і сестрами та іншими членами рідні стають прототипами майбутніх відношень дорослої людини до шефів, до підвладних, до авторитетів, до приятелів, до своєї дружини, до жінок і п.» (Родина і душа народу»).

Отже, коли ми хочемо наших дітей виховати на добрих демократів, то слід це починати з родини. Українська родина, згідно з нашими національними традиціями, повинна бути школою справжнього демократизму. Демократизм же означає свободу волевиявлення, свободу думки, а не сваволю й анархію. Тому, маючи повну свободу висловити свою думку, кожний член родини повинен навикати до дисципліни, підпорядковуватись рішенню авторитету. Найвищим авторитетом у родині повинен бути авторитетний батько. Авторитетний — то значить такий, який своїми даними інтелектуальними і даними свого характеру заслуговує на авторитет. Жінкамати повинні пильнувати авторитету батька в родині (теж саме і навпаки). Діти, виховані у певному правопорядку, в послушанні й свідомості ваги цього, будуть у майбутньому дисциплінованими членами національної спільноти. Тільки таке виховання дасть змогу побороти нашу анархію, грезівську отаманію.

Нарешті, слід згадати тут про одну

Гайнріх Гайне

ПОСОЛЬСТВО

«Мій джуро, встань! Сідлай коня,
І крізь ліси й поля
У царство Дункана спіши,
До замку короля.

А там до стайні підкрадись
Й дізнайся якнебудь,
Яку із Дункана дочок
До шлюбу поведуть?

А скаже паж: «Чорнявую» —
Дай зараз вість мені;
Коли ж русявую він назве, —
Не поспішайся, ні!

У поворозника мерщій
Шнура ти попроси,
І тихо-мовчки з ним вернись,
Мені шнур принеси.»

Переклав Остап Грицай
(з посмертної спадщини)
28. 3. 1947.

нашу національну властивість, яка повинна проявитись і в родинному житті. Маю на увазі здатність нашу до синтезу. В родині протистоять собі мужеський і жіночий первні людського роду. В жіночому первні — багатство благородної чуттєвої стихії: глибоке релігійне чуття, естетизм, ласка, ніжність, альтруїзм. Натомість мужеський первень повинен бути носієм мужності, витривалості, стійкості, взагалі сили. Синтезуючись між собою, вони взаємно себе доповнюють. У висліді буде прекрасна атмосфера для повноцінного виховання дітей і самопочуття батьків. Така синтеза забезпечить розквіт індивідуальних сил обох первнів і найкраще діяння їх, а також збереже взаємоконтроль поведінки подружжя. Це є вища форма культури родинного життя, вища від патріархату чи матриархату, при яких наявна однобокість, перевага якогось одного первня на шкоду другого. Тільки вдало переведена синтеза забезпечить добре родинне життя. Правильні стосунки в родині, додержання здорових демократичних засад у ній дасть добрий ґрунт, на якому зросте добре впорядковане суспільне й національне життя.

1) «Про моральність у руському вихованні».

2) «Родина і душа народу».

3) «Якими нас прагнете?» В збірці «Прапори Духа».

4) «Якими нас прагнете?».

5) «О любові, прізваній жінчини-матері»

3 життя української молоді

В Аргентині

Пригадуються часи ставання організованого життя української молоді в Аргентині. Із непритаєною увагою ми слідкували за його стадіями: чи це буде спалах, чи тривалий і зростаючий вогонь? Наші побоювання виявились неоправданими. Сьогодні наспіває щораз більше вісток, які вказують, що наша молодь в Аргентині вибрала такі позиції, які їй дозволяють збільшувати діяльність і рости.

виміна знанням і досвідом

Молодь Буенос Айресу не задовольняється працею у себе, вона несе допомогу своїм друзям у провінції. І так в липні вона зробила поїздку до далекого Берісо. Тут свіжо організована клітина молоді і їй слід допомогти. Після Служби Божої відбулись спортові змагання, товариська забава і ділова конференція з участю біля 60 осіб молоді. Вже в самій постановці пляну стрічі видно намагання поставити в працю те, що є найбільше необхідне молоді: фізична і духовна культура.

Другий момент, який автоматично підсовується під розвагу всій українській націоналістичній молоді, це допомога в культурному розвитку студентської молоді нестудентській. В цій ділянці не повинно бути жодних границь станového зрізничування. Це підкреслив також Б. Коваль — Голова Студентської Громади в Буенос Айрес на стрічі з молоддю в Берісо, як рівнож Б. Жаб'юк і Р. Дрібниць. Взаємодопомога повинна бути головним імперативом для запевнення росту нашої молоді.

із більше вдалих виступів

Згадуючи про вечірку з 18. 8. Є. О. в «Нашому Кличі» називає її одною з найбільше вдалих на протязі останніх років. Вона залишила в присутніх найбільше приємне враження. Правда, вона не була підготована виключно молодими силами. Її підготовляли Мистецька Секція централі «Відродження» разом із Секцією Молоді. Але автор підкреслює, що вклад молоді був великий. Ще один приклад рідкої, але якже корисної симбіози.

І знов в цій муравлиній праці бачимо знайомі нам прізвища наших молодих друзів: Коваль, Суцник, Вітошинський і ін.

Оправданою є гордість батьків, коли вони бачуть свій доріст в ентузіастичному пориві до національної праці, для якої вони віддали свої найкращі сили. Будь горда молоде, що ти є спадкоємцем великого змагу і культурної праці для добра нашого народу.

У Франції

Щоб поінформувати наших читачів про життя Української Студентської Громади в Парижі, ми звернулися до її Управи з проханням подати нам матеріали. У відповідь до Редакції «Смолоскипу» прибув Секретар УСГ п. О. Козакевич, в розмові з яким ми довідались, що Відділ «Голосу Америки» в Парижі звернувся до кількох тижнів до Управи УСГ з пропозицією дати інтерв'ю для радіофонічної аудії для Східної Європи. Текст інтерв'ю Управа передала нам до використання і ми його містимо без змін.

Редакція.

Спікер — Тут в Парижі існує Українська Студентська Громада. Ми попросили Секретаря Української Студентської Громади Олександра Козакевича, щоб він оповів нашим слухачам про життя українських студентів в Парижі.

О. Козакевич є симпатичний молодий чоловік, вищий середнього росту, брунет з буйним волоссям, досить великими, гарними вусами.

Пане Козакевич, Ви вже давно є секретарем УСГ?

Козакевич — Мене вибрали на се-

із студентського життя

Працюючи в загальному секторі молоді, студентство Аргентини не забуває своїх станових справ. Відповідна підготовка була переведена до 20. Конгресу ЦЕСУС-у. На надзвичайних загальних зборах були продискутовані всі зв'язані з цим справи і вибрані делегати на Конгрес. Зроблено заклики, щоб молодь вчашала на Курси Українства, що організовані в Буенос Айрес в приміщенні «Відродження» і відбуваються щоп'ятниці.

Цікавою і важливою є увага САУС-у (Союзу Аргентинсько - Українських Студентів) до українського студентського життя на міжнародному відтинку. Ці справи зреферував В. Магденко — Референт Зв'язків САУС-у — на сторінках «Нашого Клича» з 23. 8. Щоб допомогти українському представникові взяти участь у Міжнародній Студентській Конференції в Цейлоні САУС звернувся до всього українського громадянства в Аргентині за фінансовою допомогою. І хоч український делегат не міг поїхати до Цейлону саме з браку фінансових засобів (в цьому вина всієї української спільноти), то акція САУС-у є все таки гідна до копіювання всім українським студентством. Воно повинно б доложити більше праці на відтинку своїх станових справ.

кретаря в минулому році восени. Українська Студентська Громада, ми кажемо скорочено УСГ, відбуває на початку кожного року свої загальні збори. На цих зборах вибирають нову управу.

Сп. — То значить, в скорому часі мають у вас відбутися нові загальні Збори і ви готуетесь до нової діяльності.

К. — Робота то буде, але справа теперішньої Управи приготувати загальні збори. Там на зборах виберуть нову управу, яка буде вести дальшу роботу. За час існування УСГ в Парижі вже стільки мінялося управ.

С. Бачу, що УСГ в Парижі вже стара організація. Скажіть, коли її заснували?

К. — УСГ в Парижі заснували ще в 1924 році і вона належала і належить до ЦЕСУС-у — Центрального Союзу Українського Студентства, який саме недавно відбув свій Двадцятий з черги Конгрес. ЦЕСУС об'єднує українські студентські організації в цілому світі.

Українська Студентська Громада в Парижі має 32 роки. До неї належали сотні українських студентів, що студіювали в цьому періоді в Парижі. Але українські студенти вчилися в Парижі ще давно перед заснуванням УСГ, ще навіть у середньовіччі.

С. — У середньовіччі не було вже так погано. Тоді можна було вільно їздити, не треба було ні паспорта ні візи. Студенти з України могли приїздити вчитися в Парижі без ніяких перешкод. Тепер інакше. З кого ж набираються українські студенти в Парижі тепер?

К. — У 20-их роках більшість членів нашої Громади були ті, що вийшли на еміграцію з Армією Української Народної Республіки. В 30-их роках більшістю були студенти із Західних Земель України. Після другої світової війни ми мали перевагу студентів, що попали до Франції наслідком подій останньої війни.

Тепер нові студенти у нас — це у все більшій мірі нове покоління, що народилось на еміграції.

С. — То ви теж народилися на еміграції?

К. — Ні, я народився в Харкові і приїхав ще дитиною на еміграцію під час останньої війни. Але чимало наших членів вже народилися у Франції. У Франції є 50.000 українців.

С. — Дуже приємно чути, що українське студентство у Франції не

(Докінчення на 10-ій стор.)

У Франції

(Докінчення з 9-ої стор.)

вироджується, хоч і нема напливу нових студентів з України.

К. — Так, дійсно жаль, що нема тут свіжих студентів з України. В Парижі є «Сіте Універсітер» (університетський городок), де живуть тисячі студентів із цілого світу. Кожна держава має там свій будинок. Маєте тут японський чи аргентинський, туніський чи мексиканський будинки, але Україна тут не має ні будинку, ні свіжого напливу студентів з України.

С. — Чи всі студенти живуть в студентському городку?

К. — Ні, студентський городок замалий, щоб прийняти всіх студентів. Найлегше туди потрапити тим студентам, які приїхали сюди вчитись з-за кордону. Умовини життя в городку дуже гарні. Кожний студент має окрему велику гарну кімнату, де він може спокійно жити і працювати. Жонаті мають парні маленькі квартири.

С. — В яких умовах живуть українські студенти?

К. — В Парижі досить трудно з квартирами. Але для студентів - емігрантів є деякі полегшення. Є навіть окремі готелі для них. Інші понаходили собі квартири чи кімнати в самому Парижі, чи околиці, або живуть у батьків. Я сам живу за Парижем з дружиною і сином.

С. — То ви мусите утримувати цілу родину. Як же ви та інші українські студенти даєте собі раду?

К. — Українські студенти мають стипендії чи то від міжнародних організацій, чи від французьких кіл, або від КоДУС-у — Комісії Допомоги Українському Студентству.

С. — Як високі ці стипендії?

К. — Звичайні французькі міжнародні виносять по 18.000 франків місячно, стипендії КоДУС-у — 6.000. На 24.000 фр. український студент, який має можливість їсти дуже дешево в студентських їдальнях (обід чи вечеря там коштують тільки 75 франків) може жити і вчитись без матеріальних труднощів. 24.000 — це більше, як мінімальна платня робітника. Дехто з українських студентів підробляє гроші, працюючи у вільних хвиликах. Так вони можуть утримувати навіть свої родини.

С. — Бачу, що українські студенти мають матеріальні можливості вчитись.

К. — Якщо вони дійсно вчитись хочуть.

С. — Очевидно, що це головне: дійсно хотіти вчитись. Але я певний, що члени Української Студентської Громади в Парижі є солідні, пильні студенти і своїми успіхами в науці зміцнюють добре ім'я українського студента на чужині.

М. Асканич

Vale Modesta

vale ubiunque es...

Гаразд, Модесто

гаразд, де б ти не була

(напис на помпейській стіні).

Щаслива будь, Модесто ніжночоло.
Хоч ти й всміхнулася лиш раз мені,
Та сто разів тебе я бачив в сні,
І не забуду вже тебе ніколи.

Нас роз'єднала безсердечна доля,
Коли повіяв вітер на весні.
Ти десь живеш в щасливій даліні,
А я марнію, гину тут від болю.

**

*

І з лас'яками, що летять у даль,
Я посилаю свій безмежний жаль
До тебе, нерозгадана Модесто.

Та холодом сніг небосхил,
І вістки не несе ніодна з хвиль,
Що ти вродлива і щаслива десь там...

3 минулого українських альпіністів

У пам'яті любителів спорту часто зберігається чимало моментів хвилюючої боротьби духово-фізичних якостей людини на різних змаганнях, неповторних за своєю красою і гостротою епізодів, в яких спортсмен виявив дивовижну волю і сміливість. Однак в історії нашого спорту є такі сторінки, де в парі з силою і витривалістю йшов справжній героїзм спортсменів, їх величезна особиста мужність, воля і висока свідомість, гідні наслідування.

До таких героїчних сторінок українського спорту відноситься підкорення осередньої вершини Тянь-Шаню — мармурової громади Хан-Тенгри, або Володаря Неба, як його називає його довколишнє населення.

Підступи до Хан-Тенгри були досліджені і вивчені ще в минулому столітті багатьма вченими, але перед мармуровими громадами Хан-Тенгри безсилі відступили італійці Брогезе та Брокерель, угорці Траунфельс та Альнасі, німець Фрідріхсен.

3 технічних причин ми не могли помістити в цьому числі листи збірок на Пресовий Фонд «Смолоскипу». Вони будуть поміщені в наступному числі. Редакція

Літературно - мистецьку частину «Смолоскипу» редагує Раїса Шило-Бакум.

Весь матеріал і все листування просять слати на адресу:

Mrs. Raïsa Shylo Bakum

674 East 239th Str.

BROUX 70, N. Y. U. S. A.

Більше за всіх зробив мюнхенський географ Мерцбахер (1902), але він був приневолений признати неможливість досягнення вершин Хан-Тенгри. В 1912 р. одна з експедицій в цей район Тянь-Шаню категорично зафіксувала такий висновок: «наука ніколи не переможе природу Тянь-Шаню!»

І ось в ці дікі і неприступні місця прийшла група геодезистів, географів, геологів. В 1929 р. група українських альпіністів під керівництвом Михайла Погребельського детально вивчила всі підходи до Хан-Тенгри. Це вивчення тривало і наступного року, а у серпні 1931 р. Погребельський разом із своїми співробітниками постановив штурмувати шпиль Хан-Тенгри, який підноситься на 6.995 м. над рівнем моря. Крім звичайного гірського вярду, необхідного в таких підходах, передня група з найкращими українськими альпіністами на чолі несла з собою геологічні прилади, анероїди, термометри, гірські компаси, фотоапарати і камери, топографічні карти і ін.

11. вересня 1931 р. вершина Хан-Тенгри була досягнута українськими альпіністами на чолі з Михайлом Погребельським.

Щороку часописи і радіо приносять нам з гірських районів вістки про щораз то нові успіхи альпіністів і їхні сміливі змагання за здобуття не досяжних вершин. Але так само як ніколи не зникнуть ці дві вершини на Памірі і у Тянь-Шані, що носять ім'я українського альпініста Михайла Погребельського, так ніколи не забудеться тієї хвилюючої перемоги над Хан-Тенгри, яку здобули 25 років тому альпіністи України.

Аскольд Кобилко

АМЕРИКАНСЬКА МОЛОДЬ

В Америці, а теж в Європі, приходиться зустрічатись із статтями та чути дискусії про американську молодь. — Тема ця сама собою теж цікава й для читачів «Смолоскипу».

Назагал, коли йде про молодь американську, звертається увагу на т. зв. «безпроблематичність» та «розвезеність» юнаків, для яких створено чи не окрему суспільну класу «тін-ейджер»-ів. Вони мають свою окрему моду, звичаї і т. д. Це все звертає увагу на них більше, як у якінебудь європейські країни на їхніх ровесників.

Багато статей було написано на цю тему різними педагогами, психологами, батьками та особами зацікавленими в молодечій проблематиці. Маючи нагоду переосудувати на американському терені, ми бажали б на цьому місці висловити теж деякі думки та особисті зауваження.

Перша помітна річ — це низький рівень знання молодих американців, порівнюючи їх до їхніх ровесників у Європі. Коли в Європі при учують змалку до інтелектуальної дисципліни й тим приготують до більшої концентрації думок, то тут шукається, чомусь, за багато легшим шляхом (підручники є: приємна граматики, весела історія, чи математика жаргом!). Взагалі цілому життю накладається наголовок «тейк іт ізі» («не переймайся»). А вже зокрема не зустрічається тут молодих людей, що читали б — як це є в Європі! — книжки характеру більше інтелектуального. — Чому втомлюватися?

Взагалі можна себе часом запитувати, чи проблеми, якими кожний європейський юнак боліє, існують тут? Чи тут хтонебудь задумується над питанням релігії, різниць між релігіями, вибором такої, ролі людини в родині, чи суспільності? Чи крім: суконки, авта, «бой-» і «герл-френдів» («приятелів» і «приятельок») існують тут інші зацікавлення?

Зате: це, що тут кожний молодий має і чого в Європі молодим часто бракує, є відвага до життя. Тут кожний юнак працює в час вакацій, коли не частинно цілий рік, щоб заробити трохи грошей на оплату студій, чи розваг. В Європі цей факт спричинював би чимало критик і труднощів із боку працевлаштування. Американський юнак думає влаштувати собі матеріальне життя якнайкраще й якнайтривкіше,

щоб у цей спосіб стати рівним іншим у суспільному житті. А це життя — легше з точки зору можливостей; важче тому, що важко не потрапити в це коло, яке хоче чим раз більше комфорту й грошей. Воно теж — це життя! — має в собі дуже багато багатств, які, на жаль, є дещо сховані. Резюмуючи, скажемо, що тут можливість науки та праці над собою, щоб стати людиною гідною цього слова, є куди більша, як деінде, із-за відсутності матеріальних перепон.

Питання залишається тільки одне: коли позбудеться ця молодь прагнень матеріального характеру? Хто може їй у цьому допомогти? А в зв'язку з цим: яка є роль молоді американського походження? (В американському суспільстві відіграють роль теж і національні групи!)

На цьому місці даємо лише почин до дальшої дискусії, до якої кожний із читачів докине свої думки, висловлені чи то по-англійськи (для молоді народженої в Америці), чи по-українськи (для молоді старшої, новоприбулої). Віримо, що завдяки такій виміні думок знайдемо відповідь на вищепоставлені питання!

Наприкінці хочемо запевнити наших старших громадян, що молодь американська не є гірша від європейської. Лише — молодь американська є менше формалістична й тому нам здається завжди, дивлячись очима європейця, що вона — ця молодь американська — є «незрозуміла й нерозуміюча».

Надя Ріпак

СМОЛОСКИП

Журнал Української Молоді і Студентства. Появляється з початком кожного місяця.

Редагує Колегія в складі:

Осип Зінкевич, Іван Сілецький, Аскольд Кобилко, Василь Михальчук.

Редакція зберігає собі право скорочувати і виправляти рукописи.

Всі передплати просимо слати на адреси наших представників. Всі матеріали, дописи і вимінну пресу просимо слати на адресу нашого бюро в ЗДА:

О. Zinkewytch («Smoloskyp»)

3041, Elliot Str.,
Baltimore 24. Md. U.S.A.

Адреса Адміністрації і Європейського Бюро Редакції:

A. Kobylko

Boite Postale 9

Argenteuil (S. et O.) FRANCE

Адреси Представництв «Смолоскипу»:

ЗДА: Nadia Zinkewytch

3041, Elliott Str.

Baltimore 24. Md. U. S. A.

Канада: A. Kryworutchko

133, Balmoral Ave No

Hamilton, Ont. CANADA

Бельгія: Roman Ripak

58, rue de L'Agueduc

Bruxelles, Belgique

Аргентина, Чіле, Парагвай:

Аргентина, Чіле, Парагвай:

Constantino Vitkowskyj

Maza 150

Buenos Aires. Rca Argentina

«Smoloskyp» Journal de la jeune ukrainienne. Edition speciale de la «Parole Ukr.», 3, rue du Sabot, Paris 6°. PIUF, S. A. R. L.

БАЖАННЯ В'ЯЗНЯ

Всіх ніч пригорнула —
В'язниця заснула,
Не чути катів — спочивають,
Лиш тільки сторожі
Мовчазні, суворі
У темряві ночі блукають.

Товстії скрізь ґрати —
Не сила зламати.
Муровані кріпкі стіни
Нема чим розбити.
А хочеться жити,
Не бачить знущання, руїни...

Хвилинні минають...
Думки не втихають.
Втомились напружені очі...

Чи прийдуть забрати
І там... докониати?
Чи жить ще до другої ночі?

Боровшись за волю,
За кращу долю —
Не страшно в'язниці ні смерті...
Нехай би і муки —
Не їх тільки руки...

Інакше хотілось би вмерти
На коні, на волі
В широкому полі...
Щоб гучно гармати гриміли,
Душа б відлітала.
А «слава» лунала...
Свої провели до могили.

3 життя чужинецької молоді

Міжнародна Студентська Конференція

Оскільки не помиляюсь, опінія читачів «Смолоскипу» щодо його змісту є поділена: частина читачів є за збереженням дотеперішнього його вунітрішнього вигляду, за розбудову тільки його об'єму і притягнення до співпраці ширшого коуругу співробітників. Оскільки здійснювати цей напрям, то перед Редакцією журналу стане ряд проблем, з яких найважливіша — закінчення періоду бути додатком і перехід на самостійний журнал. Це зумовлюється іншою справою — фінансовою базою, без запевнення якої є немислимі ніякі спроби.

Друга частина читачів мала б пропонувати припинити поміщування всього того, що відноситься до справ життя студентської молоді. Бо в такому виді, як «Смолоскип» є зараз, він є заважкий до «стравлення»...

По-перше, мені здається, що наша молодь повинна творити нерозривну цілість, себто в ній не повинно бути границь поміж молоддю студентською і нестудентською. Українська молодь повинна цікавитись всіми справами, що відносяться до її життя. Більше навіть, більше досвідчені повинні нести допомогу слабшим, міняти досвідом в окремих ділянках праці. Бо тільки таким способом одні й другі виконують своє завдання — стануть повновартісними членами української спільноти.

По-друге, дещо дивно звучить прохання відмежування студентських справ з уст тих, які невпинно заявляють, що їхньою працею є змагання за здорову українську душу. Особисто я не сумніваюсь ні на мить в щирості їхніх заяв. Але українська молодь повинна мати на увазі, що тільки повний симбіоз всіх її відтінків дасть силу і певність дойдення до мети. Нехай прикладом послужить сучасна Польща і Мадярщина, де перед веде молодь на чолі із студентством. Українська молодь повинна бути в курсі важливих молодечих подій у світі.

***

Шоста Міжнародна Студентська Конференція (СІЕ) відбула свій з'їзд 11-22. 9. ц. р. на Цейлоні в університеті Пераденії. Згідно із словами деяких делегатів і членів КОСЕК-у (КОСЕК — координуючий секретаріят, він веде і координує працю національних студентських уній, які є членами СІЕ між її з'їздами), цей з'їзд був одним з найбільше вдалих і важливих.

Треба тільки жаліти, що делегатові ЦЕСУС-у не вдалось поїхати до Цейлону. Кожна наша відсутність на будь-якій міжнародній зустрічі, в будь-якій діяльній суспільного життя буде немилосердно оити так по нас самих. Безпідставними є виправдування, що в нас відчувається брак фінансових засобів. Якщо ці засоби знаходяться на влаштування тих чи інших свят, на будову тнх чи інших громадських домів, то як же можна уявити брак фондів для справ, які є вітальними не для тої чи іншої групи, не для того чи іншого стану, а для української нації?

На з'їзд прибуло 180 делегатів від 60 держав. Не було представників від студентства східного блоку. Прибула тільки делегація в складі 5-ти осіб від ЮІЕ (міжнародна студентська унія), в якій групуються студентські союзи держав того блоку. Оскільки ЮІЕ є в Празі. На з'їзді в Цейлоні їй призначено статус міжнародного спостерігача.

Головні моменти з праць Конференції? Їх є багато, але на головну увагу заслуговують кілька, які наводимо.

Вже сама участь прем'єра цейлонського уряду Бандаранайке, який зробив вступну промову на з'їзді, підкреслює важливість цього останнього. Першою справою, яка була чи не основною, були наради в справі можливості співпраці між західним і східним студентством. Як відомо, східне студентство, яке знаходиться під впливом московського студентства, всеціло підпирає політику урядів своїх держав. Інакше й не можна уявити його праці, а навіть і його існування. Студентські союзи, які входять в склад СІЕ, живуть в умовах не паперової, а дійсної свободи. Вони можуть висловлювати критику того чи іншого ладу, тої чи іншої інституції. Це є основна свобода людини. Не зважаючи на поїздку секретаря-адміністратора в липні до студентських союзів східного блоку і переговори про можливість співпраці зі союзами СІЕ, осягів не зроблено ніяких. Це підтвердила і Комісія Конференції в Пераденії, яка також шукала можли-

востей цієї співпраці. Вона прийшла до висновку, що найкращими рамками співпраці являється СІЕ і що не можна відмовитись від основ, на яких спочиває вся діяльність СІЕ тільки в ім'я неясної якоїсь єдності.

В кожному разі підтверджено необхідність продовжувати працю, подібну до цієї, що її перевів міжнародний студентський семінар минулого року в Югославії.

Комісія Дослідів і Інформацій СІЕ представила звіт, з якого виникає, що Східна Німеччина відмовила віз для членів Комісії, які хотіли перевести досліди університетської і студентської свободи у Східній Німеччині. На основі багатой документації Комісія виявила, що тих основ там нема. Завданням цієї Комісії в новому році буде перевести подібні досліди в інших державах, де студентство є позбавлене університетської свободи.

І тут виникає необхідність для відповідних чинників ЦЕСУС-у доложити всіх зусиль, щоб праці Комісії СІЕ поширились і на Советський Союз. ЦЕСУС повинен би зібрати доказовий матеріал про брак університетської свободи в Україні і передати їх згаданій Комісії. Якщо Комісія і не переведе відповідних анкет в Україну, що є більш як певне, то вона матиме в кожному разі доказовий матеріал під руками, який буде використаний на слідуєчому з'їзді СІЕ, що відбудеться при кінці слідуєчого року в Америці або Африці. Поруч організації різних зїздів, це буде найбільш відповідна робота для ЦЕСУС-у.

З важливих дальших праць з'їзду в Цейлоні є постанова про створення в КОСЕК-у цілого ряду підсекретаріятів, себто розбиття цілої сітки СІЕ на регіональні блоки — напр. північно-американський, південно-американський, африканський і т. д. — які вели б свої семінари інформаційного характеру, дослідного, студійного тощо. Стає наглядним, що Міжнародні Зв'язки ЦЕСУС-у повинні б змагати до того, щоб створити такий підсекретаріят для студентства Східної Європи. Українське студентство повинно б проявити в цьому свою ініціативу в самому КОСЕК-у і в кругах своїх чужинецьких співтоваришів. Коли б до такого створення східного підсекретаріату прийшло, це було б великим осягом українського студентства у міжнародній діяльності.

Борис Чайка

A l'attention du COSEC! Les causes techniques nous ont empêché la publication des clichés. Nous nous en excusons vivement. Red. du «Smoloscyp».